Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 14 Ιουλίου 2024 • Ετος 16ο • Αρ. φύλλου 829* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΝΑΥΑΓΙΟ ΜΕ ΤΟ ΤΕΡΜΑΤΙΚΟ ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ

Εγκλωβισμένοι στο Μαζούτ

Σκάνδαλο εντοπίζει η κυβέρνηση στο πώς κατοχυρώθηκε το έργο και ετοιμάζεται για διαζύγιο

Θέμα χρόνου θεωρείται το συμφωνημένο διαζύγιο ΕΤΥΦΑ και CPP-METRON Consortium Ltd (CMC Ltd) για το τερματικό φυσικού αερίου στο Βασιλικό. Η οριστικοποίηση της εξόδου της κινεζικής κοινοπραξίας από το μισοτελειωμένο τερματικό φυσικού αερίου στο Βασιλικό πλήττει την εικόνα της Κυπριακής Δημοκρατίας και αποκαλύπτει πως μερίδιο ευθύνης βρίσκεται και προς την πλευρά του πλαισίου που διέπει την προκήρυξη και ανάθεση μεγάλων και ιδιαίτερα απαιτητικών δημόσιων έργων. Δεδομένες είναι οι οικονομικές ζημιές για την Κυπριακή Δημοκρατία, επίσης απομακρύνεται ο στόχος για εισαγωγή φυσικού αερίου ούτως ώστε η χώρα να απεξαρτηθεί από τα ορυκτά καύσιμα. Η Δημοκρατία καταβάλλει κάθε χρόνο εκατομμύρια ευρώ ως ρήτρες στην Ευρωπαϊκή Ενωση. **Σελ. 8**

ΝΙΚΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΙΔΗΣ

Αναζήτηση μιας αμοιβαίως αποδεκτής λύσης

«Κλειδί» για την αναζήτηση μιας αμοιβαίως αποδεκτής λύσης για τους Ελληνοκυπρίους και Τουρκοκυπρίους είναι η επανέναρξη των συνομιλιών κι εκεί επικεντρώνουμε όλες μας τις δυνάμεις, λέει στην «Κ» ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης. **Σελ. 4-5**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΟ

Δυσκολεύει τη Λευκωσία ο Ορμπαν

Η Ουγγρική προεδρία επιδιώκει να προσκαλέσει τον ΥΠΕΞ της Τουρκίας Χακάν Φιντάν, στο Gymnich, δημιουργώντας πονοκέφαλο στη Λευκωσία, η οποία ανησυχεί για τη θετική προς την Τουρκία στάση της Βουδαπέστης. **Σελ. 9**

ΔΗΣΥ

Σε συνεχή περιδίνηση

Μετά τη σύγκρουση των δύο τέως, πολλοί ανησύχησαν πως το πρόβλημα για τον ΔΗΣΥ είναι θεμελιώδες , καθώς όσο θα υπάρχει έλλειψη πολιτικής πρωτοβουλίας τα προβλήματα θα διογκώνονται. **Σελ. 6**

ΕΛΛΑΔΑ

«Λίφτινγκ» στο κράτος

Ο Ελληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης ετοιμάζει ευρύ ανασχηματισμό στους γενικούς γραμματείς. Θα ακολουθήσουν αλλαγές στα Διοικητικά Συμβούλια των εποπτευόμενων φορέων. **Σελ. 19**

Η «Κ» ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΥΛΙΣΜΟ ΤΗΣ ΝΕΚΡΗΣ ΖΩΝΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΛΑΝΤΖΙΑ

«Δεν ξέρουμε τι μας επιφυλάσσει το μέλλον»

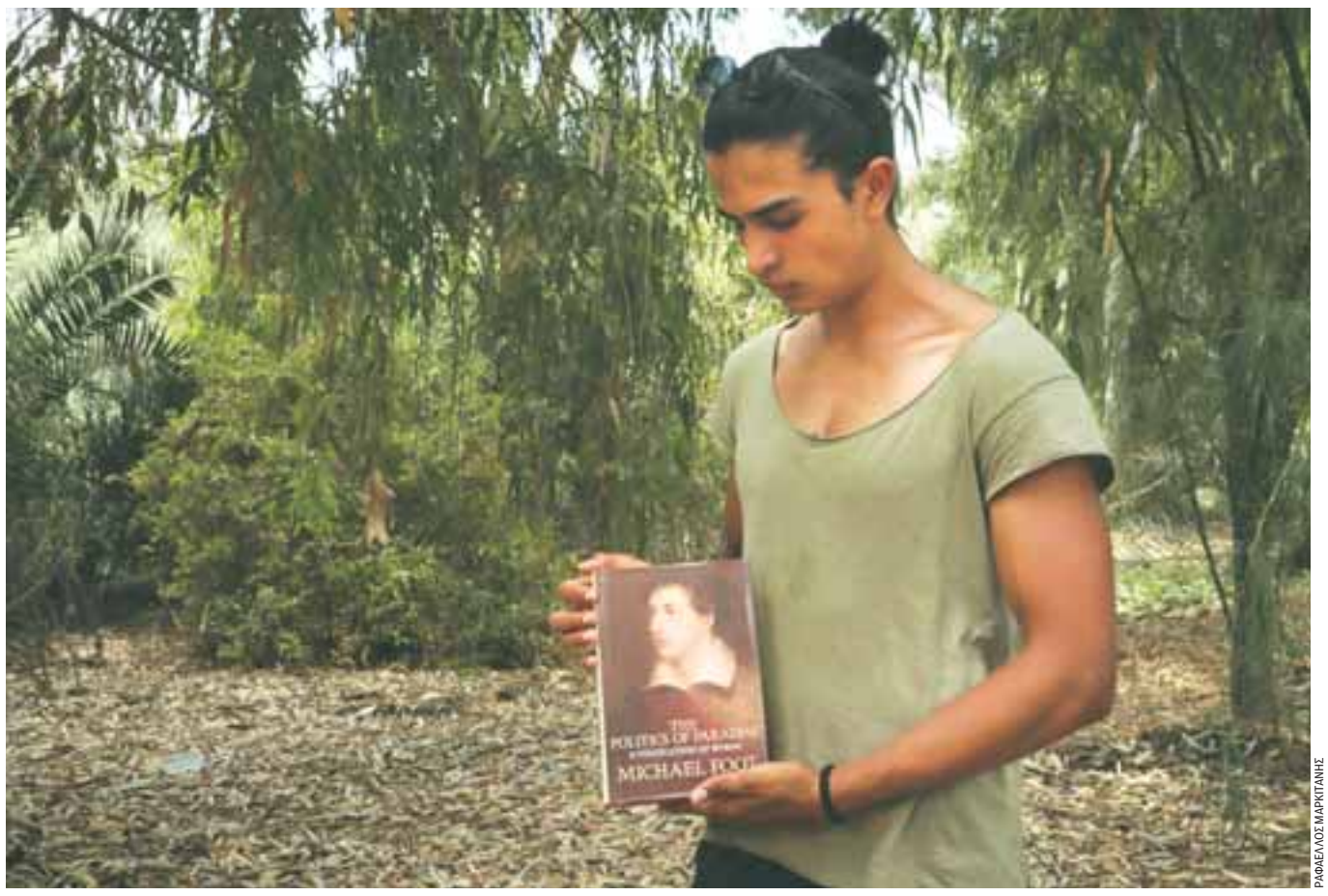

ΡΑΦΑΕΛΛΟΣ ΜΑΡΚΙΤΑΝΗΣ

Σε δημοσιογραφική αποστολή στη Νεκρή Ζώνη στην περιοχή της Αγλαντζιάς, όπου 25 αιτητές ασύλου έχουν «εγκλωβιστεί», που διοργανώθηκε από την Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και την ΟΥΝΦΙΚΥΠ συμμετείχε και η «Κ». Στον καταυλισμό μιλήσαμε με πρόσφυγες-αιτητές ασύλου από το Αφγανιστάν και το Καμερούν. Οσοι μίλησαν στην «Κ» νιώθουν πως δεν έχουν μέλλον και ζητούν την εξεύρεση λύσης στη ιδιότυπη αυτή τους κατάσταση. **Σελ. 16**

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Mea culpa για την κατάσταση στον ΔΗΣΥ

Αν δεν επέμενα στην υποψηφιότητά μου, η Αννίτα δεν θα ήταν υποψήφια και σήμερα μπορεί να ήταν πρόεδρος ο Χάρης ή ο Αβέρωφ που πολιτικά είναι στιβαροί, λέει στην «Κ» ο Δημήτρης Δημητρίου. **Σελ. 7**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Να μην ξεχνάμε

Πέρασαν πενήντα χρόνια απ' όταν στην Κύπρο το πραξικόπημα και η εισβολή της Τουρκίας άνοιξαν στα χώματά της μία βαθιά και αιμορροούσα πληγή. Χιλιάδες ξεσπιτώθηκαν, έγιναν πρόσφυγες, χιλιάδες σκοτώθηκαν ή και τραυματίστηκαν σωματικά και ψυχικά, με τα επίχειρα της τραγωδίας ουδείς σημαίνων να τα έχει λάβει... Τον Γολγοθά που ξεκίνησαν να ανεβαίνουν πριν από μισό αιώνα χιλιάδες, οφείλουμε να μην ξεχνάμε, για να μπορέσουμε κάποια στιγμή να δούμε το νησί αυτό επανενωμένο, και με τις πληγές του κατά το δυνατόν επουλωμένες. Ας μην ξεχνάμε, λοιπόν.

ΤΟ ΜΕΤΕΩΡΟ ΒΗΜΑ ΤΟΥ ΜΠΑΪΝΤΕΝ

Δεν πείθει, αλλά ούτε εγκαταλείπει ο Αμερικανός πρόεδρος

Αναβρασμός επικρατεί στο στρατόπεδο των Δημοκρατικών στις ΗΠΑ, καθώς πληθαίνουν οι φωνές από το Κογκρέσο, το Χόλιγουντ και τους χρηματοδότες της εκστρατείας του Τζο Μπάιντεν, οι οποίοι ζητούν την απόσυρσή του. Ως μέσο πίεσης επιστρατεύτηκε το «πάγωμα» δωρεών ύψους 90 εκατ. δολ., προκειμένου να πειστεί να αποχωρήσει από την κούρσα. **Σελ. 22**

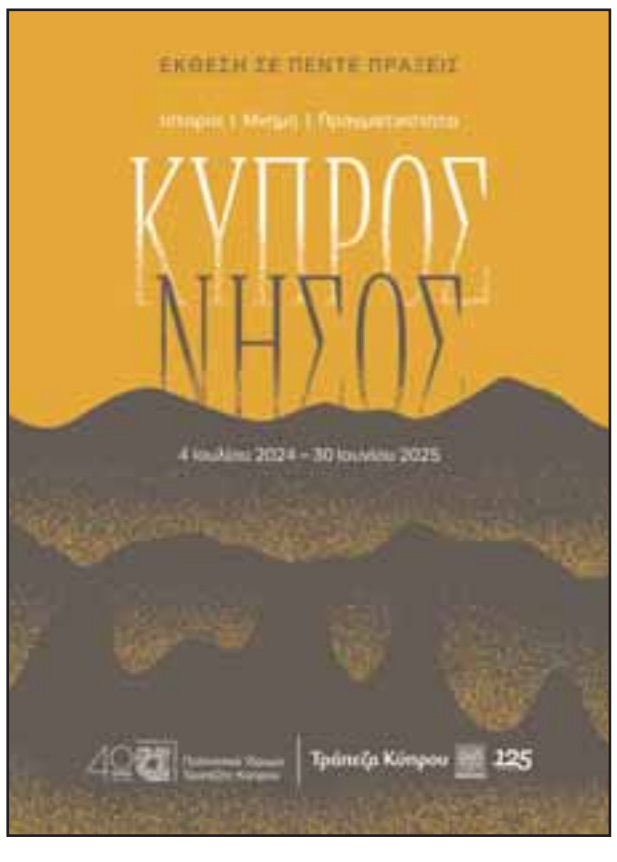

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΓΙΩΡΓΟΥ ΘΕΟΧΑΡΙΔΗ

Η Κεφαλαιαγορά ενισχύει την εποπτεία της

Η Κεφαλαιαγορά ενισχύει την εποπτεία της με τη χρήση νέων τεχνολογιών, δηλώνει ο πρόεδρος της Επιτροπής, Γιώργος Θεοχαρίδης. Αναφέρεται στις προκλήσεις που χρειάστηκε να χειριστεί η Επιτροπή μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, και απαντά τι έχει κάνει μέχρι τώρα στις προτροπές-παρατηρήσεις της ESMA. **Οικονομική, σελ. 4**

ΕΚΘΕΣΗ

Η «επανάσταση» των καλλιτεχνών

Με άξονα την αντίσταση και τη διαμαρτυρία, η έκθεση της Εθνικής Πινακοθήκης αντιμετωπίζει συγκριτικά σε διεθνές επίπεδο την πολιτική λειτουργία της τέχνης στα δικτατορικά καθεστώτα. **Τέχνες, σελ. 4-5**

ΙΣΠΑΝΙΑ - ΑΓΓΛΙΑ

Η ώρα της στέψης στο Βερολίνο

Η Ισπανία έπαιξε το καλύτερο ποδόσφαιρο, και δείχνει ότι έχει το μέταλλο να τα καταφέρει. Η Αγγλία δεν θέλει να σπαταλήσει και αυτή την ευκαιρία. Ποια θα βρεθεί απόψε στον θρόνο της Ευρώπης; **Σελ. 24**

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ZENITH

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / *Γράφει ο* **ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Νέος υπερρεαλισμός

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, κυκλοφόρησε ο έρμος ο Χάρης Γεωργιάδης ένα σοβαρό βιβλίο για το Κυπριακό κι έπεσε μέσα στη δίνη της γελοιότητας των ημερών. Ποιος να νοιαστεί αλήθεια για τον «Νέο ρεαλισμό», όταν γίνεται ο κακός χαμός με τον Νέο υπερρεαλισμό; Τουτέστιν, με τον συναγερμικό σουρεαλισμό, που πήρε παραμάζωμα ό,τι υπήρχε στο διάβα του: έναν πικραμένο Τέως, έναν εξαγριωμένο Τέως (επίσης) και μια Νυν πρόεδρο στα πρόθυρα νευρικής κρίσης. Για να μη μιλήσουμε για τους ανυπεράσπιστους ποιητές που έγιναν βορά στην αρένα των social media.

«Φωσκολιάδα!» σχολίασε η Ευγενία η Καλαμαρού τις δηλώσεις και αντιδηλώσεις του συναγερμικού μελοδράματος. Και μου θύμισε, αγαπημένο μου ημερολόγιο, ένα παλαιό διαμαντάκι του Νίκου Φώσκολου, όταν ως σεναριογράφος υπέγραφε την ταινία «Ο κατατρεγμένος». Μιλάμε για μελόδραμα ολκής, του σωτηρίου έτους 1966, το οποίο με λίγη φαντασία μπορεί να το αναγνώσει κανείς και ως σύγχρονη πολιτική αλληγορία.

Στην ταινία η πάμπλουτη (sic) Σοφία ερωτεύεται τον πτωχό πλην τίμιο Μάνο, ο οποίος εργάζεται στο εργοστάσιο του μακαρίτη του πατέρα της και του συνεταίρου του Λάμπρου. Σημειώστε ότι ο εν λόγω Λάμπρος, αφού έθαψε τον συνέταιρο μετά τιμών, παντρεύτηκε τη χήρα και μητέρα της (παμπλούτου) Σοφίας. Αν σκεφτούμε τη Σοφία ως Εξουσία, τον Μάνο ως Φούλη, τον μακαρίτη πατέρα ως Γλαύκο Κληρίδη, τον συνέταιρο του μακαρίτη ως Νίκαρο και τη μητέρα της Σοφίας – Εξουσία ως Αννίτα, έχουμε όλους τους πρωταγωνιστές του συναγερμικού δράματος. Στην ταινία δε μοιραίος δευτεραγωνιστής είναι ο γιος του πατριού της Σοφίας (τον λες και Χριστοδουλίδη), ο οποίος κάνει το παν για να καταστρέψει το φτωχόπαιδο τον Μάνο. «Υπερ-συγκλό» είπε η Ρενέ Κυπαρίσσι, όταν επεξήγησα την αλληγορία και το καρέ κατάνευσε ασμένως.

Το καρέ, παρασυρμένο από τον ποιητικό οίστρο των ημερών, ξέθαψε μέχρι και τον σουρεαλιστικό στίχο του Κώστα Καφάση «θα φάμε γλάρο».

Ήταν θέμα φαντασίας ή απλώς έκφραση του ποιητικού οίστρου που κατέλαβε το καρέ μετά τις στιχομαχίες των αντίπαλων συναγερμικών στρατοπέδων; Δεν έχει και τόση σημασία, αγαπημένο μου ημερολόγιο. Ας κρατήσουμε το γεγονός ότι μέσα στο καμίνι του μαύρου Ιούλη βρήκαμε μια όαση σκωπτικότητας για να δροσιστούμε. Καθότι εν μέσω των διασταυρούμενων ποιητικών πυρών μόνο το χιούμορ μπορεί να μας σώσει.

Μανόλη Αναγνωστάκη ο Αβέρωφ (Δεν έφταιγεν ο ίδιος, τόσος ήτανε...) – Διονύσιο Σολωμό ο Τορναρίτης (Η Διχόνοια που βαστάει ένα σκήπτρο η δολερή...). Βασίλη Μιχαηλίδη το Volt (Είντα νεκατωθήκατε ούλα τους καραόλους;) – Αλκίνοο Ιωαννίδη ο Στεφάνου (Με τόσα ψέματα που ντύθηκαν οι λέξεις...). Μιλάμε για έπος! Μόνο η Ειρήνη Χαραλαμπίδου αντιστάθηκε στις σειρήνες της ποίησης και θυμήθηκε κάτι δικά της (Άλλοθι ο Μαυρογιάννης για Αναστασιάδη...). Αλλά όπως σοφά είπε και η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού: «Τι να πει κανείς για τις εμμονές της αλληνής;».

Μέσα στον πανικό, όπου ο καθένας ξεφούρνιζε και από ένα στίχο για να σχολιάσει τα τεκταινόμενα, βγήκε ο ανυποψίαστος Νίκος Σύκας στην Ηλιάδη. Απάντησε ο βουλευτής στα ερωτήματα για την ενέργεια ώσπου ξαφνικά του ζητήθηκε να τοποθετηθεί με ένα ποίημα για τη σφαγή των Τέως. «Θα περάσουν κι αυτά όπως πέρασαν και άλλα...» απάντησε ο καημένος ο Σύκας. «Ποιος είναι ο ποιητής;» έριξε αλάτι στην πληγή η δημοσιογράφος. Μούγκα ο βουλευτής. «Α, Σύκας!» σχολίασε η αδίστακτη Κατερίνα.

Στο καρέ, πάλι, οι ποιητικές εμπνεύσεις έπεφταν βροχή... «Σκοπός της ζωής μας δεν είναι η χαμέρπεια / Υπάρχουν απειράκις ωραιότερα πράγματα και απ' αυτή την αγαλματώδη παρουσία του περασμένου έπους / Σκοπός της ζωής μας είναι η αγάπη / Σκοπός της ζωής μας είναι η ατελεύτητη μάζα μας / Σκοπός της ζωής μας είναι η λυσιτελής παραδοχή της ζωής μας / Της κάθε μας ευχής εν παντί τόπω εις πάσαν στιγμήν εις κάθε ένθερμον αναμόχλευση των υπαρχόντων / Σκοπός της ζωής μας είναι το σεσημασμένο δέρας της υπάρξεώς μας» απήγγειλε πρώτη στίχους του υπερρεαλιστή Ανδρέα Εμπειρίκου η ανεμοδαρμένη συναγερμικιά Καλαμαρού.

«Σχιζοφρένεια / τις ασφάλειες να καίω / να γελάω και να κλαίω» απάντησε σαρκαστικά με Βίσση η Φώφη Κούταλου. Κι ήτανε το κλίμα τόσο φορτισμένο που αισθάνθηκα υποχρέωσή μου να παρέμβω με ένα ανάλαφρο χάδι από τον Γλάρο του Οδυσσέα Ελύτη: «Στο κύμα πάει να κοιμηθεί / δεν έχει τι να φοβηθεί / Μήνας μπαίνει μήνας βγαίνει / γλάρος είναι και πηγαίνει». Αλλά τότε, σε μια στιγμή ποιητικής έξαρσης μάλλον, πήρε τον λόγο η πάντα απρόβλεπτη Κουλλίτσα και μας θύμισε ένα από τα πιο σπάνια δείγματα σκυλάδικου υπερρεαλισμού: «Σ' ένα τεταρτάκι έρχομαι / Θα περάσω να σε πάρω / Κοίταξε μη φας / Θα φάμε γλάρο». «Κώστας Καφάσης!» αναφώνησε εν χορώ το καρέ και για να γιορτάσουμε το πολιτικοποιητικό παράλογο, ζητήσαμε από τη Ρωσίδα να σερβίρει τα παγωμένα τσίπουρα για να πάνε τα δεξιά φαρμάκια κάτω.

Εν τω μεταξύ, σε ένα παράλληλο σύμπαν, η πρώην αντιπρόεδρος και βουλευτής του ΔΗΣΥ Στέλλα Κυριακίδου ανακοίνωσε ότι ολοκληρώνει τη θητεία της ως Επίτροπος και επιστρέφει στην Κύπρο. Με μια λιτή ανακοίνωση, η οποία έθεσε τέρμα στο παραπολιτικό κουτσομπολιό για τον νέο Επίτροπο, σε σχέση τουλάχιστον με την ίδια, θυμίζοντάς μας πώς υπάρχει και αυτός ο δρόμος: Να κάνεις τη δουλειά σου αθόρυβα, αποτελεσματικά και με αξιοπρέπεια. Στον βαθμό που είμαι σε θέση να γνωρίζω, η αστική Λευκωσία νοσταλγεί αυτό το «είδος» ΔΗΣΥ, το οποίο σπανίζει πλέον, αγαπημένο μου ημερολόγιο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»

14.7.1934

ΧΙΤΛΕΡ: «Αι προσπάθειαί μας βεβαίως θ' αποβούν μάταιαι αν ο γερμανικός λαός δεν μας παράσχη πλήρη την εμπιστοσύνην του καθώς και την νομιμόφρονα συνεργασίαν του. Οι λόγοι του εθνικοσοσιαλισμού εύρον βαθείαν απήχησιν μεταξύ του λαού μας. Εκατομμύρια πολιτών λατρεύουν το νέον τούτο κράτος, θυσιάζονται, εργάζονται και εγκωμιάζουν αυτό. Εις την γενικήν και ομόφωνον αυτήν θέλησιν του γερμανικού λαού, εις αυτήν την συσπείρωσιν των ηθικών αξιών παραμένει αντιμέτωπος μια ολιγάριθμος ομάς αποτελούσα άρνησιν και μη δυναμένη να μετάσχη εις το έργον της γερμανικής ανορθώσεως και αναγεννήσεως. Πρόκειται περί της ομάδος των διεθνών δηλητηριαστών της κοινής γνώμης, οίτινες ως απόστολοι του πολιτικού και οικονομικού κομμουνισμού εργάζονται συστηματικώς διά την συντριβήν του έθνους και του λαού».

ΑΝΑΛΟΓΙΚΗ: «Η αναλογική είνε το σύστημα εις το οποίον οφείλεται η χρεωκοπία του κοινοβουλευτισμού, διότι ασθενεί η εκτελεστική εξουσία και ανατίθεται η λύσις μεγάλων προβλημάτων εις ανευθύνους ομάδας ανικάνους να αντιταχθούν προς σωματειακά συμφέροντα αντίθετα προς το γενικόν συμφέρον. Διά του αναλογικού μεγάλος επίσης εμφανίζεται ο εκ του κομμουνισμού κίνδυνος και είνε λίαν λυπηρόν ότι η Κυβέρνησις δεν τον αντεμετώπισεν εις ην έκτασιν θα ώφειλε να τον είχεν αντιμετωπίσει. Περαιτέρω παρατηρεί ότι τα μεγάλα κόμματα εν Ελλάδι δεν έχουν ουσιαστικώς καμμίαν προγραμματικήν διαφοράν» (Κ. Ζαβιτσιάνος στη Γερουσία).

ΕΞΥΓΙΑΝΣΗ: Χθες την εσπέραν συνεκροτήθη εις το Δημοτικόν Θέατρον Πειραιώς συγκέντρωσις των εργαζομένων τάξεων, πρωτοβουλία της Γενικής Συνομοσπονδίας των Εργατών. Μετά τας αγορεύσεις των ρητόρων ενεκρίθη ψήφισμα διά του οποίου ζητείται όπως εξυγιανθούν οικονομικώς τα υφιστάμενα ταμεία και ενοποιηθούν αι ασφαλίσεις όλων των μισθωτών, διατηρουμένων ανεξαρτήτων μόνον των ταμείων εκείνων τα οποία θα απεδεικνύοντο ικανά προς επιτέλεσιν του προορισμού των και οικονομικώς βιώσιμα.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Η προς Ιεροσκηπιώτη επιστολή, Αννίτας το ανάγνωσμα

Η Αννίτα για λίγες μέρες ήταν πρόεδρος του Συναγερμού, πρόεδρος της Βουλής και πρόεδρος της Δημοκρατίας, αφού ο νεαρός Νίκος απουσίαζε στο εξωτερικό. Αυτή η υπερσυγκέντρωση εξουσιών εύκολα μπορεί να σπρώξει κάποιον σε εθναρχικά σύνδρομα, με στοιχεία που να ακροβατούν ανάμεσα στο Μακάριο -όχι τον Δρουσιώτη, τον ορίτζιναλ- και τον Ιούλιο Καίσαρα. Επιβάλλεται αυτοσυγκράτηση και ψυχραιμία. Και να μετράς μέχρι το 10 Αννίτα μου, όταν είσαι θυμωμένη. Αν δεν σου περάσει, τότε γράψε μια επιστολή ή μια ανακοίνωση. Όμως να σε πληροφορήσω ότι όλοι ήταν πιο χάπι όταν έγραφες μόνο αναρτήσεις στο ίνσταγκραμ.

Θα επικοινωνούν μόνο με ανακοινώσεις.

Έκανε που λέτε η Αννίτα μας έξαλλο τον νεαρό μας Νίκο, όταν του έστειλε επιστολή, ενώ γνώριζε πως εκείνος απουσίαζε στο εξωτερικό. Προφανώς και το ήξερε, αφού εκείνη εκτελούσε και χρέη προέδρου. Έτσι η επιστολή που απέστειλε ως πρόεδρος της Βουλής στον πρόεδρο της Δημοκρατίας έφτασε ξανά στην ίδια. Μπερδευτήκατε; Όλο αυτό κακοφάνηκε στον Χριστοδουλίδη, αφού, όπως είπε, διάβασε την επιστολή στο Διαδίκτυο. Πάλι καλά που δεν τη βρήκε σε βίντεο του Φειδία στο Τικ Τοκ.

Της ανακοίνωσης και της επιστολής το κάγκελο γίνεται λοιπόν το τελευταίο διάστημα. Πέραν της προς Γεροσκηπιώτη επιστολής το -διαδικτυακό- ανάγνωσμα, είχαμε και τον Δημήτρη Δημητρίου να δηλώνει πως η Αννίτα Δημητρίου επικοινωνεί μαζί του μόνο μέσω ανακοινώσεων! Ούτε καν μέσω επιστολών. Έχουμε ολίγον beef.

Έγκυρες πληροφορίες μου λένε πως ο Νίκαρος θα δώσει συνέχεια στους στίχους με τους οποίους του απάντησε ο Αβέρωφ, με στίχους από τραγούδι της Νατάσας Θεοδωρίδου. Αν τελικά πάει με κάτι πιο... ποιοτικό θα σιγοτραγουδήσει την επιτυχία του Πλούταρχου «ο πικραμένος άνθρωπος».

Τελικά μάθαμε πως ο συνεργάτης που προσέλαβε ο Φειδίας για το Ευρωκοινοβούλιο δεν έχει βαφτιστεί Λουκάνικος -άδικα έψαχνα να βρω και τον σχετικό άγιο- αλλά τον αποκαλεί έτσι διότι το επίθετό του είναι Λουκά και το όνομα του Νίκος! Βρε τι πάθαμε.

Την επόμενη φορά που θα αμφισβητήσετε την επάρκεια ή ικανότητα των ηγετών μας, απλώς σκεφθείτε πώς προχθές ο πρόεδρος 360 εκατομμυρίων Αμερικανών, Τζο Μπάιντεν, υποδέχτηκε με μεγάλη συγκίνηση τον πρόεδρο της Ουκρανίας κύριο Πούτιν, όπως δήλωσε, ενώ λίγο αργότερα εξηγούσε γιατί επέλεξε για αντιπρόεδρό του τον Τραμπ. I rest my case και νιώθω ευλογημένος ακόμη και για τον Κουλία μας.

15.000 ευρώ αδήλωτα, μυρωμένα και πιο μαύρα και από τα ράσα του Νεκτάριου, δόθηκαν σαν δωρεά για το πουκάμισο του αγίου Αββακούμ! Φανταστείτε μόνο πόσα δόθηκαν για παντόφλες, περισκελίδες, κάλτσες, μπλουζάκια και διάφορα άλλα merchandize items, ειδικά αν έφεραν και την υπογραφή του θρυλικού πια ζαχαροπλάστη και αρχιμανδρίτη. Τελικά εκτός από φούρνο θα μπορούσαν να είχαν ανοίξει και μπουτίκ. Αναμένουμε τον Χριστό να ξανακατεβεί στη Γη και να πετάξει με τις κλωτσιές έξω από τους ναούς -και τις μονές- τους σύγχρονους γραμματείς και φαρισαίους. Θεέ μου, μην αργείς, γιατί γεμίσαμε αθεόφοβους.

Ο ίνφλουενσερ, μουσικός, τραγουδιστής και βαφτιστικός του Νίκαρου Μαυρίκιος Μαυρικίου -πόσο χαριτωμένο κυπριακό όνομα- ανάρτησε φωτογραφία με το νεογέννητο και την τέως πρώτη κυρία Άντρη Αναστασιάδη. Έλειπαν από τη συγκεκριμένη φωτογραφία ο νονός του μωρού, Ευθύμιος Τριαντάφυλλος Δίπλαρος και ο νονός του Μαυρίκιου. Στην ανάρτηση υπήρχαν και συγκινητικά λόγια για την ανθρώπινη πλευρά του Νίκαρου, που έκαναν και τους πιο σκληρούς του επικριτές -πλην του Αβέρωφ- να σκουπίσουν ένα δάκρυ.

Το καλοκαίρι αυτό προβλέπεται θερμό και ο κίνδυνος εκρήξεων πυρκαγιών είναι μεγάλος σε όλα τα κόμματα.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθύντρια: Μαρινα Οικονομιδου • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νικόλαου Σαριπόλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

EUROBANK

Κυριακή 14 Ιουλίου 2024

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΕΓΚΡΙΣΗ ΕΓΓΡΑΦΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ EUROBANK Α.Ε. ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΜΕΤΟΧΟΥΣ ΤΗΣ HELLENIC BANK PUBLIC COMPANY LIMITED

Η Τράπεζα Eurobank Α.Ε. (η «Προτείνουσα»), θυγατρική της Eurobank Ergasias Υπηρεσιών και Συμμετοχών Α.Ε., σε συνέχεια της ανακοίνωσής της, ημερομηνίας 4 Ιουνίου 2024, αναφορικά με την διενέργεια υποχρεωτικής δημόσιας πρότασης εξαγοράς (η «Δημόσια Πρόταση») προς όλους τους μετόχους της εταιρείας Hellenic Bank Public Company Limited («Hellenic Bank», «Ελληνική Τράπεζα», «Υπό Εξαγορά Εταιρεία») για την απόκτηση μέχρι και του 100% του εκδομένου μετοχικού κεφαλαίου της Hellenic Bank και σύμφωνα με το Άρθρο 22(1)(α)(i) του περί Δημοσίων Προτάσεων Εξαγοράς Νόμου του 2007 έως 2022 (ο «Νόμος»), ανακοινώνει στο επενδυτικό κοινό ότι στις 25 Ιουνίου 2024, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου (η «Επιτροπή») ενέκρινε τη δημοσίευση του Εγγράφου Δημόσιας Πρότασης για την απόκτηση μέχρι και του 100% του εκδομένου μετοχικού κεφαλαίου της Ελληνικής Τράπεζας, οι τίτλοι της οποίας είναι εισηγμένοι στην Κύρια Αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου («ΧΑΚ»).

Κατά την ημερομηνία της παρούσας ανακοίνωσης, η Προτείνουσα ήδη κατέχει άμεσα 229.030.025 μετοχές, ήτοι το 55,48% του εκδομένου μετοχικού κεφαλαίου της Ελληνικής Τράπεζας. Επομένως, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Νόμου, η Δημόσια Πρόταση θεωρείται επιτυχής και είναι άνευ όρων. Κατά συνέπεια η Προτείνουσα είναι υποχρεωμένη να αποκτήσει το σύνολο των μετοχών της Υπό Εξαγορά Εταιρείας που θα της προσφερθεί με βάση τους όρους της παρούσας Δημόσιας Πρότασης και νοουμένου ότι δεν προκύψουν οποιεσδήποτε περιπτώσεις ανάκλησης ή ακύρωσης της Δημόσιας Πρότασης κατά τις διατάξεις του άρθρου 27 του Νόμου.

Επιπρόσθετα, η Προτείνουσα θα προβαίνει στην απόκτηση μετοχών της Υπό Εξαγορά Εταιρείας κατά την Περίοδο Αποδοχής της Δημόσιας Πρότασης στην τιμή της προσφερόμενης αντιπαροχής των €2,56 κατά τις χρηματιστηριακές συναντήσεις.

Με βάση το Έγγραφο Δημόσιας Πρότασης, η αντιπαροχή που προσφέρεται στους μετόχους της Ελληνικής Τράπεζας που θα αποδεχθούν τη Δημόσια Πρόταση είναι €2,56 ανά μετοχή πληρωτέα σε μετρητά. Η προτεινόμενη αντιπαροχή των €2,56 ανά μετοχή είναι κατά 3,03% σε έκπτωση επί της τιμής κλεισίματος της μετοχής την ημέρα που προηγήθηκε της ανακοίνωσης της Δημόσιας Πρότασης και σε υπεραξία της τάξης του 14,84% επί της μέσης τιμής κλεισίματος για τους 12 μήνες που προηγήθηκαν της ανακοίνωσης της Δημόσιας Πρότασης. Επίσης, η προτεινόμενη αντιπαροχή είναι σε έκπτωση της τάξης του 33,91% σε σχέση με την καθαρή αξία ενεργητικού ανά μετοχή της Hellenic Bank σύμφωνα με τις μη ελεγμένες συνοπτικές ενδιάμεσες ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις για την τριμηνία που έληξε στις 31 Μαρτίου 2024.

Η Περίοδος Αποδοχής της Δημόσιας Πρότασης για τους μετόχους της Ελληνικής Τράπεζας άρχισε την 1η Ιουλίου 2024 και λήγει στις 30 Ιουλίου 2024, η ώρα 14:30.

Το Έγγραφο της Δημόσιας Πρότασης περιέχει πλήρη στοιχεία για τη Δημόσια Πρόταση, την προσφερόμενη αντιπαροχή και λεπτομερή περιγραφή της διαδικασίας αποδοχής της Δημόσιας Πρότασης. Το Έγγραφο της Δημόσιας Πρότασης, το Έντυπο Αποδοχής και Μεταβίβασης, το Έντυπο Ανάκλησης καθώς και το Έντυπο Εντολής Επενδυτή έχουν ταχυδρομηθεί στους μετόχους της Ελληνικής Τράπεζας οι οποίοι κατέχουν ποσοστό μεγαλύτερο από 0,01% των μετοχών της Υπό Εξαγορά Εταιρείας. Επίσης το Έντυπο Αποδοχής και Μεταβίβασης, το Έντυπο Ανάκλησης και το Έντυπο Εντολής Επενδυτή διατίθενται στα ακόλουθα σημεία:

- στα καταστήματα της Τράπεζας Κύπρου Δημόσια Εταιρία Λίμιτεδ σε παγκύπρια βάση,
- στα καταστήματα της Eurobank Cyprus Ltd σε παγκύπρια βάση,
- στα Κεντρικά Γραφεία του Συμβούλου της Δημόσιας Πρότασης, The Cyprus Investment and Securities Corporation Limited (CISCO), στη Λευκωσία ως αναφέρεται πιο κάτω,
- στην ιστοσελίδα της CISCO www.cisco-online.com.cy, καθώς και
- στην ιστοσελίδα του ΧΑΚ www.cse.com.cy.

Το Έγγραφο Δημόσιας Πρότασης, όπως εγκρίθηκε από την Επιτροπή, είναι διαθέσιμο χωρίς επιβάρυνση σε ηλεκτρονική μορφή από την 1η Ιουλίου 2024:

- στην ιστοσελίδα της Προτείνουσας (www.eurobank.gr)
- στην ιστοσελίδα του ΧΑΚ (www.cse.com.cy)
- στην ιστοσελίδα του Συμβούλου της Δημόσιας Πρότασης, CISCO (www.cisco-online.com.cy)

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν επίσης, από την 1η Ιουλίου 2024, να προμηθεύονται δωρεάν αντίτυπο του Εγγράφου Δημόσιας Πρότασης από τα γραφεία του Συμβούλου της Δημόσιας Πρότασης, CISCO, στη διεύθυνση Οδός Αγίου Προκοπίου και Ποσειδώνος 1, 1ος Όροφος, Έγκωμη, 2406, Λευκωσία, Κύπρος, τηλ. 22121700, Δευτέρα μέχρι Παρασκευή από 8:00 έως 17:00.

Νίκος Χριστοδουλίδης
Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας

Η ελληνοτουρκική προσέγγιση βοηθάει και στο Κυπριακό

Το «κλειδί» είναι η επανέναρξη του διαλόγου. Αν αυτό συμβεί, μπορούμε να επιτύχουμε μια αμοιβαία αποδεκτή λύση και για τους Ελληνοκυπρίους και για τους Τουρκοκυπρίους

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΕΛΛΙΣ**

«Ούτε εμείς ούτε οι Τουρκοκύπριοι αγαπήσαμε την Κυπριακή Δημοκρατία το 1960», δηλώνει ο Κύπριος πρόεδρος Νίκος Χριστοδουλίδης σε εκτενή συνέντευξή του στην «Κ» με αφορμή τη μελανή επέτειο των 50 ετών από την τουρκική εισβολή του '74.

Μιλώντας για τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο αναγνωρίζει ότι «σίγουρα έγιναν λάθη», θεωρώντας πως το μεγαλύτερο λάθος της κυπριακής ηγεσίας ήταν η έλλειψη ξεκάθαρου στόχου και προσανατολισμού. «Ξεκινήσαμε από την ένωση, περάσαμε στην ανεξαρτησία, μετά εργαζόμασταν για την ένωση και μετά επιδιώξαμε το ευκταίο, που ήταν η ανεξαρτησία. Συζητούσαμε για μια ομοσπονδιακή δομή της Κύπρου κα καταλήξαμε σήμερα να συζητούμε τη συγκεκριμένη μορφή».

Για τον Κωνσταντίνο Καραμανλή σημειώνει πως δεν μπορούσε να αποτρέψει την εισβολή και εξαίρει τη διορατικότητά του, καθώς θεωρούσε, ορθώς όπως αποδείχθηκε, ότι οι προσπάθειες έπρεπε να είχαν επικεντρωθεί στην επιστροφή περισσότερων εδαφών, κάτι που θα επέτρεπε και την επιστροφή περισσοτέρων προσφύγων στα σπίτια τους, και όχι τόσο πολύ στη διακυβέρνηση, όπου όσο περισσότερες εξουσίες υπήρχαν σε κεντρικό επίπεδο, τόσο περισσότερες ήταν οι πιθανότητες για σημεία διαφωνίας.

Οσο για το μέλλον, ο 50χρονος πρόεδρος της Κύπρου δηλώνει πεπεισμένος ότι «με μια νέα προσέγγιση και μεγαλύτερη έμφαση στη γεωπολιτική διάσταση του Κυπριακού», μπορούν να επαναρχίσουν οι συνομιλίες και να καταλήξουν σε μια λύση αποδεκτή από όλους.

Δηλώνει ότι η Κύπρος έχει κάνει την ξεκάθαρη επιλογή να βρίσκεται στο δυτικό άρμα, κάτι που προκύπτει από τη συμμετοχή της στην Ε.Ε. και επιβεβαιώνεται από τον στρατηγικό διάλογο που εγκαινίασε πρόσφατα με τις ΗΠΑ. Παράλληλα, αναπτύσσεται και μια ιδιαίτερα στενή συνεργασία με το FBI για την αντιμετώπιση της διαφθοράς.

Τέλος, τάσσεται υπέρ της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου, επισημαίνοντας τη μεγάλη γεωπολιτική, πολιτική και ενεργειακή αξία του έργου και εκφράζοντας την ελπίδα να επιτευχθεί συμφωνία και σε ό,τι αφορά την οικονομική πτυχή.

– Πού βρισκόμαστε στο Κυπριακό 50 χρόνια μετά την εισβολή;

– Δυστυχώς, 50 χρόνια μετά, τα τετελεσμένα είναι πολύ πιο δύσκολα. Νέα θέματα ανακύπτουν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων και η παρούσα κατάσταση δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί λύση του Κυπριακού. Η πάροδος του χρόνου δημιουργεί περισσότερα τετελεσμένα και μειώνει τις πιθανότητες για μια λύση αποδεκτή από τους Ελληνοκυπρίους. Γι' αυτό επικεντρωνόμαστε σε έναν και μοναδικό στόχο, την επανέναρξη των συνομιλιών.

– Παραμένει εφικτή η επίτευξη λύσης;

– Πιστεύω ότι με μια νέα προσέγγιση και μεγαλύτερη έμφαση στη γεωπολιτική διάσταση του Κυπριακού, μπορούμε να καταλήξουμε σε μια λύση αποδεκτή από όλους. Το «κλειδί» είναι η επανέναρξη του διαλόγου. Αν αυτό συμβεί, μπορούμε να επιτύχουμε μια αμοιβαία αποδεκτή λύση και για τους Ελληνοκυπρίους και για τους Τουρκοκυπρίους.

50 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΤΤΙΛΑ

> *Ούτε εμείς ούτε οι Τουρκοκύπριοι αγαπήσαμε την Κυπριακή Δημοκρατία το 1960. Την προσεγγίσαμε, ακόμη και σε επίπεδο ηγεσίας, ως ένα μεταβατικό στάδιο για την επίτευξη άλλου στόχου.*

> *Δεν θεωρώ ότι η ελληνική κυβέρνηση και ο Κωνσταντίνος Καραμανλής δεν είχαν την επιθυμία να παρέμβουν στην Κύπρο, εάν είχαν τη δυνατότητα να το κάνουν.*

– Θεωρείτε ότι η σχετική βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων έχει αφήσει στο περιθώριο το Κυπριακό;

– Ενθαρρύνουμε, και θεωρώ ότι είναι προς τη θετική κατεύθυνση, τη βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Μάλιστα, πιστεύω ότι μπορεί να βοηθήσει στην προσπάθεια επίλυσης του Κυπριακού. Πρέπει να σημειώσω ότι δεν μπορεί να υπάρξει πλήρης εξομάλυνση αν δεν επιλυθεί το Κυπριακό. Αλλά ένα θετικό κλίμα ανάμεσα στην Αθήνα και την Αγκυρα αναπόφευκτα βοηθάει και στις δικές μας προσπάθειες για την επίλυση. Λέμε, ορθώς, στην Κύπρο ότι το «κλειδί» της λύσης βρίσκεται στην Αγκυρα. Η Αγκυρα αρνείται να συνομιλήσει απευθείας μαζί μας, αλλά η ύπαρξη διαλόγου και προόδου στις συζητήσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας βοηθάει αναπόφευκτα και στο Κυπριακό.

– Να πάμε στο '74, αλλά και πριν από την εισβολή. Πώς αποτιμάτε τη στάση και τους χειρισμούς του Μακάριου; Εκανε λάθη;

– Σίγουρα έγιναν λάθη, αλλά σήμερα κρίνουμε με την πολυτέλεια της παρόδου 50 χρόνων. Το μεγαλύτερο λάθος της κυπριακής ηγεσίας ήταν η έλλειψη ξεκάθαρου στόχου και προσανατολισμού. Ξεκινήσαμε από την ένωση, περάσαμε στην ανεξαρτησία, μετά εργαζόμασταν για την ένωση, και μετά επιδιώξαμε το ευκταίο, που ήταν η ανεξαρτησία. Συζητούσαμε για μια ομοσπονδιακή δομή της Κύπρου και καταλήξαμε σήμερα να συζητούμε τη συγκεκριμένη μορφή. Αντίθετα, η Τουρκία είχε ξεκάθαρους στόχους που εξυπηρετούνταν ανεξαρτήτως της ηγεσίας της. Επιπλέον, δεν υπήρξε η απαιτούμενη ειλικρίνεια ανάμεσα στην Αθήνα και στη Λευκωσία στο παρελθόν. Τα ανακοινωθέντα περί ταύτισης απόψεων και κοινών προσεγγίσεων ήταν περισσότερο για επικοινωνιακούς λόγους. Σήμερα, όμως, υπάρχει πλήρης ειλικρίνεια μεταξύ του Ελληνα πρωθυπουργού και εμού. Υπάρχουν θέματα στα οποία έχουμε διαφορετικές προσεγγίσεις ή διαφορετική ανάγνωση, αλλά η ειλικρίνεια με την οποία συζητάμε μας βοηθάει στο τέλος της ημέρας να καταλήγουμε σε κοινές προσεγγίσεις.

– Υπήρχε ειλικρίνεια τότε;

– Οχι. Δεν υπήρξε ειλικρίνεια εκείνη την περίοδο. Εχουν γραφτεί πολλά βιβλία για τις χαμένες ευκαιρίες επίλυσης του Κυπριακού. Η μεγαλύτερη χαμένη ευκαιρία ήταν η ίδια η Κυπριακή Δημοκρατία. Ούτε εμείς ούτε οι Τουρκοκύπριοι αγαπήσαμε την Κυπριακή Δημοκρατία το 1960. Την προσεγγίσαμε, ακόμη και σε επίπεδο ηγεσίας, ως ένα μεταβατικό στάδιο για την επίτευξη άλλου στόχου.

– Αλλά προφανώς υπήρξαν χαμένες ευκαιρίες για μια έντιμη, κοινώς αποδεκτή λύση.

– Για να μιλήσουμε για χαμένες ευκαιρίες, και γι' αυτό αναφέρθηκα στην κυπριακή ανεξαρτησία, πρέπει ένα σχέδιο λύσης να έχει γίνει αποδεκτό από την άλλη πλευρά και να απορριφθεί από την κυπριακή πλευρά. Το μόνο τέτοιο σχέδιο ήταν το σχέδιο Ανάν, το οποίο θεωρώ ότι ήταν μια αποτυχημένη προσπάθεια από τη διεθνή κοινότητα, γιατί επικεντρώθηκε στην ολοκλήρωση της διαδικασίας πριν από την ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Ολα έγιναν χωρίς να ληφθούν υπόψη ούτε οι ελάχιστες ανησυχίες της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία σε μία εβδομάδα θα γινόταν κράτος-μέλος της Ε.Ε.

– Πώς αποτιμάτε τον ρόλο του Κωνσταντίνου Καραμανλή κατά τις δραματικές ώρες του '74; Μπορούσε να είχε αντιδράσει διαφορετικά;

– Πιστεύω ότι αν η Ελλάδα είχε τη δυνατότητα να αποτρέψει την τουρκική εισβολή, θα το έκανε. Ολοι όσοι προσπαθούν να δημιουργήσουν σκιές και προβλήματα για εκείνη την τραγική περίοδο κάνουν λάθος. Ηταν μια δύσκολη περίοδος και για την Ελλάδα, καθώς η χούντα των Αθηνών παρέμεινε στην εξουσία μέχρι τις τελευταίες μέρες. Δεν θεωρώ ότι η ελληνική κυβέρνηση και ο Κωνσταντίνος Καραμανλής δεν είχαν την επιθυμία να παρέμβουν στην Κύπρο, εάν είχαν τη δυνατότητα να το κάνουν.

– Η προσέγγισή του σε ό,τι αφορά την επίτευξη λύσης;

– Πρέπει να αξιολογούμε κάθε πολιτικό συνολικά, καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του. Θέλω να αναφέρω κάτι για τον Καραμανλή που σχετίζεται με τα σημερινά ζητήματα του Κυπριακού. Σε εκείνες τις κρίσιμες μέρες, στα τέλη Οκτωβρίου και αρχές Νοεμβρίου του 1974, όταν η πολιτική ηγεσία της Κύπρου βρισκόταν στην Αθήνα μαζί με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, σε δύο συναντήσεις με τον Καραμανλή, η προσέγγισή του, αφήνοντας φυσικά τον τελικό λόγο σε εμάς τους Ελληνοκυπρίους, ήταν ότι η προσπάθειά μας για την επίλυση του Κυπριακού έπρεπε να επικεντρωθεί στην επιστροφή όσο το δυνατόν περισσότερων εδαφών, κάτι που θα επέτρεπε την επιστροφή περισσότερων προσφύγων στα σπίτια τους. Δεν έπρεπε να επικεντρωθεί στη διακυβέρνηση και την εκτελεστική εξουσία, όπου όσο περισσότερες εξουσίες υπήρχαν σε κεντρικό επίπεδο, τόσο περισσότερες ήταν οι πιθανότητες για σημεία διαφωνίας σχετικά με τη λειτουργία του κράτους.

– Ο ρόλος του Κίσινγκερ;

– Σίγουρα ο Κίσινγκερ έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να μην αποτραπεί η τουρκική εισβολή στην Κύπρο. Χωρίς να θέλω να δώσω συγχωροχάρτι σε κανέναν, ο καθένας λειτουργεί με βάση την εξυπηρέτηση των δικών του συμφερόντων. Το μήνυμα από εκείνη την περίοδο είναι διπλό. Το πρώτο αφορά και τη δική μας πολιτική στάση. Δυστυχώς, το βλέπουμε σήμερα και στην Ουκρανία και σε άλλα μέρη του κόσμου, το διεθνές δίκαιο δεν είναι εκείνο που καθορίζει τις αποφάσεις των κρατών. Εκείνο που καθορίζει τις αποφάσεις των κρατών είναι η εξυπηρέτηση των δικών τους συμφερόντων. Και εκεί επικεντρωνόμαστε κι εμείς.

Το δεύτερο μήνυμα είναι ότι η περίοδος του 1974 σε σχέση με τις αμερικανο-κυπριακές σχέσεις έχει περάσει. Σήμερα, η σχέση μας με τις Ηνωμένες Πολιτείες βρίσκεται στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο. Το 2024 έγιναν σημαντικές ανακοινώσεις και πρόσφατα είχαμε τη θεσμοθέτηση στρατηγικού διαλόγου μεταξύ των δύο χωρών. Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι μία από τις ελάχιστες χώρες που, ενώ δεν είναι μέλος του ΝΑΤΟ, έχει έναν τέτοιο στρατηγικό διάλογο με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Το 2025 αναμένονται ακόμη περισσότερες θετικές ανακοινώσεις όσον αφορά τις αμερικανο-κυπριακές σχέσεις.

– Αρα μπορεί κάποιος να πει ότι έπειτα από δεκαετίες αμφιταλαντεύσεων –ή ουδετερότητας– μεταξύ Ανατολής και Δύσης, η Κύπρος βρίσκεται αυτή τη στιγμή στο δυτικό άρμα. Επιλέγει στρατηγικά αυτή τη στάση;

– Επειδή αναφερθήκαμε και πριν στην Ιστορία, θα ήθελα να σημειώσω την παραδοξότητα ότι η Κυπριακή Δημοκρατία έγινε ανεξάρτητο κράτος το 1960 με τρεις εγγυήτριες δυνάμεις που ήταν κράτη-μέλη του ΝΑΤΟ, και παρ' όλα αυτά, η Κυπριακή Δημοκρατία εντάχθηκε στο Κίνημα των Αδεσμεύτων. Δεν χρειάζεται να πω περισσότερα. Θεωρώ ότι ο δυτικός προσανατολισμός της Κυπριακής Δημοκρατίας ξεκαθάρισε από το 2004 με την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Ολες οι προσεγγίσεις μας κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση και ενισχύονται ακόμη περισσότερο με τις πρόσφατες ανακοινώσεις συνεργασίας με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτός ο δυτικός προσανατολισμός εξυπηρετεί καλύτερα και τα συμφέροντα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

– Αναφερθήκατε στον στρατηγικό διάλογο. Υπάρχουν συζητήσεις για προμήθεια αμυντικού εξοπλισμού από τις ΗΠΑ;

– Ναι, θα επιθυμούσαμε την αγορά αμερικανικού στρατιωτικού εξοπλισμού. Ενα από τα ζητήματα που συζητούμε αυτή τη στιγμή και χαίρομαι που βρίσκεται ενώπιον του Κογκρέσου είναι η χρονική επέκταση της άρσης του εμπάργκο. Η ετήσια ανανέωση δεν επιτρέπει μακροχρόνιο προγραμματισμό, κάτι που είναι απαραίτητο σε τόσο σοβαρά θέματα όπως η αγορά εξοπλισμού.

– Επεκτείνεται η συνεργασία και στην αντιμετώπιση της διαφθοράς;

– Ναι, συνεργαζόμαστε με τις ΗΠΑ και στην αντιμετώπιση της διαφθοράς. Είχα καλέσει την αμερικανική κυβέρνηση να μας ενισχύσει με την αποστολή ειδικής ομάδας του FBI και χαίρομαι που βρίσκονται στην Κύπρο. Πρόσφατα συναντήθηκα με την ομάδα και τον επικεφαλής της που ήρθε από την Ουάσιγκτον ειδικά γι' αυτό το θέμα. Είμαι ευχαριστημένος με τις ενέργειες που γίνονται, γιατί θεωρώ ότι αυτό το ζήτημα πρέπει να λυθεί οριστικά για την Κυπριακή Δημοκρατία. Θέλουμε να προσελκύσουμε ξένες επενδύσεις και εργαζόμαστε προς αυτήν την κατεύθυνση, αλλά επιδιώκουμε ποιοτικές και αξιόπιστες επενδύσεις. Δεν θέλουμε η χώρα μας να θεωρείται μέρος όπου μπορούν να γίνουν ενέργειες ή επενδύσεις που ξεφεύγουν από το πλαίσιο της διεθνούς νομιμότητας. Αυτά έχουν παρέλθει και δεν πρόκειται να επιτρέψουμε να συμβούν ξανά. Στο τέλος της ημέρας, εμείς πληρώσαμε το τίμημα από λανθασμένες προσεγγίσεις που είχαμε στο παρελθόν.

ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΖΑΒΟΣ

«Υπήρξε έμμεση ανταλλαγή μηνυμάτων με τη Χεζμπολάχ, αναδεικνύοντας τον ρόλο της Κυπριακής Δημοκρατίας που είναι μέρος της λύσης και όχι του προβλήματος στην περιοχή. Θυμίζω ότι η Κυπριακή Δημοκρατία αξιοποιήθηκε για την αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας στη Γάζα, στους Παλαιστινίους και στον άμαχο πληθυσμό εκεί», λέει ο Νίκος Χριστοδουλίδης στον Αθανάσιο Ελλις, σχετικά με τις απειλές που δέχθηκε η Κύπρος από τον επικεφαλής της Χεζμπολάχ, Χασάν Νασράλα. Οσο για την ανταπόκριση της άλλης πλευράς; «Θεωρώ ότι τα μηνύματα της Κυπριακής Δημοκρατίας από αυτά που έχουμε ακούσει έγιναν κατανοητά».

Απαραίτητη η ηλεκτρική διασύνδεση με την Ελλάδα

– Οσον αφορά τη Χεζμπολάχ, σας ανησυχούν οι ευθείες απειλές της;

– Είναι κάτι που λαμβάνουμε υπόψη, αλλά οφείλω να σας πω ότι για τον λόγο αυτό υπήρξε έμμεση ανταλλαγή μηνυμάτων με τη Χεζμπολάχ, αναδεικνύοντας τον ρόλο της Κυπριακής Δημοκρατίας που είναι μέρος της λύσης και όχι του προβλήματος στην περιοχή. Θυμίζω ότι η Κυπριακή Δημοκρατία αξιοποιήθηκε για την αποστολή ανθρωπιστικής βοήθειας στη Γάζα, στους Παλαιστινίους, και στον άμαχο πληθυσμό εκεί. Επίσης, η Κυπριακή Δημοκρατία αξιοποιήθηκε για την απομάκρυνση πληθυσμού από την περιοχή. Η Κυπριακή Δημοκρατία διατηρεί άριστες σχέσεις με τον Λίβανο και χαίρομαι για τη θετική αντίδραση που προκάλεσε η δήλωση του Νασράλα από τους αξιωματούχους του Λιβάνου σχετικά με τον εποικοδομητικό ρόλο της Κύπρου. Είμαστε από τα λίγα κράτη, μαζί με την Ελλάδα και τη Γαλλία, που συχνά θέτουν σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ενωσης την ανάγκη στήριξης της χώρας που συνορεύει με την Ευρωπαϊκή Ενωση. Αρα, είναι κάτι που το παρακολουθούμε αλλά από την πρώτη στιγμή επιχειρήσαμε να στείλουμε συγκεκριμένα μηνύματα στη Χεζμπολάχ.

– Ποια ήταν η ανταπόκριση από την άλλη πλευρά;

– Θεωρώ ότι τα μηνύματα της Κυπριακής Δημοκρατίας από αυτά που έχουμε ακούσει έγιναν κατανοητά.

– Σχετικά με την ηλεκτρική διασύνδεση μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου. Θα γίνει; Πρέπει να γίνει;

– Η Κυπριακή Δημοκρατία είναι το μόνο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ενωσης που δεν έχει ηλεκτρική διασύνδεση. Είναι ενεργειακά απομονωμένη. Φυσικά, είμαστε υπέρ της ηλεκτρικής διασύνδεσης της Ελλάδας με την Κύπρο και με άλλα κράτη της περιοχής, καθώς υπάρχει και η πολύ σημαντική διάσταση του Ισραήλ. Από γεωπολιτικής, πολιτικής και ενεργειακής άποψης, είμαστε ένθερμοι υποστηρικτές αυτής της διασύνδεσης. Αναμένουμε τη σχετική μελέτη που αφορά την οικονομική διάσταση του έργου για να πάρουμε την τελική απόφαση σε επίπεδο υπουργικού συμβουλίου.

– Το έργο κινδυνεύει όσον αφορά την ευρωπαϊκή στήριξη και χρηματοδότηση;

– Εχουμε μεταφέρει τα μηνύματα στην Ευρωπαϊκή Ενωση, καθώς το έργο αυτό έχει ενταχθεί στα έργα κοινής ωφελείας της Ε.Ε. και έχει εξασφαλίσει χρηματοδότηση από αυτήν. Ωστόσο, για να είμαστε υπεύθυνη κυβέρνηση απέναντι στον κυπριακό λαό που μας επέλεξε, πρέπει να έχουμε ενώπιόν μας τα οικονομικά δεδομένα. Είναι κάτι που συζήτησα και με τον Ελληνα πρωθυπουργό στο πλαίσιο της ειλικρίνειας που πρέπει να χαρακτηρίζει τις σχέσεις μας. Οι δημόσιες δηλώσεις από κάποιους για το συγκεκριμένο θέμα, που ορισμένες φορές προκαλούν και αρνητικές αναφορές για την Κύπρο στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δεν βοηθούν στην παρούσα συγκυρία. Επαναλαμβάνω, πολιτικά, γεωπολιτικά και ενεργειακά, το έργο είναι υψηλής σημασίας για την Κυπριακή Δημοκρατία. Η τελική απόφαση θα ληφθεί βάσει των οικονομικών δεδομένων που οφείλουμε, όπως κάθε χώρα, να λαμβάνουμε υπόψη προτού πάρουμε αποφάσεις.

– Αισιοδοξείτε ότι θα έχουμε τελικά αίσια έκβαση και σύντομα;

– Σίγουρα θα έχουμε σύντομα τελικό αποτέλεσμα. Αυτό που μπορώ να σας πω με βεβαιότητα είναι ότι η ηλεκτρική διασύνδεση της Κύπρου, που είναι το μοναδικό κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ενωσης που είναι ενεργειακά απομονωμένο, είναι καθοριστικής σημασίας για να επιτύχουμε έναν από τους βασικούς στόχους αυτής της κυβέρνησης: τη μείωση της τιμής του ηλεκτρισμού. Οι τιμές στην Κύπρο, λόγω και της ενεργειακής απομόνωσης, είναι σαφώς υψηλότερες σε σύγκριση με άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ενωσης.

Διεκδικούμε ρόλο στη νέα Κομισιόν

– Εχετε καταλήξει σε κάποιο πρόσωπο για επίτροπο της Κύπρου στη νέα Κομισιόν;

– Εχω υπόψη μου δύο άτομα τα οποία έχουν εμπειρία και σχετίζονται με τα χαρτοφυλάκια που έχω ζητήσει από την πρόεδρο της Επιτροπής. Δεν έχω μοιραστεί μέχρι στιγμής μαζί της τα ονόματα των υποψηφίων που έχω υπόψη μου, αλλά έχουμε συζητήσει τα χαρτοφυλάκια που ενδιαφέρουν την Κυπριακή Δημοκρατία.

– Ποια είναι αυτά τα χαρτοφυλάκια;

– Σίγουρα μας ενδιαφέρει ένα χαρτοφυλάκιο με σημαντικό κεκτημένο, το οποίο θα έχει μεγάλο ποσοστό στον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Δεν είμαστε πλέον νέο κράτος-μέλος, καθώς είμαστε 20 χρόνια στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Θεωρώ ότι, στο πλαίσιο του ρόλου που επιχειρούμε να διαδραματίσουμε στην Ε.Ε., πάντα εντός των δυνατοτήτων μας, δεν θέλω να υπερβάλλουμε, λαμβάνοντας υπόψη ότι έχουμε ξεφύγει από μια μονοθεματική εξωτερική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ενωση, με το Κυπριακό να μην είναι το μόνο θέμα στο οποίο διεκδικούμε να έχουμε πρωταγωνιστικό ρόλο. Με την πρωτοβουλία «Αμάλθεια», όπου η πρόεδρος της Επιτροπής ήταν στην Κύπρο, και λαμβάνοντας υπόψη τις επισκέψεις μας στον Λίβανο και στην Αίγυπτο, μαζί με τον Ελληνα, την Ιταλίδα και τον Βέλγο πρωθυπουργό, θεωρώ ότι πλέον η Κυπριακή Δημοκρατία έχει αποδείξει στην πράξη ότι έχει λόγο και ρόλο στην Ευρωπαϊκή Ενωση. Ειδικότερα σε θέματα όπου μπορεί να προσφέρει προστιθέμενη αξία μέσω των παρεμβάσεών της, και κατ' επέκταση ζητούμε ένα αναβαθμισμένο χαρτοφυλάκιο.

– Αυτή τη στιγμή υπάρχει μια ιδιαιτερότητα στην Κύπρο. Εσείς ως ανεξάρτητος συμμετέχετε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ως μέλος του Λαϊκού Κόμματος. Την ίδια ώρα, η κ. Δημητρίου ηγείται του Δημοκρατικού Συναγερμού. Είστε και μαζί και απέναντι στον Δημοκρατικό Συναγερμό;

– Κοιτάξτε, από τη δική μου πλευρά συμμετέχω στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα εκφράζοντας τις θέσεις της Κυπριακής Δημοκρατίας, ειδικά σε θέματα εθνικού ενδιαφέροντος όπως το Κυπριακό, τα ευρωτουρκικά, το μεταναστευτικό. Δεν έχω στο πίσω μέρος του μυαλού μου τα εσωτερικά θέματα και την πολιτική κατάσταση στην Κύπρο. Εκλέχθηκα από τον κυπριακό λαό μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες. Είχα προτάσεις από δύο πολιτικούς χώρους για να γίνω μέλος, αλλά η απόφασή μου να συμμετάσχω στην ισχυρή ομάδα του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος δεν ήταν καθόλου δύσκολη.

Μετά από επτά χρόνια απουσίας διαλόγου στο Κυπριακό ο προσεχής Σεπτέμβριος στη Νέα Υόρκη κρίνει σε μεγάλο βαθμό τη συνέχεια για άρση του αδιεξόδου.

Μοιράζει παιχνίδι ο Γκουτέρες

Ζητούμενο για αρχή μια τριμερής συνάντηση και μετά… βλέπουμε

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Σκηνικό κινητικότητας στήθηκε την περασμένη εβδομάδα με φόντο την κατάθεση της έκθεσης της προσωπικής απεσταλμένης του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, Μαρία Άνχελα Ολγκίν Κουεγιάρ, την ενημέρωση του Συμβούλιου Ασφαλείας αλλά και το διπλωματικό παρασκήνιο στο περιθώριο της Συνόδου του ΝΑΤΟ -στην Ουάσιγκτον. Πλέον, όπως γίνεται αντιληπτό από την «Κ», ο γ.γ. του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, αναλαμβάνει την πρωτοβουλία των κινήσεων με βάση όσα του έχει μεταφέρει και η κα Ολγκίν και ο «τετραγωνισμός του κύκλου» του Κυπριακού, όπως ο ίδιος ανέφερε προ ετών, θα αποπειραθεί τον προσεχή Σεπτέμβριο, στη Νέα Υόρκη, με αφορμή τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών.

Πώς στήνεται η σκακιέρα

Την τελευταία εβδομάδα στο διπλωματικό παρασκήνιο των προσπαθειών για άρση του αδιεξόδου των συνομιλιών του Κυπριακού όλοι μίλησαν με όλους. Η κα Ολγκίν μετά την ενημέρωση του Σ.Α. και του γ.γ. του ΟΗΕ είδε ξεχωριστά τους υπουργούς Εξωτερικών, Ελλάδας και Τουρκίας, με τον κ. Γεραπετρίτη μετά το πέρας της συνάντησης να δηλώνει την πρόθεση της Αθήνας να συμβάλει ουσιαστικά στην επανέναρξη των συνομιλιών στο συμφωνημένο πλαίσιο λύσης. Ο Έλληνας πρωθυπουργός, Κυριάκος Μητσοτάκης, είχε συναντήσεις τόσο με τον Τούρκο πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν όσο και με τον γ.γ. του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες, με το σινιάλο εδώ να στοχεύει την Άγκυρα.

Σύμφωνα με καλά ενημερωμένες πηγές της «Κ», το σκηνικό που επιθυμεί να διαμορφώσει ο γενικός γραμματέας αρχής γενομένης από το περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, τον προσεχή Σεπτέμβριο, είναι τις συνθήκες για μια κοινή συνάντηση μεταξύ των δύο ηγετών, είτε σε επίπεδο τριμερούς συνάντησης είτε αρχικά ξεχωριστά αλλά με την υπόσχεση πως οι δύο ηγέτες είτε θα προσέλθουν σε μια συνάντηση ενώπιον της κας Ολκγίν, στην Κύπρο ή στην έδρα των Η.Ε., σε μεταγενέστερο χρόνο. Αξίζει να σημειωθεί πως η εμπλοκή εκ μέρους της κας Ολγκίν των δύο ΥΠΕΞ, Ελλάδος και Τουρκίας δείχνει προς την κατεύθυνση της έντονης δραστηριοποίησης των εγγυητριών δυνάμεων προκειμένου να πραγματοποιηθεί μια κοινή συνάντηση Χριστοδουλίδη-Τατάρ, και τότε να ωριμάσουν οι συνθήκες για την πραγματοποίηση μιας διεθνούς διάσκεψης για το Κυπριακό (τύπου πενταμερούς Γενεύης, τον Απρίλιο του 2021) όπου σε τελικό στάδιο θα διαπιστωθεί εκ μέρους των Ηνωμένων Εθνών αν υπάρχει προοπτική επιστροφής στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων ή αν τα πράγματα οδηγούνται σε ένα οριστικό ναυάγιο, με το Κυπριακό σε αυτή την περίπτωση να εισέρχεται σε αχαρτογράφητα νερά.

Σημαντική η επέτειος

Το επόμενο Σάββατο οι Μητσοτάκης και Ερντογάν θα βρεθούν στην Κύπρο με την αφορμή συμπλήρωσης μισού αιώνα (πενήντα χρόνων) από την επέτειο της τουρκικής εισβολής, στις 20 Ιουλίου του 1974. Ο Τουρκοκύπριος ηγέτης Ερσίν Τατάρ προετοιμάζει, με αφορμή την επέτειο, μεγάλης έκτασης «εορτασμούς» με τεράστιο αριθμό αεροναυτικών δυνάμεων εκ μέρους της Τουρκίας, συμπεριλαμβανομένου και του υπερσύγχρονου μικρού αμφίβιου αεροπλανοφόρου

> *Σύμφωνα με πηγές της «Κ», το σκηνικό που επιθυμεί να διαμορφώσει ο γενικός γραμματέας των Η.Ε. είναι τις συνθήκες για μια κοινή συνάντηση μεταξύ Χροστοδουλίδη - Τατάρ.*

του τουρκικού Πολεμικού Ναυτικού, «Anadolu». Αξίζει να σημειωθεί πως εκτός του Ερντογάν στη βόρεια, κατεχόμενη Κύπρο, θα παραστεί και ο ηγέτης της τουρκικής (κεμαλικής) αντιπολίτευσης, Οζγκιούρ Οζέλ.

Το πώς θα κινηθεί σε επίπεδο δημόσιων δηλώσεων ο Τούρκος πρόεδρος Ερντογάν κατά τη διάρκεια της παραμονής του στα Κατεχόμενα αποκτά, υπό το βάρος της σημειολογίας του χρόνου, ξεχωριστή σημασία, με έμπειρους παρατηρητές του Κυπριακού να επισημαίνουν στην «Κ» πως αναλόγως της οξύτητας των τοποθετήσεών του θα διαφανεί κατά πόσο ο Ερσίν Τατάρ θα παραβρεθεί σε μια κοινή συνάντηση, υπό τον γ.γ. του ΟΗΕ, με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη – πράγμα που δεν κατέστη εφικτό λόγω άρνησης του ίδιου κατά τη διάρκεια των τριών επισκέψεων της κας Ολγκίν στην Κύπρο το περασμένο διάστημα. Ο κ. Τατάρ, πάντως, δεν αναμένεται να διαφοροποιηθεί από την πάγια ρητορική του περί κυριαρχικής ισότητας ως απαραίτητης προϋπόθεσης για την επανέναρξη των συνομιλιών, πτυχή που ως προς τη διάσταση των λεγόμενων «3D» (απευθείας πτήσεις, απευθείας εμπόριο και απευθείας σύναψη σχέσεων της «ΤΔΒΚ») εξακολουθεί να επικοινωνεί προς την κατεύθυνση των Ηνωμένων Εθνών, συμπεριλαμβανομένης της κας Ολγκίν

Η προσέγγιση Ολγκίν

Η Κολομβιανή διπλωμάτης, όπως πληροφορείται η «Κ», δείχνει ναι μεν να κινείται χωρίς blame-game στην έκθεσή της για το Κυπριακό, ωστόσο όπως διαφάνηκε κι από το σκεπτικό της ανοικτής της επιστολής την περασμένη εβδομάδα, κινείται και αρκετά αμφίσημα αφήνοντας ουσιαστικά ανοικτό το «διαπραγματευτικό βάρος» που απορρέει από τις κόκκινες γραμμές της κάθε πλευράς. Δεν αποδέχεται όλες τις αξιώσεις της τ/κ πλευράς, αλλά αντιλαμβάνεται πως μια ξεκάθαρη αναφορά σε πλαίσιο ΔΔΟ, δεν θα βοηθήσει τη διαδικασία άρσης του αδιεξόδου. Η κα Ολγκίν φέρεται να αντιλαμβάνεται, και ποντάρει σε αυτό, πως ο Τουρκοκύπριος ηγέτης, Ερσίν Τατάρ, δεν θα αρνηθεί μια κοινή συνάντηση κατόπιν προσκλήσεως του ίδιου του γενικού γραμματέα, Αντόνιο Γκουτέρες, αλλά παράλληλα γνωρίζει πως η επάνοδός της στην Κύπρο, αν μια τριμερής στη Νέα Υόρκη καταστεί εφικτή, θα πρέπει να προετοιμάσει «μια διαπραγμάτευση εντός διαπραγμάτευσης» προκειμένου τα δύο μέρη να βρεθούν ξανά στο τραπέζι των συνομιλιών του Κυπριακού και να υπάρξει, ουσιαστικά μετά από επτά χρόνια, ένα νέο «πάρε-δώσε».

Η κα Ολγκίν, τέλος, φέρεται επίσης να ποντάρει στην κατανόηση εκ μέρους και των δύο πλευρών του Κυπριακού πως αλλαγή του πλαισίου των συνομιλιών (υπό την έννοια όρων εντολής στο επίπεδο ψηφίσματος του Σ.Α. του ΟΗΕ) στο Κυπριακό δεν επιφέρει μια ξεκάθαρη κατάσταση τύπου 2.0 που να ικανοποιεί πλήρως τις αφετηριακές θέσεις μιας εκ των δύο πλευρών, για σκοπούς χρόνου, διαδικασίας και της επόμενης ημέρας. Χωρίς ωστόσο αυτό να αναιρεί το γεγονός πως η διαδικασία άρσης του αδιεξόδου α. παραμένει εξαιρετικά δύσκολη και μπορεί να ιδωθεί μόνο μέσα από ένα πρίσμα συγκρατημένης αισιοδοξίας και β. πως σε επίπεδο ΟΗΕ η συντήρηση της διαδικασίας, για χάριν αυτής, έναντι μιας γρήγορης κήρυξης αδιεξόδου, ιδίως στο Κυπριακό, είναι βολική σε διεθνές πολιτικό και διπλωματικό επίπεδο.

Στη δίνη της εσωστρέφειας ο ΔΗΣΥ

Το κόμμα της Δεξιάς δεν μπορεί να ξεφύγει από τον κακό του εαυτό, τις αντιπαραθέσεις και τις προσωπικές ατζέντες

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Ορισμένοι τονίζουν ότι ο ελέφαντας παραμένει στο δωμάτιο και η ανυπαρξία σοβαρής πολιτικής προσέγγισης δεν ευνοεί την εδραίωση του Δημοκρατικού Συναγερμού.

Η αναφορά του τέως προέδρου της Δημοκρατίας Νίκου Αναστασιάδη στο podcast του ΑΝΤ1 ότι δεν ασχολείται με πικραμένους, ως απάντηση στον Αβέρωφ Νεοφύτου, σχετικά με την πρόταση δύο κρατών, άνοιξε εκ νέου τον ασκό του Αιόλου στο πολιτικό σκηνικό, με την Πινδάρου να προσπαθεί να κρατήσει χαμηλούς τόνους σε ό,τι αφορά την αντιπαράθεση των δύο πρώην ισχυρών ανδρών του κόμματος.

Μάλιστα, το μήνυμα που στέλνεται είναι ότι πλέον η αντιπαράθεση κινείται σε προσωπικό επίπεδο, θέση ωστόσο που βρίσκει αντίθετη μεγάλη μερίδα Συναγερμικών που πιστεύει πως το πρόβλημα είναι θεμελιώδες και όσο υπάρχει έλλειψη πολιτικής πρωτοβουλίας από το μεγαλύτερο κόμμα του τόπου τέτοια φαινόμενα θα είναι διακριτά.

Η πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου, σε μια προσπάθεια να στρέψει τη συζήτηση προς άλλη κατεύθυνση, απέστειλε ανοιχτή επιστολή προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη με θέσεις και προτάσεις του κόμματος για το Κυπριακό, προκαλώντας ωστόσο αντιδράσεις τόσο από κυβερνητικής πλευράς όσο και εντός του ΔΗΣΥ, μιας και στελέχη της ηγετικής πυραμίδας σημειώνουν ότι δεν ενημερώθηκαν ούτε για το περιεχόμενο αλλά ούτε και για την πρόθεση αποστολής τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή.

Άγνοια δηλώνουν και σε σχέση με την αυστηρή ανακοίνωση του κόμματος σε βάρος του βουλευτή Δημήτρη Δημητρίου, ο οποίος, μιλώντας στο ραδιόφωνο του Πολίτη και στην Κατερίνα Ηλιάδη, έκανε λόγο για μια όχι και τόσο ειλικρινή και σε βάθος αποτίμηση του αποτελέσματος των πρόσφατων εκλογών. Μία τοποθέτηση που φέρεται να ενόχλησε την Αννίτα Δημητρίου, αν και για ορισμένους χαρακτηρίζεται και ως αφορμή για μία δημόσια τοποθέτηση για να επιπλήξει τη στάση του βουλευτή, η οποία ήλθε ως συνέχεια της επιστολής που του είχε σταλεί στις 30 Οκτωβρίου του 2023, όπου μεταξύ άλλων γινόταν αναφορά σε μία σειρά από δημόσιες παρεμβάσεις, οι οποίες βλάπτουν τη συνοχή του κόμματος. Δυσαρέσκεια φαίνεται να υπάρχει και σε σχέση με τους χειρισμούς του προέδρου της Επιτροπής Θεσμών για την πρόταση νόμου για το πόθεν έσχες, μιας και εντός της ηγετικής πυραμίδας του ΔΗΣΥ εκφράστηκαν αντιρρήσεις για τη μορφή που έλαβε η τελική πρόταση.

Πάντως, το τεταμένο κλίμα στις σχέσεις της Αννίτας Δημητρίου με τον Δημήτρη Δημητρίου, οι οποίοι παλαιότερα διατηρούσαν φιλικές σχέσεις, παραμένει από τη μέρα που αμφότεροι διεκδίκησαν την προεδρία του ΔΗΣΥ. Αν και η Αννίτα τη μέρα της εκλογής της είπε ότι «κέρδισε η ενότητα» και ότι «κοινός στόχος είναι η ανασυγκρότηση και η ισχυροποίηση της παράταξης», ωστόσο το τελευταίο διάστημα υπήρχε και η σκέψη να καλέσει τον κ. Δημητρίου στο γραφείο της για μία ευρεία συζήτηση. Βέβαια κανένα από τα δύο σενάρια δεν υλοποιήθηκε και επιλέχθηκε ο δρόμος της δημόσιας αντιπαράθεσης, ενώ από την πλευρά του ο βουλευτής φέρεται να παραδέχεται πως έπρεπε να είχε αποσυρθεί από την κούρσα για την προεδρία του κόμματος, ώστε ο ΔΗΣΥ να προχωρήσει ενωμένος.

Το κλίμα στον πρωινό καφέ της Πινδάρου παραμένει αμήχανο, με κάποιους από τους συμμετέχοντες να δηλώνουν δυσφορία για το γεγονός ότι οι εσωτερικές αντιπαραθέσεις και η στάση στελεχών τού κόμματος παραγκωνίζουν ουσιαστικά ζητήματα. Υπάρχουν και αυτοί που σημειώνουν πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ακόμη πρόσβαση στα όσα λέγονται, μιας και σε πολλές των περιπτώσεων ακολουθούν ανα-

> *Ιστορικά στελέχη εξηγούν ότι αυτή την ώρα στον ΔΗΣΥ δεν εκπροσωπείται ο ένας από τους δύο πυλώνες του κόμματος, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα κενό στον χώρο της Κεντροδεξιάς.*

κοινώσεις του, παρόμοιου περιεχομένου με όσα λέγονται και συζητούνται εντός.

Την ίδια ώρα, ιστορικά στελέχη εξηγούν ότι αυτή την ώρα στον ΔΗΣΥ δεν εκπροσωπείται ο ένας από τους δύο πυλώνες του κόμματος, με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα κενό στον χώρο της Κεντροδεξιάς, μιας και νιώθουν ότι μένουν εκτός των πολιτικών αποφάσεων. Ωστόσο, σημειώνεται πως δεν φέρεται να υπάρχει ούτε και η διάθεση αλλά ούτε και αυτοί που διαθέτουν την απαιτούμενη τόλμη για το επόμενο βήμα, τη δημιουργία πιθανώς μιας πολιτικής πλατφόρμας στην οποία θα μπορούν να εκφράζουν τις απόψεις τους. Μάλιστα, αντιλαμβάνονται πως το αποτέλεσμα των τελευταίων εκλογικών αναμετρήσεων, ακόμη και σε εσωκομματικό επίπεδο κατέδειξαν ότι αυτή τη μερίδα Συναγερμικών που για πολλούς έχουν έντονη άποψη την οποία διατυπώνουν δημόσια, ασχέτως αν έρχεται σε αντίθεση με την εκάστοτε ηγεσία, δεν τη στηρίζει η μάζα των ψηφοφόρων της λαϊκής Δεξιάς.

Σε ό,τι αφορά το αποτέλεσμα των διπλών εκλογών της 9ης Ιουνίου, μπορεί η ηγεσία να το παρουσιάζει ως επιτυχία αλλά και ως μία επιβράβευση για τα δεκάδες μέλη του κόμματος που εργάστηκαν σκληρά, ωστόσο στελέχη σημειώνουν πως οι αριθμοί δεν ευνοούν το κόμμα. Σημειώνεται μάλιστα πως αν δεν βρεθεί θεραπεία μέχρι και τις βουλευτικές του 2026, πράγμα εξαιρετικά δύσκολο, τότε οι συνθήκες θα ευνοήσουν δύο χρόνια αργότερα μία δεύτερη θητεία για τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, με τις ευλογίες μάλιστα του ΔΗΣΥ και του Νίκου Αναστασιάδη.

Πάντως, σε σχέση με τον επίτιμο πρόεδρο του κόμματος φέρεται να έχει ακόμα στενή επαφή με ηγετικά στελέχη της ηγεσίας, ενώ προεκλογικά προσπάθησε ώστε να υπάρχει όσο το δυνατό συναίνεση αλλά και εκπροσώπηση όλων των τάσεων εντός του κόμματος. Είναι άλλωστε κοινώς αποδεκτό εντός του ΔΗΣΥ ότι ο ίδιος ήταν ο πρώτος διδάξας που επιδίωκε να φέρνει κοντά του όσους εξέφραζαν διαφορετική άποψη και όχι να τους απομακρύνει, κάτι που δεν φαίνεται να υιοθέτησε ο Αβέρωφ Νεοφύτου αλλά ούτε και η νυν πρόεδρος του κόμματος. Άλλωστε η περιβόητη συνάντηση στο Προεδρικό στις 2 Νοεμβρίου του 2022 μεταξύ των Αναστασιάδη-Αβέρωφ, μετά από ενέργειες παλαιότερων στελεχών του κόμματος αυτό το σκοπό είχε, με τον τέως πρόεδρο του ΔΗΣΥ μάλιστα να δηλώνει τότε ότι «με τον Νίκο Αναστασιάδη μάς συνδέουν χρόνια συνεργασιών.

Έχουμε ακόμα ένα κοινό, ένα κοινό σπίτι, τον Δημοκρατικό Συναγερμό. Συνεχίζουμε αυτό που ξεκινήσαμε. Ενωμένοι όλοι μαζί, Δημοκρατικός Συναγερμός και κυβέρνηση θα δώσουμε αυτή τη μάχη και θα κρατήσουμε την Κύπρο στη σταθερή πορεία της ασφάλειας και της ανάπτυξης. Προχωράμε ενωμένοι όπως αρχίσαμε».

Μία νέα συνάντηση των δύο προσπάθησαν οι ψυχραιμότεροι να γίνει και το τελευταίο διάστημα, με στόχο την ενότητα του κόμματος ενόψει και της μάχης των διπλών εκλογών, ωστόσο, κάτι τέτοιο δεν κατέστη δυνατό. Μάλιστα, η αντιπαλότητα των δύο στρατοπέδων φάνηκε σε κάποιες των περιπτώσεων και στο ποιους υποψήφιους υποστήριζαν ένθεν και ένθεν. Βέβαια υπάρχουν και στελέχη, στενοί συνεργάτες του Νίκου Αναστασιάδη, που αυτή την ώρα βρίσκονται στην παρούσα κυβέρνηση, ενώ είναι και τα στελέχη που πλέον απέχουν συνειδήτα δηλώνοντας απογοητευμένοι από την εικόνα που παρουσιάζει το κόμμα σήμερα.

Μάλιστα, ορισμένοι σημειώνουν και την απουσία σημαντικών στελεχών από την τελευταία συνεδρία του Εκτελεστικού Γραφείου του κόμματος για απολογισμό του αποτελέσματος της διπλής εκλογικής αναμέτρησης, με την Αννίτα Δημητρίου να ξεκαθαρίζει πως η επίκληση προσωπικών διαφορών ή των όσων προηγήθηκαν των προεδρικών εκλογών και έφεραν τον ΔΗΣΥ στα πρόθυρα του διχασμού δεν θα γίνουν ανεκτές, θα απομονωθούν και θα αντιμετωπιστούν θεσμικά συντεταγμένα και στη βάση των καταστατικών διαδικασιών του κόμματος.

Την ίδια ώρα, όπως χαρακτηριστικά λέχθηκε, ο ελέφαντας παραμένει στο δωμάτιο και η ανυπαρξία σοβαρής πολιτικής προσέγγισης δεν ευνοεί την εδραίωση του ΔΗΣΥ. Επαναλαμβάνεται, μάλιστα, ότι είναι επιτακτική ανάγκη το κόμμα να προχωρήσει παραπέρα με πολιτικές θέσεις στα καίρια ζητήματα που απασχολούν σήμερα τους πολίτες. Σημειώνεται μάλιστα ότι το επόμενο χρονικό διάστημα θα πρέπει το μεγαλύτερο κόμμα τούτου του τόπου να βρίσκεται σε επιφυλακή για τις εξελίξεις στο Κυπριακό που πιθανώς να μην ευνοούν την ελληνοκυπριακή πλευρά, ενώ το μεταναστευτικό αλλά και το κόστος ζωής που όλο αυξάνεται για το μέσο πολίτη θα πρέπει να βρεθούν στις προτεραιότητές του. Ζητείται μάλιστα να υπάρχουν ξεκάθαρες θέσεις και εισηγήσεις.

Πάντως, η Αννίτα Δημητρίου φέρεται να γνωρίζει τις δυσκολίες που έχει η επόμενη μέρα, ωστόσο δεν είναι διατεθειμένη να παραδώσει τα όπλα. Οι βουλευτικές εκλογές του 2026 είναι η μεγάλη πρόσκληση ώστε να αποδείξει πως μπορεί να ηγηθεί της παράταξης του ΔΗΣΥ, την οποία παρέλαβε με ουσιαστικά προβλήματα τα οποία κλιμακώνονται με μεγάλη ταχύτητα. Οι ψυχραιμότεροι κάνουν λόγο για μία μάχη που μπορεί να κερδηθεί μόνο στην ουσία, με την παραγωγή πολιτικών όπως και την ευχέρεια να υπάρχει κριτική σκέψη.

> *Δυσαρέσκεια φαίνεται να υπάρχει και σε σχέση με τους χειρισμούς του προέδρου της Επιτροπής Θεσμών για την πρόταση νόμου για το πόθεν έσχες, μιας και εντός της ηγετικής πυραμίδας του ΔΗΣΥ εκφράστηκαν αντιρρήσεις για τη μορφή που έλαβε η τελική πρόταση.*

Μετά την περιβόητη συνάντηση στο Προεδρικό στις 2 Νοεμβρίου του 2022, μετά από ενέργειες παλαιότερων στελεχών του κόμματος ο Αβέρωφ Νεοφύτου δήλωνε ότι με τον Νίκο Αναστασιάδη τούς συνδέουν χρόνια συνεργασιών.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
βουλευτής Δημοκρατικού Συναγερμού

Mea culpa για την απολιτική κατάσταση στον ΔΗΣΥ

Αν δεν επέμενα στην υποψηφιότητά μου, η Αννίτα δεν θα ήταν υποψήφια και σήμερα μπορεί να ήταν πρόεδρος ο Χάρης ή ο Αβέρωφ που πολιτικά είναι στιβαροί

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

«Είμαστε σε αυτή την κατάσταση επειδή η Αννίτα είναι πρόεδρος του ΔΗΣΥ. Η ηγεσία δίνει το στίγμα και ως κόμμα δεν εκφέρουμε στιβαρό πολιτικό λόγο» λέει στην «Κ» ο Δημήτρης Δημητρίου.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Φέρω κι εγώ ευθύνη για την απολιτική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει ο ΔΗΣΥ» δηλώνει στην «Κ» ο βουλευτής του κόμματος Δημήτρης Δημητρίου. Εξηγεί πως αν δεν επέμενε μέχρι τέλους στην υποψηφιότητά του, η Αννίτα δεν θα ήταν υποψήφια και σήμερα μπορεί να ήταν πρόεδρος του Συναγερμού ο Χάρης ή ακόμη και ο Αβέρωφ, και σίγουρα με αυτούς τους δύο η ηγεσία θα ήταν πιο στιβαρή πολιτικά. Σήμερα, λέει, είμαστε σε αυτή την κατάσταση επειδή η Αννίτα είναι πρόεδρος του Συναγερμού. Η ηγεσία δίνει το στίγμα και ως κόμμα δεν εκφέρουμε στιβαρό πολιτικό λόγο, επισημαίνει ο κ. Δημητρίου.

–Τι δείχνει η σύγκρουση Αναστασιάδη και Αβέρωφ για την κατάσταση στον ΔΗΣΥ;

–Είναι πολύ λυπηρό αυτό που συμβαίνει. Είναι το αποτέλεσμα της μη τολμηρής και σε βάθος αποτίμησης του εκλογικού αποτελέσματος των προεδρικών εκλογών του 2023, κάτι που προσωπικά ζητούσα και τότε, αλλά δυστυχώς δεν έγινε. Και δεν θέλω να γίνομαι μάντης κακών, αλλά ελπίζω ότι η μη τολμηρή αποτίμηση του αποτελέσματος των πρόσφατων εκλογών να μην έχει αντίστοιχα αποτελέσματα στο μέλλον.

–Αυτή η κόντρα αναδεικνύει ουσιαστικά την εσωστρέφεια που δημιουργήθηκε στον ΔΗΣΥ κατά τις προεδρικές εκλογές του 2023. Πώς κρίνετε την αντίδραση της ηγεσίας του κόμματος;

–Όσο συζητούμε για το παρελθόν θα είναι δύσκολο να ξεφύγει από την εσωστρέφεια το κόμμα. Αυτό που προτρέπω την πρόεδρο του κόμματος να πράξει είναι να βγει υπεράνω και από τους δύο, να διαχωρίσει τη θέση της, να πει ευθαρσώς ότι αυτή η διαμάχη δεν αφορά τον ΔΗΣΥ, να τους αδειάσει, αν χρειαστεί, και να βγει μπροστά να μιλήσει για το μέλλον, προτάσσοντας καθαρά πολιτικές θέσεις. Το όφελος των πολλών είναι πιο σημαντικό από ό,τι λένε οι δύο τέως. Να μη σκεφτόμαστε αν αυτά που θα πούμε θα στεναχωρήσουν τον έναν ή τον άλλο. Θα πρέπει να γίνουν παραδοχές για τυχόν αδυναμίες, λάθη και αδιέξοδα της δεκαετούς διακυβέρνησής μας όπως στην ενέργεια, στο στεγαστικό που δεν δώσαμε λύσεις στους πολίτες και σε θέματα περιβάλλοντος. Θα πρέπει να τα πούμε, αν θέλουμε να πείσουμε για το μέλλον. Αν η ηγεσία δεν βγει μπροστά να μιλήσει για το μέλλον, τότε αυτές οι κόντρες, αυτές οι διελκυστίνδες θα συνεχίσουν να μας στοιχειώνουν.

–Πάντως, η ηγεσία υποστηρίζει ότι τοποθετείται πολιτικά και έχει θέσεις για όλα τα ζητήματα.

–Το ακούω κι εγώ αυτό, όμως, στη δική μου αντίληψη δεν υπάρχει σαφής θέση σε πολλά ζητήματα. Για παράδειγμα για το Great Sea Interconnector ποια είναι η θέση μας; Ακούμε διαφορετικές εκδοχές. Θα πρέπει να βγει με σαφήνεια να ξεκαθαρίσει τις θέσεις σε όλα τα ζητήματα.

–Πώς σχολιάζετε τη φράση Αναστασιάδη «δεν θέλω να ασχολούμαι με πικραμένους» κι αν συμφωνείτε με τη διαπίστωση Αβέρωφ ότι πικραμένοι είναι πολλοί που κάποτε είχαν στηρίξει Αναστασιάδη.

> *Τα περί δύο κρατών είναι μια σκιά που βαραίνει την ιστορία του τόπου και του ΔΗΣΥ και πρέπει να την ξεδιαλύνουμε.*

> *Ο ΔΗΣΥ με τη στρατηγική που ακολούθησε στις δημοτικές, έστειλε το ΔΗΚΟ στην αγκαλιά του ΑΚΕΛ.*

> *Θεωρώ ότι ο πρόεδρος Αναστασιάδης δεν έπρεπε να πει ότι δεν θέλει να ασχολείται με πικραμένους.*

–Είναι βαριές κουβέντες και δεν βοηθούν στο τι θέλουμε να κάνουμε σήμερα. Θεωρώ ότι ο πρόεδρος Αναστασιάδης δεν έπρεπε να πει κάτι τέτοιο.

–Ακόμη κι αν είναι πικραμένος ο Αβέρωφ, θεωρείτε ότι αδίκως αισθάνεται έτσι; Νιώθει ότι τον πρόδωσαν στενοί του συνεργάτες.

–Ο Αβέρωφ έδωσε έναν δύσκολο αγώνα κάτω από αντίξοες συνθήκες. Έδωσε αυτή τη μάχη με εντιμότητα και καθαρές θέσεις. Τον καταλαβαίνω να είναι πικραμένος από ανθρώπους και συμπεριφορές, από άτομα που περίμενε να ήταν δίπλα του και τελικά δεν ήταν.

–Μπορεί να έχει παράπονο και από εσάς.

–Για μένα μπορεί να νιώθει πικραμένος για το τι ακολούθησε των προεδρικών εκλογών. Αν θέλετε να πω κι εγώ το δικό μου mea culpa. Φέρω κι εγώ ευθύνη για την απολιτική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει ο ΔΗΣΥ. Ίσως δεν έπρεπε να επιμείνω μέχρι τέλους στην υποψηφιότητά μου.

–Γιατί το λέτε αυτό;

–Διότι η Αννίτα έβαλε υποψηφιότητα, επειδή ήμουν εγώ υποψήφιος.

–Και άρα λέτε ότι η εκλογή της Αννίτας έφερε μια απολίτικη κατάσταση στο κόμμα;

–Σήμερα είμαστε σε αυτή την κατάσταση, επειδή η Αννίτα είναι πρόεδρος του Συναγερμού. Η ηγεσία δίνει το στίγμα και ως κόμμα δεν εκφέρουμε στιβαρό πολιτικό λόγο.

–Άρα θεωρείτε ότι αν δεν επιμένατε ως το τέλος, η Αννίτα δεν θα διεκδικούσε και σήμερα θα ήταν καλύτερα τα πράγματα στον ΔΗΣΥ.

–Ναι, αν δεν επέμενα μέχρι τέλους στην υποψηφιότητά μου, η Αννίτα δεν θα ήταν υποψήφια και σήμερα μπορεί να ήταν πρόεδρος του Συναγερμού ο Χάρης ή ακόμη και ο Αβέρωφ, και σίγουρα με αυτούς τους δύο η ηγεσία θα ήταν πιο στιβαρή πολιτικά.

–Η βασική κατηγορία εις βάρος του Αναστασιάδη είναι ότι δεν στήριξε Αβέρωφ, αλλά αντιθέτως ενεθάρρυνε και στήριξε την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Ασπάζεστε αυτή τη θέση;

–Δημοσίως ο πρόεδρος Αναστασιάδης ήταν εκεί όποτε χρειάστηκε. Τώρα, τι έγινε πίσω από κλειστές πόρτες δεν μπορώ να γνωρίζω.

–Ως εκπρόσωπος Τύπου του κόμματος τούς ζήσατε καλά και τους δύο. Πώς ήταν η μεταξύ τους σχέση;

–Υπήρξαν δύσκολες στιγμές. Να θυμίσω την περίοδο του φθινοπώρου του '18. Όμως σε γενικές γραμμές ο Αβέρωφ Νεοφύτου και ο ΔΗΣΥ ήταν στήριγμα της διακυβέρνησης Αναστασιάδη, όπως ο πρόεδρος Αναστασιάδης και οι υπουργοί της κυβέρνησής του ήταν δίπλα στον Συναγερμό.

–Ο Αβέρωφ είπε ότι ο Αναστασιάδης μίλησε και σε αυτόν για δύο κράτη. Το ίδιο και ο Κασουλίδης. Ο Μαυρογιάννης δήλωσε ότι ο Αναστασιάδης τού είπε ότι έθεσε θέμα δύο κρατών στον Τσαβούσογλου στο Κραν Μοντανά. Ο Αβέρωφ άφησε και υπονοούμενα για το τι λέχθηκε σε συνάντηση στη Νέα Υόρκη μεταξύ Αναστασιάδη, Χριστοδουλίδη και Τσαβούσογλου. Ο ΔΗΣΥ δεν πρέπει να τοποθετηθεί γι' αυτό το θέμα και να ζητήσει εξηγήσεις; Ο τέως πρόεδρος του κόμματος υποστηρίζει ότι ο τέως πρόεδρος της Δημοκρατίας τού μίλησε για δύο κράτη. Δεν ενδιαφέρεται ο ΔΗΣΥ να μάθει ποιος έχει δίκιο;

–Είναι μια σκιά που βαραίνει την ιστορία του τόπου και του ΔΗΣΥ, και πρέπει να την ξεδιαλύνουμε.

Πρωτοφανές να εκδίδεται κομματική ανακοίνωση εναντίον μου

–Το κόμμα σας εξέδωσε ανακοίνωση χαρακτηρίζοντας ανυπόστατο τον ισχυρισμό σας για μη συζήτηση και αποτίμηση του αποτελέσματος των πρόσφατων εκλογών, και ότι με αυτά που λέτε επιθυμείτε να συντηρείτε συνθήκες εσωστρέφειας. Εσείς απαντήσατε ότι κάτι τέτοιο δεν ισχύει. Πώς το εισπράξατε όλο αυτό;

–Η αλήθεια είναι πως με ξενίζει που γίνομαι αιτία για κομματική ανακοίνωση, το βρίσκω πρωτοφανές. Είναι λυπηρό όταν κάποιος βρίσκεται σε θέση ισχύος να προσπαθεί να αδειάσει και να εκθέσει συναγωνιστές. Εξέφρασα την ανησυχία μου, βλέποντας το κλίμα όπως διαμορφώνεται εσωκομματικά. Την εσωστρέφεια είναι τέτοιες ανακοινώσεις που τη συντηρούν και όχι η ελεύθερη έκφραση απόψεων από στελέχη του ΔΗΣΥ.

–Έχει ξανασυμβεί κάτι ανάλογο;

–Στο παρελθόν έλαβα και επιστολή από την πρόεδρο του κόμματος, συγκεκριμένα τον Οκτώβριο μετά από τη συνέντευξή μας στην «Κ», στην οποία ανέφερε ότι δημόσιες παρεμβάσεις μου έβλαπταν τη συνοχή της παράταξης και προκαλούσαν σύγχυση και θυμό στους φίλους του ΔΗΣΥ. Απέφυγα να απαντήσω σε εκείνη την επιστολή, γιατί ακριβώς δεν είναι πρόθεσή μου να συντηρώ ένα κλίμα εσωστρέφειας. Στη δική μου περίπτωση την αποδίδω σε υπερβολικό ζήλο προσπάθειας άσκησης κομματικής πειθαρχίας, κάτι που επεσήμανα και στο Πολιτικό Γραφείο, ότι δηλαδή η ελευθερία έκφρασης άποψης ήταν και είναι σημαία για την παράταξή μας και ελπίζω, είπα, να μη χρησιμοποιηθούμε όσοι την εκφράζουμε, ως θύματα άσκησης αυτής της κομματικής πειθαρχίας.

–Σας κάλεσε ποτέ στο γραφείο της να τα συζητήσετε όλα αυτά;

–Όχι.

–Γιατί υποστηρίζετε ότι δεν έγινε ρεαλιστική αποτίμηση του εκλογικού αποτελέσματος;

–Δεν έγινε στον βαθμό που προσωπικά θα επιθυμούσα. Σημειώνω ότι η ηγεσία αναδιπλώθηκε και είπε ότι δεν πανηγύρισε. Προσωπικά αναγνωρίζω τη δυσκολία της εκλογικής αναμέτρησης, τη διατήρηση των δύο εδρών στο Ευρωκοινοβούλιο και την επίτευξη της πρωτιάς παρά το χαμηλό ποσοστό, το χαμηλότερο στην ιστορία μας. Από κει και πέρα θα πρέπει να γίνει σωστή αποτίμηση του αποτελέσματος για να μην κλαίμε επί ερειπίων το 2026 αλλά και το 2028. Στις δημοτικές εκλογές είχαμε τη χειρότερη συγκομιδή σε εκλογή δημάρχων από το 1986. Ακολουθήσαμε μια λανθασμένη στρατηγική με διαδικασίες που σε κάποιες περιπτώσεις δεν τηρήθηκαν, έγιναν λανθασμένες επιλογές, και το σημαντικότερο ήταν μια στρατηγική που έβαλε ξανά το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ στο ίδιο μετερίζι. Ο ΔΗΣΥ με τη στρατηγική που ακολούθησε στις δημοτικές έστειλε ουσιαστικά το ΔΗΚΟ στην αγκαλιά του ΑΚΕΛ.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΧΡΗΣΤΟΥ

«Είναι λυπηρό, όταν κάποιος βρίσκεται σε θέση ισχύος, να προσπαθεί να αδειάσει και να εκθέσει συναγωνιστές» λέει ο Δημήτρης Δημητρίου.

> *Την εσωστρέφεια είναι τέτοιες ανακοινώσεις που τη συντηρούν και όχι η ελεύθερη έκφραση από στελέχη του ΔΗΣΥ.*

–Σε άρθρο που γράψατε μετά τις εκλογές με τίτλο «Ανακουφιστήκαμε, δεν νικήσαμε», καταλήγατε αναφέροντας ότι αν ηγεσία προχωρήσει σε τομές, τότε θα είστε εκεί. Αυτά που ανακοίνωσε η πρόεδρος του κόμματος στο Πολιτικό Γραφείο είναι προς αυτή την κατεύθυνση;

–Ο ΔΗΣΥ χρειάζεται μια προγραμματική επανίδρυση. Να μιλήσει με σαφείς θέσεις για όλα τα ζητήματα. Πρέπει να βρούμε τη θέση μας, ποιος Δημοκρατικός Συναγερμός είμαστε και τι πρεσβεύουμε. Πολλές από τις αλλαγές που εισηγήθηκε η πρόεδρος είναι προς την ορθή κατεύθυνση, όμως αρκετές από αυτές είναι προτάσεις που έκανε και πριν από ένα χρόνο προεκλογικά στην εσωκομματική διαμάχη. Δεν πιστεύω ότι λύνει το πρόβλημα η σχολή πολιτικής επιμόρφωσης για παράδειγμα, αλλά μπορεί να βοηθήσει. Το ζητούμενο είναι να εκφράσουμε στιβαρό πολιτικό λόγο.

–Τι εκπέμπει δηλαδή αυτή τη στιγμή ο Συναγερμός;

–Η ηγεσία εκπέμπει μια ατολμία που τη βάζει σε μια διαδικασία να αρθρώνει πολιτικό λόγο των ίσων αποστάσεων για διάφορα ζητήματα.

–Στο Πολιτικό Γραφείο η Αννίτα Δημητρίου αναφέρθηκε γενικά σε όσους και εντός κόμματος επενδύουν στη διάσπαση και αποδυνάμωση του ΔΗΣΥ και σε μερικούς που εργάζονταν για τη συντριβή του κόμματος. Σας είπε ποιους εννοεί;

–Όχι και θέλω να τονίσω ότι αυτή η διαχείριση είναι κακή υπηρεσία προς την παράταξη. Η δική μου οπτική γωνιά είναι πως πρέπει να δείχνει μεγαλοθυμία και όχι να δημιουργεί εχθρούς. Αν όμως η πρόεδρος θέλει να πει κάτι ξεκάθαρα, τότε να βγει και να κατονομάσει ποιους εννοεί.

Αν δεν θέλει να το κάνει δημοσίως, τότε να τους καλέσει στο γραφείο της και να τους τα πει κατ' ιδίαν. Το να βγαίνει να λέει όλα αυτά και να κοιτάζει ο ένας τον άλλο για το ποιους υπονοεί, δεν είναι καλή υπηρεσία προς το κόμμα και τα στελέχη του.

–Της ζητήσατε να πει ξεκάθαρα ποιους εννοεί;

–Θεωρεί ότι αυτοί που πρέπει να καταλάβουν, κατάλαβαν. Δεν είμαι σίγουρος ότι αυτός είναι ο σωστός τρόπος διαχείρισης στελεχών, διαχείρισης ανθρώπων.

–Η πρόεδρος και ο αναπληρωτής πρόεδρος του κόμματος δήλωσαν ότι δεν είναι casus belli ο διορισμός στελέχους του ΔΗΣΥ στη θέση του Ευρωπαίου επιτρόπου. Διερωτάται κάποιος, τι είδους αντιπολίτευση είναι αυτή που δεν έχει πρόβλημα, αν ο πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίσει στέλεχος του κόμματος σε τόσο σημαντική θέση.

–Είναι αυτές οι αντιφάσεις που θολώνουν τα νερά. Δεν γίνεται το Σάββατο να συζητούσαμε στο Πολιτικό Γραφείο για διαγραφές των υπουργών της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη και των προέδρων Ημικρατικών Οργανισμών που είναι μέλη του ΔΗΣΥ, και την ίδια ώρα να λέμε ότι είναι διαφορετικό θέμα ο Ευρωπαίος επίτροπος. Αυτές οι αντιφάσεις δεν βοηθούν να στηθεί σωστά στο γήπεδο ο Συναγερμός.

–Τελικά θα διαγραφούν;

–Θα το δούμε στο επόμενο Πολιτικό Γραφείο.

–Από ποιον τέθηκε το θέμα;

–Από τον Φαίδωνα.

Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» την ερχόμενη Τρίτη η κυβέρνηση διά του υπουργού Ενέργειας θα ενημερωθεί για την πορεία των διαπραγματεύσεων ΕΤΥΦΑ - CPP-METRON Consortium Ltd (CMC Ltd) και ενδέχεται στη συνέχεια να επισημοποιηθεί το διαζύγιο των δύο πλευρών.

Μετά το διαζύγιο οι ευθύνες για το Τερματικό

Κοντά σε συμφωνημένη έξοδο από το Βασιλικό βρίσκεται η κινεζική κοινοπραξία - Εβδομάδα εξελίξεων η ερχόμενη.

Η κινεζική κοινοπραξία χρησιμοποιεί το πλοίο FSRU «Προμηθέας», το οποίο έχει αποπληρωθεί πλην όμως δεν έχει παραδοθεί, προκειμένου να αποφύγει την ενεργοποίηση εγγυητικών ύψους €80 εκατ. και καταβολής άλλων €62 εκατ. που αφορούν πέναλτι που της έχουν επιβληθεί.

Η μονοδιάστατη λογική της χαμηλότερης προσφοράς, που διέπει σήμερα τα δημόσια έργα, αποδείχθηκε πως είναι προβληματική, δεν εξυπηρετεί τον αντικειμενικό σκοπό ολοκλήρωσης του έργου.

Στο κυβερνητικό στρατόπεδο υπάρχει ένα κομμάτι που υποστηρίζει έντονα πως πρέπει να διερευνηθούν οι συνθήκες άμεσα και οι διαδικασίες που οδήγησαν στις συγκεκριμένες επιλογές.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Μετά τη δημόσια παραδοχή του υπουργού Ενέργειας Γιώργου Παπακωνσταντίνου, την περασμένη εβδομάδα, θέμα χρόνου θεωρείται το συμφωνημένο διαζύγιο ΕΤΥΦΑ και CPP-METRON Consortium Ltd (CMC Ltd). Οι πληροφορίες της «Κ» τοποθετούν τις επίσημες ανακοινώσεις την ερχόμενη εβδομάδα με τον υπουργό Ενέργειας να ενημερώνονται την ερχόμενη Τρίτη. Η οριστικοποίηση της συντεταγμένης και συμφωνημένης εξόδου της κινεζικής κοινοπραξίας από το μισοτελειωμένο τερματικό Φ.Α. στο Βασιλικό κατά 60%, αναμφίβολα πλήττει την εικόνα της Κυπριακής Δημοκρατίας και θεωρείται βέβαιο πως θα αποτελέσει αποτρεπτικό παράγοντα για διεθνείς εταιρείες με πείρα σε μελλοντικά μεγάλα έργα.

Ένα ζήτημα που ήδη δημιουργεί προβληματισμούς, μετά και το ναυάγιο με την ανάπλαση του λιμανιού της Λάρνακας, και που αποκαλύπτει πέραν πάσης αμφιβολίας πως μερίδιο ευθύνης βρίσκεται και προς την πλευρά του πλαισίου που διέπει την προκήρυξη και ανάθεση μεγάλων και ιδιαίτερα απαιτητικών δημόσιων έργων. Ωστόσο, πριν η κυβέρνηση προχωρήσει σε διόρθωση των διαδικασιών θα πρέπει να αναζητήσει τι πήγε στραβά και το ένα μετά το άλλο εμβληματικά έργα υποδομών είτε δεν άρχισαν ποτέ ή εγκαταλείφθηκαν μισοτελειωμένα. Οι έρευνες θεωρούνται μονόδρομος μιας και από το συμφωνημένο διαζύγιο θα προκύψουν και οικονομικές ζημιές για τη Δημοκρατία από το πάρε-δώσε που βρίσκεται σε εξέλιξη με τους Κινέζους. Με αυτά τα δεδομένα μετατίθεται για το απώτερο μέλλον ο στόχος για εισαγωγή Φ.Α., επίσης σημαντικό θέμα που επιβαρύνει ετησίως τα κρατικά ταμεία. Όπως έχει γράψει επανειλημμένα το τελευταίο διάστημα η «Κ» και επιβεβαιώνεται και από νεότερες πληροφορίες, στο κυβερνητικό σχήμα μελετούν δομικές αλλαγές οι οποίες θα περιορίσουν φαινόμενα όπως αυτό με το τερματικό στο Βασιλικό, το λιμάνι της Λάρνακας ή άλλα έργα όπως ο δρόμος Πάφου-Πόλης Χρυσοχούς που έχουν εξελιχθεί προβληματικά στην κατασκευή τους.

Τα αίτια

Ήδη στο κυβερνητικό στρατόπεδο έχει ξεκινήσει μια συζήτηση η οποία στόχο έχει την ουσία του προβλήματος που δεν είναι άλλη από τα κριτήρια με τα οποία κατακυρώνεται ένα έργο. Η μονοδιάστατη λογική της χαμηλότερης προσφοράς, που διέπει σήμερα τα δημόσια έργα, αποδείχθηκε πως είναι προβληματική, δεν εξυπηρετεί τον αντικειμενικό σκοπό ολοκλήρωσης του έργου, από χρονικής απόψεως, δεν αποφεύγει στις περισσότερες περιπτώσεις την καταβολή επιπρόσθετων κονδυλίων με αποτέλεσμα το συνολικό κόστος ενός έργου να ξεφεύγει του συμβολαίου, ενώ έχουν εντοπισθεί και ζητήματα αρτιότητας των έργων. Ζήτημα που αγγίζουν το σύνολο των δημοσίων έργων της Δημοκρατίας. Αναφορικά με το τερματικό Φ.Α. στο Βασιλικό στο υπουργείο Ενέργειας φαίνεται να έχουν καταλήξει σε τέσσερις λόγους πώς οδήγησαν το μεγαλύτερο ενεργειακό έργο της Κυπριακής Δημοκρατίας στην κατάσταση που βρίσκεται σήμερα. Πρώτον, δεν τέθηκαν ποιοτικά κριτήρια επιλογής του εργολάβου, τα οποία θα ήταν πιο ισχυρά από το κριτήριο της χαμηλότερης προσφοράς. Στο κομμάτι αυτό πέρα από το πλαίσιο εντοπίζεται και ένα περιβάλλον εκφοβισμού που έχει δημιουργηθεί τα τελευταία 15 χρόνια, το οποίο δεν επιτρέπει μια ελαστική προσέγγιση δημοσίων έργων με τεχνικές ιδιαιτερότητες και απαιτήσεις. Σαφέστατα το θέμα αυτό παραπέμπει στο κλίμα που έχει δημιουργήσει ευρύτερα στο Δημόσιο ο γενικός ελεγκτής της Δημοκρατίας, που σε αρκετές περιπτώσεις δίνει τα αντίθετα αποτελέσματα από την αντικειμενική επιδίωξη.

Η διαφθορά

Ο δεύτερος λόγος αφορά ζητήματα διαφθοράς κάτι για το οποίο γίνεται λόγος εντός της κυβέρνησης. Πηγές κοντά στην κυβέρνηση έλεγαν στην «Κ» πως για το τερματικό στο Βασιλικό υπάρχουν έντονα στοιχεία που οδηγούν στο συμπέρασμα της διαφθοράς. «Επιλέξαμε έναν εργολάβο τον οποίο δεν έπρεπε καν να κοιτάξουμε, και του δώσαμε ένα έργο που δεν είχε ξανακάνει», μας λέχθηκε χαρακτηριστικά. Οι υποψίες ότι κάτι δεν πήγε καλά στην επιλογή κατασκευαστή προκύπτει από την εξέλιξη της διαδικασίας και την εμπεδωμένη άποψη πως ποιοτικές εταιρείες που ενδιαφέρθηκαν, τεχνηέντως απορρίφθηκαν, και πως στην ουσία κρατήθηκε στη διαδικασία μόνο η κινεζική κοινοπραξία στην οποία έγινε ανάθεση του έργου.

Ερευνες

Οι διαδικασίες ανάθεσης του τερματικού είναι ένα θέμα που δεν θα κλείσει με το επερχόμενο συναινετικό διαζύγιο στο Βασιλικό. Η βέβαιη οικονομική επιβάρυνση για τη Δημοκρατία δημιουργεί τις προϋποθέσεις για διερεύνηση του συγκεκριμένου έργου από εξαγγελία του, κατακύρωσής του και εκτέλεσής του. Στο κυβερνητικό στρατόπεδο υπάρχει ένα κομμάτι που υποστηρίζει έντονα πως πρέπει να διερευνηθούν οι συνθήκες άμεσα και οι διαδικασίες που οδήγησαν στις συγκεκριμένες επιλογές. Η προοπτική ερευνών και αν προκύψουν στοιχεία και για ποινικές έρευνες, βρίσκει πρόσφορο έδαφος και στο Προεδρικό, το οποίο τις προσδιορίζει μετά το πέρας των διαβουλεύσεων για έξοδο των Κινέζων από το τερματικό.

Οι αλλαγές

Στη διαπιστωμένη ανάγκη αλλαγών του πλαισίου κατακύρωσης δημόσιων έργων, εκτός από τη διαφοροποίηση των κριτηρίων επιλογής και πάταξη φαινομένων διαφθοράς μελετάται και η λήψη σειράς άλλων μέτρων όπως:

- **Αυστηρότεροι** κανόνες επιτήρησης και ελέγχου των εργολάβων.
- **Να αυστηροποιηθεί** το πλαίσιο παραχώρησης παρατάσεων.
- **Να θεσπιστούν** συνέπειες για τους προβληματικούς εργολάβους που σε κάποια έργα έχει εξελιχθεί σε μάστιγα.
- **Να δημιουργηθεί** λίστα με κακούς εργολάβους, οι οποίοι δεν θα μπορούν να διεκδικούν δημόσια έργα.

Ελευση Φ.Α.

Το συμφωνημένο διαζύγιο εκτός από το επιπρόσθετο οικονομικό κόστος για τη Δημοκρατία, τις αρνητικές εντυπώσεις που δημιουργούνται για μεγάλα δημόσια έργα εντός και εκτός Κύπρου θα αφήσει το αποτύπωμά του και στην καρδιά των ενεργειακών αναγκών του τόπου που είναι η εισαγωγή Φ.Α., φθηνού καυσίμου, για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

Με τα σημερινά δεδομένα και το κλίμα αβεβαιότητας που υπάρχει για την ολοκλήρωση του υπόλοιπου 40% των έργων στις χερσαίες υποδομές, ουδείς είναι σε θέση να προσδιορίσει τον χρόνο έλευσης Φ.Α. στην Κύπρο. Κάποιες εκτιμήσεις λένε πως ίσως να χρειαστούν δύο και τρία χρόνια για να ολοκληρωθούν μόνο τα έργα προκειμένου να αναζητηθεί στην αγορά υγροποιημένο Φ.Α. (LNG). Εδώ να υπενθυμίσουμε πως η Κύπρος είναι ίσως η μοναδική από τις ευρωπαϊκές χώρες που χρησιμοποιεί μαζούτ ως καύσιμο για παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, καταβάλλοντας κάθε χρόνο εκατομμύρια ευρώ ως ρήτρες στην Ε.Ε.

Σκληρό πάρε-δώσε με τους Κινέζους

Με την ερχόμενη εβδομάδα να χαρακτηρίζεται κρίσιμη για τις εξελίξεις στο Βασιλικό, το βασικό ζητούμενο είναι το κόστος που θα επωμιστεί η Δημοκρατία για το συμφωνημένο ναυάγιο των έργων για το τερματικό. Οι Κινέζοι στις διαπραγματεύσεις που πραγματοποιούνται εμφανίζονται σκληροί προκειμένου μέσα από τη διαδικασία πάρε-δώσε να αποφύγουν οικονομικές αξιώσεις από κυπριακής πλευράς για την εγκατάλειψη του έργου. Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η κινεζική κοινοπραξία χρησιμοποιεί ως διαπραγματευτικό χαρτί την επιδίωξη της ΕΤΥΦΑ να παραλάβει το πλοίο FSRU, η κατασκευή του οποίου έχει ολοκληρωθεί, η Δημοκρατία έχει καταβάλει το ποσό κατασκευής (κοντά στα €190 εκατ.) ωστόσο αυτό παραμένει αγκυροβολημένο στη Σαγκάη. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες οι Κινέζοι είναι έτοιμοι να παραδώσουν το πλοίο εάν η κυπριακή πλευρά δεν ενεργοποιήσει τις εγγυητικές του έργου ύψους €80 εκατ., αν δεν διεκδικήσει την καταβολή περίπου €62 εκατ. που τις έχουν επιβληθεί ως πέναλτι, και επίσης αν τερματιστεί η διαιτησία στο Λονδίνο την οποία προκάλεσε η ίδια. Ειδικά για το τελευταίο αίτημα η κυπριακή πλευρά εμφανίζεται αρνητική προκειμένου να διαφανεί η υπαιτιότητα της κινεζικής κοινοπραξίας στην εξέλιξη του έργου. Εάν οι δύο πλευρές καταλήξουν σε συμφωνία, τα έργα στο Βασιλικό, σύμφωνα με το πλάνο που υπάρχει, θα ολοκληρωθούν από άλλον εργολάβο. Όπως είχε γράψει η «Οικονομική Καθημερινή» της περασμένης Τετάρτης, θα ενεργοποιηθούν ρήτρες που καθορίζουν τον τρόπο ολοκλήρωσης του έργου. Στο σενάριο που οι συγκεκριμένες ρήτρες δεν πετύχουν συνολική ολοκλήρωση των έργων που υπολείπονται, σε αυτή την περίπτωση υπάρχουν δύο επιλογές, η μία είναι η ΕΤΥΦΑ να κινηθεί προς υπεργολάβους οι οποίοι τερμάτισαν τη συνεργασία τους με την κινεζική κοινοπραξία, και η άλλη να αναζητηθεί άλλος εργολάβος που θα ολοκληρώσει το έργο. Ωστόσο, όπως εξήγησε ο υπουργός Ενέργειας, καταβάλλεται προσπάθεια να απαλλαγεί η κοινοπραξία του έργου από ευθύνες που έχει στο έργο. «Εννοείται ότι δεν μπορεί να απαλλαγεί από όλες για τον λόγο ότι το τερματικό αυτό έπρεπε να είχε παραδοθεί τον Σεπτέμβριο, υπάρχουν κάποιες υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από αυτή τη σύμβαση».

Δύσβατη Ουγγρική Προεδρία για τη Λευκωσία

Βουδαπέστη καλεί Αγκυρα στο Gymnich – Κινήσεις αναβάθμισης Τελωνειακής Ενωσης - Αεροπορικής Συμφωνίας

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

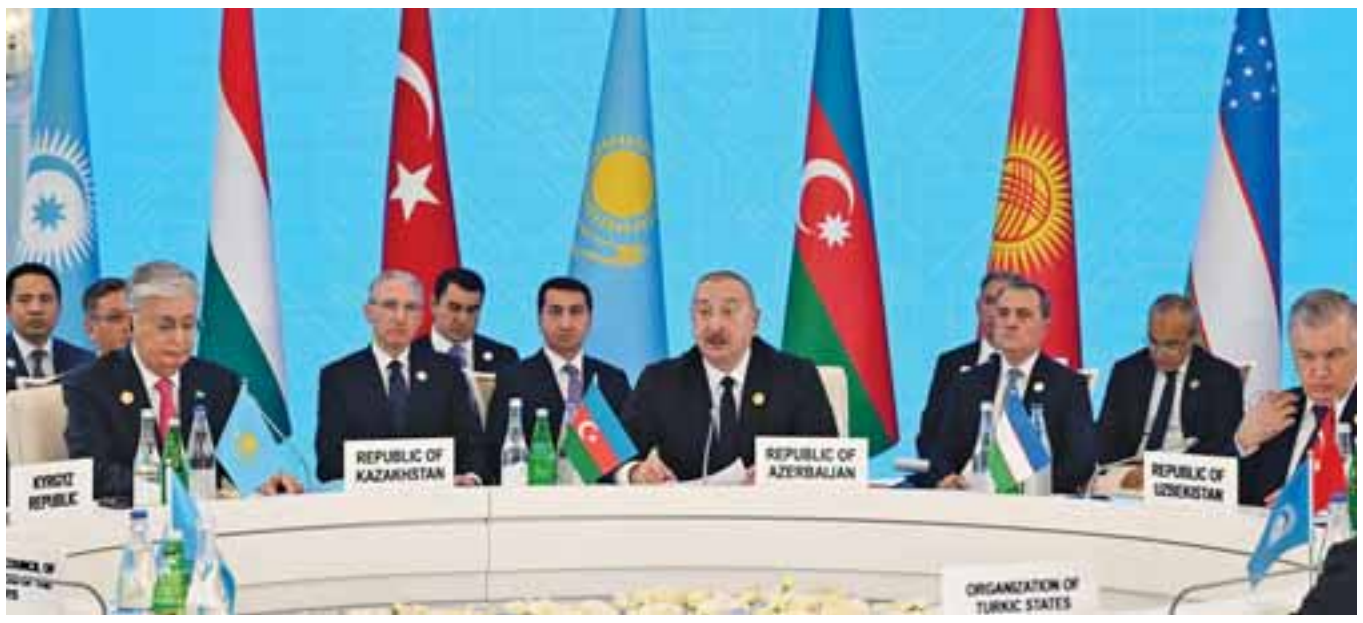

Η Λευκωσία μπορεί να υπολογίζει στη στήριξη των Βρυξελλών. Κάτι που διαφάνηκε στην περίπτωση της εμφανούς προσπάθειας που εκδηλώθηκε στη Σύνοδο Τουρκικών Κρατών.

Η Ουγγρική Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. επιδιώκει, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», να προσκαλέσει τον ΥΠΕΞ της Τουρκίας Χακάν Φιντάν, στην άτυπη Σύνοδο των Υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Gymnich, που αναμένεται να πραγματοποιηθεί το διήμερο 28-29 Αυγούστου, στη Βουδαπέστη. Όπως μας ανέφερε άριστα ενημερωμένη κοινοτική πηγή, η Ουγγρική Προεδρία «επιχειρεί παράλληλα κάποια πρώτα βήματα προς την κατεύθυνση έναρξης της υλοποίησης δύσκολων ευρωτουρκικών ντοσιέ», φωτογραφίζοντας ευκρινώς τη διαδικασία για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας, ως επίσης και την προσπάθεια για εγκαθίδρυση μιας Περιεκτικής Αεροπορικής Συμφωνίας, ενώ υπό συζήτηση βρίσκεται και το θέμα της διευκόλυνσης παροχής ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων για Τούρκους πολίτες. Οι ίδιες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι επίσημα τουρκικά χείλη διαμήνυσαν προς τις Βρυξέλλες ότι «επενδύουμε στην Ουγγρική Προεδρία, για έναρξη υλοποίησης των προνοιών του κοινού εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν» (σ.σ. που περιλαμβάνει εισηγήσεις για προώθηση των εν λόγω ευρωτουρκικών ντοσιέ), παραπέμποντας και στον ίδιο τον Χακάν Φιντάν, ο οποίος είχε αναφέρει ότι «βασιζόμαστε στην πολύτιμη συμβολή και την υποστήριξη της Ουγγαρίας για να ξεπεράσουμε τα εμπόδια για την ένταξή μας στην Ε.Ε.».

Όλο λοιπόν αυτό το επιδιωκόμενο «πακέτο στήριξης» της Τουρκίας από την Ουγγαρία, εάν συνυπολογιστεί με την προκλητική, πρόσφατη συμμετοχή, του εθνικιστή ηγέτη Βίκτορ Όρμπαν στη σύνοδο των «Τουρκικών Κρατών», όπου κυμάτιζε η σημαία του ψευδοκράτους (με καθεστώς παρατηρητή), καθιστά σαφές ότι το δεύτερο εξάμηνο του 2024 είναι πολιτικά δύσβατο για τη Λευκωσία. Καθώς, η Βουδαπέστη εμφανίζεται έτοιμη να κάνει τα θελήματα της Άγκυρας, εκτός και εντός της Ε.Ε.

Αν και στο θέμα της επιδιωκόμενης πρόσκλησης του ΥΠΕΞ της Τουρκίας στο Gumnich δεν υπάρχουν πολλά περιθώρια παρέμβασης, λόγω του άτυπου του χαρακτήρα, πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι κάποιοι κοινοτικοί κύκλοι θεωρούν ότι το εν λόγω άτυπο Συμβούλιο δεν θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί (!), ενώ και στα λοιπά άτυπα Συμβούλια που αναμένεται να γίνουν στην Ουγγαρία, η συμμετοχή επιχειρείται να είναι υποβαθμισμένη, δημιουργώντας εικόνα εκδήλωσης ενός άτυπου μποϊκοτάζ. Την ίδια μάλιστα ώρα, ευρωβουλευτής του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος, από την Εσθονία, (Riho Terras), συλλέγει υπογραφές στην Ευρωβουλή προκειμένου να ζητήσει την αναστολή του δικαιώματος ψήφου της Ουγγαρίας, στο Συμβούλιο.

Σε κάθε περίπτωση, γενικότερα και σε σχέση με την προσπάθεια αναβάθμισης του ψευδοκράτους, η Λευκωσία μπορεί να υπολογίζει στη στήριξη των Βρυξελλών. Κάτι που διαφάνηκε στην περίπτωση της εμφανούς προσπάθειας που εκδηλώθηκε στη Σύνοδο Τουρκικών Κρατών. Άλλωστε, ο Βίκτορ Όρμπαν θεωρείται «μαύρο πρόβατο» της Ε.Ε., γεγονός που διευκολύνει τα «φραστικά ραπίσματα» των ευρωπαϊκών θεσμών προς το πρόσωπό του. Όχι λόγω των σχέσεών του με τον Ερντογάν, για τις οποίες οι θεσμοί και ισχυρά κράτη-μέλη δεν έχουν έντονη άποψη και ίσως να βολεύονται από την «εξαιρετική σχέση» Βουδαπέστης-Άγκυρας. Αλλά, λόγω των παιχνιδιών που επιδιώκει να στήσει ο κ. Όρμπαν προς όφελος του Βλαντιμίρ Πούτιν, επιχειρώντας να «μεσολαβήσει» στο Ουκρανικό, χωρίς να έχει καμιά εξουσιοδότηση από τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. Η στήριξη λοιπόν της Ε.Ε. προς τη Λευκωσία ήταν εμφανής στο ζήτημα της συμμετοχής του Όρμπαν στη σύνοδο των «Τουρκικών Κρατών», όπου καταγράφηκε μια σαφής προσπάθεια αναβάθμισης του ψευδοκράτους. Ο ύπατος εκπρόσωπος Γιοσέπ Μπορέλ εξέδωσε θετική για τη Λευκωσία δήλωση, με υποδεικτικό χαρακτήρα προς τα «Τουρκικά Κράτη» αγγίζοντας και τον Όρμπαν και καθιστώντας σαφές ότι η Ε.Ε. απορρίπτει τις προσπάθειες νομιμοποίησης της «τουρκοκυπριακής αποσχιστικής οντότητας», στην Κύπρο. Αν και η δήλωση Μπορέλ καλύπτει φραστικά τη Λευκωσία, δύσκολα κάποιος θα μπορούσε να παραβλέψει το γεγονός ότι η Ε.Ε. δεν επεδίωξε ή έστω δεν τόλμησε να παρέμβει προληπτικά προς τον Βίκτορ Όρμπαν. Κάτι που αποκτά μεγαλύτερο ενδιαφέρον, καθώς, όπως πληροφορείται η «Κ», οι Βρυξέλλες γνώριζαν τόσο τις προθέσεις Όρμπαν να συμμετάσχει στη σύνοδο των «Τουρκικών Κρατών» στο Αζερμπαϊτζάν, όσο και τη συμμετοχή του αποσχιστικού μορφώματος της Κύπρου.

Επίσημα τουρκικά χείλη διαμήνυσαν προς τις Βρυξέλλες ότι «επενδύουμε στην Ουγγρική Προεδρία, για έναρξη υλοποίησης των προνοιών του κοινού εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν».

Η υπογραφή που έβαλε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης στα Συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής δεν επιτρέπει πλέον στη Λευκωσία να επιδιώξει να φρενάρει την αποστολή πρόσκλησης προς τον Τούρκο ΥΠΕΞ.

Την ίδια όμως ώρα, πηγή στην έδρα της Ε.Ε. μάς ανέφερε ότι «τα περιθώρια συνεννόησης με τον κ. Βίκτορ Όρμπαν είναι ανύπαρκτα», κάτι που ίσως δίνει απάντηση και στο ενδεχόμενο εκδήλωσης παρέμβασης για οποιοδήποτε ζήτημα προς το πρόσωπο του εθνικιστή ηγέτη της Ουγγαρίας. Η ίδια πηγή χαρακτήρισε τον κ. Όρμπαν «απρόβλεπτο και ανεξέλεγκτο (loose cannon)», παραπέμποντας και στα πρώτα ταξίδια που επέλεξε να κάνει ο Ούγγρος ηγέτης, αμέσως μετά την ανάληψη της προεδρίας της Ε.Ε., την 1η Ιουλίου. Όπως ανέφερε, «ο κ. Όρμπαν έσπευσε στο Κιέβο, τη Μόσχα και το Πεκίνο, άνευ εξουσιοδότησης και κατ' επέκταση χωρίς όρους εντολής από τα κράτη-μέλη του Συμβουλίου της Ε.Ε., καταδεικνύοντας ότι επιχειρεί να εκμεταλλευθεί το καπέλο της προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε., προκειμένου να επιβάλει ετσιθελικά, ένα πλαίσιο που εξυπηρετεί μόνο τον ίδιο, ως επίσης και πολιτικούς ηγέτες του στενού του περιβάλλοντος, με κεντρικό πρόσωπο τον Βλαντιμίρ Πούτιν».

Σε αυτή την ομάδα, των πολιτικών ηγετών του «στενού περιβάλλοντος» του Βίκτορ Όρμπαν, συγκαταλέγεται και ο Ταγίπ Ερντογάν. Και δεν είναι προφανώς τυχαία η παρουσία του πρωθυπουργού της Ουγγαρίας και προεδρεύοντος του Συμβουλίου της Ε.Ε., στη σύνοδο των Τουρκικών Κρατών, «παρέα με το ψευδοκράτος», αν και τυπικά βρισκόταν στο Αζερμπαϊτζάν με το ένα μόνο από τα πολιτικά του καπέλα, αυτό της εθνικής του ιδιότητας, ως ηγέτη της Ουγγαρίας.

Οι μεγάλες ευθύνες της Κυβέρνησης

Ανάλογη προσπάθεια για πρόσκληση του Τούρκου ΥΠΕΞ στο άτυπο Συμβούλιο Υπουργών Εξωτερικών της Ε.Ε., Gymnich, είχε εκδηλωθεί και το προηγούμενο εξάμηνο, επί Βελγικής Προεδρίας. Ωστόσο, η κυπριακή κυβέρνηση αντέδρασε, το Βέλγιο «σεβάστηκε» τις απόψεις της Λευκωσίας και τελικά δεν προσκάλεσε τον Τούρκο ΥΠΕΞ στις εργασίες του άτυπου Συμβουλίου Gymnich, που πραγματοποιείται κάθε έξι μήνες. Σημειώνεται μάλιστα, ότι η Λευκωσία είχε θέσει και όρους προκειμένου να αποδεχθεί τη συμμετοχή του Τούρκου ΥΠΕΞ στο Gymnich, τον περασμένο Φεβρουάριο. Όροι, οι οποίοι άγγιζαν και τον πυρήνα του κυπριακού προβλήματος και τους οποίους «η Άγκυρα δεν μπήκε καν στον κόπο να ακούσει», όπως μας ανέφερε κοινοτική πηγή. Τα δεδομένα πάντως σήμερα είναι διαφορετικά. Όχι μόνο γιατί η Ουγγαρία του εθνικιστή Βίκτορ Όρμπαν διατηρεί άριστες σχέσεις με τον Ερντογάν και θέλει να στηρίξει τις όποιες ευρωπαϊκές προσδοκίες της Άγκυρας. Αλλά και γιατί η ίδια η Λευκωσία, από τον περασμένο Απρίλιο, στη Σύνοδο Κορυφής, προσυπέγραψε την «προώθηση των εργασιών» επί του κοινού εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν, το οποίο περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, το ξεπάγωμα όλων των υψηλών ευρωτουρκικών διαλόγων, περιλαμβανομένης και της δυνατότητας πρόσκλησης του Τούρκου ΥΠΕΞ σε άτυπες συναντήσεις του Συμβουλίου, χωρίς μάλιστα καμιά διασύνδεση με τις εξελίξεις στο Κυπριακό. Κατά συνέπεια, η υπογραφή που έβαλε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης στα Συμπεράσματα της Συνόδου Κορυφής (17-18 Απριλίου) δεν επιτρέπει πλέον στη Λευκωσία να επιδιώξει να φρενάρει την αποστολή πρόσκλησης προς τον Τούρκο ΥΠΕΞ. Ενώ, παράλληλα, η προσυπογραφή των Συμπερασμάτων λειτουργεί υποστηρικτικά στις προσπάθειες για έναρξη συζητήσεων προς την κατεύθυνση αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, εγκαθίδρυση Περιεκτικής Αεροπορικής Συμφωνίας Ε.Ε.-Τουρκίας, και παραχώρησης διευκολύνσεων για την έκδοση ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων στους Τούρκους πολίτες, χωρίς καμιά ουσιαστική διασύνδεση με την επίλυση του Κυπριακού.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ**

Είσαι θυμωμένος; Υπομονή, θα σου περάσει

Η ομιλία του αριστούχου αποφοίτου του Πανεπιστημίου Κύπρου Λάμπρου Διονυσίου, στην τελετή αποφοίτησης της Σχολής του (19/6/24), εξέπληξε με το έλλογο πάθος και το αντισυμβατικό περιεχόμενό της. Ήταν η έναρθρη κραυγή ενός νέου για τα κακώς κείμενα του τόπου μας – την αναξιοκρατία, τη ρουσφετολογία, τη διαφθορά, τη διάβρωση των θεσμών από ιδιοτελή συμφέροντα. Ο Λάμπρος μίλησε ως πολίτης που τον απο-γοητεύει η «πόλις» του.

Ενδιαφέρον, όμως, δεν είχε μόνον η ομιλία του Λάμπρου, αλλά και η αντίστιξή της με τα σχόλια της προέδρου της Βουλής κας Αννίτας Δημητρίου, η οποία τον διαδέχθηκε στο βήμα. Στη δική της ομιλία, η κα Δημητρίου δεν μπορούσε να προσποιηθεί ότι δεν άκουσε τίποτα, γι' αυτό ξεκίνησε σχολιάζοντας εμμέσως, εκτός κειμένου, την ομιλία τού αντισυμβατικού προλαλήσαντα. Η αντίθεση ήταν αποκαλυπτική: αυτοδικαιωτικός αμυντισμός έναντι αυθεντικής αγωνίας. «Καταλαβαίνω την απογοήτευση και τον θυμό» είπε αρχίζοντας η κα Δημητρίου. Η συνέχεια του σχολίου της επιβεβαίωσε, δυστυχώς, το αντίθετο – ουδόλως κατάλαβε την έναρθρη κραυγή του Λάμπρου. Έδειξε την έλλειψη αυθεντικής κατανόησης, όταν συνέχισε αυτοεγκωμιαστικά, αναφερόμενη στη δική της επιτυχία να εκλεγεί πρόεδρος της Βουλής («αν μου έλεγε κάποιος ότι θα βρισκόμουν σε αυτή τη θέση δεν θα τον πίστευα») και προτρέποντας εμμέσως τον αιρετικό προλαλήσαντα να μην «ισοπεδώνει». Με άλλα (δικά μου) λόγια: τα πράγματα δεν είναι τόσο μαύρα όσο τα εμφανίζεις, καλό μου παιδί. Μην τα ισοπεδώνεις. Κοίταξε εμένα: μια νέα, συνηθισμένη γυναίκα κατάφερα να αναρριχηθώ στο δεύτερο τη τάξει πολιτειακό αξίωμα της χώρας.

Ας το δούμε λίγο πιο γενικά. Καταλαβαίνω την απογοήτευση και το θυμό σου, σημαίνει ότι κατανοώ τους λόγους για τους οποίους βιώνεις τα αρνητικά συναισθήματά σου. Διαπιστώνω ότι αυτά δεν εκφράζουν απλώς μια συγκινησιακή φόρτιση, αλλά δηλώνουν μια εύλογη γνωστική κατάσταση (π.χ. τη συνειδητοποίηση ότι σου συμπεριφέρονται ταπεινωτικά ή άδικα) – υπάρχουν, δηλαδή, παραδεκτοί λόγοι για τους οποίους είσαι θυμωμένος. Αν μια εργαζόμενη π.χ. θυμώσει με τη σεξιστική συμπεριφορά του προϊσταμένου της, ο θυμός της είναι η συναισθηματική έκφραση των διακρίσεων που βιώνει λόγω του φύλου της – έχει λόγους να είναι θυμωμένη. Κατάλαβε η κα Δημητρίου τους λόγους για τους οποίους ο Λάμπρος ήταν «απογοητευμένος» και «θυμωμένος»; Δεν νομίζω. Θα έδειχνε ότι κατάλαβε, αν μιλούσε διαφορετικά. Συμφωνούμε, υποθέτω, πρώτον, ότι η πρόεδρος της Βουλής εκπροσωπεί το πολιτικό σύστημα της χώρας και, δεύτερον, ότι η θεσμική κριτική του Λάμπρου στόχευσε πρωτίστως το πολιτικό σύστημα («οι θεσμοί καταρρέουν, οι πολίτες αγανακτούν και η διαφθορά θεριεύει»). Η πρόεδρος της Βουλής θα έδειχνε ότι όντως κατανοεί την απογοήτευση του Λάμπρου (και της γενιάς του) αν μιλούσε με τρόπο που δείχνει ότι αναγνωρίζει τον εύλογο χαρακτήρα των λόγων που υποτείνουν την απογοήτευση και τον θυμό του. Αν, δηλαδή, αναδεχόταν, για λογαριασμό του πολιτικού συστήματος, την ευθύνη για τη θεσμική παρακμή της χώρας – την ευθύνη για την αναξιοκρατία, το ρουσφέτι και τη διαφθορά. Ο άνθρωπος που αναδέχεται αυθεντικά την ευθύνη αποδεικνύει ποιότητα χαρακτήρα, καθότι μας επιτρέπει να ελπίζουμε ότι η αναδοχή του θα οδηγήσει στη μεταμέλεια και, συνεπώς, σε νέα συμπεριφορά.

Θυμόμαστε πώς αναδείχθηκε η κα Δημητρίου στην προεδρία της Βουλής: μέσα από κομματικές εύνοιες, διαπραγματεύσεις και καραμπόλες. Από πότε αυτού του είδους η επιτυχία συνιστά ένδειξη αξιοκρατίας;

Η κα Δημητρίου όχι μόνο δεν αναδέχθηκε ευθύνες εξ ονόματος του πολιτικού συστήματος, αλλά υπέδειξε, μάλλον άκομψα, τη σταδιοδρομική επιτυχία της στην πολιτική ως υπόδειγμα αξιοκρατικής λειτουργίας του δημόσιου βίου! Το αυτοεγκωμιαστικό παράδειγμά της δείχνει, μεταξύ άλλων, σύγχυση εννοιών. Θυμόμαστε πώς αναδείχθηκε η κα Δημητρίου στην προεδρία της Βουλής: μέσα από κομματικές εύνοιες, διαπραγματεύσεις και καραμπόλες. Από πότε αυτού του είδους η επιτυχία συνιστά ένδειξη αξιοκρατίας; Υπέβαλε το βιογραφικό της για να κριθεί αμερόληπτα για τα προσόντα της;

Δεν ήταν μόνο η πρόεδρος της Βουλής που αντιμετώπισε αμυντικά τον Λάμπρο. Αξιωματούχος δημοσίου πανεπιστημίου ανέφερε σε συνομιλητές του ότι ο Λάμπρος ήταν υπερβολικός. «Μπήκε αξιοκρατικά στο πανεπιστήμιο, αποφοίτησε αξιοκρατικά από το πανεπιστήμιο, θα βρει αμέσως δουλειά. Γιατί τα ισοπεδώνει;». Ούτε αυτός ο αξιωματούχος επέτρεψε στον εαυτό του να ακούσει την έναρθρη κραυγή του αριστούχου απόφοιτου.

Όταν κάποιος εκφράζει αγωνία και θυμό, αναγκαστικά απλοποιεί γιατί, πρωτίστως, θέλει να καταδείξει (όχι να αναλύσει) κάτι που θεωρεί προβληματικό. Η όποια ρητορική υπερβολή του, καταδεικνύει την ένταση του συναισθήματος. Απαιτείται ερμηνευτική-συναισθηματική δεκτικότητα για να τον κατανοήσεις. Οι γυναίκες λ.χ. που διαμαρτύρονται έντονα για τις γυναικοκτονίες, δεν πασχίζουν να αναλύσουν αλλά να ταρακουνήσουν. Η ρητορική υπερβολή των διαμαρτυρόμενων ταρακουνά, διαπερνά, και συγ-κινεί, θέλοντας να καταδείξει την ανάγκη για ανάληψη δράσης.

Αυτό έκανε ο Λάμπρος. Δεν ήθελε να μας πει ότι η Κύπρος είναι κάτι σαν τη Λιβύη ή την Αλβανία, αλλά ότι η ευρωπαϊκή Κύπρος, όπως τη βιώνουμε στον δημόσιο βίο, όπως λειτουργεί με ευθύνη των παλαιότερων γενεών, υπολείπεται οδυνηρά των προσδοκιών της νέας γενιάς. Δεν εξέφρασε ιδιωτικό παράπονο, ούτε μίλησε απολιτικά ως άλλος Φειδίας. Εξέφρασε ως ενεργός πολίτης το κοινό αίσθημα. Εγκάλεσε, εμμέσως, εμάς τους υποτίθεται ωριμότερους, για το συμβιβασμό μας με το «This is Cyprus». Τολμά η πολιτική-θεσμική ελίτ να τον ακούσει ή αναζητά προσχήματα να τον παρακάμψει;

Ο κ. Χαρίδημος Τσούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και αντεπιστέλλον μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. www.htsoukas.com

Το πραγματικό διακύβευμα είναι ποιες υποσχέσεις δίνει η κα Φον ντερ Λάιεν για να πάρει τη στήριξη πολιτικών ομάδων αλλά και εθνικών κομμάτων με ιδιαίτερη δύναμη, όπως το κόμμα της Τζόρτζια Μελόνι ή τους Πράσινους.

Δύσκολη αριθμητική για Ούρσουλα και Ε.Ε.

Στο Στρασβούργο φλερτάροντας με Μελόνι και Πράσινους, μοιράζοντας υποσχέσεις αλλά και με τον φόβο των αποστασιών

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Στην τελευταία της πράξη φτάνει την ερχόμενη Πέμπτη η διαδικασία για την ανάδειξη της νέας ηγεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τους ευρωβουλευτές να καλούνται να ψηφίσουν υπέρ ή κατά μιας δεύτερης θητείας για την πρόεδρο της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, και τις προβλέψεις να αφήνουν ανοιχτό το σενάριο ακόμα και απόρριψής της. Κάτι που απεύχονται συνεχώς κοινοτικοί αξιωματούχοι, προβάλλοντας το αφήγημα πως η επιλογή είναι μεταξύ σταθερότητας και μακράς αβεβαιότητας.

Το πραγματικό ωστόσο διακύβευμα είναι ποιες υποσχέσεις δίνει η κα Φον ντερ Λάιεν για να πάρει τη στήριξη πολιτικών ομάδων αλλά και εθνικών κομμάτων με ιδιαίτερη δύναμη, όπως το κόμμα της Τζόρτζια Μελόνι ή τους Πράσινους, υποσχέσεις που θα καθορίσουν τις προτεραιότητες της επόμενης πενταετίας. Η υποψήφια του ΕΛΚ έχει ήδη συναντήσει την περασμένη εβδομάδα τους Σοσιαλδημοκράτες και τους Πράσινους, ενώ την Τρίτη αναμένεται να συναντήσει τους Ευρωπαίους Συντηρητικούς και Μεταρρυθμιστές (ECR).

Αν δεν συγκεντρωθούν οι απαραίτητες ψήφοι (τουλάχιστον 361 από τις 720), ο/η επικεφαλής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου θα καλέσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να προτείνει νέο υποψήφιο εντός ενός μηνός.

Το σενάριο αυτό δεν είναι εξωπραγματικό, καθώς αν και οι τρεις ομάδες που στηρίζουν την κα Φον ντερ Λάιεν συγκεντρώνουν 401 ψήφους (188 έδρες για το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, 136 για τους Σοσιαλδημοκράτες - S&D - και 77 για τη φιλελεύθερη ομάδα Renew), είναι βέβαιο πως θα υπάρξουν απώλειες όπως έγινε και το 2019.

Νωρίτερα την Τρίτη οι ευρωβουλευτές θα ψηφίσουν νέο πρόεδρο του σώματος, που εκτός συγκλονιστικού απροόπτου θα είναι ξανά η Ρομπέρτα Μέτσολα. Εν τω μεταξύ, ο Ούγγρος πρωθυπουργός Βίκτορ Όρμπαν δεν έχει κληθεί να παραστεί στην Ολομέλεια ως ηγέτης της χώρας που ασκεί την Προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. Ιδιαίτερη σημασία θα έχουν οι διεργασίες για τις αντιπροεδρίες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και τις προεδρίες των κοινοβουλευτικών επιτροπών, με ΕΛΚ, S&D και Renew να έχουν ξεκαθαρίσει πως δεν θα αφήσουν να δοθούν σε κόμματα και πολιτικές ομάδες της Άκρας Δεξιάς ή κόμματα που δεν στηρίζουν την Ουκρανία. Προσπάθεια που έχει ενοχλήσει όχι μόνο τις νέες ακροδεξιές ομάδες, αλλά και κομμάτια του ECR.

Απώλειες και υποσχέσεις

Ο μεγάλος πονοκέφαλος των τριών ομάδων είναι η επανάληψη των απωλειών που είχαν κατά την προηγούμενη εκλογή για επικύρωση της κας Φον ντερ Λάιεν το 2019. Αν και οι ομάδες είχαν στη διάθεσή τους πάνω από 440 έδρες, η κα Φον ντερ Λάιεν εξελέγη οριακά με 383 ψήφους υπέρ, μόλις 9 περισσότερους από τους 374 που απαιτούνταν (από 747 έγκυρες ψήφους). Οι απώλειες του 2019 υπολογίζεται πως ανέρχονταν περίπου στο 10% με 15%, αν και λόγω του ότι η ψηφοφορία είναι μυστική δεν μπορούν να γίνουν απόλυτοι υπολογισμοί. Κατά την προηγούμενη ψηφοφορία θεωρείται πως αριθμός ψήφων από το Fidesz του Βίκτορ Όρμπαν και από το PiS της Πολωνίας βοήθησαν την κα Φον ντερ Λάιεν να συγκεντρώσει τις απαραίτητες ψήφους. Οι ομάδες αυτές παραμένουν ισχυρές, όμως η πρόεδρος της Κομισιόν δεν μπορεί πλέον να υπολογίζει σε αυτές.

Την Πέμπτη η κα Φον ντερ Λάιεν ξεκινά από τη βάση 400 περίπου ψήφων, ωστόσο θα πρέπει να υπολογίζει αρνητική ψήφο από τους Γάλλους Ρεπουμπλικάνους και άλλες ομάδες που ανήκουν στο ΕΛΚ αλλά δεν τη στήριξαν στη σύνοδο του κόμματος στο Βουκουρέστι. Ακόμα και κόμματα που τη στηρίζουν, όπως αυτό του Ντόναλντ Τουσκ, θα χρειαστούν προσπάθεια για να πειθαρχήσουν οι ευρωβουλευτές στη γραμμή του κόμματος.

Οι συμμαχίες που θα επιλέξει η Φον ντερ Λάιεν καθορίζουν όχι μόνο την επιβίωσή της, αλλά και το μέλλον της Ευρώπης.

Παράλληλα, η κα Φον ντερ Λάιεν εργάζεται ώστε να μην έχει απώλειες και από τους Σοσιαλιστές, ειδικά μετά την αναταραχή που προκάλεσε τον Ιούνιο η πρόταση του ΕΛΚ για εκ περιτροπής προεδρία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αλλά και λόγω πιθανών απωλειών από τους Γερμανούς σοσιαλιστές. Την εβδομάδα που πέρασε, η ομάδα των Σοσιαλδημοκρατών είχε συνάντηση για ανταλλαγή απόψεων με την κα Φον ντερ Λάιεν, και την Παρασκευή η εκπρόσωπος της ομάδας, Ούτα Τίτλες, υπογράμμισε πως «η στήριξή μας για τη μελλοντική πρόεδρο της Κομισιόν δεν είναι λευκή επιταγή», κάτι που τόνισε και η εκπρόσωπος του Renew. Οι κόκκινες γραμμές ειδικά των Σοσιαλιστών αφορούν μια τυχόν συμμαχία με το ECR ως ομάδα.

Συντηρητικοί και άκρα

Από την πλευρά τους οι Ευρωπαίοι Συντηρητικοί και Μεταρρυθμιστές (ECR) δηλώνουν πως οι ευρωβουλευτές τους είναι ελεύθεροι να ψηφίσουν κατά βούληση υπέρ ή κατά της κας Φον ντερ Λάιεν, και κάνουν έντονη προσπάθεια να παρουσιάσουν την ομάδα ως «δυναμικό μέρος» του «νέου κέντρου», όπως είπε την Παρασκευή ο εκπρόσωπος της ομάδας, Μίχαελ Στράους. Οι 24 έδρες των Fratteli d'Italia παραμένουν ερωτηματικό, μετά και την απόφαση της κας Μελόνι να τηρήσει αποχή στην ψηφοφορία των «27» για έγκριση της υποψηφιότητας Φον ντερ Λάιεν στα τέλη Ιουνίου. Το κόμμα έχει δώσει δημόσιες ενδείξεις πως ως έχουν τα πράγματα δεν μπορεί να ψηφίσει υπέρ, αφήνοντας δηλαδή περιθώριο για ανταλλάγματα.

Η νέα ακροδεξιά ομάδα «Πατριώτες για την Ευρώπη», τρίτη σε μέγεθος πολιτική ομάδα με 84 έδρες, θέλει να ασκήσει ρόλο, ωστόσο έχει ήδη ξεκαθαρίσει πως δεν θα ψηφίσει υπέρ της κας Φον ντερ Λάιεν, με κύριες διαφωνίες την κλιματική αλλαγή και τη μετανάστευση.

Παράγοντας Πράσινοι

Οι Πράσινοι, παρά την υποχώρηση των ποσοστών τους, επενδύουν στο μήνυμα πως αύξηση της επιρροής της Ακροδεξιάς θα επηρεάσει αρνητικά και τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου, όπως επεσήμανε την Παρασκευή ο εκπρόσωπος τους, Σάιμον Μακίγκνι. Η ομάδα των Πρασίνων βρίσκεται σε δύσκολη θέση καθώς θέλει να βρίσκεται στη συμμαχία που θα στηρίξει την επόμενη Κομισιόν, χωρίς ωστόσο να χρειαστεί να προχωρήσει σε συμβιβασμούς που να θέτουν σε κίνδυνο την πράσινη μετάβαση. Γνωρίζει όμως πως με τις 53 έδρες της θα ήταν ένα χρήσιμο «μαξιλαράκι» για την απώλεια ακόμα και των ψήφων Μελόνι. Η ομάδα δεν έχει λάβει ακόμα τις αποφάσεις της για το αν θα στηρίξει ή όχι την κα Φον ντερ Λάιεν, ακόμα και μετά την πρόσφατη συνάντηση που είχαν. Προς το παρόν οι Πράσινοι έχουν καταθέσει στην υποψηφιότητα για επανεκλογή τις πολιτικές προτεραιότητές τους και αναμένουν να δουν σε ποιο βαθμό θα υιοθετηθούν.

Βάζει πίεση στη ΡΑΕΚ για το καλώδιο ο ΑΔΜΗΕ

Επιχείρηση να πειστεί η Ρυθμιστική Αρχή στη Λευκωσία να αναθεωρήσει την απόφασή της για την ανάκτηση εξόδων

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η επίσκεψη του προέδρου και διευθύνοντα συμβούλου του ΑΔΜΗΕ (Φορέα Υλοποίησης του καλωδίου Great Sea Interconnector) Μανούσου Μανουσάκη στη Λευκωσία, την περασμένη Πέμπτη, μπορεί να θεωρηθεί το πρώτο βήμα προκειμένου να διαφοροποιηθεί η απόφαση της ΡΑΕΚ αναφορικά με τον χρόνο έναρξης ανάκτησης εξόδων του έργου που θα επιβαρύνει καταναλωτές σε Ελλάδα και Κύπρο, αναλογικά. Ο κ. Μανουσάκης κατά την επίσκεψή του στο υπουργείο Ενέργειας παρέδωσε την έρευνα κόστους – οφέλους για την ηλεκτρική διασύνδεση Κύπρου – Κρήτης, δίνοντας απαντήσεις στις ανησυχίες που εκφράστηκαν για επιπτώσεις στη βιωσιμότητα του έργου από την απόφαση της ΡΑΕΚ να μη δεχθεί την επιβάρυνση των τιμολογίων ηλεκτρικού ρεύματος από την έναρξη κατασκευής του έργου αλλά από την εμπορική λειτουργία του το 2030. Η παρουσίαση της μελέτης από κυπριακής πλευράς κρίνεται ικανοποιητική και μπορεί να αναθεωρήσει την αρχική απόφαση της ΡΑΕΚ. Αρμόδιες πηγές έλεγαν στην «Κ» πως ο επικεφαλής του ΑΔΜΗΕ εξήγησε τα αρνητικά για το έργο εάν δεν ξεκινήσει η ανάκτηση εξόδων από την 1η Ιανουαρίου 2025. Ο πρόεδρος του ΑΔΜΗΕ, λένε οι πηγές της «Κ», απέδειξε με οικονομικούς όρους ότι το έργο θα καταστεί μη βιώσιμο, εάν η ανάκτηση εξόδων ξεκινήσει από την ολοκλήρωση του έργου.

Θετικός ήταν ο αντίκτυπος από την παρουσίαση της μελέτης κόστους – οφέλους του ΑΔΜΗΕ. Σε πολιτικό επίπεδο εκφράζεται ικανοποίηση, αυτό που απομένει είναι να πεισθεί και η ΡΑΕΚ.

Εβδομάδα εξελίξεων για το ηλεκτρικό καλώδιο η ερχόμενη. Το έργο λένε οι πληροφορίες θα είναι στις επαφές Μητσοτάκη-Χριστοδουλίδη κατά την επίσκεψη του Έλληνα πρωθυπουργού στη Λευκωσία.

Ωστόσο, αυτό που φαίνεται να έπεισε την κυπριακή πλευρά για τις εκτιμήσεις του ΑΔΜΗΕ περί μη βιωσιμότητας του έργου ήταν η ενημέρωση του κ. Μανουσάκη πως εάν δεν διαφοροποιηθεί η απόφαση της ΡΑΕΚ που αφορά τους Κύπριους καταναλωτές σε αυτή την περίπτωση δεν θα εφαρμοστεί η απόφαση της ελληνικής Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας που αφορά τους Ελλαδίτες καταναλωτές. Στο ερώτημα αν ένα έργο της τάξης μεγέθους του ηλεκτρικού καλωδίου κινδυνεύει να καταστεί μη βιώσιμο από ετήσια έσοδα κοντά στα €40 εκατ., η απάντηση που δόθηκε ήταν πως το έργο κινδυνεύει, εάν πειραχτούν τα οικονομικά του, να πέσει σε αρνητικότητα που θα διευρύνεται κάθε χρόνο.

Ωστόσο, οι θετικές εντυπώσεις που άφησε η παρουσίαση της μελέτης στο υπουργείο Ενέργειας δεν αρκούν για να αναθεωρηθεί η πρώτη απόφαση της ΡΑΕΚ. Στο υπουργείο Ενέργειας λένε πως ο ΑΔΜΗΕ τεκμηρίωσε τις απόψεις του, ρίχνοντας το μπαλάκι στη Ρυθμιστική Αρχή. «Η ΡΑΕΚ θα πρέπει να έχει το θάρρος να αλλάξει την απόφασή της». Η ΡΑΕΚ θα εξετάσει τα νέα δεδομένα σε συνεδρίαση του Δ.Σ. την ερχόμενη εβδομάδα. Μέχρι τότε, τόσο ο ΑΔΜΗΕ όσο και η Λευκωσία είναι φειδωλοί στις δημόσιες τοποθετήσεις τους σε μια προσπάθεια να πέσουν οι τόνοι από την πρώτη απόφαση της ΡΑΕΚ. Επιπλέον, την ερχόμενη εβδομάδα στη Λευκωσία θα βρεθεί και ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Κυριάκος Μανουσάκης, για τις μαύρες επετείους της τουρκικής εισβολής. Όλες οι πληροφορίες συγκλίνουν πως το θέμα του ηλεκτρικού καλωδίου θα βρεθεί στο περιθώριο των επαφών των ηγετών των δύο χωρών.

50 ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΤΤΙΛΑ

Το καλοκαίρι του ’74, ο Νίκος Δήμου και το «δεν ξεχνώ»

Το σύνθημα και η εικόνα είναι σαν να συμπυκνώνουν όχι μόνο το τραύμα εκείνης της χρονιάς, αλλά τη συνολική ιστορία του Κυπριακού από το 1960 έως σήμερα

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ**

Η σχέση του Νίκου Δήμου με την Κύπρο ξεκίνησε από τα φοιτητικά του χρόνια στην Αθήνα της δεκαετίας του 1950, όταν συμμετείχε στις διαδηλώσεις υπέρ της Ενωσης. Την επισκέφθηκε για πρώτη φορά το 1971. Στον δεύτερο «Αττίλα» του 1974, έμελλε να εμπνευστεί το σύνθημα που σημάδεψε τη Μεταπολίτευση και, δυστυχώς, είναι επίκαιρο μέχρι σήμερα.

Το σύνθημα «δεν ξεχνώ» ανήκει στον συγγραφέα Νίκο Δήμου, όπως του ανήκει και το σκίτσο με την αιμόφυρτη Κύπρο. Πρόκειται για μια πασίγνωστη εικόνα, που θα έλεγε κανείς ότι ίσως είναι η πιο γνωστή πολιτική εικόνα της τελευταίας 50ετίας, αφού κατά μία άποψη περιγράφει το ιδρυτικό γεγονός, το ιδρυτικό τραύμα της Μεταπολίτευσης, την τουρκική εισβολή στην Κύπρο.

«Το σήμα-σύμβολο “δεν ξεχνώ” δημιουργήθηκε το πρωί της 14ης Αυγούστου 1974, όταν έμαθα ότι ο δεύτερος “Αττίλας” έκοψε την Κύπρο στα δύο», λέει στην «Κ» ο Νίκος Δήμου. Ακουσα τα νέα στο ραδιόφωνο και μου ήρθε αυτή η εικόνα, η γραμμή του “Αττίλα” σαν μια ροή πηγμένου αίματος που σιγόσταζε. Πήγα στο γραφείο έχοντας μια μεγάλη θλίψη να με βαραίνει και κάλεσα τον διευθυντή του σχεδιαστηρίου, τον Διονύση Γεωργιόπουλο, του έδωσα έναν χάρτη της Κύπρου, την ιδέα και του είπα να γράψει “δεν ξεχνώ”».

Το «δεν ξεχνώ», κατά τον ίδιο, δεν αφορά μόνο την εισβολή του 1974, αλλά και όλες τις ευκαιρίες για επίλυση του Κυπριακού που χάθηκαν έως το 1974, όπως και πολλές άλλες ευκαιρίες που χάθηκαν έκτοτε. Είναι μια διαρκής υπόμνηση για τις διαχρονικές ευθύνες που υπάρχουν στο Κυπριακό. Επομένως, το σύνθημα και η εικόνα είναι σαν να συμπυκνώνουν όχι μόνο το τραύμα του 1974, αλλά τη συνολική ιστορία του Κυπριακού από το 1960 έως σήμερα.

«Εκείνες τις ημέρες τυπώσαμε 150.000 αυτοκόλλητα. Τα στείλαμε στις εφημερίδες και κατακλυσθήκαμε από αιτήματα. Κάποια στιγμή δώσαμε το σχέδιο σε όσους το ζητούσαν για να τυπώνουν μόνοι τους αφίσες και αυτοκόλλητα. Μεταφράσαμε το σύνθημα σε πολλές γλώσσες». Στην εταιρεία «Διαφημίσεις Δήμου» έφτασαν εκατοντάδες γράμματα με συγχαρητήρια. Το σημαντικότερο ήταν από τον ίδιο τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο.

Η πρώτη επίσκεψη

Ο Δήμου επισκέφθηκε για πρώτη φορά την Κύπρο το φθινόπωρο του 1971 και ταξίδεψε με ένα νοικιασμένο δεξιοτίμονο αυτοκίνητο Mini σε όλο το νησί. Ενθουσιάστηκε από την ομορφιά της Κυρήνειας, του Μπελαπάις, της Σαλαμίνας και της Αμμοχώστου, αλλά, όπως λέει, τον ενόχλησαν τα τουρκικά χωριά που ήταν περιφραγμένα και υπήρχε ελεγχόμενη είσοδος και έξοδος από αυτά.

Ο γερμανοσπουδαγμένος συγγραφέας διαισθανόταν τη συσσωρευμένη ένταση, καταλάβαινε ότι κάτι στραβό θα μπορούσε να συμβεί εξαιτίας των εντάσεων που σιγόβραζαν μεταξύ των Ελληνοκυπρίων και των Τουρκοκυπρίων, που τότε αποτελούσαν περίπου το 20% του συνολικού πληθυσμού. Μάλιστα, συζήτησε το θέμα αυτό με τον πρόεδρο της Κύπρου, Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, τον οποίο του είχε συστήσει ένας φίλος.

Σύμφωνα με τον Δήμου, ο Μακάριος δεν πίστευε ότι οι Τούρκοι θα τολμούσαν ποτέ να εισβάλουν στην Κύπρο λόγω της συμμετοχής της Λευκωσίας στο Κίνημα των Αδεσμεύτων, αλλά αυτή η συζήτηση έγινε πολύ πριν πραγματοποιηθεί το πραξικόπημα εναντίον του, που αποτέλεσε τη θρυαλλίδα για την εισβολή, καθώς έδωσε λαβή στους Τούρκους να προχωρήσουν σε πολεμικές ενέργειες.

Ούτε ο Μακάριος ούτε και ο Δήμου μπορούσαν, φυσικά, να φανταστούν ότι σε λιγότερο από τρία χρόνια η Κύπρος θα άλλαζε καταλυτικά και θα γινόταν πραγματικότητα το έως τότε αδιανόητο, δηλαδή η τουρκική εισβολή. Οι οδυνηρές συνέπειες και το αποτύπωμα αυτής της εξέλιξης διατηρούνται μέχρι σήμερα, παρά τις κατά καιρούς προσπάθειες για την επίλυση του Κυπριακού.

Ο Δήμου ήταν εκείνη την εποχή διαφημιστής, αφού το 1965 ίδρυσε τη διαφημιστική εταιρεία «Δέλτα-Δέλτα» (Διαφημίσεις Δήμου), η οποία γνώρισε μεγάλη επιτυχία. Η εταιρεία πουλήθηκε το 1983 σε αμερικανικό όμιλο και από τότε ο Δήμου είναι μόνο συγγραφέας – ένας από τους πιο πολυδιαβασμένους και δραστήριους Ελληνες συγγραφείς, έχοντας γράψει 63 βιβλία. Κατά τα 18 χρόνια που ήταν διαφημιστής, η εταιρεία του διακρίθηκε και για τις κοινωφελείς πρωτοβουλίες της, δηλαδή για την ενημέρωση της κοινής γνώμης για σοβαρά ζητήματα που δεν λάμβαναν ιδιαίτερη προβολή στον Τύπο, μέσα από πληρωμένες καταχωρίσεις.

Η σχέση του με την Κύπρο ξεκινάει από τα φοιτητικά του χρόνια στην Αθήνα της δεκαετίας του 1950, όταν συμμετείχε στις διαδηλώσεις υπέρ της Ενωσης. Στη συνέχεια, ως μεταπτυχιακός φοιτητής στο Μόναχο, όπου σπούδασε φιλοσοφία και αγγλική φιλολογία, θυμάται ότι του έστελναν από την Αθήνα προπαγανδιστικά φυλλάδια για την Κύπρο, αλλά απογοητεύτηκε από την ποιότητά τους και δεν τόλμησε να τα διανείμει. Θυμάται ακόμη τις συνομιλίες της Ζυρίχης το 1959 και, αν και συμφωνούσε με τον Σεφέρη, λέει ότι συμβιβάστηκε με τον συμβιβασμό. Θεώρησε τον συμβιβασμό καλύτερο από έναν συνεχόμενο εμφύλιο πόλεμο στο νησί.

Χάρηκε όταν άκουσε για το σχέδιο Ατσεσον το 1964 (από το όνομα του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών, Ντιν Ατσεσον) που προέβλεπε την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα υπό τον όρο της παραχώρησης στους Τούρκους μιας στρατιωτικής βάσης στην Καρπασία. Ο Γεώργιος Παπανδρέου συνόψισε το σχέδιο λέγοντας ότι «μας χαρίζουν μια πολυκατοικία με αντάλλαγμα μια γκαρσονιέρα», αλλά εκτιμούσε πως ο Μακάριος δεν ήταν διατεθειμένος να το αποδεχθεί.

Ο Δήμου υπενθυμίζει ότι στο σχέδιο Ατσεσον προβλεπόταν η επιστροφή των Ελλήνων που είχαν εκδιωχθεί από την Κωνσταντινούπολη και η αποκατάσταση του νομικού καθεστώτος σε Ιμβρο και Τένεδο. Ο Ευάγγελος Αβέρωφ έγραψε ένα δίτομο έργο για το Κυπριακό, που ονόμασε «Ιστορία Χαμένων Ευκαιριών». Ο Δήμου συμφωνεί με την ουσία αυτής της φράσης.

Το κλίμα της εποχής

Πώς ο τότε διαφημιστής και νυν συγγραφέας έφτασε ένα πρωί του Αυγούστου του 1974 να εμπνευστεί το «Δεν ξεχνώ»; Πρώτα πρώτα, όσοι είναι κάτω των 55-60 και δεν είχαν γεννηθεί ή ήταν μικρά παιδιά όταν συνέβησαν τα γεγονότα, πρέπει να γνωρίζουν ότι η τραγωδία της Κύπρου δεν άρχισε και τέλειωσε σαν μια αστραπή, αλλά εξελίχθηκε αργά σε μια περίοδο ενός μήνα – από τις 15 Ιουλίου έως τις 14 Αυγούστου 1974. Οι πρώτες εννέα ημέρες της περιόδου αυτής ήταν οι τελευταίες της δικτατορίας και οι επόμενες είκοσι ημέρες ήταν οι πρώτες της Μεταπολίτευσης.

Το πραξικόπημα κατά του Μακάριου που ενορχήστρωσε η ελληνική χούντα του «αόρατου δικτάτορα» Δημήτρη Ιωαννίδη με στόχο να επιβάλει την «Ενωση με την Ελλάδα» (που ο Μακάριος δεν ήθελε) εκδηλώθηκε στις 15 Ιουλίου 1974. Αρχικά κυκλοφόρησε η είδηση ότι ο Μακάριος δολοφονήθηκε, αλλά σύντομα έγινε γνωστό ότι βρήκε καταφύγιο στη βρετανική βάση του Ακρωτηρίου και στη συνέχεια πήγε στη Μάλτα. Από τη Μάλτα ταξίδευσε στο Λονδίνο και από εκεί στη Νέα Υόρκη, προκειμένου να μιλήσει στον ΟΗΕ για την Κύπρο.

Η χούντα των Αθηνών, όσο κι αν φαίνεται απίστευτο, δεν είχε σχέδιο για το όνομα του αντικαταστάτη του Μακάριου και στις ώρες που ακολούθησαν τοποθέτησε βιαστικά στη θέση αυτή τον δημοσιογράφο και βουλευτή Αμμοχώστου Νίκο Σαμψών. Ο Σαμψών ήταν «κόκκινο πανί» για τους Τούρκους, γιατί είχε λάβει μέρος σε εκκαθαρίσεις κατά των Τουρκοκυπρίων το 1964.

Στην Αγκυρα, ο Τούρκος πρωθυπουργός Μπουλέντ Ετζεβίτ διαμηνύει ότι δεν πρόκειται να αποδεχθεί την εξέλιξη. Στέλνει τελεσίγραφο στην Ουάσιγκτον και στην Αθήνα ζητώντας την παραίτηση Σαμψών και την έναρξη διαπραγματεύσεων για τον σχηματισμό ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Απείλησε ότι σε διαφορετική περίπτωση η Τουρκία θα εισβάλει στην Κύπρο. Η Αθήνα απορρίπτει τις τουρκικές απαιτήσεις, με αποτέλεσμα τα χαράματα της 20ής Ιουλίου η Τουρκία να επικαλεστεί τις συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου, που επέτρεπαν την επέμβαση στις εγγυήτριες δυνάμεις σε περίπτωση κινδύνου για κάποια κοινότητα, και να ενεργοποιήσει την επιχείρηση «Αττίλας Ι» αποβιβάζοντας στο νησί 40.000 στρατιώτες.

Η εθνική φρουρά της Κύπρου επιχειρεί να αναχαιτίσει τους εισβολείς, αλλά η τουρκική δύναμη υποστηρίζεται σθεναρά από αέρος. Παρά τις εκκλήσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ το οποίο ζητεί από την Τουρκία παύση των επιχειρήσεων, αυτές συνεχίζονται έως τις 22 Ιουλίου, και η Τουρκία καταλαμβάνει το 4% του εδάφους της Κύπρου. Είχε προηγηθεί στις 21 και 22 Ιουλίου η αεροπορική επιχείρηση «Νίκη» για την αποστολή Ελλήνων καταδρομέων στην Κύπρο, όπου συνέβη το τραγικό γεγονός της επίθεσης που δέχθηκαν τα αεροσκάφη Noratlas από ελληνοκυπριακά πυρά κοντά στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας, λόγω κακής συνεννόησης των επιτελών της Αεροπορίας.

Η είδηση της εισβολής οδήγησε τη χούντα των Αθηνών να κηρύξει αμέσως γενική επιστράτευση, αλλά απέτυχε να την πραγματοποιήσει με επιτυχία. Η έλλειψη οργάνωσης, το χάος που ακολούθησε και η αίσθηση απώλειας του ελέγχου στον στρατό μπροστά σε μια Τουρκία που δυνητικά θα μπορούσε να χτυπήσει ταυτόχρονα στο Αιγαίο ή στη Θράκη, προκάλεσαν τη ραγδαία κατάρρευση του καθεστώτος. Το δημοκρατικό πολίτευμα αποκαταστάθηκε στις 24 Ιουλίου με την επιστροφή του Κωνσταντίνου Καραμανλή από το Παρίσι και τον σχηματισμό κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Ακολούθησαν την ίδια ημέρα (24 Ιουλίου) η παραίτηση του Σαμψών και αμέσως μετά η έναρξη συνομιλιών στη Ζυρίχη μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων.

Στη Ζυρίχη, η Ελλάδα εκπροσωπείται από τον Γεώργιο Μαύρο, υπουργό Εξωτερικών της κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Ο Τούρκος ομόλογός του Γκιουνές ζητεί την ίδρυση έξι αυτόνομων τουρκοκυπριακών καντονιών στη Βόρεια Κύπρο, κάτι που δεν γίνεται αποδεκτό από την ελληνική πλευρά. Στις 14 Αυγούστου, καταρρέουν οι διαπραγματεύσεις. Νέες στρατιωτικές επιχειρήσεις των Τούρκων ενεργοποιούνται, που έλαβαν την ονομασία «Αττίλας ΙΙ».

Παρά τη σθεναρή αντίσταση της εθνικής φρουράς, που αποτελούνταν κυρίως από Ελληνες αξιωματικούς, μέσα σε ελάχιστες ώρες χάθηκε η Βόρειος Κύπρος. Η εισβολή απλώθηκε στο 36% του νησιού και σταμάτησε στη «Γραμμή Αττίλα», που εκτείνεται σε μήκος 180 χιλιομέτρων και διχοτομεί ολόκληρη την Κύπρο. Αυτή τη «Γραμμή Αττίλα», ο Νίκος Δήμου την είδε σαν μια «μαχαιριά». Και εμπνεύστηκε το γραφικό και το σύνθημα που σημάδεψε τη Μεταπολίτευση και, δυστυχώς, είναι επίκαιρο μέχρι σήμερα.

A.P. PHOTO

Τούρκοι στρατιώτες παρακολουθούν ομοεθνείς τους αλεξιπτωτιστές να προσγειώνονται σε περιοχή βορείως της Λευκωσίας, κατά την πρώτη φάση του «Αττίλα» στις 20 Ιουλίου 1974, η οποία κατά έναν τρόπο υπήρξε το ιδρυτικό τραύμα της ελληνικής Μεταπολίτευσης. Στις 14 Αυγούστου, ξεκίνησε η επέλαση του δεύτερου «Αττίλα», που ολοκληρώθηκε με την κατάληψη του 36% του νησιού. Πενήντα χρόνια αργότερα, το σύνθημα «δεν ξεχνώ» παραμένει -δυστυχώς- επίκαιρο.

Το «δεν ξεχνώ» έτσι όπως το οραματίστηκε ο Νίκος Δήμου και το υλοποίησε ο διευθυντής σχεδιαστηρίου της διαφημιστικής εταιρείας του, Διονύσης Γεωργιόπουλος. Αμέσως μετά την κυκλοφορία του, στα γραφεία των «Διαφημίσεων Δήμου» έφθασαν εκατοντάδες συγχαρητήριες επιστολές. Η σημαντικότερη από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο.

Το σήμα-σύμβολο δημιουργήθηκε το πρωί της 14ης Αυγούστου 1974, όταν έμαθα ότι ο δεύτερος «Αττίλας» έκοψε την Κύπρο στα δύο. Ακουσα τα νέα στο ραδιόφωνο και μου ήρθε αυτή η εικόνα, η γραμμή του «Αττίλα» σαν μια ροή πηγμένου αίματος που σιγόσταζε.

Εκείνες τις ημέρες τυπώσαμε 150.000 αυτοκόλλητα. Τα στείλαμε στις εφημερίδες και κατακλυσθήκαμε από αιτήματα. Κάποια στιγμή δώσαμε το σχέδιο σε όσους το ζητούσαν για να τυπώνουν μόνοι τους αφίσες και αυτοκόλλητα. Μεταφράσαμε το σύνθημα σε πολλές γλώσσες.

Η επιστολή Ολγκίν

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Μπορεί κανείς να επιλέξει την οδό της μικροπολιτικής για να «διαβάσει» την ανοιχτή επιστολή της κας Ολγκίν, αναμφίβολα όμως, μέσα από αυτή την επιλογή, θα στερήσει στον εαυτό του τη δυνατότητα να εντοπίσει μια συγκλονιστική ουσία, η οποία πρώτη φορά γράφεται τόσο καθαρά και με τόση ενσυναίσθηση. Μια ουσία που επεκτείνεται πέρα από τις στενοκοπημένες αναγνώσεις και ερμηνείες, και αφορά στην ίδια την ψυχοσύνθεση του ανθρώπου και την ιστορία τού πόνου. Και είναι επιτέλους καιρός, αν πραγματικά θέλουμε να προχωρήσει αυτός ο τόπος στην επόμενη του μέρα, να αρχίσουμε να αντιλαμβανόμαστε την πραγματικότητα μέσα και από τέτοιες αναλύσεις που δεν εντρυφούν μόνο στα γεγονότα και στις αλήθειες της ιστορίας (αποσιωπημένες και μη), αλλά και στο πώς ο άνθρωπος καλείται να διαχειριστεί το τραύμα τού πολέμου ώστε να μην εγκλωβιστεί σ' αυτό ο ίδιος καθώς και η πολιτική του κρίση.

Ο εγκλωβισμός στο τραύμα αφήνει τον άνθρωπο σε στάσιμη θέση, ανήμπορο να κάνει την υπέρβαση που προϋποθέτει ένας επώδυνος συμβιβασμός, ο οποίος υπήρξε ανέκαθεν ο μοναδικός δρόμος για την επίλυση του Κυπριακού έστω κι αν οι «υπερπατριώτες» πολιτικοί μας αρέσκονται μέχρι και σήμερα να «διαφημίζουν» τη δικαίωση, φλομώνοντας τον κόσμο με φρούδες ελπίδες. Ένας πολιτικός, ωστόσο, για να είναι σε θέση να συνειδητοποιήσει και να κατανοήσει αυτά που γράφει η κα Ολγκίν, πρέπει να διαθέτει βάθος σκέψης που να του επιτρέπει να περπατήσει έξω από τα στενά όρια της μικροπολιτικής, και να νοιαστεί πραγματικά για τον πόνο του τόπου και των ανθρώπων του, προσδοκώντας στην επούλωση των τραυμάτων. Και αυτή η προσέγγιση που είναι εξόχως πολιτική θέση προϋποθέτει πολιτικό με ανάστημα, ιστορική συνείδηση, διορατικότητα, επίγνωση και ενσυναίσθηση.

Τι λέει λοιπόν η κα Ολγκίν στην έκθεσή της: Πως «για να κλείσουμε τις πληγές του παρελθόντος και να βελτιώσουμε το παρόν πρέπει να κοιτάξουμε το μέλλον με ένα πιο υγιή και ελπιδοφόρο τρόπο». «Αναγνωρίζοντας τις προσκλήσεις», λέει, «πιστεύω ότι οι Κύπριοι θα μπορούσαν να έχουν μια πιο φωτεινή και θετική προοπτική, αν μπορούσαν να ξεπεράσουν την ιστορία του πόνου». Η τελευταία φράση είναι ιδιαίτερα σημαντική και είναι εδώ που πρέπει να εστιάσουμε για να αντιληφθούμε πως για να μπορεί να ξεπεράσει κανείς την ιστορία του πόνου πρέπει να τύχει μιας άλλης αντιμετώπισης από αυτή που χρόνια τώρα υπήρξε το πολιτικό μας αφήγημα και το οποίο, μεταξύ άλλων, έκανε το «Δεν ξεχνώ» προσταγή, ανάγοντας έτσι τη διατήρηση του τραύματος και της ανοιχτής πληγής σε ηθικό και πολιτικό καθήκον. «Σε κάθε διαδικασία διαπραγμάτευσης», γράφει η κα Ολγκίν, «είναι σημαντικό να αναγνωρίζουμε και να κατανοούμε το παρελθόν. Ωστόσο, αυτό το παρελθόν δεν θα πρέπει να αποτελεί ανυπέρβλητο εμπόδιο για να προχωρήσουμε προς μια λύση που θα ωφελεί όλους τους Κύπριους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που πιστεύουν ότι δεν χρειάζεται να αλλάξουν».

Σ' αυτή δυστυχώς την άρνηση αλλαγής συνέτειναν οι μονίμως κατώτεροι των περιστάσεων πολιτικοί μας που ουδέποτε φρόντισαν να υπάρξει ένα υπόβαθρο επούλωσης, αντιθέτως έξυναν μονίμως τις πληγές που εξυπηρετούσαν τα εκάστοτε διχαστικά τους αφηγήματα. Η κα Ολγκίν στην πιο σημαντική, κατά τη γνώμη μου, παράγραφο της έκθεσής της επεξηγεί το πώς καθίσταται αδύνατο για τους ανθρώπους να είναι ανοιχτοί στην αλλαγή. Γράφει το εξής: «Σημαντικές γνώσεις στη νευροεπιστήμη έχουν διευρύνει την κατανόησή μου για κάποιες συμπεριφορές στην Κύπρο. Υποδηλώνουν ότι ο εγκέφαλος αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα συγχωνεύοντας πεποιθήσεις του παρελθόντος με νέες εμπειρίες. Αυτές οι πεποιθήσεις, που διαμορφώνονται, κληρονομούνται και ενισχύονται κατά τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας, είναι βαθιά ριζωμένες στον εγκέφαλο, ο οποίος χάνει την ικανότητα αφομοίωσης νέων πληροφοριών. Ως αποτέλεσμα, όταν ένα οδυνηρό παρελθόν διδάσκεται επανειλημμένα, καθίσταται αδύνατο για τους ανθρώπους να είναι ανοιχτοί στην αλλαγή και να πιστεύουν σε μια ελπιδοφόρα εναλλακτική λύση για ένα κοινό και καλύτερο μέλλον». Κι εδώ ακριβώς είναι που έγκειται τελικά όλη η ουσία.

elenixenou11@gmail.com

ΕΡΑ/ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΤΣΑΡΑΣ

Μια γυναίκα παρακολουθεί το ηλιοβασίλεμα στο νησί της Αμοργού των Κυκλάδων.

Το πατριωτικό και το αληθινό

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Την περασμένη Τετάρτη, η πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου δημοσιοποιούσε επιστολή που απέστειλε προς τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Του πρότεινε μέτρα για άρση του αδιεξόδου και του ζήτησε να ξεκαθαρίσει τη δική του θέση στο Κυπριακό, δεδομένου ότι συγκυβερνώντα κόμματα μιλούν για λύση εκτός του πλαισίου. Η κίνησή της συζητήθηκε και για την ουσία αλλά και για τη χρονική συγκυρία. Δεν ήταν μόνο ότι τη δημοσιοποιούσε λίγες ώρες πριν από την έκθεση της κας Ολγκίν, όπως υποστήριζε ενοχλημένος ο πρόεδρος. Ήταν ότι η δημοσιοποίησή της έγινε μεσούσης μιας άνευ προηγουμένου κρίσης εντός του ΔΗΣΥ. Στέλνοντας κατ' επέκταση το μήνυμα πως χρησιμοποιεί το Κυπριακό ως όχημα για να αλλάξει μία ατζέντα που σίγουρα δεν τη βολεύει. Η Αννίτα Δημητρίου είναι νέο πολιτικό πρόσωπο χωρίς βαρίδια. Εντιμότερο από πλευράς της θα ήταν πρώτα να αποτινάξει –μέσω μιας ειλικρινούς συζήτησης– τις σκιές που υπάρχουν στο κόμμα της. Και να αντιμετωπίσει τις ευθύνες που έχει ο ΔΗΣΥ για το πώς φτάσαμε να συζητούμε λύση δύο κρατών. Όπως λοιπόν καλούσε τον πρόεδρο να ξεκαθαρίσει το πλαίσιο λύσης που θα διαπραγματευτεί, έπρεπε με τόλμη να αντιμετωπίσει όσα φημολογούνται για τους πρωταγωνιστές του κόμματός της. Όχι να προειδοποιεί πως «αν νοιαζόμαστε για την Κύπρο μας το καλύτερο είναι το παρελθόν να μείνει εκεί». Να ακούσει τη δύσκολη αλήθεια και για εκείνους που φέρεται να συζήτησαν λύση δύο κρατών αλλά και για εκείνους που για να διατηρηθούν στην εξουσία θυμήθηκαν σήμερα να αποκαλύψουν πως έγιναν κοινωνοί μιας τέτοιας ιδέας.

Η Αννίτα Δημητρίου ως αρχηγός του μεγαλύτερου κόμματος, ωστόσο, έχει κάθε δικαίωμα να παραθέτει προτάσεις για το Κυπριακό, να τις δημοσιοποιεί όποτε κρίνει και να κρίνεται γι' αυτές. Να κρίνεται όμως για τις θέσεις που παρουσιάζει με διαλεκτική και κυρίως με πολιτικά επιχειρήματα. Γιατί αυτό που κακώς υποβαθμίστηκε στην όλη συζήτηση, είναι ο τρόπος που η ίδια έτυχε χειρισμού από το Προεδρικό. «Δυστυχώς υιοθετούνται ατεκμηρίωτα επιχειρήματα που προβάλλει μέχρι σήμερα η άλλη πλευρά» ανέφερε ο κυβερνητικός εκπρόσωπος και μέλος του ΔΗΣΥ Κωνσταντίνος Λετυμπιώτης, καλώντας το κόμμα να προβληματιστεί, «αν αξίζει στον βωμό άλλων σκοπιμοτήτων να πλήττουν εθνικές επιδιώξεις».

Δεν είναι όμως η πρώτη φορά που πολιτικά πρόσωπα με θέση εξουσίας επιχειρούν να αποδώσουν στους αντιπάλους τους ευτελή κίνητρα. Να τους καταγγείλουν για εθνική προδοσία ούτως ώστε να τους υπονομεύσουν στην κοινωνία, να τους απαξιώσουν πολιτικά και κατ' επέκταση να τους φιμώσουν. Μία περιρρέουσα έχει εμποτίσει και την κοινωνία και το Κυπριακό, αλλεργία σε ό,τι δεν ασπαζόμαστε από την εποχή του Σχεδίου Ανάν. Όταν κάποιοι θεώρησαν πως αποτελούν τους εκπροσώπους της ιστορικής και εθνικής συνείδησης. Όταν η κοινωνία χωρίστηκε στα δύο, επειδή Πολιτεία και ΜΜΕ κρίθηκαν κατώτεροι των περιστάσεων. Γιατί αντί να παραθέτουν πολιτικά επιχειρήματα, αντί να ενημερώνουν αντικειμενικά, επέλεξαν τα συνθήματα και τις ευτελείς κατηγορίες περί χρηματισμού για να πλήξουν όσους είχαν αντίθετη άποψη.

Η περιρρέουσα αναβίωσε όμως και τα τελευταία χρόνια. Όταν το ΑΚΕΛ επέκρινε τον Νίκο Αναστασιάδη για τους χειρισμούς στο Κραν Μοντανά, η μόνιμη επωδός ήταν πως υιοθετούν το τουρκικό αφήγημα και πως εξυπηρετούν ξένα συμφέροντα. Και όταν διεθνή δημοσιεύματα έκρουαν τον κώδωνα του κινδύνου για το πρόγραμμα πολιτογραφήσεων, απαντούσαν πως επικρατεί μία ενορχηστρωμένη προπαγάνδα για να πλήξει τα συμφέροντα της Κύπρου. Αν κάτι όμως δείχνει σήμερα η αντιμετώπιση της επιστολής της Αννίτας Δημητρίου από το Προεδρικό, αυτό είναι η ανωριμότητα του πολιτικού λόγου. Ένας δημόσιος λόγος που εξαντλείται για δεκαετίες στην πρόταξη συνθημάτων. Που επιδιώκει την κοινωνία να χωρίζεται σε στρατόπεδα για να την ελέγχει.

Το επικίνδυνο, ωστόσο, είναι η ταύτιση που επιχειρεί μία κυβέρνηση που κατά τα άλλα εκπροσωπούσε το νέο και το ηθικό, στο να υπονομεύει συνειδήσεις. Σε μία δημοκρατία η κυβέρνηση δεν ταυτίζεται με τη χώρα. Σε μία δημοκρατία η αντίθετη άποψη δεν έπρεπε να παρουσιάζεται ως ο υπονομευτής των συμφερόντων της χώρας. Ούτε μία κυβέρνηση επιτρέπεται να φιμώνει στο όνομα του πατριωτισμού την αλήθεια. Γιατί αν σήμερα βρισκόμαστε ενώπιον τραγικών τετελεσμένων, είναι γιατί στο όνομα της εθνικής συνείδησης κάποιοι φοβήθηκαν να μιλήσουν για να μην καταγγελθούν ως μειοδότες. Αφήνοντας όλους αυτούς που αυτοανακηρύχθηκαν υπερασπιστές της εθνικής συνείδησης να οδηγήσουν τη χώρα στα βράχια. Και να συνεχίσουν οι πολιτικοί τους συνεχιστές να διαβάλλουν όσους δεν εξυπηρετούν το δικό τους πολιτικό αφήγημα.

economidoum@kathimerini.com.cy

Είναι Ωχ

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Ο τίτλος της «Liberation» ήταν ό,τι πιο ευθύβολο γράφτηκε για το αποτέλεσμα του δεύτερου γύρου των εκλογών στη Γαλλία: C' EST OUF. Τηρουμένων των αναλογιών, αυτός είναι ο τίτλος για όσα μονοπώλησαν την επικαιρότητα στην Κύπρο τη βδομάδα που πέρασε με πρωταγωνιστή τον Δημοκρατικό Συναγερμό: ΕΙΝΑΙ ΩΧ.

Δεν αναφέρομαι στην τιτανομαχία Αβέρωφ – Νίκαρου, ούτε στα ποιήματα που έδωσαν τροφή για σωρεία σκωπτικών σχολίων. Θεωρώ πολύ πιο ενδιαφέρουσα την παρέμβαση της προέδρου του ΔΗΣΥ, η οποία έστειλε τρία μηνύματα στο συναγερμικό ακροατήριο: Α. «Να νοιαζόμαστε πιο πολύ για το κόμμα». Β. «Να λέγονται λιγότερα». Γ. «Ό,τι ανήκει στο παρελθόν να μείνει εκεί». Ιδιαίτερα το τρίτο δεικνύει ότι η ηγεσία του ΔΗΣΥ δεν κατάλαβε τίποτε, όχι μόνο από τον καυγά των τέως, αλλά ούτε και από το αποτέλεσμα των διπλών εκλογών. Γιατί, εντάξει, ας δεχτούμε πως η πρώτη αντίδραση τη νύχτα της 9ης Ιουνίου εξέφραζε την ανακούφιση ότι αποφεύχθηκαν τα χειρότερα. Αλλιώς δεν έχουν νόημα οι πανηγυρισμοί ενός κόμματος το οποίο απώλεσε σχεδόν πέντε (5) μονάδες και έχασε σχεδόν όλους τους μεγάλους δήμους. Την επομένη όμως ξημέρωσε μια άλλη μέρα. Ο αυθορμητισμός καταλάγιασε και ακούστηκαν κάποιες ψύχραιμες φωνές για το καμπανάκι που κτύπησε η κάλπη. Ένα μήνα μετά δε, με αφορμή τη σύγκρουση Αναστασιάδη – Αβέρωφ, αποκαλύφθηκε το πιο κακά κρυμμένο συναγερμικό μυστικό: το κόμμα είναι ένα καζάνι που βράζει και το κουκούλωμα των προβλημάτων δεν βοηθά στην επίλυσή τους. Το επεσήμανε άλλωστε και ο βουλευτής του ΔΗΣΥ Δημήτρης Δημητρίου σε παρέμβασή του: «Το πρόβλημα στον Δημοκρατικό Συναγερμό είναι ότι δεν έγινε η αποτίμηση του εκλογικού αποτελέσματος των Προεδρικών Εκλογών την ώρα που έπρεπε να γίνει και τα βάλαμε κάτω από το χαλί. Προσωπικά λέω, όπως έλεγα και τότε, ότι έπρεπε να γίνει μια τολμηρή, μια εις βάθος αποτίμηση του αποτελέσματος. Η ηγεσία επέλεξε να μην το κάνει, όπως επέλεξε να μην το κάνει ούτε τώρα για τις δημοτικές εκλογές, κι αυτό ελπίζω να μην το βρούμε πάλι μπροστά μας».

Δεν είναι η πρώτη φορά που ο Δημήτρης Δημητρίου τολμά να πει αλήθειες και δεν είναι η πρώτη φορά βεβαίως που βρίσκει απέναντί του το κομματικό κατεστημένο. Δεν θα σταθούμε όμως σε αυτό καθώς το θέμα δεν είναι μια ακόμα εσωκομματική σύγκρουση. Το «Είναι Ωχ» στην περίπτωση του ΔΗΣΥ αφορά κυρίως στη νοοτροπία «ό,τι ανήκει στο παρελθόν να μείνει εκεί». Η Αννίτα Δημητρίου θα έπρεπε να γνωρίζει ότι το παρελθόν δεν είναι ένα μικροκομματικό θέμα για να το σπρώξουμε κάτω από το χαλί. Το παρελθόν καθορίζει το παρόν. Κι όχι μόνο καθορίζει το παρόν, αλλά δίνει μοιραία το στίγμα των προθέσεων για το μέλλον.

Είναι εύκολο να εκδίδει κανείς ανακοινώσεις, ψέγοντας το σήμερα λες και η πολιτική πραγματικότητα στην Κύπρο προήλθε από παρθενογένεση. Όταν εγκαλεί όμως η πρόεδρος του ΔΗΣΥ τη νυν κυβέρνηση π.χ. για το περιβόητο συρματόπλεγμα Νουρή, εύλογα προκύπτει η απορία γιατί το κόμμα της σιωπούσε επί υπουργίας Νουρή και διακυβέρνησης Αναστασιάδη. Ή όταν βιώνουμε το αδιέξοδο των συνομιλιών για το Κυπριακό κάτω από τη σκιά της ιδεοθύελλας περί δύο κρατών δεν μπορούμε να σφυρίζουμε αδιάφορα λες και πρόκειται για παλιές ιστορίες.

Ο λόγος που επιβάλλεται να μιλάμε με τόλμη για το παρελθόν είναι για να αναγνωρίσει ο καθένας το μερίδιο ευθύνης που του αναλογεί. Εκτός φυσικά κι αν είσαι ο αδιόρθωτος Πρόδρομος Προδρόμου, με την επιλεκτική πολιτική μνήμη, οπότε επιλέγεις να γίνεις συνήγορος του Αναστασιάδη και να προσπεράσεις τα ηθικά ελλείμματα της διακυβέρνησής του (εμπόριο χρυσών διαβατηρίων). Η πρόεδρος του ΔΗΣΥ όμως εμφανίστηκε στην πολιτική σκηνή ως το αντίπαλον δέος του Προδρόμου. Οφείλει, λοιπόν, για να μη δικαιωθεί η πρόβλεψη του Δημήτρη Δημητρίου «αν δεν αλλάξουμε, θα κλαίμε επί ερειπίων», να αντιμετωπίσει το παρελθόν. Και να βάλει στην άκρη τον κομματικό πατριωτισμό καρφώνοντας σαν πρόκες τις λέξεις, για να μνημονεύσουμε τον Μανόλη Αναγνωστάκη που αυτή τη βδομάδα είχε την τιμητική του.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η αυτοαναίρεση της «διαδόχου του πικραμένου»

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

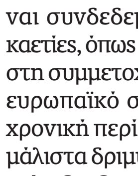

Η «συγκατοίκηση» Χριστοδουλίδη-Αννίτας Δημητρίου στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (ΕΛΚ) διέπεται από μια πρωτοφανή αντίφαση. Κανένα άλλο πολιτικό κόμμα που είναι συνδεδεμένο με το ΕΛΚ, εδώ και δεκαετίες, όπως ο ΔΗΣΥ, δεν έχει συγκατατεθεί στη συμμετοχή ηγέτη κράτους στο εν λόγω ευρωπαϊκό σχήμα, ενώ την ίδια ακριβώς χρονική περίοδο, ασκεί αντιπολίτευση και μάλιστα δριμύτατη εναντίον του, σε εθνικό επίπεδο. Ως αποτέλεσμα, ο ΔΗΣΥ και η ηγεσία του έχουν δημιουργήσει μια πανευρωπαϊκή πατέντα. Εντός Κύπρου ασκούν αντιπολίτευση, προφορικώς και προσφάτως και γραπτώς, διά επιστολής. Και εκτός Κύπρου, συστεγάζονται, συγκατοικούν και συμπορεύονται, με αυτόν τον οποίο αντιπολιτεύονται. Τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Κι είναι αλήθεια δύσκολο να γίνει αντιληπτό το μέγεθος του παραλογισμού, να λιθοβολείς πολιτικά κάποιον στη χώρα σου, αλλά την ίδια ώρα να του ανοίγεις το ευρωπαϊκό σου σπίτι και να του επιτρέπεις να το μοιράζεται μαζί σου. Κι όλα αυτό του αλαλούμ, δρομολογήθηκε από την ηγεσία του ΔΗΣΥ. Του «πικραμένου», Αβέρωφ Νεοφύτου, σύμφωνα με τον Νίκο Αναστασιάδη (Αντέννα). Αλλά και της «διαδόχου του πικραμένου», Αννίτας Δημητρίου.

Θα ήταν ορθό μάλιστα να υπενθυμίσουμε ότι «ο πικραμένος» και «η διάδοχος του πικραμένου» δεν τόλμησαν να πουν όχι στον Μάνφρεντ Βέμπερ που ήθελε διακαώς στην πολιτική του οικογένεια, τον Νίκο Χριστοδουλίδη, προκειμένου να αυξήσει τους αριθμούς των ηγετών, κρατών και κυβερνήσεων, που συμμετέχουν στο ΕΛΚ. Όπως θα ήταν εξίσου ορθό να θυμίσουμε ότι ο κ. Χριστοδουλίδης υποστηρίχθηκε από τον «νονό του πικραμένου», Νίκο Αναστασιάδη και στους δύο γύρους των προεδρικών εκλογών, αν και ο τέως πρόεδρος αφήνει να εννοηθεί ότι τον πρώτο γύρο ψήφισε τον βαφτισιμιό του, δηλαδή τον ίδιο τον «πικραμένο, αυτοπροσώπως».

Αυτό που έχει όμως πλέον σημασία δεν είναι τι κάνει, ο κάθε πικραμένος του παρελθόντος. Αλλά σημασία έχει τι κάνει «η διάδοχος του πικραμένου», η οποία αυτοαναιρείται καθημερινά. Διότι δεν μπορεί να επικρίνει στο εσωτερικό τον Νίκο Χριστοδουλίδη και την ίδια ώρα να συζεί μαζί του κάτω από την ίδια ευρωπαϊκή πολιτική στέγη, με δική της πρωτοβουλία ή έστω ανοχή.

Η πρόσφατη δε επικριτική επιστολή της Αννίτα Δημητρίου προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη προκαλεί αλγεινή εντύπωση. Όχι μόνον για τον τρόπο που τη δημοσιοποίησε, πριν καν τη λάβει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας ή για το χρονικό σημείο που επέλεξε η κα Δημητρίου, εν μέσω των συζητήσεων στο Συμβούλιο Ασφαλείας για τα επόμενα βήματα στο Κυπριακό. Αλλά και για το περιεχόμενό της, το οποίο δεν αντέχει σε καμιά κριτική. Αυτό που ξενίζει περισσότερο σε αυτή την επιτολή, είναι η άγνοια που επιδεικνύει η πρόεδρος του ΔΗΣΥ, για τις αποφάσεις που λαμβάνονται στην Ε.Ε. και αφορούν και το κυπριακό κράτος, του οποίου τυγχάνει να είναι η δεύτερη τη τάξει αξιωματούχος.

Στο πλαίσιο λοιπόν της επικριτικής της επιστολής προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη, η κα Δημητρίου τον καλεί να αποδεχθεί την επανέναρξη των υψηλών ευρωτουρκικών διαλόγων και τη συμμετοχή της Τουρκίας στα Συμβούλια Gymnich. Είναι προφανές ότι ούτε η Αννίτα Δημητρίου, ούτε αυτοί που την περιστοιχίζουν, γνωρίζουν ότι στις 17-18 Απριλίου, στη Σύνοδο Κορυφής, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης συναίνεσε στην «προώθηση των εργασιών» επί του κοινού εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν, το οποίο περιλαμβάνει «επτά δώρα» προς την Τουρκία, μεταξύ των οποίων και την επανέναρξη όλων των υψηλών ευρωτουρκικών διαλόγων, καθώς και τη συμμετοχή του Τούρκου ΥΠΕΞ στα άτυπα Συμβούλια Gymnich*.

Κατά συνέπεια, το λιγότερο που θα μπορούσε να λεχθεί είναι ότι η επιστολή χαρακτηρίζεται από προχειρότητα. Και ότι αυτοί που την έγραψαν και πολύ περισσότερο η Αννίτα Δημητρίου που την υπέγραψε, εμφανίζουν σοβαρά κενά σε ουσιώδη ζητήματα και αποφάσεις της Ε.Ε. Ακόμη κι αν ο στόχος τους ήταν απλώς ο αποπροσανατολισμός από την αντιπαράθεση Αναστασιάδη-Αβέρωφ Νεοφύτου και η επικέντρωση της κοινής γνώμης στις όποιες ευθύνες της κυβέρνησης, στο Κυπριακό, το αποτέλεσμα αφήνει εκτεθειμένη την Αννίτα Δημητρίου, η οποία αρκείται να λειτουργεί ως η διάδοχος-διαχειρίστρια του κληροδοτήματος που της άφησε ο «πικραμένος προκάτοχός» της, καθιστώντας τον ΔΗΣΥ, ένα κόμμα demi-θέσεων και απόψεων, με το ένα πόδι αντιπολίτευση και το άλλο συμπολίτευση.

Σημ.: *Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης συναίνεσε στη «προώθηση των εργασιών» του εγγράφου Μπορέλ/Κομισιόν, χωρίς διασύνδεση με την επίλυση του Κυπριακού, γεγονός που έχουμε επισημάνει επανειλημμένα.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Η ώρα των σκληρών και τελικών διλημμάτων

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Οταν μπαίναμε στη δημοσιογραφία οι παλαιότεροι έδιναν μία συμβουλή: «Μη βάλεις ποτέ πρώτο θέμα το Κυπριακό γιατί δεν πουλάει». Αλλοι βετεράνοι συνάδελφοι αστειεύονταν πως «είναι βέβαιο ότι πρώτα θα πάρουμε σύνταξη και μετά θα λυθεί το Κυπριακό».

Συμβαίνει όμως κάτι πολύ περίεργο. Αυτό το ζήτημα μπορεί να μην «πουλάει», μπορεί όμως να προκαλέσει πολιτικές εκρήξεις στην Αθήνα. Το έχουμε διαπιστώσει από την εποχή του Κωνσταντίνου Καραμανλή και των συμφωνιών Ζυρίχης - Λονδίνου έως τον Ανδρέα Παπανδρέου. Μην ξεχνάμε πως η μοναδική φορά που αναγκάστηκε να ζητήσει συγγνώμη με το περίφημο mea culpa ήταν όταν κατηγορήθηκε ότι έβαλε στο ράφι το Κυπριακό στη συναντησή του με τον Τουργκούτ Οζάλ στο Νταβός.

Η αλήθεια είναι πως ο Ελληνισμός πλήρωσε πάρα πολύ ακριβά τους νεοβυζαντινισμούς και την ασυνεννοησία μεταξύ Αθήνας και Λευκωσίας.

Η αλήθεια είναι πως ο Ελληνισμός πλήρωσε πάρα πολύ ακριβά τους νεοβυζαντινισμούς και την ασυνεννοησία μεταξύ Αθήνας και Λευκωσίας. Υπήρχε μία έλλειψη ειλικρίνειας στο τι ήθελε, για παράδειγμα, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και τι ήθελαν οι ελληνικές κυβερνήσεις τη δεκαετία του 1960. Παίχθηκαν πολλά παιχνίδια δημιουργίας εντυπώσεων και εξελίχθηκαν πολλές προσπάθειες ρυμούλκησης της μιας ή της άλλης πλευράς. Κορυφαία εκδήλωση κάθε παθογένειας ήταν ασφαλώς το σχέδιο Ατσεσον, το οποίο θα μπορούσε να έχει λύσει το Κυπριακό με όρους εξαιρετικά επωφελείς για τα ελλαδικά συμφέροντα.

Ο,τι έγινε έγινε θα πει κάποιος, και σωστά. Είναι όμως σημαντικό να μαθαίνουμε και να μελετάμε την ιστορία αυτού του μείζονος εθνικού ζητήματος χωρίς συναισθηματισμούς και μυθοπλασίες.

Ο κίνδυνος όμως σήμερα είναι να εδραιωθεί η διχοτόμηση που επιβλήθηκε με την τουρκική εισβολή το 1974. Η διεθνής κοινότητα έχει πολλά ανοιχτά και φλέγοντα μέτωπα και δεν ασχολείται με την Κύπρο. Οι διεθνείς οπαδοί του κυνικού ρεαλισμού ισχυρίζονται ότι «το πρόβλημα λύθηκε το 1974». Ενα μεγάλο κομμάτι του κυπριακού λαού έχει κουραστεί και δεν ενδιαφέρεται για το ζήτημα. Μιάμιση γενιά έχει μεγαλώσει χωρίς να έχει ποτέ ζήσει με Τουρκοκυπρίους και δεν θέλει να πάρει το ρίσκο μιας αβέβαιης συμβίωσης. Η ρεαλιστική λύση του «βελούδινου διαζυγίου» δεν εξασφαλίζει πια απτά οφέλη στην ελληνοκυπριακή πλευρά γιατί η Τουρκία δεν είναι έτοιμη να επιστρέψει σημαντικά ποσοστά εδάφους. Τα περιθώρια στενεύουν, συνεπώς, για την επίτευξη μιας λύσης που θα περνούσε και από ένα ελληνοκυπριακό δημοψήφισμα. Η ώρα των σκληρών και τελικών διλημμάτων έχει μάλλον φτάσει. Ας ελπίσουμε ότι Αθήνα και Λευκωσία θα κρατήσουν αρραγές το μέτωπο. Ολα τα σημάδια δείχνουν πως αυτή είναι η πρόθεση Χριστοδουλίδη - Μητσοτάκη. Εχουν διαβάσει, άλλωστε, αρκετή Ιστορία και οι δύο για να ξέρουν πόσο αυτοκαταστροφικό μπορεί να είναι ένα ενδοελληνικό blame game.

Η ώρα της Αριστεράς

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Ενώ το ρεύμα της πολιτικής σε όλη τη Ευρώπη κινείται προς τα Δεξιά, οι εκλογές στη Βρετανία ανέδειξαν στην εξουσία το κόμμα της Αριστεράς –ό,τι και εάν σημαίνει η λέξη– με μία όντως εντυπωσιακότατη κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Δεν θα μπορούσε, άλλωστε, να γίνει και αλλιώς σε μία χώρα όπου τα αυτοκίνητα κινούνται στην αριστερή πλευρά του δρόμου, αντίθετα με ό,τι συμβαίνει στην ηπειρωτική Ευρώπη.

Μία συνήθεια από την εποχή των Ιπποτών μιας άλλης εποχής, για να έχουν το δεξί τους χέρι ελεύθερο να αντιμετωπίσουν με το σπαθί ή το δόρυ τον ένοπλο αντίπαλο που έφιππος ερχόταν από την αντίθετη κατεύθυνση. Κάποια πράγματα δεν αλλάζουν ακόμη και εάν η λήθη σκεπάζει τις αιτίες που τα δημιούργησαν.

Το ποσοστό του 33,7% των Εργατικών –το μικρότερο που ανέδειξε ποτέ κυβέρνηση στην Βρετανία– υπολείπεται κατά 4% του αθροίσματος των δύο κομμάτων της Δεξιάς.

Κατ' επανάληψιν έχει αναφερθεί ότι η ήττα των Συντηρητικών είναι η μεγαλύτερη από το 1832, όταν οι Ουίγοι [Φιλελεύθεροι] υπό τον κόμη Γκρέι κατέκτησαν απόλυτη πλειοψηφία 224 εδρών στη Βουλή, ενώ οι Τόρις [Συντηρητικοί] υπό τον δούκα του Ουέλινγκτον δεν εξασφάλισαν καν το 30% των ψήφων. Κάτι ανάλογο συνέβη και με τη συντριβή των Συντηρητικών στις μέρες μας. «Ο αερόλιθος που έπεσε πριν από 66 εκατομμύρια χρόνια στη Χερσόνησο του Γιουκατάν και εξαφάνισε από τον πλανήτη τους άπτερους δεινοσαύρους ήταν στην περίπτωση των εκλογών στη Βρετανία ο Νάιτζελ Φάρατζ», έγραψε ο πρώην πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον. Δεν έχει άδικο.

Ενδιαφέρουσα και η παρατήρησή του ότι η πλειοψηφία του σερ Κιρ «είναι κτισμένη επί της άμμου, διότι έχει πλάτος ενός μιλίου και βάθος μιας ίντσας». Το ποσοστό του 33,7% των Εργατικών –το μικρότερο που ανέδειξε ποτέ κυβέρνηση στη Βρετανία– υπολείπεται κατά 4% του αθροίσματος που εξασφάλισαν τα δύο κόμματα της Δεξιάς.Είναι ένας μάλλον βαρετός πολιτικός ο νέος πρωθυπουργός της Βρετανίας. Αλλά κυρίως εκσυγχρονιστής. Οπως και κάποιοι άλλοι του ιδίου κόμματος. Ο Τόνι Μπλερ και ο Ρόι Τζένκινς παλαιότερα. Είναι μία κατηγορία ιδιαίτερη πολιτικών αυτή. Οταν στις αρχές της δεκαετίας του '70 η τότε βασιλομήτωρ Ελισάβετ ρωτήθηκε τι γνώμη είχε σχηματίσει για τον φιλοευρωπαϊστή Ρόι Τζένκινς είπε: «Προτιμώ πάντα τους Συντηρητικούς στην εξουσία και το παλιό, καλό Εργατικό Κόμμα στην αντιπολίτευση».

Δεν είναι ασφαλώς αυτής της αντιλήψεως ο βασιλιάς Κάρολος Γ΄, που κάλεσε τον σερ Κιρ στο Μπάκιγχαμ για να του δώσει εντολή σχηματισμού κυβερνήσεως. Ούτε επανέλαβε το αμίμητο εκείνο της μητέρας του, που σε ανάλογη περίπτωση είπε στον Μπόρις Τζόνσον: «Αναρωτιέμαι για ποιον λόγο θα ήθελε κανείς να αναλάβει τη δουλειά αυτή». Ισως γιατί ο κ. Στάρμερ κατέστησε σαφές μετά την εκλογή του πως στόχος του είναι να επαναδιαπραγματευθεί κάποια σημεία της συμφωνίας εξόδου της Βρετανίας από την Ε.Ε. Δεν είναι βέβαιο πώς θα αντιδράσει η Ε.Ε. σε ένα τέτοιο αίτημα. Ούτε εάν η επαναφορά του θέματος αυτού στην επικαιρότητα θα οδηγήσει σε επανασυσπείρωση των Συντηρητικών ή στη διάσπασή τους. Πάντως, η Βρετανία άρχισε να παρουσιάζει πολιτικά ενδιαφέρον.

Ποδόσφαιρο και πολιτική

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ερασιτέχνης θεατής του ποδοσφαίρου, παρακολούθησα φέτος πολλούς αγώνες του Ευρωπαϊκού Πρωταθλήματος. Εχοντας ελάχιστη εμπειρία από τη μαγεία της κερκίδας, θεωρώ ότι το ποδόσφαιρο δείχνει καλά στην τηλεόραση. Καθαρές κινήσεις, που για να τις εκτιμήσεις απαιτείται κάποια απόσταση. Σε αντίθεση με το μπάσκετ, που όλα εξαρτώνται από τις λεπτομέρειες. Ομως, μη με πάρετε πολύ στα σοβαρά. Απλώς φέτος αποφάσισα να παρακολουθήσω πολλούς αγώνες, αν όχι τους περισσότερους. Ο ειδήμων Αντώνης Καρπετόπουλος έβγαλε τα δικά του συμπεράσματα. Είπε ότι το φτωχό θέαμα οφείλεται στο γεγονός ότι το Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα είναι πιο δύσκολο από το Παγκόσμιο Κύπελλο. Στο Παγκόσμιο υπάρχουν και πραγματικά αδύναμες ομάδες, που μπορούν να επιτρέψουν στους αντιπάλους τους να δημιουργήσουν θεαματικά αποτελέσματα. Στο Ευρωπαϊκό, λίγο ώς πολύ, όλοι ανταγωνίζονται σε κάποιο επίπεδο. Πώς αλλιώς να εξηγήσω τις ατέλειωτες πάσες, τα αυτογκόλ, την αναζήτηση της μιας φάσης στους περισσότερους αγώνες; Εγώ που δεν είμαι ειδήμων περί τα ποδοσφαιρικά, μπορώ να βγάλω τα δικά μου συμπεράσματα. Το Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου αναδείχθηκε σε μια μάλλον ρεαλιστική αποτύπωση της σημερινής κατάστασης της Ευρώπης. Μια κοινωνία καλά οργανωμένη, όπου όλοι υπηρετούν τον ρόλο τους, κανείς δεν ξεχωρίζει. Ατέρμονες πάσες, κοινώς διαπραγματεύσεις, ώσπου να βρεθεί η ευκαιρία για τη μόνη και μοναδική φάση. Και όπως η Ευρωπαϊκή Ενωση δεν έχει τον πολιτικό ηγέτη που θα επισπεύσει τη λύση εν καιρώ, έτσι και από τις ποδοσφαιρικές ομάδες λείπει η ιδιοφυΐα που θα ανατρέψει τις ισορροπίες και θα μεταμορφώσει τον αγώνα σε θέαμα.

Η Ευρωπαϊκή Ενωση δεν παράγει πολιτικό θέαμα. Θα μου πείτε ποιος παράγει πολιτικό θέαμα στον κόσμο του 2024; Ο Πούτιν ενδεχομένως, ή μήπως οι ταλαιπωρίες του Μπάιντεν; Ή μήπως το γαλλικό χάος; Ας μη γελιόμαστε. Δεν φτάνει η αντίσταση της δημοκρατίας απέναντι στον ολοκληρωτισμό. Και για να επανέλθω στο ποδόσφαιρο, δεν φτάνει το πολιτικό «κατενάτσιο», όπως αυτό που έπαιξαν στη Γαλλία για να αντιμετωπίσουν την επίθεση της Εθνικής Συσπείρωσης της Λεπέν. Απόδειξη ότι δεν φτάνει είναι η αμηχανία που έχει προκαλέσει στις δημοκρατικές δυνάμεις η συνέχεια. Μέχρι στιγμής, δεν έχουν καταφέρει να προτείνουν πρωθυπουργό. Η Ε.Ε. οφείλει να ξεπεράσει την αμυντική της στάση απέναντι στον εαυτό της και στον κόσμο. Μπορεί να το κάνει ή μήπως περιμένει το αυτογκόλ του αντιπάλου; Ως ερασιτέχνης ποδοσφαιρόφιλος, είναι η αλήθεια ότι δεν περίμενα τόσα αυτογκόλ.

Σκέφτομαι την παρέμβαση του Κ.Κ., ο οποίος χαρακτήρισε την Ε.Ε. «πολεμόχαρη». Αναφερόμενος στον πόλεμο στην Ουκρανία. Και μάλιστα το είπε στο πλαίσιο μιας κριτικής που κατηγορούσε την κυβέρνηση Μητσοτάκη για απόκλιση από τις συστατικές αρχές της Ν.Δ., του κόμματος που έβαλε την Ελλάδα στην Ευρώπη, χάρη στον θείο του, χωρίς τον οποίο ο ίδιος θα ήταν απλό μέλος των ανώνυμων βουλιμικών. Λεπτομέρειες θα μου πείτε. Πόσοι δίνουν σημασία στον ρωσόφιλο συνταξιούχο;

Ομως, η δυνατότητά του να αρθρώνει δημόσιο λόγο, όπως και η δυνατότητα του Ορμπαν ή της Λεπέν, εκμεταλλεύεται ένα συστατικό κενό της Ε.Ε. Δεν είναι ακόμη ομοσπονδία, όμως είναι μια ένωση κρατών. Κάθε κράτος διατηρεί την ανεξαρτησία του αρκεί να αποδέχεται ορισμένους κανόνες συμβίωσης με τα υπόλοιπα. Παίζουν πάσες μεταξύ τους, αλλά κάποια στιγμή αυτές οι πάσες πρέπει να βρουν τον στόχο τους. Τα δίχτυα της αντίπαλης ομάδας. Ποια είναι τα δίχτυα της αντίπαλης ομάδας για την Ε.Ε.; Ποιος είναι ο στόχος που μπορεί να εμπνεύσει τους παίκτες;

Ε, ναι. Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα ποδοσφαίρου κατ' εικόνα και ομοίωση της Ευρώπης. Περίσσευμα τεχνικής, έλλειμμα έμπνευσης. Η Ευρώπη δεν πάσχει από έλλειψη τεχνικής δεξιότητας. Πάσχει από έλλειψη έμπνευσης. Για ποιον λόγο όλες αυτές οι δημοκρατικές πάσες; Σε ποιον στόχο θα βάλουμε γκολ;

Για να μην παρεξηγηθώ. Τα γράφω όλ' αυτά ως πεπεισμένος ευρωπαϊστής. Κίνητρό μου είναι η πίστη μου στην Ευρώπη, η οποία εδράζεται στην πίστη μου στη Ελλάδα. Δεν υπάρχει Ελλάδα εκτός Ευρώπης. Ως εκ τούτου, όταν η Ευρώπη αναλώνεται σε πάσες και η Ελλάδα, όπως και άλλοι, περιμένει το γκολ, τότε το παιχνίδι γίνεται βαρετό. Και δεν υπάρχει χειρότερη απαξίωση για την πολιτική από τη βαρεμάρα.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Οι ιστορικές διαστάσεις του Λαϊκού Μετώπου

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΛΙΑΚΟΥ**

Η νίκη του Νέου Λαϊκού Μετώπου στη Γαλλία ανέδειξε εμφατικά δύο ζητήματα. Το πρώτο και μείζον ότι η Ευρώπη δεν είναι μόνο μια οικονομική ένωση, δεν ταυτίζεται με τις συναντήσεις κορυφής, δεν περιορίζεται στο λεξιλόγιο των Βρυξελλών. Είναι μια ιστορική και πολιτισμική παράδοση πλούσια, πολύμορφη και προπαντός ζώσα. Το δεύτερο και αναγκαίο ότι η θεωρία των δύο άκρων, ή του λαϊκισμού εναντίον των συστημικών δυνάμεων, συσκοτίζει την κατανόηση της σημερινής κατάστασης των πραγμάτων.

Παρά τις διαφαινόμενες δυσκολίες του εγχειρήματος και τις απροσδόκητες ακόμη στροφές στην πορεία του, εκείνο που έχει σημασία είναι ο πραγματικός συναγερμός μπρος στην άνοδο της άκρας Δεξιάς, ο οποίος προκάλεσε το σχεδόν 70% της συμμετοχής, και δι' αυτής έφερε τις δυνάμεις του Λαϊκού Μετώπου στη θέση της πρώτης πολιτικής δύναμης. Θα μπορούσε η Ιστορία να μας βοηθήσει να καταλάβουμε τις διαστάσεις της σημερινής συγκυρίας και ενδεχομένως την ιστορικότητά της; Ακόμη και η ονομασία του Νέου Λαϊκού Μετώπου παραπέμπει στο Λαϊκό Μέτωπο του 1936. Εκείνο ιδρύθηκε από τα κόμματα της ρεπουμπλικανικής, ριζοσπαστικής, σοσιαλιστικής και κομμουνιστικής Αριστεράς, ύστερα από μια πρόκληση της άκρας Δεξιάς, σε ένα περιβάλλον ανόδου του φασισμού διεθνώς και μετά μια πενταετή περίοδο οικονομικής κρίσης – της μεγάλης μεσοπολεμικής κρίσης που έπληξε τη Γαλλία το 1931. Το Λαϊκό Μέτωπο είχε τρεις διαστάσεις: Πρώτο, ήταν μια πολιτική συμμαχία κομμάτων, που έγινε με συμφωνίες ηγεσιών. Δεύτερο, ήταν ένα μεγάλο μαζικό κίνημα το οποίο είχε εκδηλωθεί στα συνδικάτα, με απεργίες, καταλήψεις εργοστασίων και μαζικές διαδηλώσεις, και το οποίο άσκησε μεγάλη πίεση ώστε να ξεπεραστούν οι μνησικακίες της προηγούμενης περιόδου (οι κομμουνιστές αποκαλούσαν τους σοσιαλιστές σοσιαλφασίστες). Τρίτο, ήταν ένα μεγάλο πολιτισμικό κίνημα, το οποίο ανανέωσε την κουλτούρα συνολικά.

Η γαλλική άκρα Δεξιά διέθετε έναν ισχυρό αισθητικό κανόνα (Μορίς Μπαρές) που βασιζόταν στον εθνικισμό και στην κοινωνική υπεροχή, και με διεθνή απήχηση. Αλλά στα χρόνια του Λαϊκού Μετώπου, και με πνεύμα λαϊκού μετώπου, καταλύονται οι διαχωρισμοί που κρατούσαν την υψηλή κουλτούρα αλλά και τις καλλιτεχνικές πρωτοπορίες μακριά από τις λαϊκές μάζες με πνεύμα δημιουργικό και νέες μορφές τέχνης. Ο μοντερνισμός γίνεται μαζικός, πριν γίνει καταναλωτικός. Η πολιτισμική ποιητική του Λαϊκού Μετώπου, που δεν ήταν προγραμματισμένη αλλά εξέφραζε το πνεύμα του, με τη συμμετοχή εμβληματικών ονομάτων διανοουμένων και καλλιτεχνών, ήταν μία από τις μεγαλύτερες παρακαταθήκες του, μαζί –και αδιαχώριστα– με την καθιέρωση ετήσιων διακοπών για τους εργάτες, και μιας νέας οργάνωσης του ελεύθερου χρόνου, της διασκέδασης και των σπορ, τα οποία έως τότε αποτελούσαν τα σημεία διάκρισης των ελίτ ή χρησιμοποιούνταν για τον εκφασισμό των κοινωνιών.

Μετά τη διετή εμπειρία του Λαϊκού Μετώπου, έγιναν πολλές συζητήσεις για τις κληρονομιές που άφησε. Πολιτικά δεν τα πήγε πολύ καλά, ούτε οικονομικά. Αφησε, ωστόσο, μια παραδειγματική παρακαταθήκη κοινωνικών μεταρρυθμίσεων. Εκείνη όμως η κληρονομιά που άφησε είναι η πολιτισμική του διάσταση, οι αντιλήψεις του για την κουλτούρα. Η είσοδος των μαζών στην πολιτική δεν οδηγεί αναγκαστικά στον φασισμό ή στις δικτατορίες (περιλαμβανομένης και της κομμουνιστικής του 1930). Μπορεί να εκφράζει και να εμβαθύνει τη δημοκρατία. Επίσης ο εκδημοκρατισμός της κουλτούρας (που σε μεγάλο βαθμό εκφράστηκε τότε, αλλά και μεταπολεμικά, μέσα από το έργο και την πολιτική του Αντρέ Μαλρώ) δεν σημαίνει υποβάθμιση του γούστου και αισθητική κατάπτωση. Η πολιτισμική κληρονομιά του Λαϊκού Μετώπου δεν περιορίστηκε μόνο στη Γαλλία. Τα πολιτισμικά προγράμματα που εκπονήθηκαν στο πλαίσιο του New Deal στην Αμερική είχαν παραπλήσιο χαρακτήρα. Και σήμερα αποτελούν αντικείμενο μελέτης για τις ενδεχόμενες τροχιές που θα μπορούσε η συνάντηση κουλτούρας και μαζών να ακολουθήσει πέρα από την εμπορευματικοποίησή της.

Εκείνη όμως που ήταν η ισχυρότερη κληρονομιά του Λαϊκού Μετώπου ήταν η αναβίωσή του στη διάρκεια του πολέμου εναντίον του φασισμού. Αν το 1936-38 η απειλή πολέμου παρέλυσε το Λαϊκό Μέτωπο (με τη στάση του απέναντι στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο), η Αντίσταση κατά τη διάρκεια του πολέμου, και όχι μόνο στη Γαλλία, αλλά και στην Ιταλία, και στην Ελλάδα όπου υπήρξε, εμπνεόταν από λαϊκομετωπικό πνεύμα που συνδύαζε τον πατριωτισμό και τη δημοκρατία με τα κοινωνικά αιτήματα σε ένα αφήγημα προόδου, και όχι παρακμής, της Ευρώπης ως διαεθνικής κοινότητας ιστορίας και πολιτισμού.

Εδώ έχουν τη θέση τους σημαντικά βιβλία που εκδόθηκαν την εποχή εκείνη και καθιερώνουν την έννοια του Διαφωτισμού, όπως τη γνωρίζουμε σήμερα: του Ερνστ Κασίρερ, «Η φιλοσοφία του Διαφωτισμού» (1932), του Μπενεντέτο Κρότσε, «Η ιστορία της Ευρώπης τον 19ο αιώνα» (1932), του Κρίστοφερ Ντόουσον, «Η δημιουργία της Ευρώπης» (1932), του Πολ Αζαρντ, «Η κρίση της ευρωπαϊκής συνείδησης» (1935), των Αντόρνο και Χορκχάιμερ, «Η διαλεκτική του Διαφωτισμού» (1944) και το εναρκτήριο μάθημα του Λουσιάν Φεμπρ στο Κολέγιο της Γαλλίας, το 1944. Βέβαια, και οι ναζί είχαν αναπτύξει την ιδέα μιας Νέας Ευρώπης, από την ιστορία της οποίας ο Γκέμπελς ζητούσε να σβηστεί η Γαλλική Επανάσταση. Στο πρόγραμμά της είχε την ανασύσταση μιας φαντασιακής Volksgemeinschaft, δηλαδή της μεσαιωνικής όμαιμης κοινότητας

Και σήμερα; Προφανώς οι συνθήκες έχουν αλλάξει, αλλά θα έλεγα ότι το αίτημά του να μεταφραστεί με όρους πολιτισμικούς η νίκη του Λαϊκού Μετώπου και να διατυπωθεί με νέους όρους η ιδέα της Ευρώπης, απέναντι στο αφήγημα της άκρας Δεξιάς, ή το αφυδατωμένο των Βρυξελλών, παραμένει.

Ο κ. Αντώνης Λιάκος είναι ομότιμος καθηγητής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Τα επόμενα πενήντα χρόνια

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Φέτος συμπληρώνονται πενήντα χρόνια, μισός αιώνας, από τις επετείους του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής του 1974. Όπως κάθε Ιούλιο, η ανάμνηση αυτών των τραγικών γεγονότων που χάραξαν –αλλά και καθόρισαν– τη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου, θα έρθει να επιβεβαιώσει όχι μόνο το αποτέλεσμά τους –εμφανές ως προς τον διαχωρισμό της πατρίδας μας– αλλά και τη σημειολογία μιας «στρογγυλής» επετείου.

Όπως κάθε χρόνο έτσι και φέτος αυτή η σημειολογία έρχεται όχι μόνο να εμπεδώσει ένα συνεχές ανοικτό τραύμα αλλά και να μας υπενθυμίσει πως στο ίδιο το Κυπριακό –ως διαδικασία διαπραγματεύσεων, συνομιλιών, βρισκόμαστε σε ένα τέλμα, διάρκειας επτά χρόνων, αλλά και σε μια κρίσιμη καμπή όπου η άρση του αδιεξόδου μετά το 2017 και τις συνομιλίες στο Κραν Μοντανά είναι ένας ομολογουμένως πολύ δύσκολος άθλος. Μπορεί δηλαδή τα επτά χρόνια να γίνουν –εύκολα– δέκα, δεκαπέντε ή ακόμη και άλλα πενήντα χρόνια.

Τις περασμένες εβδομάδες με αφορμή τη συζήτηση για το τι έγινε το 2017 –μια συζήτηση που δεν έγινε με τους ίδιους όρους την επομένη του Κραν Μοντανά– πολλοί πρωταγωνιστές των συνομιλιών στην Ελβετία (συμπεριλαμβανομένου του τέως προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Αναστασιάδη, του τέως προέδρου του Δημοκρατικού Συναγερμού, Αβέρωφ Νεοφύτου, του τέως διαπραγματευτή της ελληνοκυπριακής πλευράς και υποψηφίου του ΑΚΕΛ στις προεδρικές του 2023, Αντρέα Μαυρογιάννη, αλλά και άλλων πρωταγωνιστών, με την έννοια της φυσικής παρουσίας στο ελβετικό θέρετρο) παρελαύνουν από διάφορα podcasts δίνοντας τη δική τους ερμηνεία και ουσιαστικά αλληλοκατηγορούνται για το ποιος φέρει την ευθύνη για το ναυάγιο, για το αν ο κ. Αναστασιάδης αναφέρθηκε ποτέ σε δύο κράτη και όλα τα μικρά-μικρά μιας διαπραγμάτευσης που εκτός απροόπτου έκλεισε –παρά τη ματαιότητά μας– έναν ιστορικό κύκλο στο Κυπριακό όπως το γνωρίσαμε στο ιστορικό πλαίσιο των συνομιλιών του μετά το 1979.

Η αίσθηση από αυτή τη δημόσια συζήτηση είναι πικρή. Πικρή γιατί δεν αφορά την πλειοψηφία του κόσμου εκεί έξω. Είναι υποκριτική. Υποκριτική γιατί κανείς δεν μίλησε έγκαιρα αλλά κατόπιν εορτής. Είναι και τραγελαφική κάπως, δεδομένου πως οι πολιτικοί μας επιδόθηκαν σε παράθεση στίχων σε μια πιο ποιητική –μεταξύ των– ανταλλαγή.

Το πού βρίσκεται το Κυπριακό πενήντα χρόνια μετά την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο είναι εμφανές: Η πλευρά μας δείχνει να μην έχει την πολιτική βούληση, διαχρονικά, για να συνυπάρξει σε ένα συνεταιριστικό κράτος, η Τουρκία από το 2017 έχει αλλάξει το παράδειγμα και συζητάει μόνο για δύο κράτη, ο απλός κόσμος έχει συμβιβαστεί πλήρως με τον διαχωρισμό και μεταξύ των σκληρών πραγματικοτήτων υπάρχει απλώς μια ξύλινη γλώσσα –πολιτική και προσωπική– είτε θρήνου για τα όσα τραγικά βιώσαμε πριν από μισό αιώνα, είτε συνθημάτων αναλόγως με την ιδεοληψία του καθενός που κληρονομήθηκε από την πόλωση του 2004: Αυτών που δεν βλέπουν το ότι η λύση του Κυπριακού δεν είναι μόνο η συμφωνία λύσης αλλά ένα ολιστικό πλαίσιο νοοτροπίας, αν ποτέ αυτή η λύση επιτευχθεί, και εκείνων που είναι έτοιμοι να ζωστούν τα άρματα, έχοντας ωστόσο συμβιβαστεί με την υποκρισία ενός συστήματος που σε βάρος της κατοχής πλούτιζε, σφυρίζοντας, μάλιστα, αδιάφορα.

Πενήντα χρόνια μετά το 1974, η σημαντικότερη συνειδητοποίηση για όλους μας –οριζοντίως– είναι να προσπαθήσουμε να αναλογιστούμε τα επόμενα πενήντα χρόνια στο πιο επαληθεύσιμο σενάριο. Αυτό της μη απαλλαγής από το τρέχον στάτους κβο της κατοχής και του διαχωρισμού της πατρίδας μας. Αν το κάνουμε, θα επιβιώσουμε. Αν δεν το κάνουμε, υπάρχει το ρίσκο –σοβαρό ρίσκο– να επαναληφθούν γεγονότα σαν αυτά που έζησαν οι γιαγιάδες και οι πατεράδες μας.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

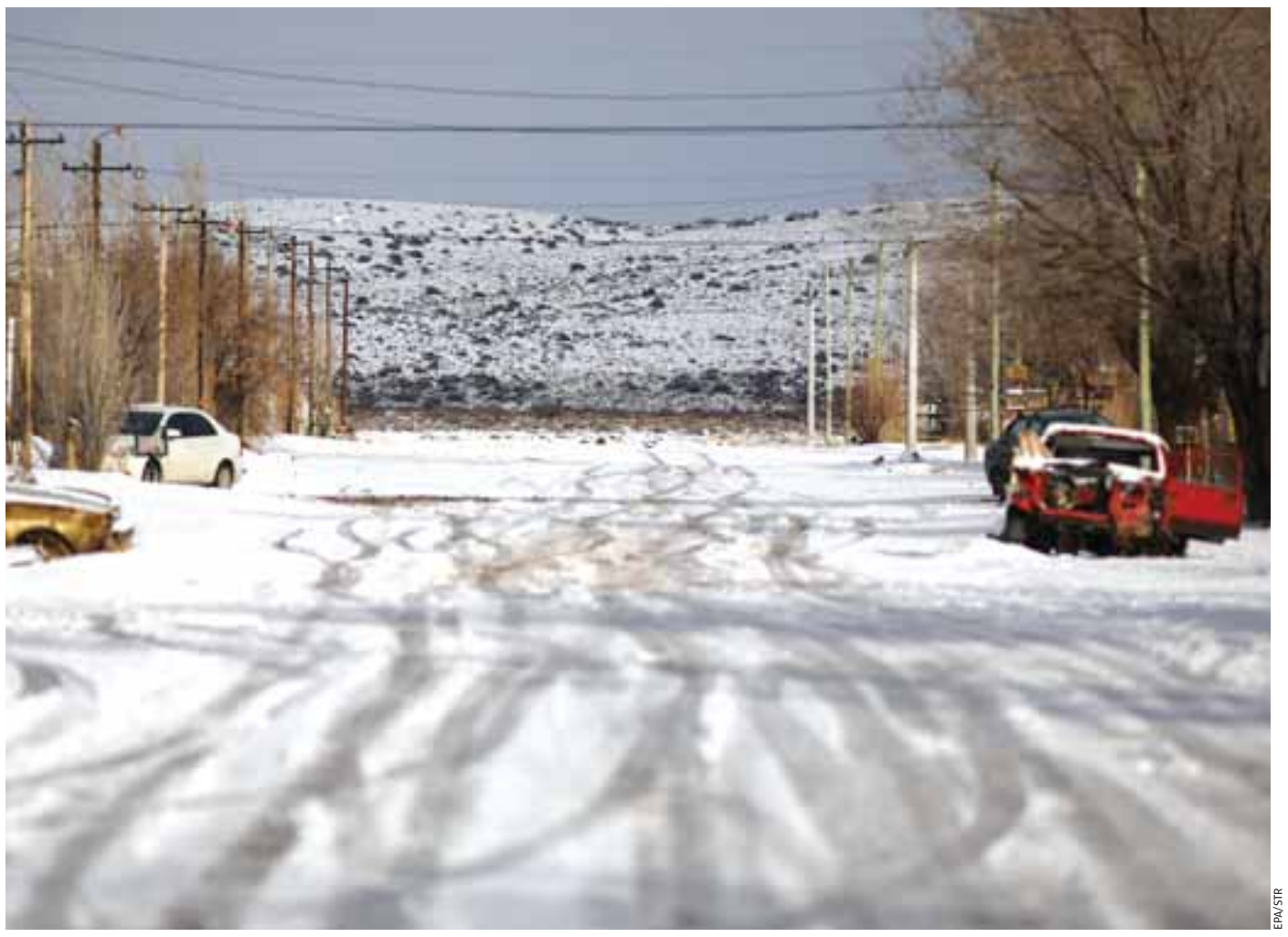

EPA/STR

Δρόμος μετά από χιονόπτωση κατά τη διάρκεια του πολικού κύματος που έπληξε την πόλη Maquinchao, στην επαρχία Rio Negro, της Αργεντινής.

Επιστολή Ολγκίν προς Κύπριους

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. των Η.Ε. στο Κυπριακό Μ.Α. Ολγκίν, απευθύνεται με επιστολή της σε όλους τους Κύπριους, 7/7: «Οι ηγέτες πρέπει να επιδείξουν βούληση και αποφασιστικότητα για πραγματική πρόοδο». Ευθεία κριτική, ελλειμματική βούληση. Ο Ε. Τατάρ «αγωνίζεται» για τη μη πρόοδο. Ο Χριστοδουλίδης;

Ολγκίν: «Ζητώ από όλους τους Κύπριους να ενθαρρύνουν και να πιέσουν τους ηγέτες τους να εργαστούν για ένα καλύτερο και ασφαλές μέλλον». Από τη στιγμή που καταγράφει ελλειμματική βούληση, ζητάει από όλους τους Κύπριους «να ενθαρρύνουν και να πιέσουν τους ηγέτες τους». Η κα Ολγκίν διαφέρει από τους προηγούμενους απεσταλμένους, έχει πίσω της δάφνες, εργάστηκε σε σκληρές συνθήκες, απευθύνεται στην κοινή γνώμη, ζητάει από την κοινωνία των πολιτών να μιλήσει και να πιέσει τους ηγέτες, αυτή η απεσταλμένη δεν παρατηρεί μόνο, διαθέτει ταλέντο και ηγετικότητα.

Ολγκίν: «Ποτέ δεν φανταζόμουν ότι θα έβρισκα σε αυτό το όμορφο νησί τοπία όπως αυτά του σπιτιού μου στην Κολομβία... Οι ελιές, που αφθονούν και στα δύο μέρη, είναι σύμβολο ειρήνης και μόνιμης αναγέννησης». Η απεσταλμένη γνωρίζει το «μυστικό» της Κολομβίας: η κοινή γνώμη χρειάζεται προσέγγιση με ευαισθησία και σεβασμό. Η κα Ολγκίν ήταν εκεί: Όταν οι (Κολομβιανοί) διαπραγματευτές συμφωνούσαν πάνω σε ένα κεφάλαιο, ενημέρωναν την κοινή γνώμη, έτσι γίνεται κτήμα των πολλών. Ύστερα έλεγαν: «κλείσαμε το ένα κεφάλαιο, πάμε στο επόμενο με την κοινή γνώμη μαζί μας». Κάποιοι άλλοι, κορόιδευαν την κοινή τους γνώμη: τίποτε δεν συμφωνείται, αν δεν συμφωνηθούν όλα, έτσι όλα είναι παιχνίδι με τον χρόνο...

Η κα Ολγκίν διαφέρει από τους προηγούμενους απεσταλμένους, απευθύνεται στην κοινή γνώμη, ζητάει από την κοινωνία των πολιτών να μιλήσει και να πιέσει τους ηγέτες, αυτή η απεσταλμένη δεν παρατηρεί μόνο, διαθέτει ταλέντο και ηγετικότητα.

Ολγκίν: «Είναι σημαντικό να απομακρυνθούμε από λύσεις που στο παρελθόν δημιούργησαν προσδοκίες που δεν εκπληρώθηκαν και οδήγησαν σε μεγαλύτερες διαφωνίες και απογοητεύσεις. Τώρα, πρέπει να σκεφτούμε διαφορετικά». Δύσκολο να ερμηνευτεί ο χρησμός, προφανώς δεν εννοεί άλλες λύσεις, ίσως φωτογραφίζει μεθόδους που δοκιμάστηκαν στο παρελθόν. Πιθανώς να αναφέρεται στη μέθοδο επίλυσης πολύπλοκων ζητημάτων με τη μέθοδο του δημοψηφίσματος. Η Κολομβιανή εμπειρία: αποτυχία στο δημοψήφισμα (2/10/16), επίτευξη ειρήνης με πλειοψηφία στο κολομβιανό Κοινοβούλιο. Η συμφωνία εγκρίθηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων (1/12/16) με ψήφους 130-0 και στη Γερουσία με ψήφους 75-0. Το κόμμα της αντιπολίτευσης («Δημοκρατικό Κέντρο») αποχώρησε την ώρα της ψηφοφορίας, θεωρώντας τη συμφωνία ειρήνευσης ως «επιεική» για τους αντάρτες του FARK.

Ολγκίν: «Τα μνημόσυνα και τα μνημεία δεν μας θυμίζουν στιγμές δόξας αλλά την αποτυχία των προσπαθειών για την επίτευξη μιας συμφωνίας στο νησί. Αποκαλύπτουν μια Κύπρο παγωμένη στον χρόνο. Όλοι πρέπει να κοιτάξουμε το μέλλον με έναν πιο υγιή και ελπιδοφόρο τρόπο». Σχόλιο επί του σημείου αυτού με βάση τις δύο εκθέσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «υπέρ της επανένωσης της Κύπρου»: «Το 2023 η αξία του εμπορίου διαμέσου της Πράσινης Γραμμής αυξήθηκε κατά 9,6% και έφτασε τα 16 εκατ. ευρώ, που αποτελεί ρεκόρ». Αριθμοί για διελεύσεις: «Το 2023 καταγράφηκαν 7,1 εκατ. διελεύσεις, σημειώνοντας σταθερή αύξηση από τα 6,1 εκατ. διελεύσεις του 2022» (4/7).

Ολγκίν: «Πάντα θα υπάρχουν εκείνοι που προτιμούν το στάτους κβο. Ορισμένοι αντιλαμβάνονται ακόμη και μικρές αλλαγές ως απειλή ή προδοσία. Η ιστορία μάς διδάσκει ότι οι θετικές αλλαγές συμβαίνουν όταν οι ηγέτες αναγνωρίζουν τι διακυβεύεται και εστιάζουν στη μακροπρόθεσμη ευημερία των κοινοτήτων τους». Όμως, η κα Ολγκίν ήταν εκεί, άκουσε τους δύο αντίπαλους ηγέτες να μιλούν στην Καρθαγένη, την ημέρα που υπέγραφαν τη συμφωνία ειρήνευσης:

Χ.Μ. Σάντος: «Σήμερα μπορώ να πω από τα βάθη της ψυχής μου ότι εκπλήρωσα την αποστολή που μου αναθέσατε».

Ιβάν Μαρκές: «Κερδίσαμε την ομορφότερη από όλες τις μάχες. Η ένοπλη σύρραξη τελείωσε, τώρα αρχίζει η μάχη των ιδεών».

Η προσωπική απεσταλμένη του γ.γ. των Η.Ε. στο Κυπριακό Μ.Α. Ολγκίν λέει τα πιο ουσιώδη, η ηγεσία μπορεί να την προσέξει, ή μπορεί να συνεχίσει αμέριμνα το ταξίδι της στα βράχια της ακήρυχτης διχοτόμησης. Αλλά ο πολιτικός δεν βρίσκεται στο κενό, κρίνεται από τα έργα του, όχι από ομιλίες σε εγκαίνια ή τελετές. Κρίνεται από τη δυνατότητά του να συνεκτιμά τη σχέση κόστους-οφέλους, την ικανότητά του να υπολογίζει τις μακροπρόθεσμες επιπτώσεις από τη μία ή την άλλη εξέλιξη. Κρίνεται από το αν έχει το θάρρος να αναλαμβάνει τις ευθύνες του. Η επίλυση δεν προκύπτει μόνο γιατί θέλουμε, ή μόνο γιατί απαγγέλλουμε. Το συναισθηματικό υλικό είναι αναγκαίο, οι ευαισθησίες του λαού μας ακέραιες –αλλά από μόνες τους δεν επιλύουν προβλήματα.

Η επίλυση απαιτεί αποφάσεις κορυφής από πολιτικό ηγέτη σε Συνόδους σαν και αυτές που είχαμε στο Μον Πελεράν και στο Κραν Μοντάνα, Συνόδους με τη σφραγίδα Η.Ε. - Ε.Ε.

www.larkoslarkou.org.cy

Ο Σιδηρούν Θρόνος και τα παιχνίδια με τον διάβολο

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Οι Βρυξέλλες παραλύουν αυτές τις ημέρες από το άγχος για το τι ακριβώς θα συμβεί αν η Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου απορρίψει τον επαναδιορισμό της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν στην Προεδρία της Κομισιόν για δεύτερη θητεία. Οι ηγέτες των πολιτικών ομάδων, των μεγάλων κομμάτων που στηρίζουν την κα Φον ντερ Λάιεν, αλλά και η ίδια ψαρεύουν ψήφους, υπόσχονται ανταλλάγματα και μετρούν δυνάμεις για τις συζητήσεις και τις ψηφοφορίες των επόμενων πέντε χρόνων.

Η ίδια κυκλοφορεί στους δρόμους των Βρυξελλών, από συνάντηση σε δείπνο και από δείπνο σε συνάντηση, σχετικά ευδιάθετη και φαινομενικά αισιόδοξη, καθώς η πλειοψηφία που χρειάζεται είναι εφικτή. Δεν είναι όμως πλέον εξωπραγματικό σενάριο η απόρριψη της υποψηφιότητάς της και η επιστροφή των «27» στις Βρυξέλλες για να καταλήξουν σε νέο υποψήφιο εντός Αυγούστου, ώστε να γίνει ψηφοφορία τον Σεπτέμβριο.

Ήδη το σενάριο αυτό χρησιμοποιείται ως «φόβητρο» στη δημόσια συζήτηση για να αποτραπεί η καθυστέρηση και μια περίοδος αβεβαιότητας που δεν θα βοηθούσε κανέναν. Το ότι όμως η κα Φον ντερ Λάιεν δεν νιώθει εντελώς άνετα είναι καλό για τη δημοκρατική εξέλιξη της Ε.Ε. Ο θρόνος της Κομισιόν θυμίζει τον Σιδηρούν Θρόνο του George R. R. Martin και του «Game of Thrones», ο οποίος είναι φτιαγμένος από τα σπαθιά των ντημένων εχθρών όχι τόσο ως ένδειξη δύναμης, αλλά για να είναι κοφτερός και άβολος για όποιον κάθεται σε αυτόν.

Το πραγματικό διακύβευμα των διεργασιών που πολύ πιθανώς θα δώσουν στην κα Φον ντερ Λάιεν τη δεύτερη θητεία είναι το τι θα γίνει μετά την επικύρωσή της, και τι υποσχέσεις δίνει αυτή τη στιγμή. Όχι γιατί η πρόεδρος της Κομισιόν δεν μπορεί να επικαλεστεί την αρχή πως μετά την απομάκρυνση από το ταμείο ουδέν λάθος αναγνωρίζεται – άλλωστε παρά τις χαρές των συντηρητικών κυβερνήσεων της Πολωνίας και της Ουγγαρίας το 2019 η Κομισιόν της κας Φον ντερ Λάιεν ήταν σε κάποια πράγματα αυστηρή, μέχρι ενός σημείου, με τις δύο χώρες.

Η ψηφοφορία για την εκλογή της νέας Κομισιόν αντικατοπτρίζει τις τάσεις στις ψηφοφορίες για τις νομοθεσίες των επόμενων πέντε χρόνων. Η προηγούμενη Κομισιόν χρειαζόταν τις ψήφους των πιο συντηρητικών κομμάτων (για αυτό π.χ. το σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο «νερώθηκε» σε μεγάλο βαθμό όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα), όμως μπορούσε να περάσει νομοθεσίες με τη στήριξη των τριών μεγάλων ομάδων και των Πρασίνων για την κλιματική αλλαγή και για το κράτος δικαίου. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήταν ακόμα ένας κρίσιμος παράγοντας στις μεγάλες μάχες που δόθηκαν κατά της βαθιάς διεφθαρμένης πρακτικής των χρυσών διαβατηρίων και να πιεστούν οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών ώστε να μην ενδώσουν χωρίς ελέγχους και νομικά πλαίσια στον πειρασμό των ηλεκτρονικών παρακολουθήσεων.

Οι συντηρητικοί και η άκρα δεξιά έχουν φροντίσει να κάνουν ορατή την παρουσία τους, διεκδικώντας μια συντηρητική στροφή για την Ευρωπαϊκή Ένωση την επόμενη πενταετία. Σαφώς και αυτό είναι δικαίωμά τους, δεδομένης της ενίσχυσης που είχαν κάποια από αυτά τα κόμματα. Όμως το μεγάλο κύμα της Ακροδεξιάς που ανέμεναν πολλοί με άγχος αυτοεκπληρούμενης προφητείας δεν ήρθε, πέρα από τα χτυπητά κέρδη σε Γαλλία και Γερμανία. Και τα κόμματα αυτά άρχισαν ήδη να διασπώνται σε ομάδες, αν και θα μπορούσαν θεωρητικά να αποτελέσουν μαζί ακόμα και τη δεύτερη μεγαλύτερη ομάδα. Γιατί τους προδίδει η έλλειψη διάθεσης συνεργασίας και ο μικρόμυαλος εθνικισμός που βρίσκονται στο DNA της άκρας δεξιάς.

Έχοντας αποκλείσει τους εαυτούς τους, και έχοντας εν μέρει αποκλειστεί από όσες συντηρητικές δυνάμεις θέλουν να θεωρούνται και να είναι εποικοδομητικές και συνεργάσιμες (με το Κέντρο να βάζει κόκκινες γραμμές σε κάποια θέματα και να τις αφήνει διάτρητες σε άλλα όπως πράσινες πολιτικές και τα δικαιώματα ευάλωτων μειονοτήτων), κόμματα με αυταρχικό παρελθόν και πρακτικές είναι τώρα στα πρόθυρα της συμμετοχής σε μια άτυπη συμμαχία με το Κέντρο.

Αν τα καταφέρουν θα το δούμε τα επόμενα πέντε χρόνια. Αλλά η κα Φον ντερ Λάιεν, όπως και το Κέντρο σε κάθε κράτος μέλος, μεταξύ τους και η Κύπρος, πρέπει να θυμούνται πως με τον διάβολο δεν παίζουμε, και δεν αλλάζουμε αρχές για να τον εξημερώσουμε. Ψάχνουμε τις πραγματικές ανησυχίες στις οποίες ο συντηρητισμός και η άκρα δεξιά υποκρίνονται πως απαντούν, και δίνουμε τις πραγματικές λύσεις. Γιατί όπως έμαθε και η Σέρσεϊ Λάνιστερ, όταν κυβερνάς χωρίς να σκέφτεσαι σε ποιους πυλώνες βασίζεις την πολιτική σου, αυτή πέφτει να σε πλακώσει.

ykakouris@gmail.com

Αχ και βαχ για 50 χρόνια

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Παγίδα κατάντησε το σύνθημα «Δεν Ξεχνώ» 50 χρόνια μετά την εισβολή και την κατοχή. Τα «αχ και βαχ» συνεχίζονται από τους τότε νεαρούς του 1974 και σημερινούς ασπρομάλληδες, οι οποίοι ο ένας μετά τον άλλο φεύγουν για τις αιώνιες μονές. Το μόνο το οποίο μένει, είναι το πάλαι ποτέ σύνθημα, από την άλωση της Κωνσταντινούπολης, το 1453: «Πάλι με χρόνια με καιρούς πάλι δικά μας θα 'ναι…». Η διαφορά είναι ότι το σύνθημα της Άλωσης φαίνεται να αγγίζει μόνο όλους όσοι δεν έζησαν στα Κατεχόμενα, ή γεννήθηκαν στις ελεύθερες περιοχές. Οι κοινωνιολόγοι και οι πολιτικοί αναλυτές λένε ότι πατρίδα είναι ο τόπος όπου ένας άνθρωπος έζησε τα πρώτα έξι χρόνια της ζωής του. Από εκεί και πέρα, όλα μπαίνουν σε σφαίρες ιδιοκτησίας και συμφερόντων, και όλα οδηγούνται σε «ένα πουκάμισο αδειανό, για μιαν Ελένη…», κατά τον Γιώργο Σεφέρη.

Όλοι εμείς οι πρεσβύτεροι πλέον, περάσαμε από την «κάμινο» του πραξικοπήματος, της εισβολής, της προσφυγιάς και των άλλων βασάνων, πολεμούμε ακόμη τις νύκτες, με τους ήχους των αεροπλάνων, με τους συριγμούς των σφαιρών, με τη μυρωδιά του αίματος και του θανάτου. Πλέον χάνουμε καθημερινώς τις ελπίδες μας, από τα ανεκπλήρωτα «κούφια λόγια» των φοβισμένων πολιτικών, οι οποίοι τάσσουν εδώ και δεκαετίες «φούρνους παξιμάδια» για να βγουν στην εξουσία, και λίγο αργότερα «βυθίζονται» σε αστείους νομικισμούς και σε ταπεινές σκοπιμότητες, για να αποφύγουν τις ευθύνες και την επίτευξη λύσης στο Κυπριακό. Τα σχέδια των ξένων πάνε και έρχονται, οι ελπίδες εναλλάσσονται με τις απογοητεύσεις, σε ένα επαναλαμβανόμενο σκηνικό κοροϊδίας, το οποίο κρατάει πλέον μισό αιώνα.

Στο όνομα του «μεγάλου σκοπού», στο όνομα του «ποθούμενου» διαπράχθηκαν και διαπράττονται «εγκλήματα» εις βάρος πρώτα των συγγενών των αγνοουμένων, ακολούθως των προσφύγων, και σήμερα όλου του πληθυσμού, ο οποίος υποφέρει από τη φτώχεια και τη μιζέρια. Η Κύπρος εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με βασικό στόχο την επίλυση του Κυπριακού, και το μόνο το οποίο «απόλαυσε» στο τέλος της ημέρας είναι «το κούρεμα» των καταθέσεων και τη φτώχεια. Τα Ηνωμένα Έθνη, στα οποία εναποθέσαμε τις ελπίδες μας, επιρρίπτουν και στις δύο πλευρές την ευθύνη για το αδιέξοδο των 50 χρόνων και εξισώνουν –και θεωρητικά και πρακτικά– τον θύτη με το θύμα. Οι αμφιβολίες ότι στραβά αρμενίζουμε τείνουν να καταστούν βεβαιότητα, και το σιγοψιθύρισμα περί δύο κρατών, δηλαδή της παράδοσης των ιερών και των οσίων μας, με τη δική μας υπογραφή, τείνει να καταστεί από απευκταία και ευκταία λύση, μήπως και γλυτώσουμε τη «μικροζωή» την οποία απολαμβάνουμε στην ελεύθερη Κύπρο.

Τα χρόνια περνούν και το μόνο το οποίο μένει είναι τελικά οι προφητείες, η μόνη ουτοπική ελπίδα ότι κάτι θα γίνει, ότι ένα θαύμα θα συντελεστεί και ο Πενταδάκτυλος θα αποσείσει τα κατοχικά στρατεύματα. Η πλάκα είναι ότι οι προφητείες συμπορεύονται σε μεγάλο βαθμό με θεωρίες και αναλύσεις πολιτικών επιστημόνων, παρεξηγημένων και μη, οι οποίοι βλέπουν τα γεγονότα από ψηλά και καταθέτουν τις θέσεις, κυρίως στο Διαδίκτυο. Οι εν εξελίξει πόλεμοι στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή συμπλέουν με την οικονομική πτώση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την αγωνία για το μέλλον του δολαρίου, το οποίο καθημερινώς παραγνωρίζεται από την είσοδο του «BRICS», δηλαδή των συναλλαγών εκτός δολαρίου. Ρωσία, Κίνα, Βραζιλία, Ινδία και άλλες μεγάλες χώρες, «καταστρέφουν» καθημερινώς το δολάριο, δηλαδή τη μηχανή η οποία κόβει χρήμα διεθνώς, εδώ και πολλές δεκαετίες. Φυσικά το νέο «γεφύρι» κτίζεται πάνω στο αίμα και την εξαθλίωση εκατομμυρίων ανθρώπων σε όλο τον κόσμο.

Πέραν από όλα αυτά, υπάρχουν και οι ρήσεις αγίων ανθρώπων οι οποίες δίνουν πραγματική ελπίδα για το αύριο. Πριν από 70 χρόνια ο μακαριστός Χατζηφλουρέντζος από τη Μηλιά της Αμμοχώστου έλεγε: «Θα αφήσετε τα σπίτια σας όπως είναι και θα φύγετε. Θα αργήσετε λίγο, αλλά θα έρθετε πίσω… Η Κύπρος θα ελευθερωθεί από μόνη της, χωρίς να τη βοηθήσει κανένας…». Ο άγιος των ημερών μας, ο Άγιος Παΐσιος, αλλά και άλλοι σύγχρονοι άγιοι έλεγαν ότι «το Κυπριακό δεν θα λυθεί, ούτε μέσα από διαδηλώσεις, ούτε μέσα από τη διαδικασία των συνομιλιών, του όποιου προέδρου, αλλά μέσα από μια διαδικασία γεωπολιτικής ανακατάταξης… η Τουρκία θα διαλυθεί». Οι προφητείες αγίων ανθρώπων είναι πάρα πολλές και όλες συγκλίνουν στην αναμενόμενη απελευθέρωση της κατεχόμενης Κύπρου, σίγουρα όχι μέσα από συνομιλίες και συμβιβασμούς. Το μόνο σίγουρο είναι ότι η ελπίδα πεθαίνει τελευταία, και ο χρόνος σίγουρα θα δείξει την αλήθεια.

kaparispan@yahoo.gr

Βιώσιμη επένδυση στην έρευνα και την καινοτομία

Της δρος **ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗ**

Το Εθνικό Ινστιτούτο Υγείας των Ηνωμένων Πολιτειών, ο μεγαλύτερος χρηματοδότης στη χώρα της έρευνας που αφορά την υγεία, επενδύει περίπου τον μισό προϋπολογισμό του στη βασική έρευνα με τη λογική ότι η δημόσια δαπάνη για βασική έρευνα έχει θετικό αντίκτυπο στην οικονομία της χώρας. Βασίζεται, για παράδειγμα, σε μελέτες που υπολογίζουν ότι 1 δολάριο επιφέρει επιπρόσθετη επιστροφή της επένδυσης κατά 8 περίπου δολάρια μέσα σε οχτώ χρόνια, και τροφοδοτεί την είσοδο νέων φαρμακευτικών σκευασμάτων στην αγορά με θετικό οικονομικό αντίκτυπο.

Τι είναι όμως ακριβώς η βασική έρευνα; Η βασική έρευνα, ή αλλιώς η έρευνα ανακάλυψης, η οποία ωθείται από την ανθρώπινη περιέργεια και την ανάγκη να κατανοήσουμε τον κόσμο, είναι η έρευνα που διεξάγεται με άμεσο σκοπό τη γνώση και όχι την εφαρμογή. Γι' αυτόν τον λόγο, η αξία της είναι παρεξηγημένη και έχει αναντίλεκτα υποβαθμιστεί, με αποτέλεσμα να θεωρείται πολυτέλεια για λίγους και ρομαντικούς. Με ποιους μηχανισμούς μπορεί ένα κύτταρο να αυξήσει τις μεταναστευτικές του ικανότητες; Ποιες οδούς χρησιμοποιεί ένας ιός για να εισβάλει σε ένα κύτταρο; Πώς διαχειρίζεται ένα φυτό τις συνθήκες υψηλής συγκέντρωσης άλατος; Τα παραπάνω ερωτήματα αποτελούν παραδείγματα ερωτημάτων βασικής έρευνας (στον δικό μου τομέα, τη βιολογία).

Φυσικά, το θετικό πρόσημο της οικονομικής επίδρασης της βασικής έρευνας δεν αποτελεί ιδιαιτερότητα των ΗΠΑ, αφού πολλές τεκμηριωμένες μελέτες έχουν καταδείξει ότι, πέρα από την επίδραση σε άλλους τομείς (κοινωνία, κουλτούρα), η βασική έρευνα επιδρά θετικά και στις οικονομίες χωρών με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Αποτελεί αναπόσπαστη προϋπόθεση μεγάλου ποσοστού εφαρμογών και επένδυση η οποία οδηγεί μεσοπρόθεσμα σε απόσβεση του κόστους της και σε βελτίωση της παραγωγικότητας. Η πιο θεμελιώδης επίδραση της βασικής έρευνας είναι η παραγωγή γνώσης, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί σε μεταγενέστερο στάδιο με σημαντικές εφαρμογές σε επίπεδο τεχνολογίας ή εφαρμογής πολιτικής. Για παράδειγμα, η κατανόηση μηχανισμών εισβολής ενός ιού στα κύτταρα έχει αποτελέσει έναυσμα για εξεύρεση θεραπευτικών και προφυλακτικών παρεμβάσεων (π.χ. εμβόλια και αντιικά φάρμακα). Η διερεύνηση της ενδογενούς και συνθετικής παραγωγής RNA κατά τις προηγούμενες δεκαετίες, οδήγησε με ταχύτητα στην παραγωγή εμβολίων κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Επιπλέον της αύξησης της διαθέσιμης γνώσης, μέσα από τη διεξαγωγή βασικής έρευνας απασχολούνται και εκπαιδεύονται με μεταβιβάσιμες δεξιότητες νέοι επιστήμονες, οι οποίοι μπορούν με ευελιξία να ενσωματωθούν στο παραγωγικό δυναμικό της χώρας. Επομένως η βασική έρευνα λειτουργεί ως εκκολαπτήριο τόσο ανθρώπινου κεφαλαίου όσο και τεχνολογίας και τεχνογνωσίας. Χώρες οι οποίες υιοθετούν και επενδύουν σε τεχνολογίες στον τομέα της βασικής έρευνας, όπου και χρησιμοποιούνται αρχικά, έχουν προνομιακή πρόσβαση στην ταχεία και ομαλή μετάβαση της χρήσης αυτών των τεχνολογιών σε ευρύτερες πρακτικές εφαρμογές. Οι τεχνολογίες της γονιδιωματικής, για παράδειγμα, οι οποίες χρησιμοποιούνταν αρχικά για σκοπούς βασικής έρευνας, βρίσκουν πλέον διαγνωστική/κλινική χρήση. Επιπλέον, ο υψηλός βαθμός διεθνοποίησης με τον οποίο διεξάγεται η βασική έρευνα, επιδρά θετικά στη διεθνοποίηση των ιδρυμάτων και χωρών όπου διεξάγεται.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συμπεραίνει πως η βασική έρευνα τροφοδοτεί την παραγωγικότητα. Προκρίνει μάλιστα τη σύσταση πολιτικών για αύξηση της χρηματοδότησης για βασική έρευνα που διεξάγεται σε δημόσιους οργανισμούς, όπως και αύξηση της επιδότησης της έρευνας που γίνεται σε επιχειρήσεις (για τη διαφορά μεταξύ της χρηματοδότησης και επιδότησης ας συζητήσουμε άλλη φορά). Δυστυχώς, παρόλο που οικονομικά μοντέλα προβλέπουν ότι η επένδυση στη βασική έρευνα αποσβένεται εντός δεκαετίας, αυξάνει την παραγωγικότητα και συνδέεται με αύξηση στους μισθούς, στις πλείστες χώρες η βασική έρευνα υποχρηματοδοτείται. Η ελλιπής επένδυση στη βασική έρευνα είναι χαμένη ευκαιρία για μια χώρα που θέλει να διαφοροποιήσει την οικονομία της, και δεν νοείται σε κράτος που διατείνεται ότι σφυρηλατεί οικονομία καινοτόμα και διεθνοποιημένη. Η Κύπρος, δυστυχώς, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία, βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις ως προς την επένδυση στην έρευνα σε σχέση με το Εθνικό Ακαθάριστο Προϊόν. Επενδύει λιγότερο από τα μισά σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και κατατάσσεται στις τελευταίες θέσεις πίσω από χώρες όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Ιταλία, που δεν θεωρούνται πρωτοπόρες όσον αφορά την απόδοση και επένδυσή τους στην καινοτομία.

Αν θέλει, λοιπόν, η Κύπρος να καρπωθεί τα αγαθά που αποφέρει η καινοτομία, η αύξηση του προϋπολογισμού που διατίθεται στη έρευνα επιβάλλεται. Η επένδυση, εκτός από αυξημένη, πρέπει να είναι στοχευμένη, ούτως ώστε να εξυπηρετεί πραγματικές ερευνητικές δαπάνες και όχι διαχειριστικό κόστος του εκάστοτε χρηματοδότη. Επίσης, πρέπει να βασίζεται σε σχεδιασμό που να διαφυλάττει τη βασική έρευνα ως κινητήριο δύναμη και όχι ως τροχοπέδη της οποιασδήποτε εφαρμογής. Εννοείται, φυσικά, ότι ο σχεδιασμός δεν μπορεί να γίνεται με αυστηρά λογιστικούς όρους ούτε μπορεί να είναι ρεαλιστικός και υλοποιήσιμος χωρίς τη συμμετοχή ερευνητικά ενεργών επιστημόνων. Παρά τις δυσκολίες (η έλλειψη επαρκούς χρηματοδότησης είναι μόνο μία από αυτές), έχουμε ευτυχώς αρκετούς και αρκετές στη χώρα μας που διεξάγουν έρευνα με επιτυχία, συμπεριλαμβανομένης της βασικής. Ας επενδύσουμε σε αυτό το δυναμικό και ας το αξιοποιήσουμε αν θέλουμε πραγματικά να έχουμε βιώσιμη επένδυση στην καινοτομία.

Η δρ Κατερίνα Στρατή (PhD) είναι αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Βιολογικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

«Δεξιά» – state of the art

Όπως όλες οι παρατάξεις με παράδοση και παλαιό πολιτισμό, ό,τι αποκαλούμε «Δεξιά» εξελίσσεται. Στην πολιτική, ο όρος «Δεξιά» αναφερόταν αρχικά στη δεξιά πλευρά του ημικυκλίου της Γαλλικής Εθνοσυνέλευσης. Στη Γαλλία, την εποχή της Γαλλικής Επανάστασης, οι βουλευτές που τάσσονταν υπέρ του μοναρχικού καθεστώτος τοποθετούνταν στη δεξιά πλευρά, διότι, συμβολικά, η δεξιά αντιπροσωπεύει ό,τι είναι παραδοσιακά προτιμότερο και αποτελεί τον κανόνα. Ακόμη και η αρχέγονη αυτή «Δεξιά» όμως, είχε ήδη εξελιχθεί σε σχέση με την αυθεντική συντηρητική ιδεολογία του 16ου αιώνα, όπως αυτή περιγράφεται αναλυτικά από τον Παναγιώτη Κονδύλη στον «Συντηρητισμό» (1986). Οι μοναρχικοί, οι «νομιμόφρονες» (légitimistes), είχαν ήδη αποδεχθεί την αλλοίωση της αυθεντικής φεουδαλικής αγροτικής κοινωνίας και τον κρατικό συγκεντρωτισμό του σύγχρονου έθνους-κράτους. Με τον ίδιο τρόπο, η Δεξιά του τέλους του 19ου αιώνα θα αγκαλιάσει το νέο καπιταλιστικό βιομηχανικό μοντέλο παραγωγής και τις συνακόλουθες μεταλλάξεις τής πάλαι ποτέ αγροτικής καθολικής κοινωνίας. Μεταπολεμικά, περαιτέρω κοινωνικές αναγκαιότητες και πολιτικές σκοπιμότητες θα οδηγήσουν τη Δεξιά να ασπασθεί τον φιλελευθερισμό, κάτι που θα την ωθήσει προς το πολιτικό κέντρο, αφήνοντας για πρώτη φορά χώρο στην Ακροδεξιά. Ποιο είναι όμως το state of the art στη σημερινή γαλλική, ελληνική, κυπριακή, ευρωπαϊκή Δεξιά; Το ερώτημα αυτό γίνεται επιτακτικό μετά το αποτέλεσμα των γαλλικών βουλευτικών εκλογών, κατά τις οποίες η Δεξιά όχι μόνο μειοψήφησε σε σχέση με την Ακροδεξιά αλλά ένα τμήμα της συγχωνεύτηκε με αυτήν, με σκοπό την πολιτική του επιβίωση. Αντίθετα, η Δεξιά του Σιράκ και του Σαρκοζί φαίνεται να έχει μετατοπισθεί προς το φιλελεύθερο κέντρο, κάτι που δυσαρεστεί μία διόλου αμελητέα μερίδα ψηφοφόρων.

Κάτι παρόμοιο συμβαίνει και στην Ελλάδα. Το παραδοσιακό δεξιό κόμμα, η Νέα Δημοκρατία, έχει ισχυρά ερείσματα στην ελληνική κοινωνία και απολαμβάνει, τουλάχιστον προς το παρόν, μια ιδιότυπη δημοσκοπική ασυλία. Τα ερείσματα αυτά και η δημοτικότητα της ιδεολογίας του το κράτησαν ζωντανό τα δύσκολα χρόνια της κρίσης. Πολιτικά, η Νέα Δημοκρατία δεν παρέμεινε απλώς ζωντανή. Ισχυροποιήθηκε μέσα από πετυχημένες κυβερνητικές επιλογές τόσο κατά την προεδρία και πρωθυπουργία Σαμαρά όσο και κατά την προεδρία και πρωθυπουργία Μητσοτάκη. Οι ιδεολογίες των δυο αυτών πολιτικών έχουν παρόλα αυτά ακολουθήσει διαφορετικές κατευθύνσεις εντός της παραδοσιακής Δεξιάς. Η στροφή Μητσοτάκη προς το φιλελεύθερο κέντρο, η απομάκρυνση του από εθνικιστικές ιδεολογίες και χριστιανικές ιδεοληψίες αφήνει χώρο για την ανάπτυξη μιας λεπενικού τύπου Ακροδεξιάς στην Ελλάδα. Ποια είναι τα πορίσματα τα οποία μπορούμε εύκολα να συναγάγουμε από τη γαλλική εμπειρία της κατάρρευσης της Δεξιάς και την αντικατάστασή της από τη λεπενική Ακροδεξιά; Υπάρχει μία βία των γεγονότων, μία βία της ιστορίας, θα έλεγε ο Χέγκελ. Η γαλλική και ευρωπαϊκή Δεξιά βίωσε αυτή την ιστορική βία σε πολλές φάσεις της μακρόχρονης ύπαρξής της. Όσο οι ευρωπαϊκές κοινωνίες όδευαν προς περισσότερο πολιτικό φιλελευθερισμό, αντίθετο τις περισσότερες φορές στις κλασικές κοινωνικές συνταγές εθνικής συνοχής, τα δεξιά κόμματα ανά την Ευρώπη αναγκάστηκαν ή να αλλάξουν ή να μετατραπούν σε ιδεολογικά ερείπια ιστορικού χαρακτήρα. Οι λεγόμενες ακροδεξιές έχουν πολύ περιορισμένο κοινό. Παρότι το κόμμα της Λεπέν έβαλε πολύ νερό στην ιδεολογία του και παρόλες τις νοθεύσεις που υπέστη ο αρχικός πυρήνας του λεπενισμού, η εκλογική δύναμη της Λεπέν δεν ξεπέρασε το 32%. Με άλλα λόγια, οποιοδήποτε λεπενικού χαρακτήρα κόμμα δεν έχει καμία πιθανότητα να κυβερνήσει. Παραμένει απλώς κόμμα διαμαρτυρίας.

Ακόμη και αν κόμματα της παραδοσιακής Δεξιάς ταυτιστούν ή συμμαχήσουν με εκπροσώπους του ακροδεξιού λόγου είναι μάλλον βέβαιο ότι οι απώλειές τους θα είναι περισσότερες από τα όποια πολιτικά τους κέρδη. Κάτι τέτοιο συνέβη στο παραδοσιακό δεξιό κόμμα της Γαλλίας, τους «Ρεπουμπλικάνους» (LR). Τα ανοίγματα στην Ακροδεξιά αποπροσανατόλισαν ακόμα περισσότερο τους ψηφοφόρους τους, ενώ δεν προσέλκυσαν ψηφοφόρους των ακροδεξιών χωρών. Στη Γαλλία, ο «μακρονισμός» (macronisme) αποτελεί την ιδεολογική μετεξέλιξη της μεταπολεμικής φιλελεύθερης γαλλικής Δεξιάς. Τα ποσοστά του κόμματος του Γάλλου προέδρου, τόσο στον πρώτο όσο και στον δεύτερο γύρο των βουλευτικών, ήταν κάθε άλλο παρά απογοητευτικά. Δεν υπήρξε καμία εκλογική κατάρρευση, καμία ιδεολογική αποσύνθεση, καμία secessio plebis. Στον νέο πολιτικό χάρτη της Γαλλίας είναι φανερός ο δρόμος που ανοίγεται για τη Δεξιά. Η επανάκαμψή της επιβάλλει την πορεία προς το φιλελεύθερο κέντρο και τη συγχώνευσή της με σημαντικό κομμάτι του μακρονισμού. Ανάλογη κίνηση επιβάλλει και στον διάδοχο του Μακρόν. Επιβάλλει δηλαδή τη συμμαχία με τη δεξιά του Ζισκάρ και του Σιράκ, κάτι το οποίο θα μπορούσε να εκφράσει ο κεντροδεξιός Εντουάρντ Φιλίπ. Το state of the art του δεξιού πολιτικού χώρου σήμερα εκφράζεται από την ισχυρή συμμαχία της μετριοπαθούς δεξιάς και του φιλελεύθερου κέντρου. Μια τέτοια συμμαχία είναι ικανή να προσελκύσει ικανό αριθμό ψηφοφόρων από τη φιλελεύθερη κεντροαριστερά, αυτήν που δεν σαγηνεύουν οι επαναστατικές κραυγές περασμένων ιδεολογικών μεγαλείων. Αντίστοιχες ζυμώσεις έχουν λάβει χώρα και στον χώρο της ελληνικής Δεξιάς.

Οι ζυμώσεις αυτές δεν είναι απαραίτητα εσωκομματικές του κυβερνώντος κόμματος. Στον βαθμό που η παρούσα διακυβέρνηση στην Ελλάδα διατηρεί ισχυρό προβάδισμα έναντι όλων των άλλων μνηστήρων της εξουσίας, ο εκλογικός χάρτης δείχνει ότι επωφελείται τα μέγιστα από το άνοιγμα προς την Κεντροαριστερά, παρουσιάζοντας ελάχιστες απώλειες προς μια γραφική ακροδεξιά. Εχέγγυο δε για τη διατήρηση της νέας ιδεολογικής της ταυτότητας, ακόμα και μετά την απώλεια της εξουσίας, αποτελεί το γεγονός πως ό,τι αποκαλείτο λαϊκιστική Δεξιά έχει πλέον ταυτιστεί με γεγονότα και καταστάσεις του παρελθόντος και όχι με οράματα του μέλλοντος.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

«Δεν ερχόμαστε εδώ μόνο για να πάρουμε»

Η «Κ» επισκέφθηκε τον καταυλισμό των αιτητών ασύλου στη Νεκρή Ζώνη στην περιοχή της Αγλαντζιάς

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

«Πολλά απογεύματα κοιτάζω στο άνοιγμα μεταξύ των δέντρων και βλέποντας τι υπάρχει προς τα εκεί σκέφτομαι πως θα ήθελα να πάω και εγώ, ξέρω όμως πως δεν μπορώ...» μάς λέει ο 15χρονος από το Αφγανιστάν, ο οποίος βρίσκεται εγκλωβισμένος στην Πράσινη Γραμμή, στη ζώνη του πουθενά και του κανένα, εδώ και δύο περίπου μήνες... στην Αγλαντζιά. Και το «Καθαρτήριο» του Δάντη, από τη «Θεία Κωμωδία» έρχεται στο μυαλό μου και διασταλτικά αναρωτιέμαι και εγώ: «Ποιοι είστε εσείς, που, ενάντια στο τυφλό ποτάμι, καταφέρατε να δραπετεύσετε από την αιώνια φυλακή;» (Purg. 1.40-41). Όμως, μόνο από τη φυλακή δεν έχουν δραπετεύσει, οι είκοσι πέντε αιτητές ασύλου, που εδώ και δύο σχεδόν μήνες βρίσκονται στην Αγλαντζιά, περιμένοντας να βρεθεί λύση για την κατάστασή τους.

Η Υπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες και η ΟΥΝΦΙΚΥΠ παρέχουν τρόφιμα και εμφιαλωμένο νερό, μαζί με τον Ερυθρό Σταυρό, δίνοντας τρία γεύματα την ημέρα.

ΡΑΦΑΕΛΛΟΣ ΜΑΡΚΙΤΑΝΗΣ

«Πολλά απογεύματα κοιτάζω στο άνοιγμα μεταξύ των δέντρων και βλέποντας τι υπάρχει προς τα εκεί σκέφτομαι πως θα ήθελα να πάω και εγώ, ξέρω όμως πως δεν μπορώ...» μάς λέει ο 15χρονος από το Αφγανιστάν.

Οι είκοσι πέντε της Αγλαντζιάς και ακόμα δώδεκα στο Ακάκι αιτητές ασύλου έχουν εγκλωβιστεί στη Νεκρή Ζώνη με το μέλλον τους προς ώρας να είναι άδηλο. Σε δημοσιογραφική επίσκεψη που διοργανώθηκε από την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και την ΟΥΝΦΙΚΥΠ την περασμένη Τετάρτη συμμετείχε και η «Κ», και βλέποντας από κοντά τις συνθήκες διαβίωσης αυτών των ανθρώπων σε κατακλύζει ένας βαθύς προβληματισμός, ένα γιατί, και έρχεται αβίαστα στο μυαλό πώς το Κυπριακό επηρεάζει κάθε έκφανση «κανονικότητας» ενός κράτους. Η Αιμιλία Στροβολίδου, υπεύθυνη Επικοινωνίας της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Κύπρο, ανέφερε πως στη Νεκρή Ζώνη του ΟΗΕ διαμένουν συνολικά 37 αιτητές ασύλου, συμπεριλαμβανομένων οκτώ παιδιών, τέσσερα στην Αγλαντζιά και τέσσερα στο Ακάκι, σημειώνοντας πως έξι άτομα έχουν εξαφανιστεί. Η καταγωγή των αιτητών ασύλου είναι από τη Συρία, το Αφγανιστάν, το Σουδάν, το Καμερούν και από το Ιράκ.

Όσον αφορά τις προμήθειες και την οργάνωση των δύο καταυλισμών, σε Αγλαντζιά και Ακάκι, η κα Στροβολίδου είπε πως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και η ΟΥΝΦΙΚΥΠ παρέχουν τρόφιμα και εμφιαλωμένο νερό, μαζί με τον Ερυθρό Σταυρό, παρέχοντας τρία γεύματα την ημέρα. Η συμβολή της Κυπριακής Δημοκρατίας περιορίζεται στην παροχή κονσερβών και εμφιαλωμένου νερού. Οι αιτητές ασύλου διαμένουν σε μεγάλες σκηνές, που έχουν παραχωρηθεί από την ΟΥΝΦΙΚΥΠ και την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, και σε δύο από αυτές έχουν στηθεί τα ντους, υπάρχουν και χημικές τουαλέτες... όμως οι δυσκολίες διαβίωσης, που μάλλον είναι ασκήσεις επιβίωσης, είναι πολλαπλές, δεν υπάρχει τρεχούμενο νερό, τρωκτικά, ερπετά και έντομα είναι παρόντα, αν και ακίνδυνα, δεν παύουν να είναι μία απειλή για τους ανθρώπους που έχουν εγκλωβιστεί σε έναν μη-τόπο. Η κα Στροβολίδου μάς τονίζει πως: «υπάρχουν άτομα με αναπηρίες και προβλήματα ψυχικής υγείας... ο κόσμος χάνει την ελπίδα του μέρα με τη μέρα, νιώθουν πως βρίσκονται σε αδιέξοδο». «Το ζητούμενο είναι η κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Κύπρου να επιτρέψει σε αυτούς τους ανθρώπους πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου, πρόσβαση σε αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, προκειμένου να εξεταστούν τα αιτήματά τους, να τους παρασχεθεί προστασία όπως τους αξίζει, ενώ όσοι δεν τη δικαιούνται να επιστραφούν στις χώρες τους με ανθρώπινο τρόπο» ανέφερε η κα Στροβολίδου.

Απαντώντας σε ερώτηση συναδέλφου γιατί αυτά τα άτομα δεν αιτήθηκαν άσυλο στην Τουρκία μέσω της οποίας ήρθαν, η κα Στροβολίδου είπε ότι αυτοί οι άνθρωποι δεν μπορούν να επιστραφούν στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου, γιατί εκεί δεν υπάρχει υποδομή ασύλου, τονίζοντας πως: «μπορεί να επιστραφούν στις χώρες τους μέσω Τουρκίας χωρίς κανείς να μπορεί να εγγυηθεί την πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου, κάτι που θα ήταν επικίνδυνο για τη ζωή τους».

«Βοηθήσαμε τη δημοκρατία στη χώρα μας»

Ο Μουντασίρ, από το Αφγανιστάν, είναι 34 ετών, πρόθυμος να μας μιλήσει για να μας εξηγήσει την κατάσταση στον καταυλισμό και πώς «παγιδεύτηκε» στη Νεκρή Ζώνη. Αρχικά μού εξηγεί πως όλα άλλαξαν όταν στην εξουσία ανήλθαν οι Ταλιμπάν, και έχοντας εργαστεί για την προηγούμενη κυβέρνηση, αλλά για τα Ηνωμένα Έθνη, τα πράγματα δυσκόλεψαν: «Αγωνιστήκαμε για τη δημοκρατία, για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ειδικά για τις γυναίκες, για το δικαίωμα του φύλου και για όλα αυτά. Αλλά από τότε που η κυβέρνηση άλλαξε και οι Ταλιμπάν ήλθαν στην εξουσία, επέβαλαν κάποιους αυστηρούς κανόνες για τις γυναίκες, την εκπαίδευση και τους ανθρώπους που υπηρετούσαν στην προηγούμενη κυβέρνηση, οι ζωές τους κινδύνευαν. Οι περισσότεροι από τους συναδέλφους και τους φίλους μας έχουν εξαφανιστεί στη χώρα. Οι περισσότεροι από αυτούς τιμωρούνται, βασανίζονται. Γι' αυτό δεν είχαμε άλλη επιλογή από το να ζητήσουμε άσυλο» μου λέει και ελπίζει πως η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας θα τους βοηθήσει. «Αν κάποιος από εσάς μπει στη θέση μας, θα καταλάβει πόσο δύσκολο είναι να βρίσκεστε εδώ. Αλλά δεν νομίζω ότι έχουμε κάνει κάτι κακό σε αυτό. Βοηθήσαμε τη δημοκρατία στη χώρα μας. Δεν νομίζω ότι κάναμε κάτι κακό δουλεύοντας για τις διεθνείς δυνάμεις. Η ζωή μας απειλήθηκε στη χώρα μας. Κινδυνεύαμε. Γι' αυτό ήρθαμε εδώ» μου εξηγεί. Έφυγε από το Αφγανιστάν με εκπαιδευτική βίζα για μεταπτυχιακές σπουδές στην Τουρκία, «αλλά όταν συνειδητοποιήσαμε ότι, μετά, αργά ή γρήγορα θα μας στείλουν πίσω στη χώρα μας δεν είχαμε άλλη επιλογή, αισθανόμασταν τον κίνδυνο, αν μια μέρα μάς στείλουν πίσω στη χώρα μας» και έτσι από την Τουρκία βρέθηκαν στα Κατεχόμενα και από εκεί στη Νεκρή Ζώνη. Στη συζήτησή μας μπαίνουν και τρεις ακόμα νεαροί από το Αφγανιστάν, ο Ταρίκ 29 ετών, ο Sabet 33, και ο Shoaib 25. Ο Ταρίκ μού λέει πως κανείς δεν θέλει να ζει σε αυτή την κατάσταση: «Είχαμε καλύτερη ζωή στο Αφγανιστάν. Είχαμε καλύτερες δουλειές» και όλα άλλαξαν όταν οι Ταλιμπάν πήραν την εξουσία. «Κανείς δεν θέλει να αφήσει τη χώρα του... Δεν μπορούμε να ζήσουμε εκεί. Γι' αυτό εγκαταλείπουμε τη χώρα μας». Τους ρωτώ αν θέλουν να μείνουν στην Κύπρο ή να πάνε σε κάποια άλλη χώρα της Ευρώπης, ο Σαμπέτ μού λέει και οι υπόλοιποι συμφωνούν: «Ζητάμε άσυλο και ασφάλεια. Δεν έχουμε κάποιον προορισμό στο μυαλό μας. Έτσι, είτε η Κυπριακή Δημοκρατία, είτε οπουδήποτε αλλού, να είμαστε ασφαλείς, αυτό είναι που ζητάμε». Όσο για το πώς βλέπουν το μέλλον τους, όλοι συμφωνούν πως αυτό είναι άγνωστο. «Είμαστε απελπισμένοι σε αυτή την κατάσταση. Είμαστε πραγματικά ευγνώμονες στην Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και τον ΟΗΕ. Μας βοηθούν πραγματικά. Δεν μπορούμε να φανταστούμε τι θα συμβεί στη συνέχεια».

> *Ως κορίτσι με έχει τραυματίσει η κατάσταση με τους Ταλιμπάν, ήταν πάντοτε δύσκολα για τις γυναίκες στο Αφγανιστάν, τώρα είναι πολύ περισσότερο.*

«Για τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών»

Συνομιλώ με κάποιον εργαζόμενο της Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες, όταν πλησιάζει μία νεαρή κοπέλα, εμφανώς τρομαγμένη, τη ρωτώ αν θα ήθελε να μου μιλήσει, δέχεται υπό τον όρο να μην καταγραφεί στην κάμερα, να μην τη φωτογραφήσω και να πάμε κάπου πιο μακριά. Τα μάτια της γεμάτα φόβο, προχωρήσαμε, υπό το διακριτικό βλέμμα των στρατιωτών των Η.Ε., λίγο παράμερα. Η νεαρή γυναίκα μού λέει πως είναι 30 ετών, είναι από το Μπαταχτσάν του Αφγανιστάν και αρχίζει να μου διηγείται την ιστορία της. «Ξεκίνησα τα σχολικά μου χρόνια μέσα σε σκηνές, αλλά κατάφερα να σπουδάσω. Πάντα ήθελα να κάνω πολλά πράγματα, να βοηθήσω τα κορίτσια και τις γυναίκες της χώρας μου. Σπούδασα Αφγανική Φιλολογία και Λογοτεχνία στην Καμπούλ, και κατά τη διάρκεια των σπουδών μου εκεί εργάστηκα για τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών, μαζί με το ΝΑΤΟ». Η νεαρή γυναίκα μού λέει πως με τους Ταλιμπάν στην κυβέρνηση δεν μπορεί να μείνει στη χώρα της, αφού όλα απαγορεύονται για τις γυναίκες... ωστόσο «ποτέ δεν θέλησα να γίνω πρόσφυγας, αλλά τώρα όλα είναι τόσο δύσκολα για εμάς τις γυναίκες στο Αφγανιστάν με τους Ταλιμπάν». Συνεχίζει να μου εξηγεί την κατάσταση της οικογένειάς της, ο πατέρας της, αλλά και τα αδέλφια της εργαζόντουσαν για το ΝΑΤΟ. Φοβάται να επιστρέψει στο Αφγανιστάν, και μου εξηγεί πως η ζωή της στις σκηνές είναι τραυματική, «μου θυμίζουν τα παιδικά μου χρόνια, είναι τραυματικό», μου λέει, περιγράφοντάς μου πόσο δύσκολο είναι να ζει κάποιος σε αυτή την κατάσταση. «Ως κορίτσι με έχει τραυματίσει η κατάσταση με τους Ταλιμπάν, ήταν πάντοτε δύσκολα για τις γυναίκες στο Αφγανιστάν, τώρα είναι πολύ περισσότερο».

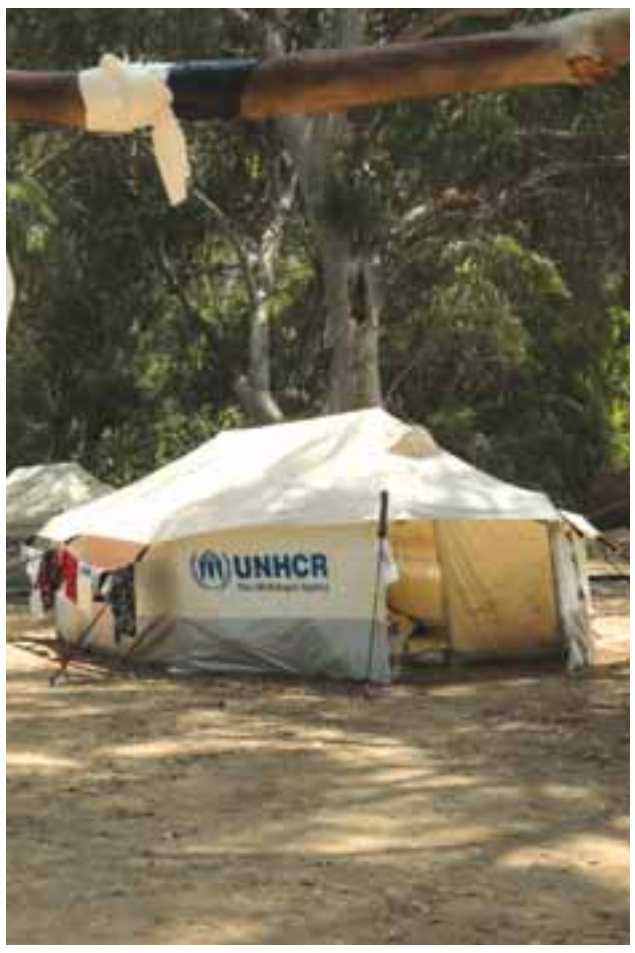

ΡΑΦΑΕΛΛΟΣ ΜΑΡΚΙΤΑΝΗΣ

Στον πρόχειρο καταυλισμό που έχει στηθεί στη Νεκρή Ζώνη στην περιοχή της Αγλαντζιάς ώς τις 8 Ιουλίου διέμεναν 25 αιτητές ασύλου. Δώδεκα ακόμη βρίσκονται στη Νεκρή Ζώνη στο Ακάκι.

«Εχουμε πολλά να δώσουμε»

Στον καταυλισμό συνάντησα και την Ντίνγκα από το Καμερούν, μία από τις πρώτες που βρέθηκαν εκεί. Μου λέει πως όταν ξεκίνησε ο πόλεμος στο Καμερούν, έφυγε για μεταπτυχιακές σπουδές στα Κατεχόμενα... «ο πατέρας μου σκοτώθηκε στον πόλεμο, έτσι χρειάστηκε να υποστηρίξω μόνη μου τον εαυτό μου...». Η Ντίνγκα μού εξηγεί πως στη βίζα που της χορηγήθηκε αναφερόταν ότι δεν είχε το δικαίωμα να εργαστεί, έτσι θέλησε να αναζητήσει ένα καλύτερο μέλλον: «Κάποια στιγμή, πρέπει να πεις "αρκετά" και να αναζητήσεις μια καλύτερη ζωή. Έτσι ήρθα εδώ». Πλήρωσε διακινητές ανθρώπων και έτσι κατέληξε στο σημείο αυτό της Νεκρής Ζώνης. Η οικογένειά της είναι διασκορπισμένη, η μητέρα της κρύβεται, ένας της αδελφός επίσης σκοτώθηκε στον πόλεμο... τα άλλα της αδέλφια βρίσκονται επίσης σε διάφορους τόπους. Ρωτάω την Ντίνγκα πώς βλέπει το μέλλον της... «Έχουμε κολλήσει εδώ. Δεν ξέρουμε τι μας επιφυλάσσει το μέλλον. Θέλω απλώς να παρακαλέσω την κυπριακή κυβέρνηση, τις Αρχές, τους Κύπριους πολίτες να μας δώσουν τουλάχιστον μια ευκαιρία [...]. Δεν ερχόμαστε εδώ μόνο για να πάρουμε. Έχουμε επίσης πολλά να δώσουμε» και συνεχίζει λέγοντάς μου πως «Αν μας δινόταν η ευκαιρία να αποδείξουμε την αξία μας. Δεν είμαστε απλώς αιτούντες άσυλο. Έχουμε πολλά να συνεισφέρουμε. Αν μας βοηθήσουν, είμαστε πρόθυμοι να τους ανταποδώσουμε. Αυτό που πραγματικά περιμένουμε είναι να παρακαλέσουμε την κυβέρνηση, να παρακαλέσουμε όλους να ενώσουν τις φωνές τους και να μας βοηθήσουν να φύγουμε από αυτό το μέρος. Ήμουν από τους πρώτους που ξεκίνησαν αυτον τον καταυλισμό. Είμαι εδώ για δύο μήνες», περιγράφοντάς μου τις συνθήκες που επικρατούν. «Ζούμε στις σκηνές. Βλέπεις φίδια, ζεις με αρουραίους. Το μπάνιο είναι βρώμικο... Είμαι γυναίκα... προσπαθώ να παραμένω δυνατή, αλλά το τραύμα, η κατάθλιψη θα με καταβάλουν». Κλείνουμε τη συζήτησή μας, με την Ντίνγκα να μου λέει: «Ποτέ στη ζωή μου δεν θα φανταζόμουν ότι κάποια μέρα θα είχα κολλήσει εδώ. Δεν εγκαταλείψαμε τα σπίτια μας και τις χώρες μας για διασκέδαση. Φύγαμε για έναν λόγο, για να έχουμε μια καλύτερη ζωή».

> *Εχουμε κολλήσει εδώ. Δεν ξέρουμε τι μας επιφυλάσσει το μέλλον. Θέλω απλώς να παρακαλέσω τους Κύπριους να μας δώσουν τουλάχιστον μια ευκαιρία.*

«Να εργαστώ για την ειρήνη»

Παρατηρώ πως ο κινηματογραφιστής μου, ο Ραφαήλ, μιλάει με έναν έφηβο, και πλησιάζω, ακούγοντας τον 15χρονο Sameer, να λέει πως είναι δύσκολα να ζει κάποιος σε έναν καταυλισμό. Τον ρωτώ για το σχολείο, και μου λέει πως μετά το Αφγανιστάν, στα Κατεχόμενα, πήγε για έναν χρόνο, αλλά δέχθηκε πάρα πολύ μπούλινγκ από τους συμμαθητές του... ώσπου σταμάτησε. Με ποιους είσαι εδώ τον ρωτώ, μου λέει, «με τη μητέρα μου και τα αδέλφια μου», ο πατέρας σου, του λέω; Και συγκρατώντας κάπως τα δάκρυά του, «έχει πεθάνει» μου απαντάει. Στη συζήτησή μας μπαίνει και ο μεγάλος αδελφός του, ο Rojd, 19 ετών, ο οποίος κρατάει στα χέρια του ένα βιβλίο, μου λέει: «Δεν έχει σημασία ότι η χώρα μου είναι το Αφγανιστάν. Όπου έχω ασφάλεια, όπου μπορώ να συνεχίσω την εκπαίδευσή μου, αυτή θα είναι η χώρα μου». Ο Rojd μού λέει πως στον καταυλισμό βρίσκεται με τις αδελφές του, τον μικρό του αδελφό και τη μητέρα του. Αν σας χορηγήσουν το άσυλο, τι θέλετε να κάνετε μετά, τον ρωτάω: «Αυτό που θέλω να κάνω είναι να ξεκινήσω την εκπαίδευσή μου, να ξεκινήσω το πανεπιστήμιο ή να ξεκινήσω το θέατρο» και μου τονίζει πως θέλει να εργαστεί για την ειρήνη και στη χώρα του, όχι όμως για τους Ταλιμπάν. Δειλά πλησιάζει και μία από τις αδελφές, μας χαιρετάει, ενώ εμείς ετοιμαζόμαστε για να φύγουμε. Λέω bye-bye και ο Sameer μού λέει, όχι bye-bye, αλλά να ξανάρθεις...

■ **Δείτε** τη Δευτέρα στο www.kathimerini.com.cy το οπτικογραφημένο ρεπορτάζ.

ΚΥΠΡΟΣ 1974

Αρχεία και αποτίμηση

Β΄ ΤΟΜΟΣ

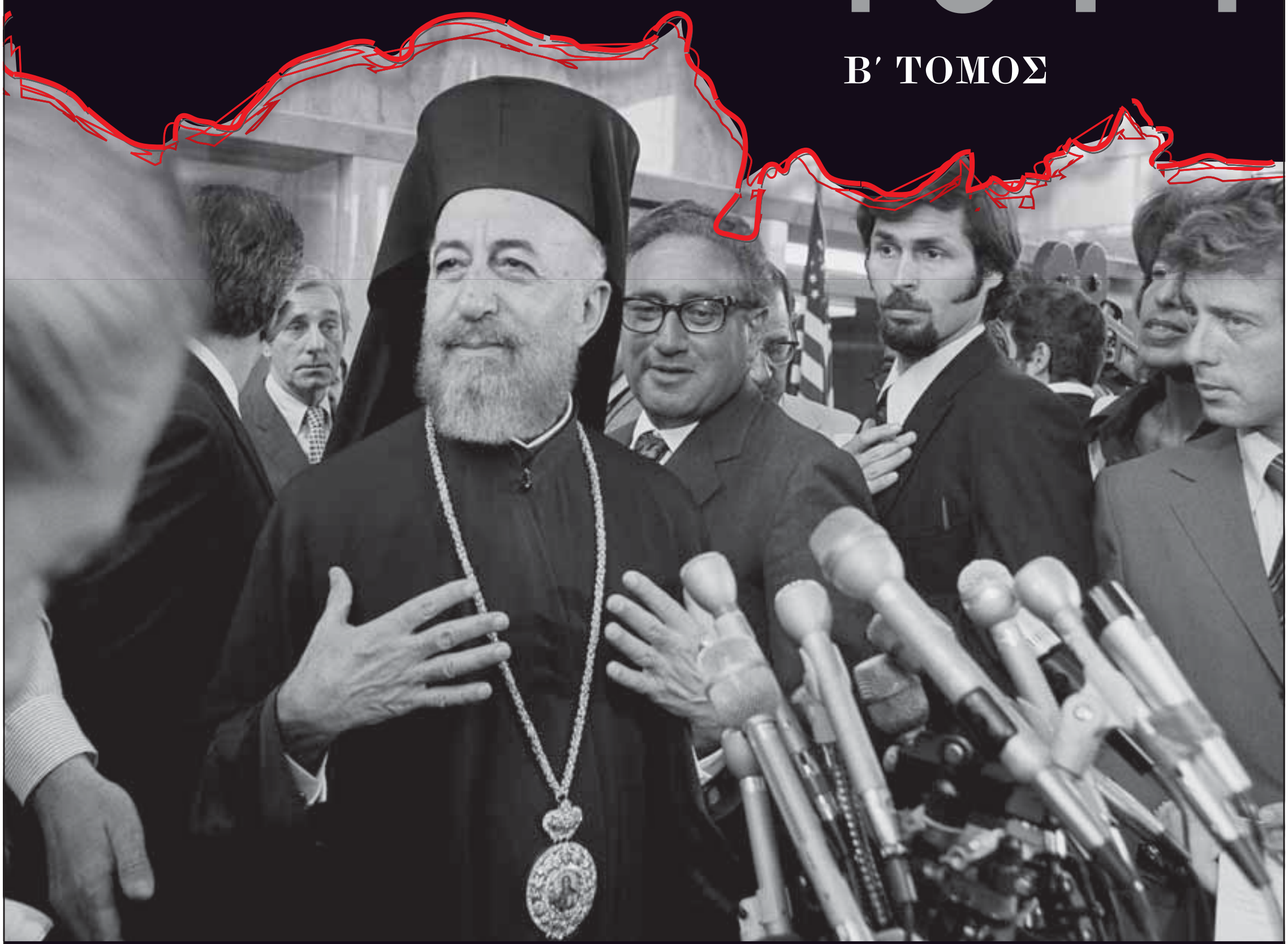

- Η εισβολή μέσα από απόρρητα αρχεία και έγγραφα
- Η χούντα, ο Μακάριος, η μυστική διπλωματία, οι τουρκικές κινήσεις
- Τι προηγήθηκε, οι ενέργειες των Αμερικανών, οι χειρισμοί Καραμανλή

ΚΥΡΙΑΚΗ 21/7

Αφέθηκε να καλπάζει η υπογεννητικότητα

Η απουσία ολοκληρωμένης στρατηγικής, η εμπειρία της Ευρώπης και οι προαναγγελίες της κυβέρνησης

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ**

Τα καμπανάκια για το δημογραφικό ηχούν εκκωφαντικά. Οι νέες γεννήσεις είναι όλο και λιγότερες. Οι νέοι, των ηλικιών 25-40, είναι σκεπτικοί στο αν θα κάνουν οικογένεια, πόσω μάλλον αυτή να ξεπεράσει το ένα ή τα δύο παιδιά. Στις μέρες μας τους απασχολούν η στέγαση, το αυξημένο κόστος ζωής, η ακριβή εκπαίδευση. Η άλλοτε δημοφιλής αντίληψη ότι «τα πολλά παιδιά είναι ευλογία» πλέον φαντάζει εφιαλτικό σενάριο. Οι συνθήκες αυτές, που εντάσσονται στο οικονομικό σκέλος της όλης εξίσωσης, συνδέονται με τα ανησυχητικά νούμερα για την υπογεννητικότητα. Ο δείκτης γεννητικότητας στην Κύπρο σήμερα είναι 1,39 γεννήσεις ζώντων ανά γυναίκα, κατά πολύ πίσω από τον δείκτη αναπλήρωσης του πληθυσμού, που απαιτείται να βρίσκεται στο 2,1. Την ίδια ώρα η Κύπρος βρίσκεται πίσω και από τον μέσο όρο της Ευρώπης, που βρίσκεται στο 1,53 –κατά πολύ πίσω και αυτός από τα επιθυμητά επίπεδα. Τα πιο πάνω στοιχεία περιλαμβάνονται σε έρευνα της Υπηρεσίας Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων (Απρίλιος 2024). Την ίδια ώρα, σύμφωνα με στοιχεία του υπουργείου Εσωτερικών, το 2023 ο αριθμός γεννήσεων ήταν 10.314, μειωμένος σε σύγκριση με τις 10.245 το 2022 και 10.410 το 2021. Επίσης, άξια αναφοράς είναι η καταγραφή ότι από το σύνολο των 10.314 γεννήσεων το 2023, το 47,7% αφορά τη γέννηση πρώτου παιδιού, το 35% τη γέννηση δεύτερου παιδιού, 11% τη γέννηση τρίτου παιδιού και 5,5% τέταρτο ή και περισσότερα παιδιά.

Ο δείκτης γεννητικότητας στην Κύπρο σήμερα είναι στο 1,39, κατά πολύ πίσω από τον δείκτη αναπλήρωσης του πληθυσμού, που απαιτείται να βρίσκεται στο 2,1.

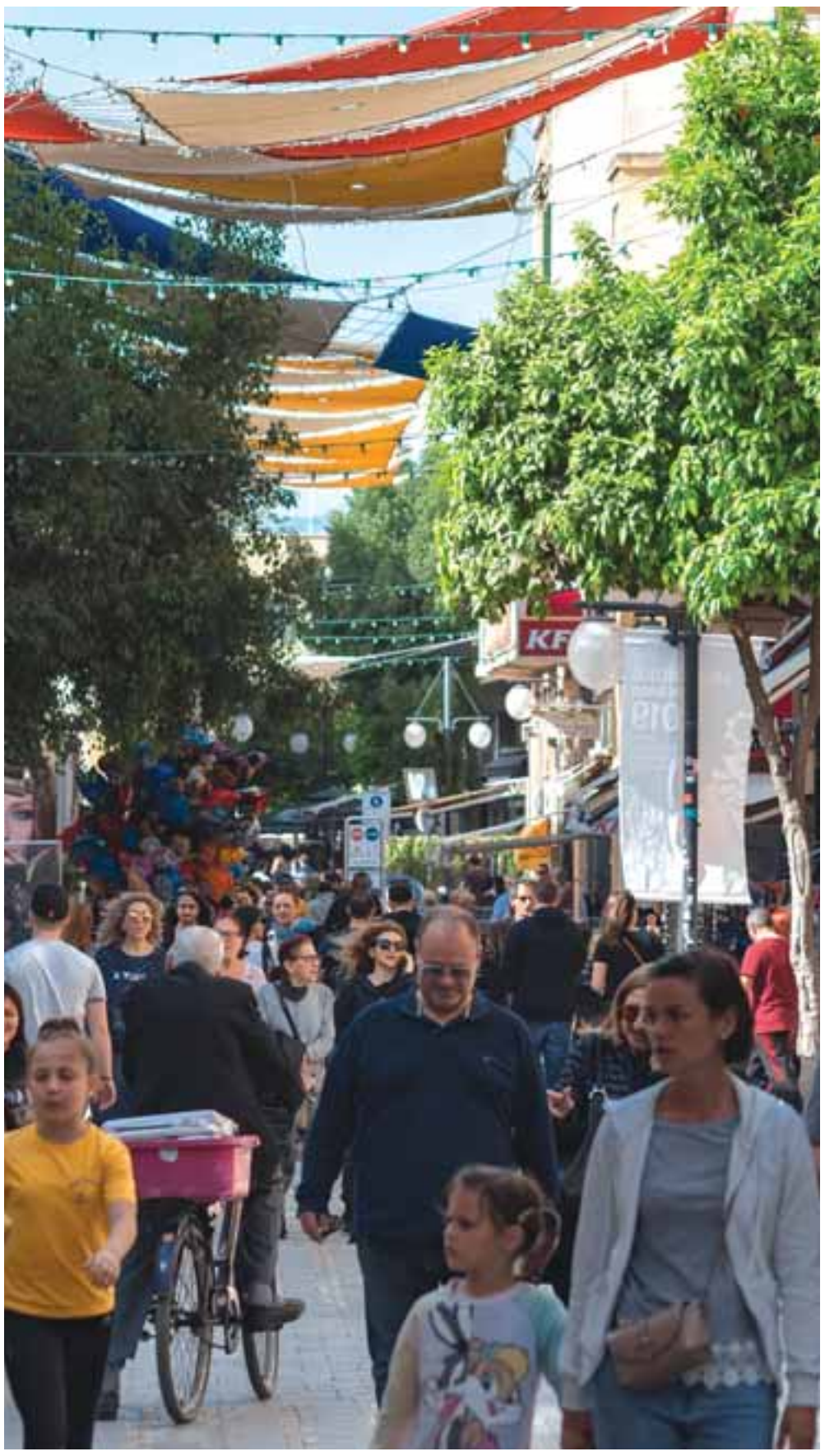

Σύμφωνα με τον κ. Αλαμπρίτη, η εμπειρία της Ευρώπης δείχνει ότι κάποια μέτρα που πάρθηκαν σε άλλες χώρες για στήριξη της οικογένειας, μπορεί να τα υιοθετήσει και η Κύπρος.

Χωρίς στρατηγική

Το φαινόμενο της υπογεννητικότητας δεν περιορίζεται μόνο στην Κύπρο, αλλά παρατηρείται ευρέως στην Ευρώπη εδώ και δεκαετίες, με τα πιο πάνω ποσοστά να απηχούν τη γενική εικόνα του γερασμένου πληθυσμού της ηπείρου, ένα ζήτημα για το οποίο τα τελευταία χρόνια γίνεται μεγάλη συζήτηση. Εκείνο όμως για το οποίο μοιάζει η Κύπρος να διαφέρει σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, είναι η εδώ και χρόνια έλλειψη ολοκληρωμένης στρατηγικής, η οποία να προσπαθεί να λύσει μακροπρόθεσμα το πρόβλημα με μέτρα στήριξης του θεσμού της οικογένειας, όπως ανέφερε στην «Κ» ο αναπληρωτής πρόεδρος της Ad Hoc κοινοβουλευτικής επιτροπής για τη Μελέτη του Δημογραφικού Προβλήματος και βουλευτής του ΔΗΣΥ, Πρόδρομος Αλαμπρίτης. «Τα τελευταία χρόνια ουσιαστικά έγιναν κάποια μικρά βήματα όπως η επέκταση της άδειας μητρότητας, η υιοθέτηση της άδειας πατρότητας, η γονική άδεια με απολαβές και κάποια σχέδια για επιδότηση των διδάκτρων για βρεφονηπιοκομικούς σταθμούς, όμως είμαστε ακόμη πολύ πίσω σε σύγκριση με πολλές άλλες χώρες» είπε. Παράλληλα, για να καταδείξει την αντιμετώπιση που έχει το πρόβλημα, επικαλέστηκε το παράδειγμα του Εθνικού Φορέα Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής, ο οποίος, τόνισε, τον τελευταίο ενάμιση χρόνο συνεδρίασε μόνο μία φορά.

Η προαναφερόμενη έρευνα της Υπηρεσίας Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων, με τίτλο «Πολιτικές για μείωση της υπογεννητικότητας και μέτρα στήριξης του θεσμού της οικογένειας» εκπονήθηκε μετά από αίτημα του κ. Αλαμπρίτη, για να συγκεντρωθούν οι πολιτικές και τα μέτρα που ακολουθούνται σε κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.), ώστε να μπορούσαν να αξιοποιηθούν κάποια από αυτά από την Κύπρο. Για σκοπούς εκπόνησης της έρευνας επιστρατεύτηκε το Ευρωπαϊκό Κέντρο Κοινοβουλευτικής Έρευνας και Τεκμηρίωσης (ECPRD), το οποίο συγκέντρωσε το υλικό. Από την έρευνα διαφάνηκε ότι τα μέτρα που εφαρμόζονται δεν έχουν ακόμη επηρεάσει θετικά το ζήτημα της υπογεννητικότητας, αλλά αναμένεται μακροπρόθεσμα να επιφέρουν θετικά αποτελέσματα. Παράλληλα, τα μέτρα αυτά εξυπηρετούν άμεσα άλλους τομείς, όπως για παράδειγμα την απάμβλυνση της φτώχειας σε οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα (π.χ. Γαλλία, Ιρλανδία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβενία).

Η εμπειρία της Ευρώπης

Σύμφωνα με τον κ. Αλαμπρίτη, η εμπειρία της Ευρώπης δείχνει ότι κάποια μέτρα που πάρθηκαν σε άλλες χώρες για στήριξη της οικογένειας, μπορεί να τα υιοθετήσει και η Κύπρος. Το πρώτο μέτρο, σημείωσε, είναι η επέκταση των εισοδηματικών κριτηρίων στο επίδομα τέκνου. Το δεύτερο, είναι το εφάπαξ ποσό για κάθε γέννηση, κυρίως για το τρίτο και περισσότερα παιδιά. Όπως σχολίασε, το πακέτο θα μπορούσε να ήταν 10.000 ευρώ ή 15.000 ευρώ, ως κίνητρο. Ένα τρίτο μέτρο είναι οι φοροαπαλλαγές ανάλογα με τη σύνθεση της οικογένειας, κάτι που παρατηρείται, τόνισε, στη Γαλλία, την Πορτογαλία, την Ουγγαρία και την Ελλάδα. Σύμφωνα με τον κ. Αλαμπρίτη, είναι επιτακτική ανάγκη το ζήτημα αυτό να μπει στο τραπέζι της συζήτησης για τη φορολογική μεταρρύθμιση του 2025.

Για να καταδείξει την αντιμετώπιση που έχει σήμερα το πρόβλημα, ο βουλευτής του ΔΗΣΥ Πρόδρομος Αλαμπρίτης ανέφερε στην «Κ» ότι ο Εθνικός Φορέας Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής συνεδρίασε μόνο μία φορά τον τελευταίο ενάμιση χρόνο.

«Συγχρόνως, από την έρευνα προκύπτουν και κάποια άλλα μέτρα για τη στήριξη της οικογένειας, όπως η επέκταση των ολοήμερων σχολείων και η ενίσχυση της επιδότησης των διδάκτρων στους βρεφονηπιοκομικούς σταθμούς. Θα γίνει φέτος επέκταση σε ορισμένα ολοήμερα σχολεία, όμως την ίδια ώρα παραμένουν εκτός αρκετές κοινότητες και αρκετά σχολεία, τα οποία το ζητούν και δεν μπορεί το κράτος να τους ικανοποιήσει, γιατί είναι οικονομικό το ζήτημα. Όμως για τους γονείς είναι πολύ σημαντικό, διότι μετά το μεσημέρι δεν έχουν πού να αφήσουν τα παιδιά τους. Γι' αυτό το ζήτημα υπάρχουν και άλλα μέτρα, που ισχύουν και σε κάποιες χώρες, όπως η Ελλάδα, και είναι η δημιουργία χώρων φιλοξενίας παιδιών σε επιχειρήσεις. Αυτό θα μπορούσε να δημιουργηθεί και να χρηματοδοτηθεί και από τους δήμους. Την ίδια ώρα, στη Σλοβακία λειτουργεί το πρόγραμμα "Rescue Nests". Πρόκειται για πρόγραμμα που αφορά μητέρες, οι οποίες για διάφορους λόγους αδυνατούν να προσφέρουν στο παιδί τους την απαραίτητη φροντίδα. Οι "φωλιές διάσωσης" είναι δημόσιες θερμοκοιτίδες, όπου οι μητέρες μπορούν να εναποθέσουν τα νεογέννητά τους μέχρι την 6η εβδομάδα μετά τον τοκετό, ενώ οι ίδιες μπορούν να ζητήσουν να παραμείνει η ταυτότητά τους εμπιστευτική», είπε.

60.000 ευρώ για κάθε παιδί

Είναι ακριβό «σπορ» να μεγαλώνεις ένα παιδί. «Σύμφωνα με έκθεση-έρευνα, την οποία πραγματοποίησε το Πανεπιστήμιο Λευκωσίας, το κόστος μεγαλώματος ενός παιδιού, από τη γέννηση του μέχρι την ηλικία των έξι χρόνων, στοιχίζει τουλάχιστον 60.000 ευρώ. Η έρευνα έγινε πριν από τον πόλεμο στην Ουκρανία και πριν γίνει επικαιροποίηση νέων δεδομένων με την αύξηση του πληθωρισμού», ανέφερε στην «Κ» ο πρόεδρος της Παγκύπριας Οργάνωσης Πολυτέκνων Ντίνος Ολύμπιος. «Από άποψη ιατρικής φροντίδας, σίτισης, κοινωνικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, ενδυμασίας, γέννας, παιδικού εξοπλισμού, φροντίδας κ.λπ. Γι' αυτές τις δυσκολίες οι νέοι δεν αποφασίζουν να κάνουν παιδιά», πρόσθεσε, για να τονίσει ότι σε περίπτωση που γεννηθούν δίδυμα, το οικονομικό βάρος διπλασιάζεται. «Με βάση τα στατιστικά στοιχεία που απορρέουν από το επίδομα τέκνου του υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, σήμερα έχουμε μείνει 3.600 πολύτεκνες οικογένειες στην Κύπρο, συμπεριλαμβανομένων των αλλοδαπών», είπε ο κ. Ολύμπιος. Χρόνο με τον χρόνο παρατηρείται μείωση, καθώς το 2020 οι πολύτεκνες οικογένειες ήταν 4.400.

Στα επόμενα χρόνια, λόγω του σύγχρονου τρόπου ζωής, πολλοί γονείς, οι οποίοι είναι εξαντλημένοι από την πολύωρη και απαιτητική εργασιακή καθημερινότητα, χωρίς ενέργεια και με ελάχιστο χρόνο, αναζητούν εναλλακτικούς τρόπους απασχόλησης των παιδιών, με εξωσχολικές δραστηριότητες, που αντικαθιστούν τον οικογενειακό χρόνο και το ελεύθερο παιχνίδι. Επίσης, κοστίζει και η εκπαίδευση, η οποία αποδεικνύεται ένα δύσκολο παζλ για τους γονείς, καθώς -και εδώ φωτίζεται μία διαιωνιζόμενη αποτυχία του εκπαιδευτικού συστήματος- το κόστος των φροντιστηριακών μαθημάτων, είτε για ξένες γλώσσες είτε για προετοιμασία των παγκύπριων εξετάσεων, γονατίζει οικονομικά πολλά νοικοκυριά.

Το κόστος για να μεγαλώσει ένα παιδί, μέχρι την ηλικία των έξι χρόνων, στοιχίζει τουλάχιστον 60.000 ευρώ, χωρίς την επικαιροποίηση με τα δεδομένα από τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Η κουλτούρα

Την ίδια ώρα ο κ. Αλαμπρίτης ανέφερε ότι δεν είναι μόνο οικονομικοί οι λόγοι του προβλήματος, για να αναφερθεί και σε μία σύγχρονη κουλτούρα που θέλει να μη θυσιάζεται ο προσωπικός χρόνος και η ανεμελιά ορισμένων ζευγαριών, λόγω της απόκτησης παιδιών, και γι' αυτόν τον λόγο επιθυμούν είτε να μην τεκνοποιήσουν είτε να μην προχωρήσουν με το τρίτο ή περισσότερα παιδιά. «Αν ήταν μόνο οικονομικοί οι λόγοι του προβλήματος, όλοι οι πλούσιοι θα ήταν πολύτεκνοι. Όμως δεν είναι έτσι. Είναι και κουλτούρα μιας καλοπέρασης, γι' αυτό πρέπει να βρεθούν τρόποι να αλλάξει η κουλτούρα και να επιστρέψει το ''η οικογένεια είναι ευλογία''», σημείωσε.

Κυβερνητικές προαναγγελίες

Τον προσεχή Σεπτέμβριο θα ανακοινωθούν μέτρα της κυβέρνησης για την αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας, όπως προανήγγειλε την προηγούμενη εβδομάδα ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης. Για τον σκοπό αυτό σε συνεδρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου ζήτησε να κατατεθούν μέχρι τότε οι προτάσεις των υπουργών που εμπλέκονται. Τις προτάσεις αυτές επιθυμεί να τις δει ολοκληρωμένα και η Ad Hoc κοινοβουλευτική επιτροπή για τη Μελέτη του Δημογραφικού Προβλήματος, ανέφερε ο κ. Αλαμπρίτης. Σε συνεδρία της σκοπεύει να καλέσει τους υπουργούς, πρόσθεσε, με αίτημα να σχηματιστεί μία συνολική και ολοκληρωμένη στρατηγική. Ο κ. Ολύμπιος κατέληξε λέγοντας πως το να στηρίξει το κράτος τις οικογένειες να αποκτήσουν παιδιά, θα βοηθήσει -εξίσου- πίσω το κράτος καθώς, «κάθε παιδί που γεννιέται είναι πλούτος για το κράτος. Σύμφωνα με μελέτες, όταν μεγαλώσει και σπουδάσει θα σου επιστρέψει μέχρι να βγει στην σύνταξη 1,5 εκατομμύρια ευρώ σε έμμεσους και άμεσους φόρους».

ΕΚΤΟΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΕΩΣ

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Το πολιτικό πρόσημο με τα μη κρατικά ΑΕΙ

Ο νόμος για την ίδρυση μη κρατικών ΑΕΙ στην Ελλάδα ψηφίστηκε στις 9 Μαρτίου από 159 βουλευτές – την Κοινοβουλευτική Ομάδα της Ν.Δ. και έναν ανεξάρτητο. Και ψηφίστηκε εν μέσω σφοδρής πολιτικής αντιπαράθεσης, καθώς οι ευρωεκλογές του Ιουνίου φαίνονταν ήδη στον ορίζοντα. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης και ο Κυριάκος Πιερρακάκης υποστήριζαν πως μέσω του νομοσχεδίου η χώρα αφήνει πίσω της έναν τεράστιο αναχρονισμό και θα υποδεχθεί πανεπιστήμια εγνωσμένου κύρους, ενώ τα κόμματα της αντιπολίτευσης πως επιχειρείται «διευθέτηση συμφερόντων» ή πως στην Ελλάδα θα εγκατασταθούν κερδοσκοπικά ιδρύματα τρίτης και τέταρτης διαλογής. Ηταν από τότε σαφές πως η πορεία των πραγμάτων θα δικαίωνε τη μία ή την άλλη πλευρά. Και οι εξελίξεις των τελευταίων μηνών δικαιώνουν, επί του παρόντος τουλάχιστον, το κυβερνητικό αφήγημα.

Το Πανεπιστήμιο της Σορβόννης - Université Sorbonne Paris Nord, που αποτελεί ένα από τα δεκατρία αυτόνομα πανεπιστήμια που διαδέχθηκαν το Πανεπιστήμιο του Παρισιού, γνωστό ευρέως ως Πανεπιστήμιο της Σορβόννης, φαίνεται πως θα είναι το πρώτο δημόσιο ευρωπαϊκό πανεπιστήμιο το οποίο θα αξιοποιήσει τον νέο νόμο. Το ίδρυμα στην Ελλάδα δραστηριοποιείται ήδη από το 1995 μέσω του μη κερδοσκοπικού Γαλλικού Κολλεγίου της Ελλάδος - Institution d' Etudes Francophones (IdEF), προσφέροντας σπουδές Νομικής και Φυσικής Αγωγής. Τον περασμένο Μάιο ο αντιπρόεδρος του πανεπιστημίου Olivier Oudar επισκέφθηκε την Ελλάδα, στο πλαίσιο της υφιστάμενης παρουσίας του πανεπιστημίου στη χώρα, και επιβεβαίωσε την πρόθεση για περαιτέρω ανάπτυξη της παρουσίας του ιδρύματος. Παράλληλα, ακόμη ένα βήμα έγινε πριν από δέκα ημέρες, καθώς με απόφαση του προέδρου του πανεπιστημίου διατυπώνεται σύμφωνη γνώμη στη χρήση του ονόματος Γαλλικό Πανεπιστήμιο της Ελλάδος – International Campus Sorbonne Paris Nord. Το πενταετές επιχειρησιακό σχέδιο (business plan) της ίδρυσης και εγκατάστασης του μη κρατικού, μη κερδοσκοπικού πανεπιστημίου κατά πληροφορίες προβλέπει άμεση επένδυση της τάξης των 10 εκατ. ευρώ σε δύο φάσεις και περιλαμβάνει αρχικά τρεις σχολές, Νομική, Οικονομία - Διοίκηση και Φυσική Αγωγή, με προοπτική την αύξησή τους σε έξι εντός πενταετίας, περιλαμβάνοντας Σχολή Μέσων Ενημέρωσης και Επικοινωνίας. Οσο για τα πτυχία, θα προβλέπεται να αναγνωρίζονται όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά σε όλο τον κόσμο ως πτυχία του Sorbonne Paris Nord.

ΑΠΕ-ΜΠΕ/ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΥ/ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΜΗΤΣΟΣ

Ο Κυριάκος Μητσοτάκης, στην πρόσφατη επετειακή σύνοδο του ΝΑΤΟ στην Ουάσιγκτον. Επιστρέφοντας στην ελληνική πραγματικότητα, ο πρωθυπουργός έγινε παραλήπτης καλών νέων από τη Γαλλία, αφού το φημισμένο Πανεπιστήμιο της Σορβόννης φαίνεται πως θα είναι το πρώτο δημόσιο ευρωπαϊκό ίδρυμα το οποίο θα αξιοποιήσει τον νέο νόμο για την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων στην Ελλάδα.

Η Διαμαντοπούλου και οι τρεις πρώην

Νέα δεδομένα στην κούρσα για την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ δημιουργεί η ειλημμένη απόφαση συμμετοχής σε αυτήν της Αννας Διαμαντοπούλου. Η πρώην επίτροπος και υπουργός θα δημοσιοποιήσει την επιλογή της εντός της εβδομάδας. Ομως, κινούμενη «θεσμικά», έχει γνωστοποιήσει κατά πληροφορίες ήδη τις προθέσεις της σε κατ' ιδίαν συναντήσεις με τους πρώην προέδρους του ΠΑΣΟΚ Κ. Σημίτη και Ευ. Βενιζέλο, ενώ με τον Γ. Παπανδρέου είχε τηλεφωνική επικοινωνία, καθώς ο πρώην πρωθυπουργός απουσίαζε εκτός Αθηνών. Η υποψηφιότητα της Αννας Διαμαντοπούλου αποτελεί σε κάθε περίπτωση game changer, καθώς θεωρείται η τέταρτη «ισχυρή» έπειτα από εκείνες των Ν. Ανδρουλάκη, Χ. Δούκα και Π. Γερουλάνου, με τους Μ. Κατρίνη, Μιλένα Αποστολάκη και Νάντια Γιαννακοπούλου να προσεγγίζονται περισσότερο ως αουτσάιντερ. Η πρώην επίτροπος εισέρχεται στη μάχη για την προεδρία του ΠΑΣΟΚ με τρία πλεονεκτήματα. Πρώτον, σύμφωνα με δημοσκοπήσεις της περιόδου –που μένει να αποδειχθεί κατά πόσον είναι ακριβείς λόγω θέρους– μπορεί, όπως και ο Χ. Δούκας, να υπηρετήσει τον στόχο της προσέλκυσης «νέων ψήφων» στις εθνικές εκλογές, κάτι που φέρεται να αποτελεί ζητούμενο για τους δυνητικούς ψηφοφόρους στις εσωκομματικές κάλπες του ΠΑΣΟΚ στις 6 Οκτωβρίου. Επίσης είναι προφανές ότι έναντι των ανθυποψηφίων της διαθέτει ισχυρή «πρωθυπουργησιμότητα». Τρίτον, είναι πιθανόν να «κληρονομήσει» μεγάλη μερίδα όσων στην προηγούμενη αναμέτρηση για την ηγεσία επέλεξαν τον Ανδρ. Λοβέρδο, ο οποίος το 2021 συγκέντρωσε 25,98%. Στον αντίποδα, οι αντίπαλοί της ενδέχεται να της καταλογίσουν μακρά απουσία από τα εσωκομματικά δρώμενα, αλλά και να αφήσουν να εννοηθεί πως υπό την ηγεσία της το ΠΑΣΟΚ δεν αποκλείεται να συνεργαστεί, εάν καταστεί αναγκαίο για λόγους πολιτικής σταθερότητας, με τη Ν.Δ. Πάντως έχει ενδιαφέρον ότι παρότι οι υποψηφιότητες της Αννας Διαμαντοπούλου και του Χ. Δούκα απευθύνονται και σε ψηφοφόρους εκτός των παραδοσιακών τειχών του ΠΑΣΟΚ, είναι πιθανό στον πρώτο γύρο να μη λειτουργήσουν αντιπαραθετικά, αλλά απλώς να διευρύνουν σημαντικά την εκλογική βάση, εξέλιξη που ενδεχομένως δεν θα ευνοήσει τον Ν. Ανδρουλάκη: Η Αννα Διαμαντοπούλου εκτιμάται πως μπορεί να προσεγγίσει κεντρώους ψηφοφόρους και πρώην ψηφοφόρους του ΠΑΣΟΚ που στις εθνικές εκλογές του 2019 και του 2023 στράφηκαν στον Κυρ. Μητσοτάκη. Στον αντίποδα, η δεξαμενή του Χ. Δούκα βρίσκεται πρωτίστως στον χώρο της Κεντροαριστεράς.

Εκλογικός νόμος και σενάρια

Παράλληλα με τη σεναριολογία περί πρόωρων εκλογών, στα κομματικά γραφεία συζητείται ως «αλληλένδετη» εξέλιξη και το ενδεχόμενο αλλαγής του υφιστάμενου εκλογικού νόμου. Το σκεπτικό όσων θεωρούν πιθανή τη συγκεκριμένη επιλογή από τον Κυρ. Μητσοτάκη είναι πως με το 28,5% των πρόσφατων ευρωεκλογών η Ν.Δ. βρίσκεται 9 ποσοστιαίες μονάδες κάτω από τον πήχυ της αυτοδυναμίας. Είναι προφανές πως ενδεχόμενη αλλαγή του εκλογικού νόμου –που ούτως ή άλλως θα ισχυε από τη μεθεπόμενη εκλογική αναμέτρηση– προκειμένου να διευκολυνθεί η αυτοδυναμία θα μπορούσε να στηριχθεί είτε στην ενίσχυση του μπόνους εδρών στο πρώτο κόμμα, ώστε να φθάνει στις 151 έδρες με μικρότερο ποσοστό, είτε μέσω της «αξιοποίησης» της διαφοράς μεταξύ πρώτου και δεύτερου κόμματος. Πάντως, εισηγήσεις προς τον Κυρ. Μητσοτάκη προκειμένου να μεταβάλει τον εκλογικό νόμο ώστε να «πριμοδοτείται» το πρώτο κόμμα αναλόγως του εύρους της διαφοράς του από το δεύτερο υπήρξαν, ως γνωστόν, και το 2022, αλλά ο πρωθυπουργός τις απέρριψε για λόγους αρχής, καθώς δεν ήθελε να αλλάξει «εν πλω» τους κανόνες του παιχνιδιού. Εχει ίσως σημασία πως όσοι έζησαν στο Μέγαρο Μαξίμου τις σχετικές διεργασίες την περασμένη τετραετία εκτιμούν πως θα είναι και πάλι απορριπτικός. Εξάλλου, μεταξύ των επιτελών του Κυρ. Μητσοτάκη επικρατεί βεβαιότητα πως εάν διαφανεί «απειλητικός» αντίπαλος για τη διακυβέρνηση της χώρας, το ποσοστό της Ν.Δ. θα ανέβει σημαντικά.

«Λίφτινγκ» στο κράτος ετοιμάζει ο Μητσοτάκης

Ευρύς ανασχηματισμός στους γενικούς γραμματείς – Θα ακολουθήσουν αλλαγές στα Διοικητικά Συμβούλια των εποπτευόμενων φορέων

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Με βασικό γνώμονα να ενισχύσει την καλύτερη λειτουργία του κράτους και να επιταχύνει την αποτελεσματικότητα σε τομείς όπου υπάρχει ανάγκη, ο πρωθυπουργός αναμένεται, όπως λένε οι πληροφορίες, εντός του Ιουλίου να προχωρήσει σε έναν γενναίο ανασχηματισμό στους γενικούς γραμματείς, που παρότι πολλές φορές είναι «αθέατοι», αποτελούν έναν πολύ κρίσιμο βραχίονα για τη σωστή λειτουργία του κράτους. Οι γενικοί γραμματείς μάλιστα δεν θα είναι ο μόνος τομέας όπου μπορεί να γίνουν αλλαγές το επόμενο διάστημα, καθώς σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» ο υφυπουργός παρά τω Πρωθυπουργώ Γιώργος Μυλωνάκης έχει ζητήσει ήδη από όλα τα υπουργεία να στείλουν αναλυτικές λίστες με όλους τους εποπτευόμενους φορείς και υποσημείωση πότε λήγουν οι θητείες τους. Ο βασικός στόχος της κυβέρνησης είναι να διαπιστώσει πού υπάρχει πρόβλημα και τι δεν λειτουργεί σωστά, και μετά τον μίνι ανασχηματισμό στο υπουργικό συμβούλιο και τον πιο δομικό στους γενικούς γραμματείς να ακολουθήσει και ένας τρίτος κύκλος αλλαγών που θα αφορά τα Διοικητικά Συμβούλια των εποπτευόμενων φορέων, καθώς οι πρόεδροι και επικεφαλής υπάγονται πλέον κατά 95% στον νόμο Κεραμέως, που αφαιρεί από την κυβέρνηση τη δυνατότητα να διορίζει πρόσωπα. Οι αλλαγές ωστόσο στα Δ.Σ. σε συνδυασμό με την αξιοκρατική διαδικασία επιλογής των επικεφαλής θεωρείται πως θα δώσουν το βέλτιστο αποτέλεσμα, ώστε οι 600 και πλέον εποπτευόμενοι φορείς να λειτουργήσουν ακόμη καλύτερα.

Τα κριτήρια

Οπως προαναφέρθηκε, οι πρώτες χρονικά και βασικές αλλαγές είναι αυτές που θα γίνουν στις γενικές γραμματείες της κυβέρνησης. Εκτός της προεδρίας της κυβέρνησης που έχει τέσσερις «κεντρικούς» γενικούς γραμματείς, σε όλα τα υπόλοιπα υπουργεία υπάρχουν συνολικά 59 γενικοί γραμματείς. Οι αρχικές προθέσεις είναι να υπάρξουν ριζικές αλλαγές που μπορεί να φτάσουν ακόμα και το 50%. Εικάζεται ωστόσο πως ο αριθμός στο τέλος θα είναι πιο μικρός, καθώς πέραν των κεντρικών προθέσεων, σημαντική βαρύτητα έχει και ο λόγος των υπουργών που μπορεί να ζητήσουν να παραμείνουν κάποιοι γενικοί που επί της αρχής είναι στην έξοδο. Τη συγκεκριμένη διαδικασία χαρτογράφησης έχουν αναλάβει από το Μέγαρο Μαξίμου ο Γιώργος Μυλωνάκης, ο Ακης Σκέρτσος και ο Θανάσης Νέζης,

Στις αντικαταστάσεις των γ.γ. θα ληφθεί υπόψη και η γνώμη των υπουργών. Τη διαδικασία χαρτογράφησης έχουν αναλάβει από το Μαξίμου οι Γιώργος Μυλωνάκης, Ακης Σκέρτσος και Θανάσης Νέζης.

έχοντας τρία βασικά κριτήρια:

• Το πρώτο και βασικότερο είναι «ποιος μπορεί να φέρει αποτέλεσμα». Εξ ου και εάν ένας υπουργός θεωρεί πως ένας γενικός γραμματέας είναι λειτουργικός και βοηθάει, τότε το Μαξίμου κάθε άλλο παρά θα επιμείνει σε αλλαγή.

• Το δεύτερο κριτήριο είναι η παλαιότητα. Η γενική πρόθεση είναι πολύ παλαιοί γενικοί γραμματείς να αποχωρήσουν και να μπει «νέο αίμα». «Ισόβιοι γενικοί γραμματείς δεν υπάρχουν», αναφέρει αρμόδια πηγή, δίνοντας το στίγμα του ανασχηματισμού που θα γίνει, καθώς υπάρχουν πρόσωπα που κλείνουν δεκαετία σε μια θέση.

• Το τρίτο κριτήριο είναι πιο πολιτικό. Το προηγούμενο διάστημα υπήρχε η γενικευμένη αίσθηση πως στελέχη που προέρχονταν από το ΠΑΣΟΚ έπαιρναν εξαρχής ένα προβάδισμα στην πάγια λογική του ανοίγματος στο Κέντρο. «Οπου οι γενικοί γραμματείς είναι πετυχημένοι δεν πρόκειται επ' ουδενί να αλλάξουν, ανεξαρτήτως κομματικής προέλευσης. Αλλά εάν κάποιος δεν κάνει καλά τη δουλειά του, δεν πρόκειται να σωθεί επειδή είναι... ΠΑΣΟΚ», λέει αρμόδια πηγή, δίνοντας το στίγμα των προθέσεων. Αναπόφευκτα η λογική αυτή μπορεί να φέρει και αλλαγές στην κομματική ποσόστωση των γενικών γραμματέων, καθώς η κεντρώα κομματική προέλευση δεν θα αποτελεί διαβατήριο αξιοποίησης. Ακόμη ένα σημείο-κλειδί είναι εάν θα αξιοποιηθούν τελικά πρώην βουλευτές. Ενα τέτοιο πρόσωπο που έχει πέσει στο τραπέζι είναι ο Γιάννης Μελάς, ο οποίος ακούγεται για τη θέση του γενικού γραμματέα στο υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης.

Τα ονόματα

Οπως προαναφέρθηκε, το να γίνουν προβλέψεις για το ποιοι θα μείνουν ή θα φύγουν είναι αρκετά επισφαλές, καθώς οι τελικές αποφάσεις θα είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων: προθέσεων του Μαξίμου, της γνώμης του υπουργού και τελικά πιθανής καραμπόλας που δεν μπορεί να προβλεφθεί. Μια πάντως βασική εικόνα της κινητικότητας που έχει αναπτυχθεί υπάρχει. Για παράδειγμα, στο υπουργείο Οικογένειας και Κοινωνικής Συνοχής είναι πιθανόν να φύγουν και η Ζέφη Δημαδάμα και η Μαρίνα Στέφου. Πιθανή είναι και η αλλαγή στο υπουργείο Υγείας, καθώς ο Αδωνις Γεωργιάδης θέλει γενικό γραμματέα τον Γιώργο Παπαδημητρίου, έναν διαχρονικό συνεργάτη του. Πιθανή είναι η μετακίνηση του Μάνου Λογοθέτη από το Προστασίας του Πολίτη στο Μετανάστευσης, καθώς γνωρίζει πολύ καλά αυτόν τον τομέα, ενώ από το ίδιο υπουργείο είναι πιθανόν να μετακινηθεί και η Δήμητρα Λυγούρα είτε προς το Εσωτερικών είτε προς το Αγροτικής Ανάπτυξης.

Στο Εσωτερικών, που θεωρείται κομβικό υπουργείο, αναμένεται να παραμείνουν τόσο ο Δημήτρης Κιρμικίρογλου, απόφοιτος της Σχολής Δημόσιας Διοίκησης, όσο και ο Νάσος Μπαλέρμπας, όπως αναμένεται να παραμείνουν και ο κ. Μπακογιάννης στη θέση του γ.γ. Χωρικού Σχεδιασμού και ο Γιώργος Διδασκάλου στο Πολιτισμού, καθώς γνωρίζουν άριστα το αντικείμενό τους. Υπό αίρεση είναι ο Γιώργος Βούτσινος στο Παιδείας, η Νίκη Δανδόλου, η Αννα Στρατινάκη στο Εργασίας και ο Χρήστος Κυριαζής στο Ανάπτυξης, των οποίων η αποχώρηση ή μετακίνηση είναι ανοιχτή. Σε κάθε περίπτωση οι αλλαγές που θα κάνει ο πρωθυπουργός θα έχουν έναν βασικό στόχο: να μπουν πρόσωπα που θα έχουν ως πρώτο χαρακτηριστικό τη δυνατότητα να «τρέξουν» κρίσιμους τομείς καθημερινότητας για τους οποίους θέλει να κριθεί η κυβέρνηση έως το τέλος του 2025.

Το θερμόμετρο των υποψηφίων κοντεύει να σπάσει

Η πολυπρόσωπη μάχη στο ΠΑΣΟΚ και η ανησυχία για μειωμένο ενδιαφέρον του εκλογικού σώματος

Της **ΔΩΡΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ**

«Δεν υπάρχουν οκτώ ιδεολογικά ρεύματα στο ΠΑΣΟΚ, μακάρι να υπήρχαν». Στέλεχος του κόμματος, που διάγει περίοδο «πολιτικού καύσωνα», καθώς εν μέσω θέρους άνοιξε το ζήτημα της ηγεσίας, σχολιάζει τον αριθμό των υποψηφιοτήτων: επτά έχουν κατατεθεί: Νίκος Ανδρουλάκης, Χάρης Δούκας, Παύλος Γερουλάνος, Μιχάλης Κατρίνης, Μιλένα Αποστολάκη, Νάντια Γιαννακοπούλου, Γιάννης Κανελλάκης έχουν ήδη λάβει θέση στο νήμα και αναμένεται να γίνουν οκτώ με την –εκτός απροόπτου– συμμετοχή της Άννας Διαμαντοπούλου στην κούρσα. Η παρατήρηση ότι δεν υπάρχουν τόσα ιδεολογικά ρεύματα στο ΠΑΣΟΚ έχει να κάνει με την ποιότητα της προεκλογικής διαδικασίας. Αυτό που πολλοί φοβούνται είναι ότι απέναντι σε ένα ούτως ή άλλως κουρασμένο εκλογικό σώμα από τις πολλαπλές εκλογικές αναμετρήσεις του προηγούμενου χρόνου, μια διαδικασία στην οποία οι υποψήφιοι θα λένε λίγο πολύ τα ίδια πράγματα, ελάχιστες πιθανότητες έχει να προκαλέσει ενδιαφέρον. «Και, άντε, δυο τρεις να έχουν να πουν κάτι διαφορετικό. Οι υπόλοιποι; Είναι σαν να ξεκινάμε από τα πρόσωπα και να αναζητούμε τα ρεύματα», προσθέτει ο συνομιλητής μας.

Δεν είναι όλοι τόσο απαισιόδοξοι. Ετερο κομματικό στέλεχος, με πολυετή εμπειρία στις εσωκομματικές ζυμώσεις και «ανησυχίες», παρατηρεί ότι «πάντα αρκετοί υποψήφιοι ήταν στο ΠΑΣΟΚ». Και υπενθυμίζει ότι το 2017, στη διαδικασία ανάδειξης ηγεσίας για τον ενιαίο φορέα της Κεντροαριστεράς, είχαν δηλώσει συμμετοχή εννέα υποψήφιοι. Ενώ στις εσωκομματικές εκλογές του 2021, από τις οποίες αναδείχθηκε πρόεδρος ο Νίκος Ανδρουλάκης, οι υποψήφιοι ήταν έξι και ένας ακόμη, ο Βασίλης Κεγκέρογλου, που στην πορεία αποσύρθηκε από τη διαδικασία.

INTIME NEWS

Οι εναγκαλισμοί μεταξύ Χάρη Δούκα και Νίκου Ανδρουλάκη τον περασμένο Οκτώβριο, κατά την προεκλογική εκστρατεία του πρώτου στην Αθήνα, ανήκουν στο παρελθόν. Σήμερα, ο νέος δήμαρχος έχει μπει δυναμικά στην κούρσα αμφισβήτησης του προέδρου του ΠΑΣΟΚ, με τους τόνους σε ορισμένες περιπτώσεις να ανεβαίνουν επικίνδυνα. Και όλα αυτά προτού καν οριστεί ο «οδικός χάρτης» της διαδικασίας – για τον λόγο αυτό θα συνεδριάσει την προσεχή εβδομάδα η αρμόδια Επιτροπή Δεοντολογίας.

Μετρούν δυνάμεις

Στην έναρξη της διαδικασίας και καθώς δεν έχει ακόμη οριστεί ο «οδικός χάρτης» των εσωκομματικών εκλογών από την αρμόδια Επιτροπή Δεοντολογίας, η οποία αναμένεται μέσα στην προσεχή εβδομάδα να συνεδριάσει για να ορίσει χρονοδιαγράμματα και διαδικασίες, οι υποψήφιοι μετρούν δυνάμεις και συμμαχίες και οργανώνουν τη στρατηγική τους, επιδιώκοντας καθένας να αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα πλεονεκτήματα που διαθέτει. Για τον Νίκο Ανδρουλάκη αποτελεί πλεονέκτημα ότι είναι ο εν ενεργεία πρόεδρος του κόμματος, ότι έχοντας διατελέσει γραμματέας γνωρίζει πολύ καλά την ανθρωπογεωγραφία, έχει προσβάσεις σε πολλές οργανώσεις βάσης και στον κομματικό μηχανισμό. Βεβαίως, δεν είναι λίγοι εκείνοι που θεωρούν ότι η κομματική βάση του έστειλε μήνυμα αποδοκιμασίας με τη μη εκλογή του γραμματέα του κόμματος και στενού συνεργάτη του, Ανδρέα Σπυρόπουλου, στις πρόσφατες ευρωεκλογές. Θεωρείται, πάντως, ότι ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ έχει μεγαλύτερη διείσδυση σε συγκεκριμένες περιοχές της περιφέρειας και υστερεί στα αστικά κέντρα.

Ο Χάρης Δούκας μπήκε δυναμικά στο «κάδρο» των δελφίνων του ΠΑΣΟΚ όταν κατάφερε να κερδίσει την εκλογική κούρσα για τον Δήμο Αθηναίων. Το βασικό ισχυρό χαρτί του είναι ότι στη δική του υποψηφιότητα για τον δήμο κατάφεραν να συνεργαστούν αρμονικά ΠΑΣΟΚ και ΣΥΡΙΖΑ, κάτι που αποτελεί για πολλούς –στελέχη και βάση– το ζητούμενο και στην κεντρική πολιτική σκηνή, προκειμένου να διαμορφωθεί ένας ισχυρός αντιπολιτευτικός πόλος απέναντι στην κυβέρνηση και τη Ν.Δ. Με βάση και τις πρώτες μετρήσεις που έχουν δει το φως της δημοσιότητας, θεωρείται ο βασικός αντίπαλος του Νίκου Ανδρουλάκη για την ηγεσία και δεν είναι τυχαίο ότι στο πλευρό του βρίσκονται ήδη αρκετά στελέχη του ΠΑΣΟΚ, όπως ο Χρήστος Πρωτόπαπας, ο Μανώλης Χριστοδουλάκης, η Τόνια Αντωνίου. Το μεγάλο στοίχημα είναι να καταφέρει να ενισχύσει το «αποτύπωμά του» στην περιφέρεια, κάτι που εξηγεί το πυκνό πρόγραμμα περιοδειών που ήδη έχει ξεκινήσει.

> *«Αντε, δυο-τρεις να έχουν να πουν κάτι διαφορετικό. Οι υπόλοιποι; Είναι σαν να ξεκινάμε από τα πρόσωπα και να αναζητούμε τα ρεύματα», λέει στην «Κ» στέλεχος του κόμματος.*

Ο Παύλος Γερουλάνος έχει εμπειρία από τη διαδικασία, καθώς ήταν υποψήφιος και στις προηγούμενες εσωκομματικές εκλογές. Ο Νίκος Παπανδρέου δήλωσε τη στήριξή του προς αυτόν. Θεωρείται ότι ο κ. Γερουλάνος έχει ισχυρή επιρροή στα αστικά κέντρα και ιδιαίτερα στην Αθήνα.

Ο Μιχάλης Κατρίνης συνηθίζει να επισημαίνει ότι δεν πρέπει να υποτιμάται η δύναμη της περιφέρειας. Ως μια υποψηφιότητα από την περιφέρεια ο ίδιος διεκδικεί την ηγεσία με εφόδιο την εκπροσώπηση του ΠΑΣΟΚ στη Βουλή ως επικεφαλής της Κοινοβουλευτικής Ομάδας, το διάστημα πριν ο Νίκος Ανδρουλάκης εκλεγεί βουλευτής στις τελευταίες εθνικές εκλογές. Θέση που του επέτρεψε να οικοδομήσει συμμαχίες μέσα στο κόμμα. Το στοίχημα για τον ίδιο είναι να καταφέρει να κερδίσει ψηφοφόρους στην Αττική και τη βόρεια Ελλάδα, καθώς είναι περισσότερο ισχυρός στην Πελοπόννησο και τη Δυτική Ελλάδα.

Η Μιλένα Αποστολάκη κατάφερε την «ολική επαναφορά» με την επανεκλογή της στον Βόρειο Τομέα Αθηνών στις τελευταίες εθνικές εκλογές. Θεωρείται ότι έχει περισσότερες αναφορές και επιρροή στην Αττική, οπότε το ερώτημα είναι αν θα καταφέρει στο διάστημα της προεκλογικής περιόδου να ισχυροποιήσει την υποψηφιότητά της στην περιφέρεια. Σε κάθε περίπτωση, η υποψηφιότητά της μάλλον διευκολύνει τους υποψηφίους που είναι πιο ισχυροί στην περιφέρεια, καθώς αναμένεται ότι θα αφαιρέσει ψήφους κυρίως από το λεκανοπέδιο.

Η Νάντια Γιαννακοπούλου θα έπρεπε να θεωρείται μια μάλλον αναμενόμενη υποψηφιότητα υπό την έννοια ότι διαφώνησε και συγκρούστηκε με την ηγεσία του κόμματος αρκετές φορές στο παρελθόν, ενώ και δημόσια διατύπωνε τις διαφορετικές θέσεις της σε μια σειρά από κεντρικά ζητήματα της εκάστοτε τρέχουσας πολιτικής επικαιρότητας. Το ερώτημα και στη δική της περίπτωση είναι αν θα καταφέρει να κερδίσει ψήφους στην περιφέρεια και να διεμβολίσει τη δυναμική άλλων υποψηφίων εκεί.

Η Άννα Διαμαντοπούλου, που αναμένεται να ανακοινώσει την υποψηφιότητά της, θεωρείται ότι έχει σαν ισχυρό στοιχείο την «κυβερνησιμότητα», το γεγονός δηλαδή ότι έχει θητεύσει σε καίριες θέσεις στο παρελθόν. Βεβαίως, τα τελευταία χρόνια είχε αποστασιοποιηθεί από το ΠΑΣΟΚ και αυτό είναι ένα στοιχείο που προβληματίζει, σε σχέση με την αποκατάσταση της σχέσης της με την εκλογική βάση. Ένα στοιχείο που θέτουν κάποιοι ως κομβικό σε σχέση με μια δική της υποψηφιότητα είναι το εάν θα καταφέρει να προσελκύσει στη διαδικασία ψηφοφόρους πιο κοντά στον κεντρώο - κεντροδεξιό χώρο, που σε διαφορετική περίπτωση ίσως να μην ενδιαφέρονταν να συμμετάσχουν.

«Ξεκαθάρισμα λογαριασμών» στο συνέδριο

Σε τροχιά σύγκρουσης «νεοπροεδρικοί» και «87» – Δύσκολη εξίσωση η στελέχωση των νέων οργάνων στον ΣΥΡΙΖΑ

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Οταν ο Στέφανος Κασσελάκης ανακοίνωνε στα μέλη της Κεντρικής Επιτροπής πως σκοπεύει «να τους ταράξει στη συλλογικότητα», οι «87» που τον άκουγαν από κάτω σκέφτονταν «να τον ταράξουν στα συλλογικά κείμενα». Και το έκαναν πράξη με το νέο επικριτικό κείμενο που εμφάνισαν την Πέμπτη στην Πολιτική Γραμματεία. Κάπως έτσι συνεχίζεται η ζωή στην Κουμουνδούρου. Εν μέσω καλοκαιρινών αντεγκλήσεων και έντονων συζητήσεων, τα δύο «στρατόπεδα» οδηγούνται στο τελικό «ξεκαθάρισμα λογαριασμών» στο καταστατικό συνέδριο στις 4-6 Οκτωβρίου.

Ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ επιθυμεί να τα αλλάξει όλα και σιγά σιγά ανοίγει τα χαρτιά του. Τα όργανα δεν θα είναι τα ίδια –ενδεχομένως ούτε το όνομα– και τόσο η Κεντρική Επιτροπή όσο και η Πολιτική Γραμματεία θα πάρουν άλλη μορφή. Το μυστικό, ωστόσο, κρύβεται αλλού: στη σύνθεσή τους. Τη συντριπτική πλειοψηφία των διαφωνούντων δεν θα τη βρίσκει πλέον μπροστά του κάθε λίγο και λιγάκι. Να «διασωθεί» από τις σαρωτικές αλλαγές η Ολγα Γεροβασίλη, η οποία καταφέρνει να κρατάει την Αρτα σε δύσκολες εποχές ιδιαιτέρως ψηλά έχοντας δυναμική σε όλη την Ελλάδα; Στους «survivors» θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν και άλλα στελέχη όπως ο Γιώργος Βασιλειάδης λόγω της θέσης του αναπληρωτή γραμματέα που κατείχε και των επαφών που διατηρεί. Σε κάθε περίπτωση η ανάδειξη των νέων οργάνων θα είναι μια ιδιαίτερη διαδικασία ακόμη και για το ποιοι κορυφαίοι θα έχουν συμμετοχή. Οσοι «ενοχλούν» τον Στέφανο Κασσελάκη τόσο στην κοινοβουλευτική ομάδα όσο και στην Πολιτική Γραμματεία εδώ και πολύ καιρό δεν βρίσκονται στους σχεδιασμούς του. Εχει κόψει τους δεσμούς με την επονομαζόμενη «φρουρά Τσίπρα», ενώ την Παρασκευή έβαλε και πάλι κατά του πρώην πρωθυπουργού για την οικονομική διαχείριση που έκανε.

Η «πολεμική» ανάμεσα στην προεδρική πτέρυγα και τους «87» εντείνεται μέρα με τη μέρα. Πρόσφατα μπήκε και πάλι στη φαρέτρα το «όπλο» των διαγραφών, με τον Χρήστο Σπίρτζη να βρίσκεται στο στόχαστρο 70 μελών. Στους υπογράφοντες δεν υπάρχει κάποιο κορυφαίο στέλεχος, με ορισμένους από την εσωκομματική αντιπολίτευση να κάνουν λόγο για επαναφορά του «μπαμπούλα» του «εσωτερικού εχθρού». Το «παιχνίδι» είναι ανοιχτό και τα βέλη είναι συνεχή. Οι «87» κατηγορούνται πως μόνο «για τα μάτια του κόσμου» έχουν ενδιαφερθεί για το μέλλον των κομματικών Μέσων και τους εργαζομένους σε αυτά.

> *Οσοι «ενοχλούν» τον Στέφανο Κασσελάκη τόσο στην κοινοβουλευτική ομάδα όσο και στην Πολιτική Γραμματεία εδώ και πολύ καιρό δεν βρίσκονται στους σχεδιασμούς του.*

Δεν ακολούθησαν τον Στέφανο Κασσελάκη στην επίσκεψη που έκανε στην «Αυγή», ενώ όταν στην Κ.Ε. ζητήθηκε να δοθούν λεφτά για ενίσχυση της εφημερίδας μαζεύτηκαν μόλις 7.000 ευρώ. Ποιο είναι το εντυπωσιακό στοιχείο; Σύμφωνα με ασφαλείς πληροφορίες, 5.000 κατέβαλαν η Ρένα Δούρου με τον σύζυγό της Γιάννη Μπενίση. Τα υπόλοιπα προέρχονταν από μέλη, ενώ 500 ευρώ φέρεται να προσέφερε κορυφαία πρώην υπουργός του κόμματος που δεν ανήκει στο περιβάλλον του προέδρου.

Το ερώτημα για τον ΣΥΡΙΖΑ είναι ένα. Αντέχει το κόμμα μια τρίτη διάσπαση; Οι προηγούμενες δύο έγιναν από την αριστερή πτέρυγα, με τον Στέφανο Κασσελάκη να δείχνει πως «δεν ενδιαφέρεται». Οι «οκτώ» διαφωνούντες της Πολιτικής Γραμματείας (Αλέκος Φλαμπουράρης, Ολγα Γεροβασίλη, Κατερίνα Νοτοπούλου, Θανάσης Θεοχαρόπουλος, Γιάννης Ραγκούσης, Κώστας Ζαχαριάδης, Ζωή Καρκούλια, Ελένη Συμεωνίδου) μαζί με τους βουλευτές που υπέγραψαν το κείμενο των «87» (Αθηνά Λινού, Διονύσης Καλαματιανός, Χρήστος Γιαννούλης) δεν ανήκαν ποτέ στο ριζοσπαστικό κομμάτι του κόμματος. Μια νέα αποχώρηση ενδεχομένως να οδηγήσει τον ΣΥΡΙΖΑ να ακροβατεί μεταξύ μονοψήφιων και διψήφιων ποσοστών και πολλά πρώην στελέχη να συμμετέχουν στις συζητήσεις που πιθανότατα να ξεκινήσουν από τα τέλη του έτους για την ενωμένη Κεντροαριστερά. Ηδη οι Διονύσης Τεμπονέρας, Αντώνης Κοτσακάς και Χάρης Τσιόκας πήραν πρωτοβουλία για να ανοίξει ο διάλογος. Ενα εντελώς διαφορετικό τοπίο θα δημιουργηθεί μετά τις εκλογές στο ΠΑΣΟΚ και αυτό το γνωρίζουν καλά στην Κουμουνδούρου.

Τα «όργανα» στον ΣΥΡΙΖΑ τώρα ξεκίνησαν και πολλά από τα παραπάνω στελέχη είναι σίγουρο πως δεν θα επιλέξουν τη σιωπή αν το κόμμα συνεχίσει να υποχωρεί δημοσκοπικά και οδηγηθεί στο συνέδριο με ένα ποσοστό κατώτερο από αυτό των ευρωεκλογών. Δεν είναι ξεκάθαρο, ωστόσο, αν θα έχει βρεθεί το πρόσωπο που για δεύτερη φορά θα βγει απέναντι στην ηγεσία.

Ολοι νικητές και όλοι χαμένοι

Οι πρωταγωνιστές του γαλλικού δράματος καρκινοβατούν παρασκηνιακά με στόχο σχηματισμό βιώσιμης κυβέρνησης

A.P.PHOTO/THOMAS PADILLA

Ο Ζαν Λικ Μελανσόν εμφανίζεται αδιάλλακτος και απρόθυμος για συμβιβασμούς, το πιθανότερο σενάριο είναι ότι το Νέο Λαϊκό Μέτωπο θα οδηγηθεί στη διάσπαση. Ακόμη και προεκλογικά ο Μακρόν είχε τοποθετήσει τον Μελανσόν στον αντίποδα της ακροδεξιάς Εθνικής Συσπείρωσης της Μαρίν Λεπέν, αναβιώνοντας τη θεωρία των δύο άκρων και αποκλείοντας οποιαδήποτε συνεργασία μαζί του.

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

«Κανείς δεν κέρδισε», απεφάνθη ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν μετά τον β΄ γύρο των βουλευτικών εκλογών στη χώρα. Αν και κάποιος θα μπορούσε να κατηγορήσει τον «Ερζάτς ντε Γκωλ», όπως τον αποκάλεσε το Politico, ότι αρνείται να αποδεχθεί την ήττα του, υπάρχει ένας πυρήνας αλήθειας στα λόγια του. Προσέφυγε σπασμωδικά στις κάλπες μετά την καταστροφική καταγραφή του κόμματός του στις ευρωεκλογές, χωρίς να ρωτήσει κανέναν στενό συνεργάτη του, αιφνιδιάζοντας τους αντιπάλους του, την κοινή γνώμη και τους ίδιους τους υπουργούς του. Στόχος του ήταν να συσπειρώσει τους ψηφοφόρους γύρω από την παράταξή του από τον φόβο της συγκατοίκησης με μια ακροδεξιά κυβέρνηση. Το σκιάχτρο της Εθνικής Συσπείρωσης πράγματι ενεργοποίησε τα δημοκρατικά αντανακλαστικά του εκλογικού σώματος. Εν μέρει το ρίσκο που ανέλαβε απέδωσε καρπούς. Οχι προς όφελός του, όμως. Το κόμμα του έχασε 76 έδρες, σχεδόν το ένα τρίτο της κοινοβουλευτικής του δύναμης. Ο Μακρόν δεν βγήκε ούτε νικητής ούτε ηττημένος από την αναμέτρηση. Παραμένει όμως εξίσου αντιδημοφιλής με πριν. Ενα 70% των πολιτών έχει αρνητική άποψη για το πρόσωπό του.

Λείπουν 100+1 έδρες

Πρώτο σε έδρες είναι το Νέο Λαϊκό Μέτωπο στη νέα Εθνοσυνέλευση, αυξάνοντας την κοινοβουλευτική του παρουσία κατά 57 έδρες. Συγκέντρωσε, όμως, μόλις 188, πολύ μακριά από τις 289 έδρες που θα του χάριζαν αυτοδυναμία.

Ο Γκαμπριέλ Ατάλ κατά την έξοδό του από το παραβάν του εκλογικού κέντρου. Η υποβολή παραίτησης ήταν η μόνη επιλογή για τον πρωθυπουργό της Γαλλίας, μετά την ετυμηγορία της κάλπης.

Με δεδομένο ότι αποτελείται από τέσσερα ετερόκλητα κόμματα και ο ηγέτης του μεγαλύτερου και αριστερότερου εξ αυτών, της Ανυπότακτης Γαλλίας, ο Ζαν Λικ Μελανσόν εμφανίζεται αδιάλλακτος και απρόθυμος για συμβιβασμούς, το πιθανότερο σενάριο είναι ότι θα οδηγηθεί στη διάσπαση. Ακόμη και προεκλογικά ο Μακρόν είχε τοποθετήσει τον Μελανσόν στον αντίποδα της ακροδεξιάς Εθνικής Συσπείρωσης της Μαρίν Λεπέν, αναβιώνοντας τη θεωρία των δύο άκρων και αποκλείοντας οποιαδήποτε συνεργασία μαζί του. Στην έκκλησή του για άρση της κυβερνητικής παράλυσης ο Γάλλος πρόεδρος απευθύνθηκε στις δυνάμεις που πιστεύουν στις αρχές της Πέμπτης Γαλλικής Δημοκρατίας, υπονοώντας εμμέσως ότι εξαιρεί τον Μελανσόν από αυτές. «Ολες οι πολιτικές δυνάμεις που ταυτίζονται με τους θεσμούς της Δημοκρατίας, το κράτος δικαίου, τον κοινοβουλευτισμό, τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό και την προάσπιση της γαλλικής ανεξαρτησίας, θα πρέπει να εμπλακούν σε έναν ειλικρινή διάλογο για την οικοδόμηση μιας στέρεης πλειοψηφίας», είπε χαρακτηριστικά. Αφού λοιπόν ο Μελανσόν τερμάτισε μεν πρώτος με τον ευκαιριακό συνασπισμό κομμάτων που σχημάτισε βιαστικά για να αναχαιτίσει την ακροδεξιά πρόκληση και το εκλογικό σύστημα, αλλά δεν πρόκειται να κυβερνήσει, μπορεί ταυτόχρονα να θεωρηθεί και νικητής και χαμένος. Μην ξεχνάμε άλλωστε ότι το κόμμα του δεν πήγε ιδιαίτερα καλά, αφού αύξησε μόλις κατά 5 τις έδρες του.

Από πρώτη, τρίτη...

Οσο για τη Μαρίν Λεπέν, είναι το κατεξοχήν πρόσωπο στο οποίο βρίσκει την επαλήθευσή της η διαπίστωση του Μακρόν. Η Εθνική Συσπείρωση (RN) εξασφάλισε την πρωτιά με 33,3% στον πρώτο γύρο, αλλά στον δεύτερο τερμάτισε τρίτη, αν και διαθέτει πλέον 53 επιπλέον βουλευτές. Κι ενώ έβαλε νερό στο κρασί της, εγκαταλείποντας τόσο τον αντισημιτισμό του πατέρα της Ζαν Μαρί Λεπέν όσο και τις εξαγγελίες περί Frexit, οι ψηφοφόροι στη συντριπτική τους πλειοψηφία δεν θέλουν να της αναθέσουν την εξουσία. Δεν πείθονται από το ήπιο πρόσωπό της, άλλωστε αρκετοί υποψήφιοι του κόμματος διαπομπεύτηκαν προεκλογικά επειδή πόζαραν με σβάστικες ή είχαν προβεί σε ρατσιστικές αναρτήσεις στα σόσιαλ μίντια. Η λεοντή της μετριοπάθειας μπορεί να προσελκύει τους δυσαρεστημένους αντιελιτιστές εκτός αστικών κέντρων, το πλαφόν της επιρροής της όμως είναι συγκεκριμένο. Κι αυτό για τις προσωπικές της φιλοδοξίες είναι απογοητευτικό. Αφού το κόμμα της δεν κατάφερε να γίνει κυβέρνηση με επικεφαλής τον φωτογενή «προτεζέ» της, τον Ζορντάν Μπαρντελά, πώς θα μπορέσει η ίδια να βγει πρόεδρος σε τρία χρόνια;

Συντριβή

Οι μόνοι που μπορούν με βεβαιότητα να αισθανθούν ότι ηττήθηκαν κατά κράτος είναι οι συντηρητικοί Ρεπουμπλικανοί. Το κόμμα, που συνεχίζει την παράδοση του στρατηγού Ντε Γκωλ, έχει χάσει μέσα σε 7 χρόνια 10 ποσοστιαίες μονάδες και την περασμένη Κυριακή περιορίστηκε στο 6%. Η απώλεια 13 εδρών ήρθε μετά τις παλινωδίες της ηγεσίας του, που αρχικά άφησε ανοιχτό το ενδεχόμενο της συνεργασίας με την Εθνική Συσπείρωση στον β΄ γύρο, για να αναδιπλωθεί στη συνέχεια και να αποπέμψει εκείνον που τόλμησε να διαρρήξει την υγειονομική ζώνη γύρω από τη Μαρίν Λεπέν, τον Ερίκ Σιοτί.

Κερδισμένοι - χαμένοι λοιπόν οι βασικοί πρωταγωνιστές του γαλλικού δράματος καρκινοβατούν παρασκηνιακά με στόχο τον σχηματισμό μιας βιώσιμης κυβέρνησης. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες που ξεκινούν στα τέλη Ιουλίου επιβραδύνουν τις διεργασίες. Ο πρόεδρος ζήτησε από τον πρωθυπουργό του να παραμείνει προσωρινά στη θέση του. Η βραδύτητα ενθαρρύνει τις εσωκομματικές έριδες. Στη Συσπείρωση έχουν βγει ήδη τα μαχαίρια για τις ευθύνες της ήττας (;). Οι εταίροι στο Νέο Λαϊκό Μέτωπο προσπαθούν να εμφυσήσουν λίγο ρεαλισμό στις φιλοδοξίες του Μελανσόν. Κι ο Μακρόν κρύβεται επειδή έχει συνειδητοποιήσει πόσο μισητός είναι, ακόμη και μεταξύ των υπουργών του. Παρεμβαίνει πλέον κυρίως με ανοιχτές επιστολές.

A.P.PHOTO/LOUISE DELMOTTE

Η Μαρίν Λεπέν έβαλε νερό στο κρασί της, εγκαταλείποντας τόσο τον αντισημιτισμό του πατέρα της, Ζαν-Μαρί, όσο και τις εξαγγελίες περί Frexit, ωστόσο οι ψηφοφόροι δεν θέλουν να της αναθέσουν την εξουσία. Η λεοντή της μετριοπάθειας μπορεί να προσελκύει τους δυσαρεστημένους αντιελιτιστές εκτός αστικών κέντρων, το πλαφόν της επιρροής της όμως είναι συγκεκριμένο.

GoGordian REAL ESTATE

Go Residential
ΑΝΑΚΑΛΥΨΤΕ ΤΗ ΝΕΑ ΣΑΣ ΣΤΕΓΗ!

Οικιστικά οικόπεδα στην Χρυσελεούσα, Στρόβολος

- Τρία οικιστικά οικόπεδα σε προνομιακή τοποθεσία.
- Βρίσκονται κατά μήκος της οδού Κυριάκου Μάτση, 230μ από την εκκλησία της Αγίας Σοφίας και 350μ από την οδό Ελαιώνων.
- Συνολικό εμβαδόν 2,312 τ.μ.
- Συνολική πρόσοψη 35μ.
- Εύκολη πρόσβαση σε όλες τις ανέσεις και εύκολη πρόσβαση στο κέντρο της Λευκωσίας.

Ref: 6698

Η ιδανική επενδυτική ευκαιρία!

7777 5656
www.gogordian.com

€1.600.000+ΦΠΑ

Του δείχνουν την έξοδο

Ο Τζο Μπάιντεν αντιμέτωπος με αυξανόμενες εκκλήσεις να αποσυρθεί από την κούρσα.

A.P. PHOTO/ALEX BRANDON

Νάνσι Πελόζι

Η πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων λέει ότι ο Μπάιντεν πρέπει να αποφασίσει γρήγορα, ενώ αρνήθηκε να τον στηρίξει.

A.P. PHOTO/JOHN MCDONNELL

Πίτερ Ουέλτς

Ο γερουσιαστής του Βερμόντ έγινε ο πρώτος Δημοκρατικός του οργάνου που κάλεσε τον Μπάιντεν να αποσυρθεί, «για το καλό της χώρας».

EVAN AGOSTINI/INVISION/A.P.

Τζορτζ Κλούνεϊ

Ο αστέρας του Χόλιγουντ, ο οποίος συγκέντρωσε 30 εκατ. δολάρια για λογαριασμό των Δημοκρατικών τον Ιούνιο, απέσυρε τη στήριξή του στον Μπάιντεν, σε άρθρο του στους New York Times.

Το ΝΑΤΟ και τα «μπερδέματα»

Η εξαιρετικά δύσκολη θέση στην οποία έχει περιέλθει ο πρόεδρος Μπάιντεν αναδείχθηκε και από την εμφάνισή του στη συνέντευξη Τύπου στο τέλος της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ στη Ουάσιγκτον. Η συνέντευξη Τύπου διήρκεσε σχεδόν μία ώρα και μεταδόθηκε ζωντανά από τα τηλεοπτικά δίκτυα εθνικής εμβέλειας. Ο Μπάιντεν, επί των ημερών του οποίου το ΝΑΤΟ απέκτησε νέα πνοή και επεκτάθηκε στη Σουηδία και στη Φινλανδία, μίλησε επί μακρόν και αναλυτικά για τους πολέμους στην Ουκρανία και στη Γάζα, τον ανταγωνισμό με την Κίνα και για την οικονομική και τη μεταναστευτική πολιτική του. Ανέδειξε το αχανές χάσμα που τον χωρίζει με τον αντίπαλό του στην εξωτερική πολιτική και απάντησε σε σειρά ερωτήσεων για τη φυσική και την πνευματική του κατάσταση. Αλλά σε ερώτηση για την αντιπρόεδρό του, μπέρδεψε το όνομά της με αυτό του Τραμπ, ενώ νωρίτερα, προλογίζοντας τον Ουκρανό πρόεδρο Βολοντίμιρ Ζελένσκι, τον αποκάλεσε «πρόεδρο Πούτιν». Μετά τη συνέντευξη Τύπου, ο Τζιμ Χάιμς, επικεφαλής των Δημοκρατικών στην επιτροπή πληροφοριών της Βουλής των Αντιπροσώπων, και δύο ακόμη βουλευτές τον κάλεσαν να παραιτηθεί από υποψήφιος. Ο ίδιος μπορεί να επιμένει ότι δεν πάει πουθενά, αλλά το κύμα αμφισβήτησης στο κόμμα του, στο τέλος μιας αγωνιώδους εβδομάδας, έδειχνε ξανά να φουσκώνει.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ**

Στη συνέντευξή του στον Τζορτζ Στεφανόπουλο στις 5 Ιουλίου, την πρώτη που παραχώρησε μετά το καταστροφικό ντιμπέιτ με τον Ντόναλντ Τραμπ στις 27 Ιουνίου, ο Τζο Μπάιντεν, έδωσε με σαφή τρόπο το στίγμα των προθέσεών του σχετικά με την προεκλογική του εκστρατεία. Μόνον ο Θεός θα μπορούσε να τον πείσει να εγκαταλείψει την κούρσα, είπε.

Με τον Υψιστο να αρνείται πεισματικά να παρέμβει στα εσωκομματικά των Δημοκρατικών, αλλά την «ομερτά» να έχει σπάσει, στελέχη και χρηματοδότες του κόμματος, την περασμένη εβδομάδα, συνέχισαν να εντείνουν τις πιέσεις προς τον Αμερικανό πρόεδρο να παραμερίσει.

Εν τω μεταξύ, το επιτελείο του Τραμπ έχει αποφύγει να κεφαλαιοποιήσει επικοινωνιακά το ντιμπέιτ, ενώ διαμηνύει προς πάσα κατεύθυνση ότι θα ήταν προσβολή για τη δημοκρατία αν οι Δημοκρατικοί επιχειρούσαν να αντικαταστήσουν τον Μπάιντεν ως υποψήφιο.

Η εβδομάδα ξεκίνησε με μια νέα στρατηγική από την ομάδα του Μπάιντεν. Μετά τη συνέντευξη στον Στεφανόπουλο και τα τηλεφωνήματα προς εκλεγμένους αξιωματούχους των Δημοκρατικών για να τους καθησυχάσει ότι μπορεί να αντεπεξέλθει στις απαιτήσεις του προεκλογικού αγώνα, ο 81χρονος υποψήφιος αποφάσισε να περάσει στην αντεπίθεση.

Με επιστολή του προς τους Δημοκρατικούς τη Δευτέρα, ο Μπάιντεν δήλωσε την «ακράδαντη» πρόθεσή του να μην αποσυρθεί και την πεποίθησή του πως είναι το πρόσωπο με τις καλύτερες προοπτικές επικράτησης επί του Τραμπ. Αναφέρθηκε επίσης εκτενώς στις προκριματικές εκλογές, σημειώνοντας ότι μπορούσε οποιοσδήποτε να διεκδικήσει το χρίσμα και ότι έλαβε το 87% των ψήφων (αγνοώντας όμως τις πιέσεις που το επιτελείο του και η εθνική επιτροπή του κόμματος άσκησαν σε οποιονδήποτε σημαίνοντα Δημοκρατικό σκεφτόταν να θέσει υποψηφιότητα). «Πώς μπορούμε να υπερασπιζόμαστε τη δημοκρατία στο έθνος μας, αλλά να την αγνοούμε στο κόμμα μας;» όπως –κακόπιστα– το έθεσε.

Ακόμη πιο επιθετικός ήταν σε τηλεφωνική συνέντευξη που παραχώρησε στην εκπομπή «Mornin' Joe» του MSNBC, την οποία παρουσιάζει το –άκρως υποστηρικτικό– ζευγάρι των Τζο Σκάρμπορο και Μίκα Μπρεζίνσκι. Ο Μπάιντεν, υψώνοντας αρκετές φορές τον τόνο της φωνής του, κατακεραύνωσε την ελίτ του κόμματος για το ρεύμα αμφισβήτησης εναντίον του και προκάλεσε τους επικριτές του να επιχειρήσουν να τον ανατρέψουν στο συνέδριο του κόμματος (19-22 Αυγούστου στο Σικάγο).

Λόγοι υγείας;

Την ίδια ημέρα, ωστόσο, οι New York Times αποκάλυψαν ότι ένας ειδικός στη νόσο του Πάρκινσον επισκέφθηκε τον Λευκό Οίκο οκτώ φορές μέσα σε οκτώ μήνες μεταξύ του Ιουλίου του 2023 και του περασμένου Μαρτίου (πιο πρόσφατες επισκέψεις θα γνωστοποιηθούν αργότερα βάσει της πολιτικής οικειοθελούς δημοσιοποίησης του Λευκού Οίκου, επί Μπάιντεν).

Ο επίσημος γιατρός του προέδρου, Κέβιν Ο' Κόνορ, επιβεβαίωσε ότι ο ειδικός, ονόματι Κέβιν Κανάρντ, έχει εξετάσει τρεις φορές τον Αμερικανό πρόεδρο, στο πλαίσιο του ετήσιου τσεκ απ, και δεν έχει βρει ενδείξεις νόσησης με Πάρκινσον. Ο δρ Ο' Κόνορ άφησε να εννοηθεί πως οι πρόσφατες επισκέψεις αφορούν το προσωπικό του Λευκού Οίκου, όχι τον Μπάιντεν.

Η Wall Street Journal, από την πλευρά της, δημοσίευσε εκτενές ρεπορτάζ για τους τρόπους με τους οποίους οι συνεργάτες του προέδρου επιδόθηκαν, ιδίως τους τελευταίους 12 μήνες, σε μια συστηματική επιχείρηση απόκρυψης της διολίσθησης των ικανοτήτων του. Στο δημοσίευμα σημειώνεται ότι ο Μπάιντεν έχει παραχωρήσει λιγότερες συνεντεύξεις και συνεντεύξεις Τύπου από οποιονδήποτε προκάτοχό του από την εποχή του Ρόναλντ Ρέιγκαν. Το επιτελείο του συχνά κρατάει τους δημοσιογράφους μακριά από τον πρόεδρο των ΗΠΑ ή παίζει δυνατά μουσική όταν τελειώνει τις ομιλίες του ώστε να αποφευχθούν ερωτήσεις για τις οποίες δεν είναι προετοιμασμένος.

Την Τετάρτη, εν τω μεταξύ, η πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων και ένα από τα πιο βαριά ονόματα των Δημοκρατικών, Νάνσι Πελόζι, εμφανίστηκε στην ίδια εκπομπή («Mornin' Joe») και δήλωσε ότι «εξαρτάται από τον Μπάιντεν η απόφαση αν θα συνεχίσει να είναι υποψήφιος». Δεν διέφυγε κανενός το γεγονός ότι το σχόλιο έγινε λίγες ημέρες αφότου ο υπό πολιορκία πρόεδρος είχε διασαφηνίσει χωρίς αστερίσκους την πρόθεσή του να μην αποσυρθεί (η Πελόζι είχε ήδη προκαλέσει αίσθηση την προηγούμενη εβδομάδα, σημειώνοντας ότι είναι «εύλογο» ερώτημα εάν η επίδοση του Μπάιντεν στη μοιραία τηλεμαχία ήταν ένα «επεισόδιο» ή σύμπτωμα μιας «κατάστασης»).

«Θα ήταν ξεκαρδιστικό, αν δεν αφορούσε την ηγεσία του ελεύθερου κόσμου», σχολιάζει στην «Κ» η Μέγκαν Μακάρντλ, αρθρογράφος της Washington Post. «Καθ' όλη τη διάρκεια της περασμένης εβδομάδας, Δημοκρατικοί με επιρροή, όπως η Νάνσι Πελόζι, λένε ότι ο πρόεδρος Μπάιντεν πρέπει να πάρει επειγόντως απόφαση για το αν θα παραμείνει στην προεκλογική κούρσα. Ο πρόεδρος Μπάιντεν ανταποκρίνεται, δηλώνοντας εκ νέου ότι θα παραμείνει υποψήφιος. Και με ένα πανικόβλητο ύφος, σαν να λένε "όχι, όχι έτσι", κι άλλοι Δημοκρατικοί επαναλαμβάνουν ότι ο χρόνος για να αποφασίσει αν θα αποσυρθεί έχει σχεδόν εξαντληθεί».

Στέψη άνευ αντιπάλου

Η απόπειρα της ομάδας Μπάιντεν να απονομιμοποιήσει την εκστρατεία πίεσης εναντίον του ως προϊόν μηχανορραφιών της ελίτ των Δημοκρατικών, που επιχειρούν να ανατρέψουν τη βούληση των ψηφοφόρων που του χάρισαν το χρίσμα, έχει εμφανείς αδυναμίες. Οπως έχουν σημειώσει πολλοί σχολιαστές, τα κορυφαία στελέχη και οι χρηματοδότες του κόμματος συνέδραμαν την επιχείρηση στέψης άνευ αντιπάλου του Μπάιντεν, παρά το σταθερά υψηλό ποσοστό των ψηφοφόρων στις δημοσκοπήσεις που εξέφραζαν σκεπτικισμό για την ικανότητά του να εκτελέσει τα βαριά του καθήκοντα στην ηλικία του.

Το ποσοστό αυτό, μετά την τηλεμαχία, αυξήθηκε περαιτέρω. Σε δημοσκόπηση των New York Times και του Sienna College που δημοσιεύθηκε στις 3 Ιουλίου, το 74% των ερωτηθέντων –συμπεριλαμβανομένου του 59% των Δημοκρατικών– απάντησε ότι ο Μπάιντεν είναι υπερβολικά γέρος για να είναι αποτελεσματικός πρόεδρος.

A.P. PHOTO/SUSAN WALSH

«Πάγωσαν» δωρεές ύψους 90 εκατ. δολαρίων!

Ο Τζο Μπάιντεν αποχωρεί από το βήμα μετά τη συνέντευξη Τύπου που παραχώρησε στο περιθώριο της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ, στην Ουάσιγκτον. Η εμφάνισή του δεν καθησύχασε, όπως ο ίδιος περίμενε, τους ψηφοφόρους του. Αντιθέτως, όπως ανακοινώθηκε, μερίδα χρηματοδοτών της καμπάνιας του, λίγη ώρα μετά την ομιλία του, «πάγωσε» δωρεές ύψους 90 εκατ. δολαρίων!

ΤΖΟ ΜΠΑΪΝΤΕΝ

Μισοάδεια ή μισογεμάτη η κλεψύδρα του;

Εντείνονται οι πιέσεις προς τον Αμερικανό πρόεδρο να εγκαταλείψει την κούρσα για την επανεκλογή του

Σε δημοσκόπηση των New York Times και του Sienna College, το 74% των ερωτηθέντων απάντησε ότι ο Μπάιντεν είναι υπερβολικά μεγάλος για να είναι αποτελεσματικός πρόεδρος.

Νομοθέτες σε νευρική κρίση

Η επιμονή του Μπάιντεν ότι δεν αποσύρεται δεν αποκατέστησε την ηρεμία στις τάξεις των Δημοκρατικών. Τη Δευτέρα, σημαντικοί ηγέτες του κόμματος, όπως ο επικεφαλής της πλειοψηφίας στη Γερουσία, Τσακ Σούμερ, και το αστέρι της προοδευτικής πτέρυγας, Αλεξάντρια Οκάσιο-Κορτέζ, έκαναν δηλώσεις στήριξης του υποψηφίου. Αργότερα μέσα στην εβδομάδα, ωστόσο, διέρρευσε (Axios) ότι ο Σούμερ είναι ανοιχτός στο ενδεχόμενο αντικατάστασης του Μπάιντεν.

Την Τρίτη, η συνάντηση των Δημοκρατικών βουλευτών στο προεκλογικό αρχηγείο τους, ανέδειξε τις βαθιές διαφωνίες μεταξύ τους – και την απόγνωση ορισμένων εξ αυτών. Ενας βουλευτής, απαντώντας σε ερωτήσεις δημοσιογράφων εξερχόμενος από τη συνάντηση, είπε ότι τα μέλη της κοινοβουλευτικής ομάδας «δεν βρίσκονται στην ίδια σελίδα, ούτε καν στο ίδιο βιβλίο» στο κρίσιμο ζήτημα της υποψηφιότητας Μπάιντεν.

Χαρακτηριστικό ήταν το παράδειγμα του Τζέρι Νάντλερ, βουλευτή από τη Νέα Υόρκη και πιο υψηλόβαθμου Δημοκρατικού στην επιτροπή δικαστικών υποθέσεων. Την περασμένη Κυριακή, σε τηλεδιάσκεψη με συναδέλφους βουλευτές, ο Νάντλερ φέρεται να δήλωσε ευθέως ότι ο Μπάιντεν πρέπει να κάνει στην άκρη. Την Τρίτη, όμως, προσερχόμενος στη συνάντηση της κοινοβουλευτικής ομάδας, υπογράμμισε ότι οι όποιες ανησυχίες του είναι «άνευ σημασίας» και ότι ο Μπάιντεν θα είναι ο υποψήφιος των Δημοκρατικών και «όλοι πρέπει να τον στηρίξουμε».

Οι γερουσιαστές

Αναβρασμός επικρατεί και μεταξύ των γερουσιαστών του κόμματος. Σε ένα τεταμένο μεσημέρι την Τρίτη, ορισμένοι εξ αυτών, σύμφωνα με το ρεπορτάζ, εξέφρασαν την εκτίμηση πως ο Μπάιντεν δεν μπορεί να κερδίσει. Αργότερα την ίδια ημέρα, μιλώντας στο CNN, ο γερουσιαστής του Κολοράντο, Μάικλ Μπένετ, ανέφερε το ίδιο δημοσίως και προειδοποίησε ότι οι Δημοκρατικοί κινδυνεύουν να υποστούν σαρωτική ήττα και να παραδώσουν στους Ρεπουμπλικανούς τον έλεγχο τόσο της Γερουσίας όσο και της Βουλής των Αντιπροσώπων. Ο Λευκός Οίκος, στον απόηχο του ντιμπέιτ, «δεν έχει κάνει τίποτα για να δείξει ότι έχει ένα σχέδιο για να επικρατήσει» κατά του Τραμπ, σύμφωνα με τον Μπένετ.

Αμφιβολίες για τη δυνατότητα του Μπάιντεν να συνεχίσει εξέφρασε και η γερουσιαστής της πολιτείας της Ουάσιγκτον, Πάτι Μάρεϊ, επικεφαλής της πανίσχυρης επιτροπής πιστώσεων και τρίτη στη σειρά της διαδοχής για την προεδρία, αλλά και οι γερουσιαστές Τέστερ (Μοντάνα), Μπράουν (Οχάιο) και Χάινριχ (Νέο Μεξικό). Την Τετάρτη, ο Πίτερ Γουέλτς από το Βερμόντ έγινε ο πρώτος γερουσιαστής του κόμματος που ζήτησε ανοιχτά από τον Αμερικανό πρόεδρο να παραιτηθεί από την κούρσα (το ίδιο είχαν κάνει, έως τότε, εννέα μέλη της Βουλής).

«Ο πρόεδρος Μπάιντεν είναι σαφές ότι δεν είναι σε θέση να διεξαγάγει τον προεκλογικό αγώνα, ούτε –πολύ περισσότερο– να διοικήσει τη χώρα», λέει στην «Κ» η Μέγκαν Μακάρντλ. «Αλλά δεν είμαι σίγουρη αν οποιαδήποτε αποτυχία, όσο συντριπτική κι αν είναι, θα τρυπήσει την παχιά ασπίδα που οι εξ απορρήτων του έχουν υψώσει γύρω του, θα διεισδύσει εντός των δικών του προστατευτικών στρωμάτων αλαζονείας και πικρίας, και θα τον φέρει αντιμέτωπο με την πραγματικότητα ότι δεν μπορεί πλέον να κάνει αυτή τη δουλειά. Και αν δεν συμβεί αυτό, μάλλον το κόμμα του δεν μπορεί να τον αναγκάσει να το αποδεχθεί».

50 ΧΡΟΝΙΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΤΤΙΛΑ

«Αλέξανδρος εισήχθη εις κλινικήν»

Στις 15 Ιουλίου 1974, εκδηλώθηκε το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου ενορχηστρωμένο από την ελληνική χούντα – Τι συνέβη πραγματικά

Του **ΑΓΓΕΛΟΥ ΣΥΡΙΓΟΥ**

Με το σύνθημα «Αλέξανδρος εισήχθη εις κλινικήν» εκδηλώθηκε τη 15η Ιουλίου 1974 στρατιωτικό πραξικόπημα κατά του εκλεγμένου προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Το πραξικόπημα είχε σχεδιάσει η χούντα στην Ελλάδα. Υπήρχαν δύο ακόμη συνθήματα: «Ο Αλέξανδρος πάει καλά», ήταν το σύνθημα ότι το πραξικόπημα εξελίσσεται επιτυχώς. «Ο Αλέξανδρος ασθενεί βαρέως» ήταν το σύνθημα ότι η επιχείρηση δεν πηγαίνει καλά. Στην πραγματικότητα, η εξέλιξη του πραξικοπήματος ήταν αδιάφορη. Το βασικό ήταν ότι οι Τούρκοι είχαν αποκτήσει πλέον την ιδανική αφορμή, για να επέμβουν στρατιωτικά στο νησί.

Γιατί η χούντα στράφηκε κατά του Μακαρίου;

Από τις πρώτες ημέρες της δικτατορίας στην Ελλάδα, υπήρχε εχθρικό κλίμα ανάμεσα στη χούντα και στον Μακάριο. Ο τελευταίος εθεωρείτο και προ της δικτατορίας φιλοσοβιετικός. Του είχαν προσάψει το προσωνύμιο «κόκκινος παπάς» ή «Red Archbishop». Λόγω του υποτιθέμενου φιλοσοβιετισμού, οι χουντικοί θεωρούσαν τον Μακάριο ως εμπόδιο για οποιαδήποτε διευθέτηση του Κυπριακού με την Τουρκία εντός των κόλπων του ΝΑΤΟ. Παράλληλα, ενοχλούσε ότι ο Μακάριος την εποχή της χούντας ήταν ο μοναδικός εκλεγμένος ηγέτης, έστω ενός τμήματος των Ελλήνων, με υψηλή δημοφιλία και στην Ελλάδα. Τέλος, η διάκριση μεταξύ ευκταίου (ένωση) και εφικτού (διατήρηση ανεξαρτησίας Κυπριακής Δημοκρατίας) που είχε κάνει ο Μακάριος το 1968, είχε οδηγήσει πολλούς να τον χαρακτηρίζουν προδότη του «όρκου της Φανερωμένης» που είχε δώσει ο ίδιος το 1954, όταν ξεκινούσε ο αγώνας του κυπριακού ελληνισμού: «Θα παραμείνωμεν πιστοί έως θανάτου εις το εθνικόν μας αίτημα... την Ενωσιν και μόνον την Ενωσιν». Για όλους αυτούς τους λόγους η χούντα ήθελε να απομακρύνει τον Μακάριο από την εξουσία. Ο δικτάτορας Παπαδόπουλος απέφυγε, πάντως, την ανοιχτή, βίαιη αντιπαράθεση μαζί του. Αντιθέτως, ο Ιωαννίδης δεν είχε τέτοιες αναστολές.

Τι κατάσταση επικρατούσε στην Κύπρο πριν από το πραξικόπημα;

Οι σχέσεις με την Τουρκία ήταν εξαιρετικά τεταμένες μετά τις διακοινοτικές ταραχές του 1963. Το 25% των Τουρκοκυπρίων είχε τότε φύγει από τα σπίτια του και κατοικούσε σε αμιγείς περίκλειστους θυλάκους που ήταν διασκορπισμένοι σε διάφορα σημεία του νησιού και περιφρουρούνταν από την Εθνική Φρουρά και την αστυνομία. Ο πιο μεγάλος από αυτούς ήταν ο θύλακος της Λευκωσίας. Ούτε και στην ελληνική κυπριακή πλευρά η κατάσταση ήταν καλή. Πριν από την εισβολή επικρατούσε εμφυλιοπολεμική ατμόσφαιρα. Κύριος φορέας της ήταν μια οργάνωση που είχε συστήσει το 1971 ο στρατηγός Γρίβας υπό την ονομασία «ΕΟΚΑ Β΄». Από τα τέλη του 1973 προχωρούσε σε επιθέσεις κατά αστυνομικών τμημάτων, δολοφονίες και απαγωγές. Μεταξύ 1970-73 έγιναν δύο απόπειρες δολοφονίας του ιδίου του Μακαρίου. Αντιστοίχως ο Μακάριος είχε συστήσει το εφεδρικό σώμα της αστυνομίας, το οποίο συχνά ασκούσε υπερβολική βία. Γενικότερα, εκείνη την περίοδο ο κρατικός μηχανισμός της Κύπρου ενεργούσε εν πολλοίς ως μακαριακός μηχανισμός. Παράλληλα, στο νησί δρούσαν μικρότερες παρακρατικές οργανώσεις γριβικών/αντιμακαριακών και μακαριακών. Οι αντιμακαριακές οργανώσεις εξοπλίζονταν και πολλές φορές καθοδηγούνταν από ελλαδίτες αξιωματικούς που υπηρετούσαν στην Εθνική Φρουρά.

Δεν έβλεπε ο Ιωαννίδης ότι τυχόν πραξικόπημα κατά του Μακαρίου θα προσέφερε στην Τουρκία την ιδανική αφορμή για να επέμβει;

Τον Αύγουστο του 1964, κατά τις επιχειρήσεις της Εθνικής Φρουράς εναντίον του τουρκοκυπριακού θυλάκου των «Κόκκινων» στη βορειοδυτική Κύπρο, η τουρκική αεροπορία είχε βομβαρδίσει το νησί. Τον Νοέμβριο του 1967, που η Εθνική Φρουρά εκκαθάρισε με σκληρότητα τον τουρκοκυπριακό θύλακο του χωριού Κοφίνου σκοτώνοντας περίπου 20 άτομα, η Τουρκία απείλησε με εισβολή. Πανικόβλητη η χούντα, για να αποτρέψει την εισβολή, συμφώνησε να απομακρύνει από το νησί τη λεγόμενη «ελληνική μεραρχία», μια στρατιωτική δύναμη 8.500 ανδρών που ήταν στην Κύπρο από το 1964. Οταν σε δύο ήσσονος σημασίας γεγονότα η Τουρκία είχε αντιδράσει τόσο έντονα, ήταν βέβαιον ότι ένα πραξικόπημα θα οδηγούσε σε τουρκική εισβολή. Αυτό το προφανές δεν μπορούσε να αντιληφθεί ο Ιωαννίδης. Ακραία μεγαλοϊδεατιστής και φανατικός αντικομμουνιστής, είχε απόλυτη άγνοια της διεθνούς πολιτικής και διπλωματίας. Είχε την ψευδαίσθηση ότι μια πραξικοπηματική επιχείρηση στην Κύπρο θα γινόταν τελικώς αποδεκτή. Μετά την πρόσφατη αποκάλυψη των συνομιλιών του πολεμικού συμβουλίου στην Αθήνα στις 20 Ιουλίου 1974, ο Ιωαννίδης φαίνεται να πίστευε ότι οι Τούρκοι θα περιορίζονταν να καταλάβουν την Κυρήνεια και στη συνέχεια θα σταματούσαν (βλ. «Ενα σκοτεινό δωμάτιο 1967-1974», Αλέξης Παπαχελάς).

Τι ήταν η επιστολή Μακαρίου προς την Αθήνα;

Οι αξιωματικοί που στελέχωναν την Εθνική Φρουρά στην Κύπρο προέρχονταν από την Ελλάδα. Στις 2 Ιουλίου 1974, ο Μακάριος απέστειλε μία επιστολή προς τον στρατηγό Φαίδωνα Γκιζίκη, τον επί χούντας «Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας». Στην επιστολή τονιζόταν ότι «η στελεχουμένη και ελεγχομένη υπό Ελλήνων αξιωματικών Εθνική Φρουρά υπήρξεν εξ αρχής ο εις έμψυχον και άψυχον υλικόν κυριώτερος τροφοδότης της "ΕΟΚΑ Β΄"». Η κατακλείδα της ήταν ότι «θα παρεκάλουν, όπως ανακληθούν οι στελεχούντες την Εθνικήν Φρουράν αξιωματικοί εξ Ελλάδος». Η επιστολή δεν οδήγησε στο πραξικόπημα. Αυτό είχε αποφασιστεί μήνες πριν. Επιτάχυνε, όμως, τις εξελίξεις και οδήγησε στη γρηγορότερη εκδήλωσή του.

Ποιος διοργάνωσε το πραξικόπημα;

Η απόφαση για το πραξικόπημα ελήφθη στην Αθήνα την άνοιξη του 1974 από τον Δημήτριο Ιωαννίδη σε συνεργασία με τους στρατηγούς Φαίδωνα Γκιζίκη («Πρόεδρο της Δημοκρατίας») και Γρηγόριο Μπονάνο (αρχηγό των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων) και τον τότε πρωθυπουργό Αδαμάντιο Ανδρουτσόπουλο. Σχεδιάστηκε στην Αθήνα από έναν πολύ στενό κύκλο αξιωματικών. Πέντε ημέρες πριν από την εκδήλωση του πραξικοπήματος κλήθηκε προσχηματικά για διαβουλεύσεις στην Αθήνα ο αρχηγός της Εθνικής Φρουράς, αντιστράτηγος Γεώργιος Ντενίσης, που ήταν αντίθετος στη διενέργεια πραξικοπήματος. Ετσι ανέλαβε την εκτέλεση του πραξικοπήματος ο αναπληρωτής του, ταξίαρχος Μιχαήλ Γεωργίτσης. Σημαίνοντα ρόλο στην εκτέλεση είχε και ο συνταγματάρχης Κωνσταντίνος Κομπόκης, διοικητής μονάδων καταδρομών στην Κύπρο από το 1972 έως το 1974. Στο πραξικόπημα πήραν μέρος κυρίως δυνάμεις των καταδρομών και της ΕΛΔΥΚ.

Γιατί το πραξικόπημα εκδηλώθηκε στις 8.20 το πρωί;

Η ομάδα που διοικούσε τον στρατό επί χούντας, είχε αποκτήσει μεγάλη εμπειρία στα πραξικοπήματα. Είχε οργανώσει δύο (την 21η Απριλίου 1967 με την επιβολή της δικτατορίας και την 25η Νοεμβρίου 1973 με την ανατροπή του Παπαδόπουλου από τον Ιωαννίδη). Είχε αντιμετωπίσει με επιτυχία το αντικίνημα του βασιλιά Κωνσταντίνου στις 13 Δεκεμβρίου 1967 και το κίνημα του Ναυτικού στις 23 Μαΐου 1973. Είχε επομένως σωρεύσει εμπειρία και γνώσεις σε σχεδιασμούς και συνωμοσίες. Επέλεξε να διενεργήσει το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου το πρωί (και όχι μεταμεσονύκτιες ώρες, όπως ήταν το σύνηθες) διότι δυνάμεις της αστυνομίας πιστές στον Μακάριο παρακολουθούσαν κάθε βράδυ τα στρατόπεδα από τα οποία εκτιμάτο ότι θα ξεκινούσαν οι πραξικοπηματίες. Κατά τις 7 το πρωί, οι υποστηρικτές του Μακαρίου αποσύρονταν, θεωρώντας ότι ο κίνδυνος πραξικοπήματος για εκείνη την ημέρα είχε απομακρυνθεί. Το πρωί της 15ης Ιουλίου, αμέσως μετά την αποχώρηση των μακαριακών, εκδηλώθηκε το πραξικόπημα.

Το πραξικόπημα ήταν αναίμακτο;

Το πραξικόπημα στην Κύπρο ήταν απίστευτα αιματηρό, με 94 νεκρούς. Οι περισσότεροι σκοτώθηκαν κατά την επίθεση στο Προεδρικό Μέγαρο. Οπως επισημαίνει ο Πέτρος Παπαπολυβίου, ο οποίος έχει κάνει την καταμέτρηση, οι νεκροί του πραξικοπήματος ξεπερνούν το άθροισμα όλων των νεκρών σε όλα τα στρατιωτικά κινήματα της νεοελληνικής ιστορίας από το 1909 έως το 1973. Ο λόγος του μεγάλου αριθμού νεκρών είναι ότι ο Μακάριος περίμενε το πραξικόπημα και οι οπαδοί του ήταν προετοιμασμένοι να αμυνθούν. Επίσης, έκτροπα και δολοφονίες σημειώθηκαν όταν άνοιξαν οι φυλακές και αφέθηκαν ελεύθερα πολλά μέλη της «ΕΟΚΑ Β΄».

Ηθελαν να σκοτώσουν τον Μακάριο;

Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία, ο Ιωαννίδης επιθυμούσε τη φυσική εξόντωση του Μακαρίου. Αλλωστε η επίθεση στο Προεδρικό Μέγαρο υπήρξε εξαιρετικά βίαιη και αιματηρή, με χρήση βαρέων όπλων και τεθωρακισμένων. Το ελεγχόμενο από τους πραξικοπηματίες ραδιόφωνο αναμετέδιδε διαρκώς την πληροφορία ότι ο Μακάριος ήταν νεκρός. Από την άλλη, ο συνταγματάρχης Κομπόκης, που συντόνιζε την επίθεση στο Προεδρικό, δήλωσε στη Βουλή το 1986 ότι δεν περικύκλωσε το μέγαρο προκειμένου να δώσει την ευκαιρία στον Μακάριο να διαφύγει, κατόπιν εντολών του Ιωαννίδη.

Ποιες ήταν οι διεθνείς συνέπειες του πραξικοπήματος;

Αμέσως μόλις κατέλαβαν την εξουσία, οι πραξικοπηματίες αναζήτησαν να διορίσουν κάποιον ως πρόεδρο. Οπως περιέγραψε ο πραξικοπηματίας Κομπόκης: «Δεν μπορούμε να βρούμε πρόεδρο. Ο ένας από την κατάσταση που μας εδόθη, λείπει στο εξωτερικό. Κάναμε πρόταση σε έναν-δυο άλλους. Δεν δέχονται. Εχουμε έναν ακόμη που δεν μπορούμε να τον βρούμε...». Κατέληξαν σε έναν βουλευτή, τον Νικόλαο Σαμψών, παλαιό αγωνιστή της ΕΟΚΑ. Ο Σαμψών, λόγω της δράσεώς του κατά την εκκαθάριση του τουρκοκυπριακού θυλάκου της Ομορφίτας, το 1963-64, ήταν ιδιαίτερα μισητός στην Τουρκία. Τοποθετήθηκε επικεφαλής κυβερνήσεως ανδρεικέλων. Το πραξικόπημα και ο διορισμός κυβερνήσεως προς αντικατάσταση του νόμιμου ηγέτη του κράτους αποτελούσαν σκαστή παραβίαση της κυπριακής συνταγματικής τάξεως όπως είχε καθιερωθεί το 1960. Επιπλέον παραβίαζαν και τη Συνθήκη Εγγυήσεως του 1960, μεταξύ Βρετανίας, Ελλάδας και Τουρκίας. Οι Τούρκοι εισέβαλαν επικαλούμενη ακριβώς αυτή την παραβίαση. Η διεθνής κοινότητα είδε με αποστροφή την επέκταση της ελληνικής χούντας και στην Κύπρο. Η απαξίωση της Ελλάδας επεκτάθηκε περαιτέρω.

Ποιος ήταν ο ρόλος των ΗΠΑ στο πραξικόπημα;

Οταν εξελισσόταν το πραξικόπημα, οι ΗΠΑ βρίσκονταν σε περιδίνηση λόγω του σκανδάλου Γουότεργκεϊτ. Μόνον ο υπουργός Εξωτερικών Χένρι Κισινγκερ ασχολείτο με το Κυπριακό. Οι Αμερικανοί πάντως γνώριζαν από τις αρχές του 1974 ότι ο Ιωαννίδης προετοιμαζόταν να ανατρέψει τον Μακάριο. Με παρέμβαση του Κισινγκερ, όμως, απέφυγαν να κάνουν απευθείας διάβημα στον Ιωαννίδη για το θέμα. Ουσιαστικά, ο τελευταίος άφησε τα πράγματα να εξελιχθούν, αντιλαμβανόμενος βεβαίως την ισχυρή πιθανότητα τουρκικής εισβολής. Από την άλλη πλευρά, ο Ιωαννίδης συνομιλούσε μόνο με τη CIA και όχι με την αμερικανική πρεσβεία. Ο ίδιος ο Ιωαννίδης άφηνε να εννοηθεί ότι είχε διαβεβαιώσεις από τη CIA (ή κάποιο στέλεχός της;) ότι η Τουρκία δεν θα προχωρήσει σε απόβαση. Μάλλον δεν θα μάθουμε ποτέ εάν ο ισχυρισμός Ιωαννίδη αληθεύει.

Πόσο επηρέασε το πραξικόπημα την τουρκική εισβολή;

Οταν έγινε η τουρκική απόβαση, οι στρατιωτικές δυνάμεις, που ήταν ταγμένες να προστατεύουν το νησί από πιθανή εισβολή, δεν βρίσκονταν στις θέσεις τους, αλλά φύλασσαν κυβερνητικά κτίρια στο κέντρο της Λευκωσίας ή κυνηγούσαν μακαριακούς στην Πάφο. Το τραγικό είναι πως αρκετοί από τους πραξικοπηματίες της 15ης Ιουλίου, πρωτίστως οι καταδρομείς, Κύπριοι και Ελλαδίτες, στη συνέχεια πολέμησαν με γενναιότητα κατά του Τούρκου εισβολέα (και αρκετοί έπεσαν ηρωικά στο πεδίο της μάχης). Την πόρτα για την είσοδο των Τούρκων, όμως, είχαν ανοίξει οι ίδιοι με το πραξικόπημα.

Ο κ. Αγγελος Συρίγος είναι αν. καθηγητής Διεθνούς Δικαίου και Εξωτερικής Πολιτικής - Πάντειο Πανεπιστήμιο, βουλευτής Ν.Δ. στην Α΄ Αθηνών.

A.P. PHOTO/CHARLES TASNADI

Ουάσιγκτον, 22 Ιουλίου 1974. Ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος κάνει δηλώσεις μετά τη συνάντησή του με τον επικεφαλής της αμερικανικής διπλωματίας, Χένρι Κισινγκερ. Δύο ημέρες νωρίτερα είχε εκδηλωθεί η τουρκική εισβολή στην Κύπρο, απόρροια του πραξικοπήματος της 15ης Ιουλίου.

Ηταν βέβαιον ότι ένα πραξικόπημα θα οδηγούσε σε τουρκική εισβολή. Αυτό το προφανές δεν μπορούσε να αντιληφθεί ο Ιωαννίδης. Ακραία μεγαλοϊδεατιστής και φανατικός αντικομμουνιστής, είχε απόλυτη άγνοια της διεθνούς πολιτικής και διπλωματίας.

Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία, ο Ιωαννίδης επιθυμούσε τη φυσική εξόντωση του Μακαρίου. Αλλωστε, η επίθεση στο Προεδρικό Μέγαρο υπήρξε εξαιρετικά βίαιη και αιματηρή, με χρήση βαρέων όπλων και τεθωρακισμένων.

Οι Ισπανοί φτάνουν στον τελικό έχοντας σκοράρει σε όλα τα ματς της διοργάνωσης και έχοντας μόνο νίκες.

Η Αγγλία είναι αήττητη στα 13 παιχνίδια που έχει δώσει σε Euro με τον Γκάρεθ Σάουθγκεϊτ στον πάγκο της.

Ραντεβού με την ιστορία

Ο,τι καλύτερο για τους φιλάθλους ο τελικός του Euro μεταξύ Ισπανίας και Αγγλίας

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΤΤΙΧΗ**

Ο τελικός του EURO 2024 την Κυριακή (14/07, 22:00), στο Ολυμπιακό Στάδιο του Βερολίνου, ανάμεσα στην απολαυστική-θεαματική Ισπανία και την κυνική και συνάμα λεοντόκαρδη Αγγλία, είναι ίσως ό,τι καλύτερο θα μπορούσε να προκύψει, για τους ποδοσφαιρόφιλους.

Δύο ομάδες με σπουδαία ταλέντα. Λαμίν Γιαμάλ από τη μια, Μπέλινγκχαμ από την άλλη. Νίκο Γουίλιαμς από τη μια, Σάκα από την άλλη. Ντάνι Όλμο από τη μια, Φόντεν από την άλλη. Περιμένουμε να δούμε έναν τελικό που θα θυμόμαστε για αρκετό καιρό, ένα σπουδαίο παιχνίδι, αντάξιο των μεγάλων διεκδικητών του ευρωπαϊκού θρόνου.

Οι δύο ομάδες έφτασαν στον τελικό αποκλείοντας τη Γαλλία και την Ολλανδία, με ανατροπή του σκορ. Η Ισπανία απέκλεισε με 2-1 τη Γαλλία και η Αγγλία νίκησε με το ίδιο σκορ την Ολλανδία πετυχαίνοντας το δεύτερο γκολ στις καθυστερήσεις.

Μπορεί η Ισπανία να κέρδισε τις εντυπώσεις με τις εμφανίσεις της, αλλά και η Αγγλία έδειξε ότι έχει την ικανότητα και τα ψυχικά αποθέματα για να στεφθεί πρωταθλήτρια Ευρώπης για πρώτη φορά στην ιστορία της. Περιμένουμε με ανυπομονησία αυτόν τον… ιστορικό τελικό για να δούμε ποια θα είναι η νέα «βασίλισσα» της Γηραιάς Ηπείρου. Θα υπερισχύσει άραγε το επιθετικό και θεαματικό ποδόσφαιρο της Ισπανίας ή η σκληράδα και η κυνικότητα της Αγγλίας;

Η ταλαντούχα Ισπανία

Η Ισπανία έχει το ταλέντο, τα νιάτα, αλλά και την εμπειρία αφού έχει τρία EURO στο παλμαρέ της και έχει όλα τα φόντα για να γίνει η πρώτη ομάδα με τέσσερα στέμματα στη συλλογή της, αφήνοντας δεύτερη στη λίστα τη Γερμανία. Η ομάδα του Λουίς ντε λα Φουέντε έχει παίξει το καλύτερο ποδόσφαιρο ως τώρα. Με φουλ επιθετικές διαθέσεις, με πολλούς πρωταγωνιστές, με ποικιλία στον τρόπο δόμησης των επιθέσεων και την εκτέλεση. Με τον Νίκο Γουίλιαμς και τον Λαμίν Γιαμάλ να ξεχωρίζουν φυσικά, με τον Ρόδρι να αποτελεί τον «μαέστρο» της μεσαίας γραμμής και τον Ντάνι Όλμο να εξελίσσεται στον πολυτιμότερο. Είναι πολύ σημαντικό για την «Φούριας Ρόχα» ότι ξεχώρισε με την οργάνωση στο παιχνίδι της αλλά και τους εξαιρετικούς «σολίστες» που διαθέτει.

Οι Ισπανοί φτάνουν στον τελικό έχοντας σκοράρει σε όλα τα ματς του τουρνουά και έχοντας μόνο νίκες. Επιδιώκουν να έχουν κατοχή μπάλας για να «ανοίξει» το γήπεδο και έχουν επιθετικό πλουραλισμό. Ο σέντερ φορ Μοράτα είναι χρήσιμος στο παιγνίδι γιατί ανοίγει χώρους στους μικρούς που παίζουν με σπάνια ωριμότητα: ο Νίκο Γουίλιαμς και ο Γιαμάλ δεν είναι απλά ζογκλέρ με την μπάλα, αλλά έχουν και τακτική παιδεία. Για την ομάδα του Λουίς ντε λα Φουέντε, μια ενδεχόμενη κατάκτηση θα ήταν το ονειρεμένο κερασάκι σε μια μοναδική παράσταση, αφού θα φτάσει στην κορυφή έχοντας αφήσει στον δρόμο την τρίτη στον κόσμο Κροατία, την κάτοχο του EURO, Ιταλία, την οικοδέσποινα Γερμανία, τη δευτεραθλήτρια κόσμου Γαλλία και την ποδοσφαιρομάνα Αγγλία. Τι παραπάνω να ζητήσει;

Οι δύο μονομάχοι

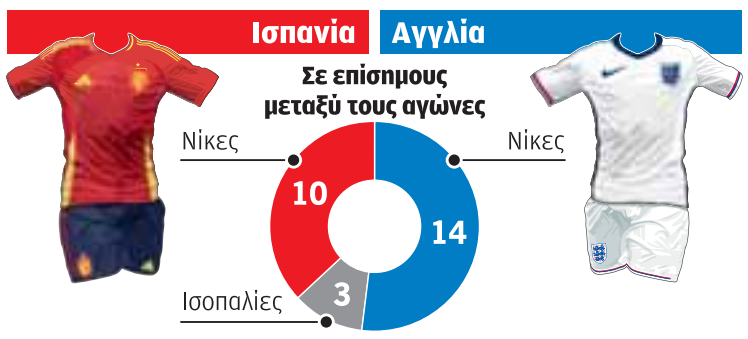

Στο Euro 2024

6 ΝΙΚΕΣ — Γκολ υπέρ 13 — Γκολ κατά 3

4 ΝΙΚΕΣ, 2 ΙΣΟΠ. — Γκολ υπέρ 7 — Γκολ κατά 4

Οι δύο σε Euro

10 συμμετοχές / **3** κατακτήσεις | **10** συμμετοχές

ΠΑΙΚΤΗΣ-ΚΛΕΙΔΙ
Λαμίν Γιαμάλ
Μόλις χθες έκλεισε τα 17 του χρόνια αλλά αυτό το Euro είναι η δική του διοργάνωση. Πέρα από το γεγονός πως κατέρριψε όλα τα ρεκόρ, με το γκολ-ποίημα στον ημιτελικό με τη Γαλλία απέδειξε πως από τα πόδια του η Ισπανία μπορεί να δημιουργήσει και να πετύχει τα πάντα.

ΠΑΙΚΤΗΣ-ΚΛΕΙΔΙ
Μπουκάγιο Σάκα
Στον προημιτελικό με την Ελβετία ήταν αυτός που κράτησε «ζωντανή» την Αγγλία. Ηταν η πρώτη εξιλέωση για το χαμένο πέναλτι στον τελικό του προηγούμενου Euro με την Ιταλία. Ο 22χρονος άσος της Αρσεναλ, πολύ πιο ώριμος στο παιχνίδι του σε σχέση με εκείνη τη διοργάνωση, θα ψάξει την απόλυτη λύτρωση σε αυτόν τον τελικό.

Η ανθεκτική Αγγλία

Η Αγγλία δείχνει να έχει την τύχη και το πεπρωμένο για να γράψει ιστορία. Η αμφισβήτηση που τη συνόδευσε από την πρεμιέρα κιόλας, συνεχίστηκε και μεγάλωσε στην πορεία. Είναι όμως, αν μη τι άλλο, αξιοσημείωτο το γεγονός πως στάθηκε όρθια στα νοκ άουτ, σε στιγμές που σε άλλες εποχές κατέρρεε. Δείχνει κι αυτό τη σκληράδα, την ανθεκτικότητα και την πίστη στις δυνατότητές της. Πέρασε όλες τις δοκιμασίες που βρήκε μπροστά της στο τουρνουά δείχνοντας κυνικότητα και γενναιότητα στις δύσκολες στιγμές.

Απέναντι στους «Φούριας Ρόχας» η ομάδα του Γκάρεθ Σάουθγκεϊτ έχει να αντιπαρατάξει ότι έχει στο δυναμικό της εξίσου σπουδαίους παίκτες, όπως οι Μπέλινγκχαμ, Σάκα, Φιλ Φόντεν και Χάρι Κέιν. Έχει το ταλέντο για να παίξει και αυτή ωραία και ουσιαστική μπάλα. Επίσης είναι σημαντικό το ότι είναι αήττητη στα 13 παιχνίδια που έχει δώσει σε EURO με τον Σάουθγκεϊτ (στον τελικό του EURO 2020 έχασε στα πέναλτι).

Ο ομοσπονδιακός προπονητής της Αγγλίας, παρά τα όσα έχει ακούσει (και) σε αυτή τη διοργάνωση, έγινε ο πρώτος προπονητής που οδηγεί τα «Τρία Λιοντάρια» σε δύο τελικούς μεγάλων διοργανώσεων, και κόντρα σε όλα τα προγνωστικά φιλοδοξεί να γίνει ο πρώτος που θα τους οδηγήσει στην κατάκτηση του πρώτου τίτλου μετά από 58 χρόνια, και για πρώτη φορά, σε έναν τελικό μακριά από την πατρίδα τους.

Ο Σάουθγκεϊτ γνωρίζει την ομάδα του καλύτερα ίσως από κάθε άλλο τεχνικό στο EURO, αφού δουλεύει στην Εθνική Αγγλίας επτά χρόνια. Προτιμά να παρατάσσει την ομάδα του με τρεις στην άμυνα, δύο κόφτες κι απόλυτη ελευθερία στον Μπέλιγχαμ και στον Φόντεν. Βασικό του πρόβλημα που θα πρέπει να λύσει, οι επιπολαιότητες των παικτών του. Δύο ακόμα στοιχεία που κάνουν αισιόδοξους τους Άγγλους είναι ότι απέναντι στους Ισπανούς πήραν το 1996 την πρώτη πρόκριση στην ιστορία τους στη διαδικασία των πέναλτι, και το ότι τους κέρδισαν με 3-2 στο τελευταίο ματς που έδωσαν για το Nations League.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ο Γιαμάλ και τα «νηπιαγωγεία» των ομάδων

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Γράφαμε τις προάλλες για την επιδερμική ανάλυση πολλών Κυπρίων, που περιορίζουν το φαινόμενο Γιαμάλ στο αθλητικό-ποδοσφαιρικό κομμάτι και όχι στο κοινωνικό. Κόντρα σ' αυτή την άποψη, πιστεύουμε ότι η μη ανάδειξη των νεαρών παικτών στην Κύπρο άπτεται της κοινωνικής πραγματικότητας και κατά δεύτερο λόγο της ποδοσφαιρικής. Αν είναι όμως να το περιορίσουμε στο ποδοσφαιρικό, θα ήταν υποκριτικό εκ μέρους μας να μην παραδεχόμασταν το χαμηλό επίπεδο αντίληψης που υπάρχει για το άθλημα εκ μέρους των ανθρώπων του ποδοσφαίρου. Σ' αυτό συμβάλλει και η Ομοσπονδία, η οποία επίσης διοικείται από άτομα άσχετα με το ποδόσφαιρο και που σε καμία περίπτωση δεν φροντίζει ν' αναδείξει την γνώση και την μεθοδολογία γύρω από το άθλημα.

Μην το πολύ σκοτίζουμε, μια φορά ετησίως στην Αγία Νάπα μαζεύονται χιλιάδες παιδιά ακαδημιών ποδοσφαίρου και μπορούμε-δεν μπορούμε να βρούμε είκοσι παίκτες να στελεχώσουμε την εθνική μας ομάδα!

Παντελώς άσχετες, μα συνάμα απόλυτα ειλικρινείς, οι αποφάσεις της Ομοσπονδίας και των σωματείων που δεν είχαν κατευθύνοντας προς το γηγενές στοιχείο. Ποτέ τα σωματεία -με εξαίρεση κάποια- δεν έδωσαν ιδιαίτερη σημασία στο εγχώριο ταλέντο και ποτέ η Ομοσπονδία δεν έδωσε κάποια κίνητρα για να το βοηθήσει. Αντί αυτού, έκανε ό,τι είναι δυνατό για να καταστεί το κυπριακό πρωτάθλημα δεύτερο παγκοσμίως σε ποσοστό εργοδότησης ξένων! Όχι μόνο αύξησε τον αριθμό των ξένων από 15 σε 17 πριν από δύο μόλις καλοκαίρια, αλλά εξακολουθεί να διατηρεί το δικαίωμα στις ομάδες να διαθέτουν απεριόριστο αριθμών ξένων, ηλικίας κάτω 22 ετών.

Το ψυλλιάστηκε ο Άρης αρχικά και συγκέντρωσε εφτά νεαρούς επαγγελματίες και άλλους τόσους παραχώρησε ως δανεικούς, δημιουργώντας μικρό «νηπιαγωγείο» εντός της ομάδας, το οποίο εννοείται εξελίσσει σε κανονική μπίζινα. Δεν ήθελε και πολύ, στα ίδια χνάρια ακολουθεί από φέτος και ο ΑΠΟΕΛ, ο οποίος δημιουργεί το δικό του «νηπιαγωγείο», εντάσσοντας μέχρι στιγμής έξι ποδοσφαιριστές ανά την οικουμένη στο ρόστερ. Δεν θ' αργήσει η στιγμή, που και οι υπόλοιπες ομάδες θα επενδύσουν σε τούτου του είδους την μπίζινα, πιο εξελιγμένα και επαγγελματικά σε σχέση με αυτό που έκαναν τα προηγούμενα χρόνια, αποκτώντας ένα, δύο ή και τρεις παίκτες στον Κατάλογο Β΄!

Ορθώς οι ομάδες εκμεταλλεύονται τούτη την παράμετρο, αφού είναι πέρα για πέρα συμφέρουσα σε σχέση με την ανάδειξη παικτών από μικρές ηλικίες. Και φθηνότερη και πιο άμεση λύση. Τους Γιαμάλ ανά την Κύπρο, δεν κατάλαβα πώς θα τους βρούμε. Και άντε και τους βρήκαμε… ποιος και πώς θα τους αναδείξει;

Παραδοχή ήττας...

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ**

Ολοταχώς για νέο πρωτάθλημα με αγώνες χωρίς την παρουσία φιλάθλων της φιλοξενούμενης ομάδας. Επίσημα, για την ώρα, ισχύει το αντίθετο με βάση και την προκήρυξη του πρωταθλήματος, δύσκολα, ωστόσο, θα δούμε αγώνες από την αρχή του νέου πρωταθλήματος με φιλάθλους και των δύο ομάδων στις κερκίδες...

Δεν είναι θέμα απαισιοδοξίας αλλά θέμα ρεαλιστικής αξιολόγησης των δεδομένων. Έχουμε και λέμε λοιπόν. Από την αρχική επίσημη τοποθέτηση της ΚΟΠ, για την άρση του μέτρου απαγόρευσης μετακίνησης φιλάθλων και από την αποφασιστικότητα για υλοποίηση της πρόνοιας της προκήρυξης, για το ποσοστό παρουσίας φιλάθλων φιλοξενούμενης ομάδας, φθάσαμε στην αναμονή (σε λίγες μέρες) για την επανεξέταση του θέματος από το Διοικητικό Συμβούλιο της ΚΟΠ. Ούτε τυχαία η εξέλιξη αυτή, ούτε γιατί ξαφνικά η διοργανώτρια αρχή άλλαξε γνώμη. Είναι αποτέλεσμα έντονων πιέσεων από πλευράς του αρμόδιου υπουργείου και κατ' επέκταση της Πολιτείας. Η ρεαλιστική αξιολόγηση των δεδομένων, μας οδηγεί εύκολα στην εκτίμηση για επαναφορά του μέτρου, αφού διαχρονικά το κράτος παραδέχεται ήττα κόντρα στους λίγους που δημιουργούν προβλήματα στους πολλούς. Και όταν ο αρμόδιος υπουργός αντί να ανακοινώνει μέτρα, τρόπους και σχεδιασμούς για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των φαινομένων βίας, πιέζει με σκοπό την επαναφορά του συγκεκριμένου μέτρου, στην ουσία η μία... ήττα διαδέχεται την άλλη. Το υπουργείο Δικαιοσύνης πιέζει για επαναφορά του μέτρου, ζητώντας χρόνο μέχρι τον Οκτώβριο, για τις τροποποιήσεις στη σχετική νομοθεσία. Η ρεαλιστική προσέγγιση των δεδομένων, ωστόσο, εύλογα δημιουργεί αμφιβολίες ως προς το χρονικό διάστημα που θα απαιτηθεί για τις διαδικασίες που απαιτούνται. Συζητήσεις στην αρμόδια Επιτροπή της Βουλής, ενδεχόμενο διαφωνιών, διευκρινίσεων, ενστάσεων και ακολούθως υπερψήφιση ή απόρριψη. Με βάση και την... προϊστορία ανάλογων υποθέσεων στη Βουλή, το πιο πιθανό είναι η όλη διαδικασία να αποδειχθεί χρονοβόρα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την εξέλιξη του φετινού πρωταθλήματος. Υπάρχει βέβαια και άλλη όψη του νομίσματος. Η όψη της ευθύνης του κυπριακού ποδοσφαίρου για την όλη κατάσταση. Με την απροθυμία και σε κάποιες περιπτώσεις την σιωπηρή συγκάλυψη των όσων δημιουργούν προβλήματα. Είναι η όψη και η πλευρά που κατά καιρούς δίνει αφορμή και... άλλοθι στους αρμοδίους, να προσφεύγουν στην εύκολη και όχι την ενδεδειγμένη λύση.

Εύκολη λύση είναι να μην πηγαίνουν όλοι οι φίλαθλοι στα γήπεδα, ενδεδειγμένη θα ήταν η δυνατότητα του κράτους να προστατέψει και τους φιλάθλους και το άθλημα, από τους δέκα, πενήντα ή το πολύ εκατό χουλιγκάνους...

ecommbx

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΙΟΥΛΙΟΥ 2024

ecommbx

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.	Χ.Α.	Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/$
1,07%	0,82%	1,73%	0,69%	0,69%	0,46%	-0,22%	-0,31%	0,29%

ΓΑΛΛΙΑ
Το ενδεχόμενο μετανάστευσης εξετάζουν οι μεγιστάνες Σελ. 10

Η τεχνολογία ενισχύει την εποπτεία

Πρόεδρος Κεφαλαιαγοράς: Κλειδί η ψηφιακή αναβάθμιση – Καινοτομία, προστασία επενδυτών και ακεραιότητα αγοράς

Η Κεφαλαιαγορά ενισχύει την εποπτεία της μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών και άλλων εργαλείων, σημειώνει ο πρόεδρος της Επιτροπής, Γιώργος Θεοχαρίδης. Αναφέρεται στην έναρξη του Ρυθμιστικού της Δοκιμαστηρίου γνωστού ως Sandbox, το οποίο αποτελεί την μετεξέλιξη του Κόμβου Καινοτομίας της. Απαντά στο πώς επηρεάζει η καινοτομία και οι νέες τεχνολογίες την εποπτεία, αναφέρεται στις προκλήσεις που χρειάστηκε να χειριστεί η Επιτροπή μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, και απαντά τι έχει κάνει μέχρι τώρα η Επιτροπή στις προτροπές-παρατηρήσεις του επόπτη της, της ESMA. Πρόσθετα, τονίζει πως βρίσκεται σε εξέλιξη ανοικτός διαγωνισμός για την επικαιροποίηση του συστήματος για θέματα αποτροπής της νομιμοποίησης συναλλαγών από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας στη βάση των Κατευθυντήριων Γραμμών της Ευρωπαϊκής Αρχής Τραπεζών. **Σελ. 4**

Συνέντευξη στην «Κ» του Γιώργου Θεοχαρίδη

Θα ξοδέψουν 800 δισ. ευρώ για διακοπές στην Ευρώπη

Καύσωνες, πανάκριβα ξενοδοχεία και συνωστισμός στους δρόμους, στα εστιατόρια και στα μαγαζιά των πόλεων. Είναι οι μάστιγες που πλήττουν τις περιοχές αλλά δεν αποθαρρύνουν τους τουρίστες. Προς το παρόν τίποτε δεν δείχνει να ανακόπτει τη διάθεση των ταξιδιωτών για θερινές διακοπές, και ο τουρισμός παραμένει μια μεγάλη πηγή εσόδων για τις χώρες της Ευρώπης. Φέτος οι τουρίστες από όλον τον κόσμο αναμένεται να δαπανήσουν συνολικά το ποσό-ρεκόρ των 800 δισ. ευρώ στις διακοπές τους στην Ευρώπη. Είναι δηλαδή αυξημένες κατά 37% σε σύγκριση με τις προ πανδημίας αντίστοιχες δαπάνες. **Σελ. 11**

Αυξάνονται σημαντικά οι καταθέσεις

Επενδύσεις και σε ομόλογα

Αυξάνονται οι καταθέσεις στις τράπεζες, παρά τα χαμηλά επιτόκια που προσφέρονται. Σύμφωνα με στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας, τον Μάιο οι καταθέσεις κατέγραψαν καθαρή αύξηση 925,7 εκατ. ευρώ, σε σύγκριση με καθαρή αύξηση 209,1 εκατ. τον Απρίλιο 2024. Πάντως οι Κύπριοι άρχισαν να επενδύσουν και στα Γραμμάτια Δημοσίου της χώρας τους. **Σελ. 5**

Εντείνεται ο ανταγωνισμός στις υπεραγορές

Επεκτάσεις και εξαγορές

Εντείνεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των μεγάλων αλυσίδων υπεραγορών στην Κύπρο. Επεκτάσεις, εξαγορές και ψηφιακός μετασχηματισμός είναι τα στοιχεία που συνθέτουν το σημερινό σκηνικό. Η Lidl ανοίγει νέο κατάστημα στην Πάφο, οι υπεραγορές Παπαντωνίου ενσωματώνονται στον όμιλο Σκλαβενίτη και η εταιρεία Αλφαμέγα επεκτείνει τον ψηφιακό μετασχηματισμό της. **Σελ. 6**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΣΤΟΙΧΙΖΕΙ Η ΕΚΔΟΣΗ ΝΕΩΝ

Καμπάνια «ξοδέψτε» τα ψιλά σας» στο Βέλγιο

Καμπάνια που προτρέπει τους πολίτες να ξοδέψουν τα ψιλά τους λάνσαρε το Βέλγιο, καθώς παρατηρείται μεγάλη έλλειψη σε κέρματα των 5, 10 και 20 σεντ, που δυσκολεύει τις συναλλαγές, ενώ το κόστος για την έκδοση νέων είναι πολύ υψηλό. Η αξία τους υπολογίζεται σε 1,5 δισ. ευρώ. **Σελ. 10**

ΤΟ Α΄ ΤΡΙΜΗΝΟ ΣΤΗΝ Ε.Ε.

Χάλκινο η Ελλάδα σε αύξηση τιμών κατοικιών

Την τρίτη μεγαλύτερη αύξηση στην Ε.Ε. κατέγραψαν οι τιμές πώλησης κατοικιών στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του φετινού πρώτου τριμήνου. Η άνοδος άγγιξε το 10,4%, πίσω μόνο από την Πολωνία και τη Βουλγαρία, όπου οι τιμές σημείωσαν ετήσια αύξηση κατά 18% και 16% αντιστοίχως. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	**3,20%**	**-0,16%**
Γερμανία	2,46%	0,13%
Γαλλία	3,17%	0,01%
Ιταλία	3,78%	-0,19%
Ισπανία	3,23%	-0,14%
Ιρλανδία	2,87%	-0,08%
Ελλάδα	3,46%	-0,17%
Ην. Βασίλειο	4,07%	-0,10%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB+	Θετική
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB+	Θετική
Scope Ratings	BBB+	Σταθερή

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **ΤΖΟΝ ΦΟΛΕΪ / REUTERS**

Οι δύο υποψήφιοι πρόεδροι δεν ενθουσιάζουν τη Γουόλ Στριτ

Η ιδέα που ακούστηκε τελευταία, να θέσει υποψηφιότητα για πρόεδρος των ΗΠΑ ο Τζέιμι Ντίμον, διευθύνων σύμβουλος της JPMorgan, έχει εξελιχθεί σε ανέκδοτο στον κόσμο των χρηματοπιστωτικών. Ο Ντίμον δηλώνει πως δεν ενδιαφέρεται για αυτήν τη θέση. Οι ειδήμονες του κόσμου των χρηματοπιστωτικών, πάντως, όπως για παράδειγμα ο Μπιλ Ακμαν, επικεφαλής ισχυρότατου hedge fund, επανέρχονται περιστασιακά και προσπαθούν να δελεάσουν τον Ντίμον και να τον πείσουν πως θα ήταν καλή ιδέα να βρισκόταν κάποιος δικός τους στον Λευκό Οίκο. Και οι πρόσφατες κακές εμφανίσεις του προέδρου Μπάιντεν έχουν αναθερμάνει το όνειρο της βιομηχανίας χρηματοπιστωτικών.

Το ερώτημα δεν είναι βέβαια αν θα θέσει υποψηφιότητα ο Ντίμον, είναι σχεδόν βέβαιο ότι δεν θα το κάνει, αλλά το γιατί μπορεί κάποιοι να ήθελαν κάτι τέτοιο. Και η απάντηση είναι πως για τη Γουόλ Στριτ οι επικείμενες προεδρικές εκλογές, με τον κ. Μπάιντεν αντίπαλο του Ντόναλντ Τραμπ, δεν προσφέρουν καμία ελκυστική επιλογή. Στις εκλογές του Νοεμβρίου οι ψηφοφόροι θα πρέπει να διαλέξουν ανάμεσα σε δύο ενδεχόμενες κυβερνήσεις, καμία από τις οποίες δεν παρουσιάζει το προφίλ της μετριοπαθούς, κεντρώας και φιλικής προς τις επιχειρήσεις κυβέρνησης που θα προσφέρει τις προϋποθέσεις για να γνωρίσει ο χρηματοπιστωτικός τομέας την ευημερία. Εως τώρα η Γουόλ Στριτ έτεινε πάντα να στηρίζει τη Δεξιά. Σύμφωνα με στοιχεία της OpenSecrets, στη διάρκεια των τελευταίων δύο ετών πολιτικής ζωής, οι κλάδοι των χρηματοπιστωτικών, των ασφαλιστικών εταιρειών και της αγοράς ακινήτων έχουν χορηγήσει 247 εκατ. δολ. σε υποψηφίους των Ρεπουμπλικανών και στους Δημοκρατικούς 227 εκατ. δολ. Αν κρίνουμε από τις δωρεές στους υποψηφίους, τότε ο Τραμπ είναι η προτίμηση των ανθρώπων του χρηματοπιστωτικού τομέα, καθώς συγκέντρωσε 115 εκατ. δολ., ενώ ο Μπάιντεν μόνον 46 εκατ. δολ.

Καμία από τις δύο ενδεχόμενες κυβερνήσεις δεν εμφανίζεται κεντρώα, μετριοπαθής και φιλική προς τις επιχειρήσεις.

Βεβαίως τα χρήματα δεν διασφαλίζουν την επιτυχία: η Γουόλ Στριτ έχει επανειλημμένως στηρίξει ηττημένους όπως τον Μιτ Ρόμνεϊ το 2012 και τη Χίλαρι Κλίντον το 2016. Το στοίχημα του κλάδου στον Τραμπ λέει λιγότερα για τον επιχειρηματία και περισσότερα για το γεγονός ότι οι Δημοκρατικοί του κ. Μπάιντεν δεν έχουν κάνει τίποτε για να είναι αρεστοί στον κλάδο. Από τη στιγμή που εγκαταστάθηκε ο κ. Μπάιντεν στο Οβάλ Γραφείο, στις αρχές του 2021, αυξήθηκαν οι ρυθμίσεις στον κλάδο των χρηματοπιστωτικών. Υπηρεσίες όπως η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Γραφείο Χρηματοπιστωτικής Προστασίας των Καταναλωτών έχουν αποδυθεί σε επιθετικές εκστρατείες εναντίον εταιρειών του χρηματοπιστωτικού κλάδου. Και οι συνεχείς έλεγχοι από τις Αρχές ανταγωνισμού έχουν οδηγήσει σε ραγδαία πτώση των συγχωνεύσεων και εξαγορών.

pwc

PwC Foundation

Ενδυναμώνουμε την τοπική κοινωνία

Ανακαλύψτε τις δράσεις μας

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΣΝΑΙΝΤΕΡ / REUTERS

Η νομισματική πολιτική της Fed και οι εκλογές

Ο πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ (Fed) Τζερόμ Πάουελ δήλωσε στα μέσα της εβδομάδας ότι θα λάβει αποφάσεις για τα επιτόκια «όταν και όπως» θα χρειασθεί, απορρίπτοντας τους ισχυρισμούς πως αν αποφασισθεί μια μείωση επιτοκίων τον Σεπτέμβριο θα θεωρηθεί πως έχει πολιτικό πρόσημο ενόψει των εκλογών του Νοεμβρίου. «Η δέσμευσή μας είναι να λαμβάνουμε αποφάσεις όταν και όπως πρέπει να ληφθούν με βάση τα δεδομένα, τα οικονομικά στοιχεία, τις εξελισσόμενες προοπτικές και την ισορροπία των κινδύνων, και όχι λαμβάνοντας υπόψη άλλους παράγοντες, μεταξύ των οποίων και όσους σχετίζονται με

Δέσμευσή μας είναι να λαμβάνουμε αποφάσεις όταν και όπως πρέπει να ληφθούν με βάση τα δεδομένα, σημείωσε ο Τζερόμ Πάουελ.

τα πολιτικά τεκταινόμενα», είπε ο Πάουελ σε ακρόαση ενώπιον της Επιτροπής Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών της Βουλής των Αντιπροσώπων. «Έχουμε μακρά παράδοση στο να το κάνουμε αυτό, μεταξύ άλλων και κατά τη διάρκεια των εκλογικών ετών. Οποιαδήποτε κι αν είναι η απόφασή μας, θα έχει γερές βάσεις. Απλώς δεν μας αρμόζει καθόλου να ασχολούμαστε με τους εκλογικούς κύκλους με τον ένα ή τον άλλο τρόπο». Ο Τζερόμ Πάουελ έδωσε αυτήν την απάντηση σε ερώτηση του Ρεπουμπλικανού αντιπροσώπου της Νέας Υόρκης, Μάικ Λόουλερ, σχετικά με το εάν μια μείωση των επιτοκίων τον Σεπτέμβριο, που επί του παρόντος υπάρχουν 70% πιθανότητες να γίνει, βάσει των εκτιμήσεων των επενδυτών, θα μπορούσε να θεωρηθεί ως πολιτική κίνηση προ των εκλογών της 5ης Νοεμβρίου.

Η κατάσταση της οικονομίας και ιδιαίτερα η αύξηση του κόστους στέγασης, διατροφής και άλλων δαπανών τα τελευταία χρόνια αποτέλεσε ένα δυνατό χαρτί για τους Ρεπουμπλικανούς, δεδομένης της οξυμένης δυσαρέσκειας. Κι αυτή η δυσαρέσκεια έχει να κάνει με το ότι πολλά είδη εξακολουθούν να είναι ακριβά, ακόμη και αφότου ο πληθωρισμός έχει εμφανίσει επιβράδυνση. Οι περικοπές στο κόστος δανεισμού, οι οποίες αρχικά αναμένονταν στις αρχές του τρέχοντος έτους, αναβλήθηκαν διότι ο πληθωρισμός αποδείχθηκε πιο αμετακίνητος από τις προβλέψεις. Κατά συνέπεια, η συζήτηση για τη νομισματική πολιτική της Fed πλέον ευθυγραμμίζεται επακριβώς με την προεκλογική εκστρατεία. Ο πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ κατά τη διάρκεια της κατάθεσής του στον Κογκρέσο (Γερουσία και Βουλή) κατέδειξε ότι προσεγγίζει το σημείο εκείνο όπου θα λάβει την απόφαση περικοπής του κόστους δανεισμού, ενώ επέμεινε ότι δεν ήταν ακόμη έτοιμος να δεχθεί ότι ο πληθωρισμός έχει παταχθεί.

Αλλωστε, τόσο ο ίδιος ο Τζερόμ Πάουελ όσο και άλλοι αξιωματούχοι της Fed δήλωσαν ότι δεν θα μειώσουν τα επιτόκια έως ότου αισθανθούν ακόμα πιο σίγουροι ότι ο πληθωρισμός θα επιστρέψει στον επίσημο στόχο του 2%, μετά μια έκρηξη τιμών που σημειώθηκε στη διάρκεια της πανδημίας. Εκκινώντας από τη συνεχιζόμενη ανάπτυξη έως το ποσοστό ανεργίας του 4,1% και την πτώση του πληθωρισμού, ο Πάουελ επισήμανε ότι οι ΗΠΑ εμφανίζουν ευνοϊκά οικονομικά μεγέθη. Αφού ανήλθε σε επίπεδα ρεκόρ 40 ετών το 2022, ο δείκτης τιμών που επιλέγει η Fed για να παρακολουθήσει τον πληθωρισμό, ήτοι ο δείκτης τιμών ατομικών καταναλωτικών δαπανών, διαμορφώθηκε στο 2,6% τον Μάιο. Ο πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ επανέλαβε ότι θα χρειαστεί να περικόψει το κόστος δανεισμού προτού ο δείκτης επιστρέψει πλήρως στο 2%.

Τέλος, τα άλλα σχόλια του Τζερόμ Πάουελ κατά την κατάθεσή του στο Κογκρέσο, όπως επισημαίνουν αναλυτές, κατέστησαν εμφανή την πίστη του ότι θα εξακολουθήσει η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και την ευαισθησία του ως προς τους κινδύνους να παραμείνει πολύ καιρό ανελαστική η νομισματική πολιτική, επιβραδύνοντας την οικονομία περισσότερο από το αναγκαίο.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Διαφορετική λογική

Ουδέτερο πιστωτικό γεγονός θεωρείται για την Eurobank η εξαγορά της Ελληνικής Τράπεζας. Όσον αφορά στην κεφαλαιουχική επιβάρυνση όπως προκύπτει από τα μεσοσταθμικά στοιχεία του ενεργητικού, η εξαγορά θεωρείται εντός των δυνατοτήτων της Eurobank. Για τις θετικές προοπτικές της επόμενης μέρας, σημαντική είναι η επιτυχής ολοκλήρωση της συναλλαγής χωρίς επιπλοκές για να μπορέσει να ανοίξει ο δρόμος ενοποίησης των δύο οντοτήτων που σήμερα δραστηριοποιούνται στο νησί με κοινό μέτοχο. Ως εκ τούτου, με βάση την αξιολόγηση που δημοσιεύει περιφερειακός οίκος αξιολόγησηςν η μεγαλύτερη ευκαιρία για την Eurobank θα προκύψει εφόσον η διαδικασία ενοποίησης των Ελληνικής και Eurobank Κύπρου τεθούν κάτω από την ίδια λειτουργική στέγη. Το τελευταίο μάλλον θα αποδειχθεί δυσκολότερο από ό,τι αρχικά υπολογίζεται, καθώς η λογική στις δύο οντότητες είναι εντελώς διαφορετική.

Αυξημένο κόστος ή εκτροχιασμός

Η ακρίβεια και κατ' επέκταση η κρίση της αγοραστικής δύναμης των μισθών προκαλεί εργασιακές αναταραχές. Η κρίση ως ήταν αναμενόμενο πλήττει την οικοδομική βιομηχανία που είναι και η μόνη βιομηχανία που λειτουργεί αδιάλειπτα 12 μήνες τον χρόνο. Εκεί, μεταξύ άλλων, παρατηρούνται συχνά φαινόμενα αδήλωτης και υπαμειβόμενης εργασίας σε μια προσπάθεια εσωτερικής ανταγωνιστικής επικράτησης. Όπως πάει να γίνει κανόνας στην Κύπρο, η συλλογική σύμβαση στον κλάδο με τη συμμετοχή του 50% των εργαζομένων έχει πάψει να είναι σε ισχύ εδώ και δύο χρόνια. Οι προσπάθειες του υπουργείου για διαμεσολάβηση είναι σε εξέλιξη, αλλά χωρίς σημαντική αύξηση του κόστους για τους εργοδότες, η κατάσταση βαίνει προς εκτροχιασμό.

Αόρατο κρατικό χέρι

Η πολύ σημαντική οικοδομική βιομηχανία πλαισιώνεται από την τουριστική βιομηχανία η οποία δεν έχει 12μηνη λειτουργία και θα πρέπει κάπως να επιμηκυνθεί. Ζητείται συνεπώς από το κράτος να εξεύρει τρόπους να γίνει αυτή η επιμήκυνση που περιλαμβάνει άνοιγμα νέων αγορών και αεροπορικών συνδέσεων. Κάθε χρόνο που γίνεται η ίδια συζήτηση τίποτα δεν φαίνεται να αλλάζει, γιατί μάλλον προκύπτουν αντικειμενικές δυσκολίες. Αν όλα αυτά τα χρόνια που το συζητούμε ασχολούμασταν με τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών, ίσως θα είχαμε καλύτερα αποτελέσματα αντί να πιστεύουμε ότι όλα είναι στη θέση τους και αρκεί κάποιο αόρατο κρατικό χέρι να πατήσει το κουμπί.

Ακόμα μια νέα χρησιμότητα για τον Great Sea Interconnector ανέδειξε ο υπουργός Ενέργειας, λέγοντας πως μπορεί να αντικαταστήσει τις μπαταρίες για μεγιστοποίηση της παραγωγής από ΑΠΕ.

Μια τρύπα στο νερό

Οι μεταρρυθμίσεις δεν είναι το δυνατό μας σημείο. Όποτε τις επιχειρήσαμε κάναμε μια τρύπα στο νερό. Τελευταίο παράδειγμα η τοπική αυτοδιοίκηση η οποία μετά από συζητήσεις ετών κατέληξε σε ένα αποτέλεσμα καθόλου ελκυστικό, αλλά τι να γίνει, αφού αρχίσαμε είπαμε να ολοκληρώσουμε και ας μας βγήκαν τριπλάσιοι και βάλε οι δήμοι από ό,τι αρχικά σχεδιάσαμε. Τουλάχιστον θα αποκεντρωθούν σημαντικές υπηρεσίες και οι Επαρχιακοί Οργανισμοί Αυτοδιοίκησης ήρθαν για να κάνουν την διαφορά. Σε αυτούς είχαμε αποθέσει τις ελπίδες μας αφού μας είχαν κάνει να πιστέψουμε ότι εκεί τα πράγματα είναι ξεκάθαρα. Η πραγματικότητα όμως είναι ότι οι πρόεδροι των πέντε Επαρχιακών Οργανισμών Αυτοδιοίκησης αναδεικνύουν κενά και παρατυπίες στις αποφάσεις που υιοθετήθηκαν στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης, ζητώντας αλλαγές και διορθώσεις.

Ενώστε δυνάμεις

Η υποχώρηση της αγοραστικής δύναμης των μισθών σε συνδυασμό με τις διεθνείς τάσεις των καιρών αλλάζουν τον τρόπο διασκέδασης οδηγώντας πολλούς συμπολίτες μας σε υπαίθριες εκδηλώσεις. Αυτό όμως δεν αρέσει στους ιδιοκτήτες κέντρων αναψυχής γιατί θεωρούν πως έχουν το μονοπώλιο στην αναψυχή και νιώθουν κάπως άβολα από τις εξελίξεις. Ζητούν λοιπόν από το επίσημο κράτος να τις απαγορεύσει, ή καλύτερα να τις περιορίσει δυσκολεύοντας την αδειοδότησή τους. Αν και σίγουρα αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει μια λύση με θετικά βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα, πολύ φοβάμαι πως μεσο-μακροπρόσθεσμα θα καταλήξουμε εκεί που είμαστε σήμερα –και χειρότερα. Γιατί δεν ενώνουν δυνάμεις και ως ειδικοί στην αναψυχή να παρουσιάσουν τη δική τους ανταγωνιστική πρόταση, που σίγουρα θα είναι καλύτερα μελετημένη από τις ευκαιριακές, όπως τις αποκαλούν, καταστάσεις.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τιμή Διάθεσης Αμοιβαίων Κεφαλαίων

CYPRUS INSTITUTE of MARKETING – THE CYPRUS BUSINESS SCHOOL

Τιμή Διάθεσης Αμοιβαίων Κεφαλαίων καλείται η τιμή στην οποία ο επενδυτής αγοράζει τα μερίδια Αμοιβαίων Κεφαλαίων, και υπολογίζεται από το άθροισμα της καθαρής τιμής των μεριδίων και της προμήθειας αγοράς των Αμοιβαίων Κεφαλαίων.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Πώς να ερμηνεύσετε τον καρδιακό παλμό σας

Της ΤΑΛΙΑ ΜΙΝΣΜΠΕΡΓΚ

Εάν φοράτε κάποιο έξυπνο ρολόι (smartwatch) ή fitness tracker (αισθητήρας παρακολούθησης της φυσικής κατάστασης), πιθανώς έχετε ήδη πρόσβαση σε μια σταθερή ροή δεδομένων σχετικά με την υγεία της καρδιάς σας. Πέρα από την παρακολούθηση της βασικής καρδιακής συχνότητας, τα smartwatches και τα fitness trackers μπορούν επίσης να μετρούν και να παρακολουθούν τις ζώνες, τη μεταβλητότητα και τις τάσεις του καρδιακού ρυθμού. Αυτές οι πληροφορίες μπορεί να είναι σημαντικές για την υγεία και τη φυσική σας κατάσταση, αν είστε πρόθυμοι να πειραματιστείτε με διαφορετικά επίπεδα έντασης κατά τη διάρκεια της άσκησης και αν κατανοείτε τα όρια των δεδομένων.

Για να είναι χρήσιμα αυτά τα δεδομένα, η Κάθριν Λάρσον, καρδιολόγος στην Αθλητική Καρδιολογική Κλινική της Mayo Clinic στο Ρότσεστερ της Μινεσότα, ρωτάει τους ασθενείς για τους στόχους τους όσον αφορά την υγεία και τη φυσική τους κατάσταση. «Η κουβέντα αλλάζει πολύ ανάλογα με το τι θέλει να κάνει ο ασθενής ή ο αθλητής με αυτά τα δεδομένα», λέει.

Για όσους επιθυμούν να ενσωματώσουν την άσκηση στην καθημερινότητά τους, η παρακολούθηση της καρδιακής συχνότητας αποτελεί ένα εξαιρετικό εργαλείο για να κατανοήσουν πώς εξελίσσεται η φυσική τους κατάσταση με το πέρασμα του χρόνου. Για πιο έμπειρους αθλητές, η προπόνηση σε ζώνες καρδιακής συχνότητας μπορεί να βοηθήσει στη βελτίωση της ταχύτητας και της αντοχής.

Μετρώντας τους χτύπους

Για να μετρήσετε τους χτύπους της καρδιάς σας χωρίς κάποιο wearable, βρείτε τον σφυγμό σας στον λαιμό ή στον καρπό σας. Μετρήστε τον αριθμό των παλμών που εντοπίζετε σε 15 δευτερόλεπτα και πολλαπλασιάστε τον αριθμό αυτό επί τέσσερα. Η καρδιακή συχνότητα σε ηρεμία είναι ο αριθμός των χτύπων της καρδιάς σας σε ένα λεπτό, όταν δεν καταβάλλετε προσπάθεια. Η μέγιστη καρδιακή συχνότητα (ΜΚΣ), η οποία μπορεί να εκτιμηθεί κατά προσέγγιση με βάση την ηλικία σας, είναι ο μέγιστος αριθμός παλμών κατά τη διάρκεια έντονης άσκησης. Τα περισσότερα fitness trackers, ρολόγια για τρέξιμο με GPS και Apple Watches μετρούν την καρδιακή συχνότητα χρησιμοποιώντας ένα μικροσκοπικό φως για να ανιχνεύσουν τις μεταβολές στη ροή του αίματος μέσω των αγγείων στον καρπό σας κατά τη διάρκεια της ημέρας. Οι ιμάντες θώρακα μπορεί να είναι ελαφρώς πιο ακριβείς από τα ρολόγια, αλλά συνήθως φοριούνται μόνο κατά τη διάρκεια της άσκησης. Μια φυσιολογική καρδιακή συχνότητα σε ηρεμία κυμαίνεται μεταξύ 60 και 100 παλμών ανά λεπτό, αν και μπορεί να υπάρχει μεγάλη ατομική διακύμανση. Οι αθλητές και τα άτομα με υψηλή φυσική κατάσταση έχουν συνήθως χαμηλότερη καρδιακή συχνότητα σε ηρεμία.

Προπόνηση σε 5 ζώνες

Η προπόνηση σε ζώνες περιλαμβάνει τη διαμόρφωση του σχεδίου άσκησής σας γύρω από πέντε ζώνες καρδιακής συχνότητας, οι οποίες κυμαίνονται από μια χαλαρή προσπάθεια έως τη μέγιστη έντασή σας. Αυτή η προπόνηση μπορεί να σας βοηθήσει να σχεδιάσετε προπονήσεις με συγκεκριμένους στόχους, όπως ανάπτυξη αντοχής ή βελτίωση της απόδοσης.

Κάθε ζώνη βασίζεται σε ένα ποσοστό της ΜΚΣ σας: Στη ζώνη 1, για παράδειγμα, θα πρέπει να φτάσετε στο 50% έως 60% της ΜΚΣ σας, ενώ η ζώνη 5 απαιτεί 90% έως 100% της ΜΚΣ. Πολλά fitness trackers μπορούν να εκτιμήσουν τις ζώνες καρδιακής συχνότητας και να σας δείξουν σε ποια ζώνη βρίσκεστε κατά τη διάρκεια μιας προπόνησης. Αλλά μπορείτε επίσης να αναπαράγετε την προπόνηση σε ζώνες με βάση τη δική σας αίσθηση προσπάθειας.

«Ο καλύτερος τρόπος για να κατανοήσετε πραγματικά τις ζώνες είναι να κατανοήσετε την προσπάθεια και τον σκοπό», λέει η δρ Τάμανα Σινγκ, καρδιολόγος και υποδιευθύντρια του Αθλητικού Καρδιολογικού Κέντρου στην Κλινική του Κλίβελαντ, προσθέτοντας ότι τα διαφορετικά επίπεδα έντασης της άσκησης ενεργοποιούν διαφορετικές φυσιολογικές διεργασίες στο σώμα.

• Η ζώνη 1 πρέπει να είναι εύκολη, σαν ζέσταμα ή χαλάρωση. Θα πρέπει να είστε σε θέση «να τραγουδήσετε ή να απαγγείλετε κάτι χωρίς διακοπή», λέει η Σινγκ.

• Η ζώνη 2 πρέπει να είναι ελαφρώς πιο απαιτητική. Θα πρέπει να είστε σε θέση να συνομιλήσετε, αλλά μπορεί να χρειάζεστε μια ανάσα πού και πού, εξηγεί η Σινγκ. Η προπόνηση σε αυτή τη ζώνη είναι το «κλειδί» για την οικοδόμηση της αντοχής και για την ανάπτυξη της αερόβιας ικανότητάς σας. Κατά τη διάρκεια αθλημάτων αντοχής, όπως το τρέξιμο και η ποδηλασία, το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου προπόνησής σας θα πρέπει να δαπανάται σε αυτή τη ζώνη.

• Η ζώνη 3 δεν είναι τόσο βατή όσο η ζώνη 2 και μπορεί να νιώθετε την ανάγκη να κάνετε περισσότερα διαλείμματα μεταξύ των συνομιλιών, λέει η Σινγκ. Πολλοί δρομείς αναφέρονται σε αυτό το επίπεδο προσπάθειας ως «tempo».

• Η ζώνη 4 είναι αυτό που οι δρομείς και οι ποδηλάτες θα αποκαλούσαν προπόνηση κατωφλιού ή threshold, «κάτι που πιθανώς θα μπορούσατε να διατηρήσετε ίσως για 45 λεπτά ή μία ώρα το πολύ», σημειώνει η Σινγκ.

• Η ζώνη 5, η μέγιστη ολοκληρωτική σας προσπάθεια, γίνεται σε μια ένταση που η Σινγκ χαρακτηρίζει «redlining» (στο κόκκινο). Δεν υπάρχει χώρος για συζήτηση, καθώς το σώμα σας εργάζεται για να αυξήσει την ικανότητά του να αποδίδει με λιγότερο οξυγόνο.

Μεταβλητότητα

Πολλά wearables υπολογίζουν και τη μεταβλητότητα της καρδιακής συχνότητας του χρήστη, ή HRV. Η μέτρηση αυτή παρακολουθεί πώς η καρδιακή συχνότητα κυμαίνεται φυσικά από χτύπο σε χτύπο και, γενικώς, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παρακολούθηση της ανάκαμψης ή της κόπωσης μεταξύ των προπονήσεων.

Υψηλότερες τιμές από το δικό σας βασικό επίπεδο δείχνουν συνήθως ένα πιο υγιές καρδιαγγειακό σύστημα που έχει ανακάμψει καλά. (Τα περισσότερα fitness trackers και smartwatches μπορούν να εκτιμήσουν το βασικό σας επίπεδο, αφού συγκεντρώσετε αρκετά δεδομένα.) Χαμηλότερες τιμές, ιδιαίτερα έπειτα από σκληρή προπόνηση, θα μπορούσαν να υποδηλώνουν ότι το σώμα σας χρειάζεται ακόμη περισσότερο χρόνο για να ανακάμψει. Όμως, όπως και σε άλλες μετρήσεις καρδιακής συχνότητας, η HRV μπορεί επίσης να κυμαίνεται με βάση παράγοντες που δεν σχετίζονται με την άσκηση, όπως κάποια νόσος ή κατανάλωση αλκοόλ.

Τα ψιλά γράμματα

Παρόλο που τα δεδομένα καρδιακής συχνότητας μπορούν να παρέχουν χρήσιμες κατευθυντήριες γραμμές για την υγεία σας, οι ειδικοί προειδοποιούν να μη στηρίζεστε πολύ σε αυτά.

Η χρήση του τεστ συνομιλίας – το να προσπαθείτε να κάνετε μια συζήτηση, έστω και με τον εαυτό σας, κατά τη διάρκεια μιας προπόνησης– μπορεί να είναι εξίσου χρήσιμο με τον έλεγχο της καρδιακής σας συχνότητας. Και το να δίνετε προσοχή στο πόσο αναζωογονημένοι ή κουρασμένοι αισθάνεστε μπορεί να είναι εξίσου χρήσιμο με την παρακολούθηση της HRV σας.

Η Λάρσον λέει ότι ορισμένοι μπορεί να «κολλήσουν» υπερβολικά στα δεδομένα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τους παροτρύνει να εξετάζουν τη συνολική εικόνα: «Πόσο βοηθούν στην πραγματικότητα αυτά τα δεδομένα; Ή πόσο μας αποσπούν την προσοχή από πιο άμεσα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουμε;».

Ενα έξυπνο ρολόι (smartwatch) ή fitness tracker καταγράφει δεδομένα καρδιακής συχνότητας τα οποία, παρότι παρέχουν χρήσιμες κατευθυντήριες γραμμές για την υγεία, δεν θα πρέπει να αποτελούν τον μοναδικό οδηγό, όπως συνιστούν οι ειδικοί.

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΟΔΗΓΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ 2024

- Πόσο ασφαλείς είμαστε απέναντι στο e-έγκλημα;
- Πώς προστατεύουμε κατοικίες και επιχειρήσεις από φυσικές καταστροφές

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΥΝ ΟΙ:

Την Κυριακή 21 Ιουνίου μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ενισχύεται η εποπτεία της Κεφαλαιαγοράς

Γιώργος Θεοχαρίδης: Κλειδί η τεχνολογική αναβάθμιση –Καινοτομία, προστασία επενδυτών και ακεραιότητα αγοράς

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς προχώρησε πρόσφατα στην έναρξη του Ρυθμιστικού της Δοκιμαστηρίου γνωστού ως Sandbox, το οποίο αποτελεί την μετεξέλιξη του Κόμβου Καινοτομίας της. Η δημιουργία του στηρίχθηκε στην ανοικτή επικοινωνία που αναπτύχθηκε με τους συμμετέχοντες και ειδήμονες της αγοράς και στόχος του είναι η ισορροπία μεταξύ τεχνολογικής καινοτομίας, προστασίας των επενδυτών και ακεραιότητας της αγοράς.

Μιλώντας σε συνέντευξή του στην «Κ», ο πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς Κύπρου, Γιώργος Θεοχαρίδης, πέραν του «Sandbox» απαντά στο πώς επηρεάζει η καινοτομία και οι νέες τεχνολογίες την εποπτεία, αναφέρει τις προκλήσεις που χρειάστηκε να χειριστεί η Επιτροπή μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και απαντά τι έχει κάνει μέχρι τώρα η Επιτροπή στις προτροπές-παρατηρήσεις του επόπτη της, της ESMA.

Πρόσθετα, ο κ. Θεοχαρίδης τονίζει στη συνέντευξή του πως, βρίσκεται σε εξέλιξη ανοικτός διαγωνισμός για την επικαιροποίηση του συστήματος για θέματα αποτροπής της νομιμοποίησης συναλλαγών από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας στη βάση των Κατευθυντήριων Γραμμών που έχει εκδώσει η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών.

- Πώς επηρεάζει η καινοτομία και οι νέες τεχνολογίες την εποπτεία και τι πρωτοβουλίες αναλαμβάνετε προς αυτή την κατεύθυνση;

- Η τεχνολογική αναβάθμιση αποτελεί κλειδί για τις εργασίες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς ώστε να συμβαδίζει με τη ραγδαία ψηφιοποίηση του τομέα, τη διασφάλιση της προστασίας των επενδυτών και την ομαλή λειτουργία της αγοράς.

Για το σκοπό αυτό στη βάση και των αναγκών που εντοπίζονται, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ενισχύει την εποπτεία της μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών και άλλων εργαλείων. Εντός του 2023, έγιναν νέες αναβαθμίσεις στο σύστημα του Πλαισίου Διαχείρισης Κινδύνων για τους Εποπτευόμενους (Risk Based Supervision Framework, RBS-F), ώστε να λαμβάνει υπόψιν όλες τις εξελίξεις και αλλαγές που ενδεχομένως να ενέχουν κινδύνους για την αγορά. Περαιτέρω βρίσκεται σε εξέλιξη ανοικτός διαγωνισμός για την επικαιροποίηση του συστήματος για θέματα αποτροπής της νομιμοποίησης συναλλαγών από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας στη βάση των Κατευθυντήριων Γραμμών που έχει εκδώσει η Ευρωπαϊκή Αρχή Τραπεζών. Παράλληλα, προχωρούν και οι διαδικασίες συμπερίληψης των κινδύνων που ενέχονται από περιβαλλοντικά ή κοινωνικά κριτήρια, ή κριτήρια εταιρικής διακυβέρνησης γνωστά με τη συντομογραφία ESG. Η ενσωμάτωσή τους αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2026.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της αυτοματοποίησης και της τεχνολογικής αναβάθμισης του RBS-F, βρίσκεται σε εξέλιξη η δημιουργία ηλεκτρονικής εφαρμογής, καθώς και το εργαλείο Early Warning Tool (EWT). Το EWT θα ενισχύεται συνεχώς με νέους δείκτες και στοιχεία ανάλογα με τις εξελίξεις της αγοράς και τους αναδυόμενους κινδύνους. Στόχος είναι να εφαρμοστεί σταδιακά για όλους τους εποπτευόμενους και για όλες τις κατηγορίες των κινδύνων.

Εντός του 2023 ολοκληρώθηκε το Πλαίσιο Διαχείρισης Επιχειρησιακών Κινδύνων (Enterprise Risk Management Framework - The ERM-F), το οποίο ξεκίνησε το 2020 και αφορά τους εσωτερικούς και τους εξωτερικούς κινδύνους που περιβάλλουν την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς.

Επίσης, η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αξιοποιεί σειρά συστημάτων που αφορούν μεταξύ άλλων την ταυτοποίηση ή διερεύνηση πληροφοριών για το ιστορικό φυσικών και νομικών προσώπων, καθώς και την ανάλυση και παρακολούθηση συναλλαγών σε κρυπτο-περιουσιακά στοιχεία.

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ενισχύει την εποπτεία της μέσω της χρήσης νέων τεχνολογιών και άλλων εργαλείων, σημειώνει ο πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, Γιώργος Θεοχαρίδης.

Η ΕΚΚ προχώρησε πρόσφατα στην έναρξη του «Ρυθμιστικού της Δοκιμαστηρίου» γνωστού ως «Sandbox», το οποίο αποτελεί την μετεξέλιξη του «Κόμβου Καινοτομίας» της.

Όσον αφορά στην ανάγκη διαχείρισης του τεράστιου όγκου δεδομένων που λαμβάνει από τους εποπτευόμενους, η Επιτροπή αξιοποιεί ή βρίσκεται στη διαδικασία αξιοποίησης εξειδικευμένων συστημάτων εποπτικής τεχνολογίας (RegTech) που θα χρησιμοποιούν τεχνητή νοημοσύνη (big data analytics, machine learning, Cloud Computing). Μέσω αυτών των συστημάτων δίνεται η δυνατότητα γρήγορου ελέγχου των δεδομένων προκειμένου να εντοπίζονται αυτόματα πιθανοί κίνδυνοι και παρατυπίες σε προγενέστερο στάδιο και, επομένως, να είμαστε σε θέση να λαμβάνουμε προληπτικά μέτρα αντιμετώπισής τους.

Επιπρόσθετα, μέσω εξειδικευμένου συστήματος η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς συλλέγει, αναλύει και παρακολουθεί τις πρακτικές μάρκετινγκ των Κυπριακών Εταιρειών Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΚΕΠΕΥ). Ειδικότερα, το σύστημα έχει τη δυνατότητα να ανιχνεύει όλες τις σχετικές αναφορές από οποιαδήποτε πηγή διεθνώς, συμπεριλαμβανομένων των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ενώ καλύπτει 187 γλώσσες. Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα παρακολούθησης σε πραγματικό χρόνο, με ενεργοποίηση άμεσης ειδοποίησης, οποιουδήποτε συνδυασμού λέξεων-κλειδιών.

Υποδείξεις της ESMA

- Τι έχετε κάνει μέχρι τώρα στις προτροπές-παρατηρήσεις της ESMA για την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς Κύπρου;

- Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς χαιρετίζει τις εκθέσεις αξιολόγησης από την ESMA, καθώς αποτελούν ένα εργαλείο περαιτέρω βελτίωσης των διαδικασιών για την ενίσχυση του ρόλου της ως εποπτική αρχή. Έχουμε προχωρήσει στην ανάπτυξη συγκεκριμένων πολιτικών και πρωτοβουλιών για τη βελτίωση της επάρκειας και αποτελεσματικότητας της εποπτείας που ασκείται, υιοθετώντας ακόμη πιο αποφασιστική στάση για την αντιμετώπιση σοβαρών παραπτωμάτων. Με στόχο να ενισχύσουμε περαιτέρω την κουλτούρα συμμόρφωσης, με την στήριξη της κυβέρνησης και του υπουργείου Οικονομικών, τους οποίους και θα ήθελα να ευχαριστώ δημόσια, προχωρήσαμε στην αύξηση του προσωπικού που απασχολείται σε εποπτικά καθήκοντα, ενώ παράλληλα επενδύσαμε σε καινοτόμα τεχνολογικά εργαλεία και συστήματα που βασίζονται σε δεδομένα τα οποία ενισχύουν περαιτέρω την ικανότητα της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς να εποπτεύει τις δραστηριότητες των εποπτευόμενων οντοτήτων.
Οι ενέργειες μας αυτές οδήγησαν σε αύξηση των εποπτικών μας ελέγχων, που είχαν ως αποτέλεσμα τη λήψη διάφορων ενεργειών μεταξύ άλλων στην επιβολή χρηματικών ή και άλλων βελτιωτικών μέτρων, το κλείσιμο εποπτευόμενων οντοτήτων και την απαγόρευση προσώπων να δραστηριοποιούνται στον τομέα για κάποιο διάστημα.
Μέσω των εποπτικών μέτρων που λαμβάνουμε σε συνδυασμό με τις επικείμενες αλλαγές που αναμένονται στο ρυθμιστικό πλαίσιο πανευρωπαϊκά, θα δούμε μια μετεξέλιξη του τομέα τα επόμενα έτη, με την τεχνολογία να έχει τον κυρίαρχο ρόλο.

- Αξιοποιείτε συστήματα και για άλλες εργασίες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς;

- Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς αξιοποιεί συστήματα και για την αυτοματοποίηση των εργασιών της. Αυτή την περίοδο είναι σε εξέλιξη οι διαδικασίες για την προκήρυξη διαγωνισμού για δύο έργα. Το ένα αφορά τη δημιουργία συστήματος ελέγχου και διαχείρισης αιτήσεων για αδειοδότηση από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και αλλαγών που υποβάλλουν κατά καιρούς οι εποπτευόμενες οντότητες, είτε στη δομή τους, είτε στα μέλη των διοικητικών συμβουλίων τους. Το δεύτερο έργο αφορά στη δημιουργία διαδικτυακής πύλης για τη διαδικασία εγγραφής και εξέτασης απόκτησης των διαφόρων πιστοποιήσεων που προσφέρει η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Μέσω της πύλης τα πιστοποιημένα πρόσωπα θα έχουν την δυνατότητα μέσω κωδικού να βλέπουν και να διαχειρίζονται ηλεκτρονικά όλες τις πληροφορίες που θα αφορούν τις πιστοποιήσεις τους, και θα μπορούν να υποβάλλουν αίτηση για ανανέωση και επανεγγραφή στα μητρώα που είναι πιστοποιημένοι.

Επίσης, στο πλαίσιο της περαιτέρω αυτοματοποίησης των εργασιών της Επιτροπής ενσωματώνονται και νέα συστήματα που αξιοποιούν ψηφιακά ρομπότ για την αυτοματοποίηση επαναλαμβανόμενων ενεργειών, όπως το RPAs (robotic process automations). Το σύστημα αυτό μπορεί να ολοκληρώσει συγκεκριμένες εργασίες μέσα σε δευτερόλεπτα, ανεξάρτητα από τον όγκο της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας.

Το Regulatory Sandbox

- Πώς μπορείτε εσείς να λειτουργήσετε ως επιταχυντές για να δημιουργηθούν περισσότερα έργα καινοτομίας στον τομέα της ευθύνης σας;

- Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς προχώρησε πρόσφατα στην έναρξη του Ρυθμιστικού της Δοκιμαστηρίου, γνωστού ως Sandbox, το οποίο αποτελεί την μετεξέλιξη του Κόμβου Καινοτομίας της. Η δημιουργία του στηρίχθηκε στην ανοικτή επικοινωνία που αναπτύχθηκε με τους συμμετέχοντες και ειδήμονες της αγοράς, και στόχος του είναι η ισορροπία μεταξύ τεχνολογικής καινοτομίας, προστασίας των επενδυτών και ακεραιότητας της αγοράς. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επιδιώκει να το επιτύχει αυτό μέσω του ελεγχόμενου περιβάλλοντος δοκιμών του Ρυθμιστικού Δοκιμαστηρίου. Με την στενή παρακολούθηση και την καθοδήγηση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, οι επιλέξιμοι συμμετέχοντες θα λάβουν εποικοδομητική ανατροφοδότηση για τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται το ρυθμιστικό πλαίσιο στην καινοτομία τους.

- Ποιοι θα μπορούν να εκδηλώσουν ενδιαφέρον;

- Το Ρυθμιστικό Δοκιμαστήριο έχει σχεδιαστεί τόσο για εποπτευόμενες όσο και για μη εποπτευόμενες οντότητες, ώστε να μπορούν να δοκιμάσουν τις τεχνολογικά καινοτόμες λύσεις ή/και προϊόντα τους τα οποία σχετίζονται με χρηματοοικονομικές δραστηριότητες που εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Η δοκιμή πρωτοποριακών προϊόντων, υπηρεσιών και επιχειρηματικών μοντέλων μέσα σε ένα ελεγχόμενο, χρονικά περιορισμένο δοκιμαστικό περιβάλλον θα ενισχύσει την κατανόηση της Επιτροπής για τις καινοτόμες τεχνολογίες και θα διευκολύνει τη συνεχή αναπροσαρμογή των ρυθμιστικών κανόνων σύμφωνα με τις νέες εξελίξεις της αγοράς. Όλες οι λεπτομέρειες για το Ρυθμιστικό Δοκιμαστήριο και τις προϋποθέσεις συμμετοχής σε αυτό βρίσκονται αναρτημένες σε ειδικά αφιερωμένο χώρο στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Η βιώσιμη ανάπτυξη

- Η κλιματική αλλαγή σίγουρα θα θεωρείτε πως είναι μία από τις βασικές προκλήσεις του μέλλοντος. Η Κεφαλαιαγορά διαδραματίζει κάποιο ρόλο, και ποιον;

- Μεγάλη βαρύτητα δίνεται και σε θέματα βιώσιμης χρηματοδότησης, καθώς αποτελεί μία από τις βασικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο της Πράσινης Συμφωνίας για να γίνει κλιματικά ουδέτερη έως το 2050 καθώς και της Ένωσης των Κεφαλαιαγορών, που στοχεύει στην εμβάθυνση και περαιτέρω ενοποίηση των κεφαλαιαγορών των κρατών-μελών. Στην Κύπρο, ένας από τους τρόπους για να επιτευχθεί η βιώσιμη χρηματοδότηση είναι μέσω των Εταιρειών Διαχείρισης και των Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων οι οποίοι εποπτεύονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Οι Οργανισμοί Συλλογικών Επενδύσεων έχουν υποχρέωση να ενημερώνουν τους επενδυτές κατά πόσο οι επενδύσεις που περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιό τους είναι βιώσιμες -δηλαδή φιλικές προς το περιβάλλον- και κατά πόσο η βιωσιμότητα αποτελεί μέρος της κουλτούρας τους, ώστε να λαμβάνουν τεκμηριωμένες επενδυτικές αποφάσεις. Έχουμε δημιουργήσει ειδική ενότητα στην ιστοσελίδα της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, όπου περιλαμβάνονται όλες οι πληροφορίες για την βιώσιμη χρηματοδότηση καθώς και οι σχετικοί κανόνες για ενημέρωση και συμμόρφωση των εποπτευόμενων οργανισμών. Γενικά υπάρχει μεγάλη κινητικότητα στην Ευρώπη για τα θέματα της βιώσιμης ανάπτυξης και έχει δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο θα τεθεί σταδιακά τα επόμενα έτη, το γνωστό CSRD. Μέσω αυτού του πλαισίου θα υπάρχει μεγαλύτερη διαφάνεια για τις βιώσιμες επενδύσεις καλύπτοντας μεγάλο αριθμό εποπτευόμενων και εισηγμένων εταιρειών. Αναμένεται ότι η εφαρμογή του θα συμβάλει καθοριστικά στην αύξηση των βιώσιμων επενδύσεων σε όλη την Ευρώπη.

Στενή παρακολούθηση των κυρώσεων

- Ποιες προκλήσεις χρειάστηκε να χειριστεί η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και πώς τις αντιμετώπισε;

- Παρακολουθούμε σε συνεχή βάση την εφαρμογή όλων των περιοριστικών μέτρων της Ε.Ε. και των κυρώσεων του ΟΗΕ από τις εποπτευόμενες οντότητες. Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς προχώρησε στη δημιουργία ειδικής ενότητας στην ιστοσελίδα της για τη συνεχή ενημέρωση και καθοδήγηση των εποπτευόμενων οντοτήτων. Σε αυτήν περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, εγκύκλιοι και πρακτικοί οδηγοί παροχής καθοδήγησης και βέλτιστες πρακτικές για την πλήρη εφαρμογή των κυρώσεων.

Ειδικότερα, από την πρώτη στιγμή η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς μέσω εγκυκλίου κάλεσε όλες τις εποπτευόμενες οντότητες να υποβάλουν πληροφορίες σε σχέση με τις επιχειρηματικές τους σχέσεις με πρόσωπα που υπόκεινται στις κυρώσεις. Λαμβάνοντας υπόψη και αξιολογώντας τις πληροφορίες, το Τμήμα Παρεμπόδισης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες προχώρησε στους κατάλληλους ελέγχους, συμπεριλαμβανομένων και θεματικών ελέγχων συμμόρφωσης για συγκεκριμένες διατάξεις των ευρωπαϊκών κυρώσεων. Για το σκοπό αυτό ανατέθηκε η συνεχής παρακολούθηση του όλου θέματος σε αριθμό ατόμων του προσωπικού της Επιτροπής. Επίσης, ως Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς προβαίνουμε σε ελέγχους και συλλογή πληροφοριών για τη συμμόρφωση των εποπτευόμενων με τις κυρώσεις. Για το σκοπό αυτό αναπτύξαμε και αξιοποιούμε ένα εξειδικευμένο σύστημα, το οποίο και προσαρμόζουμε ανάλογα με τα σχέδια εποπτείας μας.

Ποσό πέραν του 1,2 δισ. ευρώ παγοποιήθηκε από τις εποπτευόμενες οντότητες της ΕΚΚ λόγω κυρώσεων.

Επίσης συνεργαζόμαστε στενά με το υπουργείο Οικονομικών και άλλες τοπικές αρμόδιες αρχές, καθώς και με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές, λαμβάνοντας όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ομαλή λειτουργία της κεφαλαιαγοράς στην Κύπρο και την Ε.Ε. Να αναφέρω επίσης ότι ποσό πέραν του €900,4 εκατ. έχει δεσμευτεί από Κυπριακές Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών και Διαχειριστές Κεφαλαίων Εναλλακτικών Επενδύσεων, ενώ περιουσιακά στοιχεία αξίας €307 εκατ. από Πάροχους Διοικητικών Υπηρεσιών που εποπτεύονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς. Σημειώνεται ότι μόνο ένα ελάχιστο ποσοστό των παγοποιημένων περιουσιακών στοιχείων βρίσκονται στην Κύπρο.

Αυξάνεται το καταθετικό απόθεμα

Τα κυπριακά νοικοκυριά, παρόλο που «γκρινιάζουν» διαρκώς για τα επιτόκια, συνεχίζουν να έχουν χρήματα στις τράπεζες

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Τα κυπριακά νοικοκυριά, παρόλο που «γκρινιάζουν» διαρκώς για τα καταθετικά επιτόκια, συνεχίζουν να αυξάνουν τις καταθέσεις τους στις τράπεζες. Η αλήθεια είναι όμως ότι άρχισαν να εξετάζουν και εναλλακτικές επιλογές, ενώ την ίδια ώρα, παρά την ιδιαίτερη και με πολλές προκλήσεις περίοδο την οποία διέρχεται η χώρα, σημαντικοί δείκτες που καταδεικνύουν το κλίμα στην πραγματική οικονομία, καταγράφουν θετική πορεία.

Ενδεικτικά, σύμφωνα με στοιχεία της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, τον Μάιο οι καταθέσεις κατέγραψαν καθαρή αύξηση 925,7 εκατ. ευρώ, σε σύγκριση με καθαρή αύξηση 209,1 εκατ. τον Απρίλιο 2024. Παράλληλα, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των συνολικών καταθέσεων έφτασε στο 2,8%, σε σύγκριση με 1,4% τον Απρίλιο 2024. Το υπόλοιπο των συνολικών καταθέσεων τον Μάιο 2024 έφθασε στα 53,3 δισ. Από τα στοιχεία που δημοσίευσε η Κεντρική Τράπεζα, ιδιαίτερη αίσθηση προκάλεσε το γεγονός πως οι καταθέσεις κατοίκων Κύπρου παρουσίασαν αύξηση 778,8 εκατ. Πιο συγκεκριμένα, οι καταθέσεις των νοικοκυριών και των μη χρηματοδοτικών εταιρειών αυξήθηκαν κατά 107,6 εκατ. και 315,1 εκατ. αντίστοιχα. Οι καταθέσεις των υπόλοιπων εγχώριων τομέων παρουσίασαν επίσης αύξηση, η οποία ανήλθε στα 356 εκατ.

Οι Κύπριοι αισθάνονται πιο άνετα να επενδύσουν στα Γραμμάτια Δημοσίου της χώρας τους, έστω κι αν η αξιολόγηση της κυπριακής οικονομίας είναι χαμηλότερη.

Οι καταθέσεις επί της ουσίας αποτελούν στοιχείο παθητικού και μάλιστα με κόστος για την οικονομία, αλλά και οι αποδόσεις τους δεν είναι οι καλύτερες διαθέσιμες.

Πάντως, η συγκεκριμένη αύξηση αν και εκλαμβάνεται ως θετική ένδειξη για την οικονομία, εντούτοις, δημιουργεί πίεση στις τράπεζες οι οποίες ούτως ή άλλως έχουν να διαχειριστούν ένα τεράστιο όγκο καταθέσεων (οι καταθέσεις είναι στοιχείο παθητικού), δυσανάλογο του όγκου των συνολικών δανείων.

Ενδεχομένως να μην είναι τυχαίο που οι κυπριακές τράπεζες συνεχίζουν να προσφέρουν από τα χαμηλότερα επιτόκια στην Ευρώπη στις καταθέσεις των νοικοκυριών.

Τα τελευταία στοιχεία της Κεντρικής έδειξαν ότι το επιτόκιο για καταθέσεις προθεσμίας έως ενός έτους από νοικοκυριά σημείωσε μείωση στο 2,02%, σε σύγκριση με 2,16% τον προηγούμενο μήνα.

Αγνοείται η διασπορά

Τα τελευταία χρόνια, η μεγάλη συσσώρευση καταθέσεων στο τραπεζικό σύστημα, αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες παθογένειες της κυπριακής οικονομίας. Τόσο γιατί οι καταθέσεις επί της ουσίας αποτελούν στοιχείο παθητικού και μάλιστα με κόστος για την οικονομία, όσο και γιατί οι αποδόσεις τους δεν είναι οι καλύτερες διαθέσιμες και έτσι οι καταθέτες δεν αξιοποιούν στο έπακρο τα ρευστά διαθέσιμά τους. Τάση που εν μέρει οφείλεται στη διαχρονική έλλειψη χρηματοοικονομικής παιδείας, την οποία επιβεβαιώνουν πρόσφατες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν από τον ΟΟΣΑ με την στήριξη της Κεντρικής Τράπεζας, και οι οποίες κατέδειξαν πως το επίπεδο χρηματοοικονομικού αλφαβητισμού στη χώρα μας είναι ιδιαίτερα χαμηλό. Είναι ενδεικτικό πως από τα 55.8 δισ. περιουσιακών στοιχείων που είχαν τα νοικοκυριά τον Δεκέμβριο του 2023, τα 31,9 δισ. ή 57,1% ήταν σε μετρητά/καταθέσεις. Η εικόνα δεν έχει διαφοροποιηθεί ιδιαίτερα παρά τα όσα προηγήθηκαν κατά την οικονομική κρίση με αποκορύφωμα το κούρεμα των καταθέσεων το 2013. Στο τέλος του 2012, το ποσοστό των μετρητών/καταθέσεων επί του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων των νοικοκυριών ήταν 61,6%.

Υπάρχουν επενδυτικές λύσεις

«Βλέπουμε ότι παρά τη διαχρονική επιφυλακτικότητα, κυρίως από πλευράς νοικοκυριών, οι συμπολίτες μας είναι πλέον πιο ανοιχτοί στο να εξετάσουν και να αξιοποιήσουν άλλες πιο αποδοτικές και ενδεχομένως ακόμα και πιο ασφαλείς επενδυτικές λύσεις», σχολίασε στην «Κ» ο κ. Ιωάννης Πετρή, διευθύνων σύμβουλος της Athlos Capital και της πλατφόρμας Sophic, μέσω της οποίας μη επαγγελματίες επενδυτές επενδύουν σε Γραμμάτια Δημοσίου υψηλής πιστοληπτικής διαβάθμισης, τα γνωστά T-Bills, τα οποία σήμερα φέρουν απόδοση μεταξύ 3,25% - 3,75% τον χρόνο. «Πρόκειται για βραχυπρόθεσμα ομόλογα (έως 1 έτος) που εκδίδουν μερικές από τις πιο ισχυρές οικονομίες στον κόσμο, όπως των ΗΠΑ, της Γερμανίας και της Γαλλίας, ακόμα και της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι οι Κύπριοι αισθάνονται πιο άνετα να επενδύσουν στα Γραμμάτια Δημοσίου της χώρας τους, έστω κι αν η αξιολόγηση της κυπριακής οικονομίας είναι χαμηλότερη, για παράδειγμα, από τη γερμανική η οποία αξιολογείται ως "AAA" από τους διεθνείς οίκους και προσφέρει αρκετά παρόμοιες αποδόσεις με τα κυπριακά T-Bills. Εννοείται πως και τα κυπριακά T-Bills είναι επίσης ασφαλή και αποδοτικά, αλλά αυτή η προτίμηση που παρατηρούμε λόγω κυρίως της συναισθηματικής σύνδεσης με τη χώρα μας, αποτελεί ακόμα μία ένδειξη ότι υπάρχει περιθώριο βελτίωσης των γνώσεων των συμπολιτών μας».

Μειώθηκαν τα επιτόκια καταθέσεων προθεσμίας

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου δημοσίευσε τα στατιστικά στοιχεία επιτοκίων για καταθέσεις και δάνεια κατοίκων της Ευρωζώνης σε ευρώ για το Μάιο 2024. Τα εν λόγω στοιχεία περιλαμβάνονται στην έκδοση Νομισματικές και Χρηματοοικονομικές Στατιστικές, Ιουνίου 2024. Το επιτόκιο για καταθέσεις προθεσμίας έως ενός έτους από νοικοκυριά σημείωσε μείωση στο 2,02%, σε σύγκριση με 2,16% τον Απρίλιο, ενώ το αντίστοιχο επιτόκιο για καταθέσεις από μη χρηματοδοτικές εταιρείες παρουσίασε αύξηση στο 2,29%, σε σύγκριση με 1,82% τον προηγούμενο μήνα.

Το επιτόκιο που αφορά καταναλωτικά δάνεια σημείωσε αύξηση στο 6,49%, σε σύγκριση με 6,43% τον Απρίλιο του 2024, ενώ το επιτόκιο που αφορά δάνεια για αγορά κατοικίας μειώθηκε στο 4,53%, σε σύγκριση με 4,70% τον προηγούμενο μήνα. Το επιτόκιο που αφορά δάνεια προς μη χρηματοδοτικές εταιρείες για ποσά μέχρι 1 εκατ. παρουσίασε μείωση στο 5,27%, σε σύγκριση με 5,58% τον Απρίλιο του 2024. Τέλος, το επιτόκιο που αφορά δάνεια προς μη χρηματοδοτικές εταιρείες για ποσά άνω του 1 εκατ. ευρώ κατέγραψε αύξηση στο 6,32%, σε σύγκριση με 5,80% τον προηγούμενο μήνα.

Φουντώνει η μάχη των υπεραγορών

Το 21ο κατάστημα της Lidl Κύπρου είναι έτοιμο στην Πάφο - Εξαγορές, επεκτάσεις και ψηφιακός μετασχηματισμός

Της **ΑΝΝΑΣ ΠΟΛΥΒΙΟΥ**

Σχεδόν 15 χρόνια μετά την είσοδο της Lidl Κύπρου στην κυπριακή αγορά, η εταιρεία είναι έτοιμη να ανοίξει το 21ο της κατάστημα, το οποίο θα βρίσκεται στην Πάφο, και συγκεκριμένα στο Neon Mall.

Με την είσοδο της γερμανικής αλυσίδας καταστημάτων Lidl στην Κύπρο, μέλος του ομίλου Schwarz -ενός εκ των κορυφαίων επιχειρήσεων λιανικού εμπορίου τροφίμων στη Γερμανία και την Ευρώπη-, το «τοπίο» των αγορών άλλαξε στην κυπριακή αγορά.

Η Lidl Κύπρου

Η Lidl ήρθε το 2010 στην Κύπρο, όπου άνοιξε τα πρώτα επτά καταστήματά της. Μέσα σε λίγα χρόνια, κατάφερε να γίνει ένας από τους μεγαλύτερους ομίλους υπεραγορών στο νησί. Αυτή τη στιγμή, η Lidl Κύπρου απασχολεί περισσότερα από 700 άτομα, διαθέτοντας μία συνεχώς αναπτυσσόμενη ομάδα συνεργατών, ενώ διαθέτει ένα από τα μεγαλύτερα κέντρα διανομής σε όλη τη χώρα.

Μέχρι σήμερα, η Lidl Κύπρου έχει επενδύσει πάνω από €225 εκατομμύρια στο νησί.

Πρόκειται για την «Νο1 εταιρεία στην Κύπρο με την καλύτερη σχέση ποιότητας - τιμής» με βάση την πρόσφατη βράβευσή της από την ανεξάρτητη έρευνα του διεθνούς οργανισμού ICERTIAS (International Certification Association), καθώς και «Λιανεμπορική Επιχείρηση της Χρονιάς 2023» στα Cyprus Retail Sales Awards, κατακτώντας συνολικά 12 βραβεία. Επίσης, η εταιρεία λαμβάνει για 7η συνεχόμενη χρονιά τη διάκριση του «Κορυφαίου Εργοδότη» σε Κύπρο και Ευρώπη, για τη δέσμευσή της για ένα συμπεριληπτικό και φιλικό περιβάλλον με ίσες ευκαιρίες.

Μέχρι σήμερα, η Lidl Κύπρου έχει επενδύσει στη χώρα πάνω από €225 εκατομμύρια και εφαρμόζει επενδυτικό πρόγραμμα, το οποίο για τα επόμενα τρία χρόνια περιλαμβάνει συνολικές επενδύσεις πάνω από €30 εκατομμύρια για το δίκτυο των καταστημάτων και των αποθηκών. Η Lidl Κύπρου, σύμφωνα με στοιχεία του ESM (European Supermarket Magazine), το 2021 είχε ετήσιο κύκλο εργασιών €150 εκατομμύρια.

Η Lidl Κύπρου απασχολεί σήμερα περισσότερους από 700 εργαζομένους.

Η Σκλαβενίτης Κύπρου ενισχύει το δίκτυό της φτάνοντας συνολικά τα 27 καταστήματα.

Οι υπεραγορές Αλφαμέγα έχουν πιστοποιηθεί τρεις φορές με το πρότυπο Investors in People.

Η εταιρεία Lidl λειτουργεί περισσότερα από 12.350 καταστήματα σε όλη την Ευρώπη, απασχολεί περισσότερους από 350.000 εργαζομένους, ενώ διαθέτει πάνω από 225 κέντρα διανομής σε 31 χώρες, προσφέροντας προϊόντα υψηλής ποιότητας, τρόφιμα και μη. Από το 2017 έχει παρουσία και στις ΗΠΑ.

Η πράσινη μετάβαση

Η εταιρεία εντείνει τις προσπάθειές της για να μειώνει συνεχώς το ενεργειακό της αποτύπωμα και αποτελεί μία από τις πρώτες εταιρείες στον κλάδο του λιανεμπορίου που υιοθέτησαν στρατηγικές διαχείρισης ενέργειας ως άμεση προτεραιότητά της και εφάρμοσε για τον στόχο αυτό, επιτυχημένες πρακτικές. Ως μέλος του ομίλου Schwarz, έχει δεσμευτεί μεταξύ άλλων στη μείωση της χρήσης πλαστικού κατά 30%, στην 25% μέση περιεκτικότητα ανακυκλωμένου πλαστικού και στη μέγιστη δυνατή ανακυκλωσιμότητα για το 100% των συσκευασιών των προϊόντων ιδιωτικής ετικέτας μέχρι το 2025. Επιπλέον, έως το 2030 στοχεύει σε μείωση της σπατάλης τροφίμων στο πλαίσιο της επιχειρησιακής της λειτουργίας κατά 50% αλλά και μειωμένες εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, που προκύπτουν από την επιχειρησιακή λειτουργία της Lidl σε όλες τις χώρες σε σύγκριση με το 2019.

Σκλαβενίτης - Παπαντωνίου

Με τον ανταγωνισμό να εντείνεται ανάμεσα στις μεγάλες αλυσίδες υπεραγορών στην Κύπρο, μία νέα συμφωνία ήρθε να ταράξει τα νερά στην αγορά. Όπως έχει γίνει γνωστό με επίσημη ανακοίνωση, οι υπεραγορές Παπαντωνίου ενσωματώνονται πλέον στο δίκτυο του ελληνικού ομίλου σούπερ μάρκετ Σκλαβενίτης. Όπως πρώτη ενημέρωσε η «Κ», οι δύο εταιρείες βρίσκονταν εδώ και καιρό σε συζητήσεις για το ενδεχόμενο συγχώνευσής τους. Την συμφωνία επισημοποίησε η Σκλαβενίτης Κύπρου. Σύμφωνα με την ανακοίνωση, η Σκλαβενίτης Κύπρου ενισχύει το δίκτυό της φτάνοντας συνολικά τα 27 καταστήματα, προσθέτοντας τα εννέα σημεία πώλησης των υπεραγορών Παπαντωνίου στα 18 δικά της. Σημαντικό στοιχείο της συμφωνίας είναι ότι η Σκλαβενίτης θα διατηρήσει το προσωπικό της κυπριακής αλυσίδας ως έχει, απασχολώντας και τους 769 υπαλλήλους του ομίλου Παπαντωνίου.

Όπως τόνισε σε ανακοίνωσή του ο όμιλος εταιρειών Παπαντωνίου, στόχος της συνεργασίας παραμένει η προσφορά υψηλής ποιότητας προϊόντων στις χαμηλότερες τιμές της αγοράς και η παροχή εξαιρετικής καταναλωτικής και ανθρωποκεντρικής εμπειρίας. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της Σκλαβενίτης, με την ένταξη των νέων καταστημάτων, επιβεβαιώνει τη δέσμευσή της για τη συμβολή της στην ανάπτυξη του λιανεμπορίου και αποδεικνύει την εμπιστοσύνη της στις προοπτικές της κυπριακής οικονομίας. Η συμφωνία αυτή φέρνει νέα δεδομένα στην αγορά και στην κυπριακή οικονομία κατ' επέκταση, ενώ θα ωφελήσει πολλαπλά τους καταναλωτές και τους εργαζόμενους, όπως ανέφεραν.

Υπεραγορές Αλφαμέγα

Οι υπεραγορές Αλφαμέγα διαθέτουν ένα δίκτυο 19 καταστημάτων σε όλη τη χώρα, εκ των οποίων και convenience stores, καθώς και ηλεκτρονικό κατάστημα. Η εταιρεία απασχολεί περισσότερους από 2.200 εργαζομένους. Οι υπεραγορές Αλφαμέγα έχουν πιστοποιηθεί τρεις φορές με το πρότυπο Investors in People και έχουν κερδίσει μεγάλο αριθμό βραβείων. Σύμφωνα με τα στοιχεία του ESM (European Supermarket Magazine), το 2021 είχε ετήσιο κύκλο εργασιών €127 εκατομμύρια. Χαρακτηριστικό στοιχείο της εταιρείας αποτελούν τα σημαντικά βήματα που έχει κάνει τα τελευταία χρόνια σε θέματα τεχνολογικής ανάπτυξης, καθώς ήταν η πρώτη εταιρεία λιανικού εμπορίου στην Κύπρο, η οποία σχεδίασε και υλοποίησε τον ψηφιακό μετασχηματισμό της. Σήμερα, ολόκληρο το φάσμα των δραστηριοτήτων της εταιρείας διεκπεραιώνεται ψηφιακά.

Αύξηση τζίρου για την αγορά καλλυντικών στην Ελλάδα

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Με τον τουρισμό να εκπέμπει αισιόδοξα σήματα και τους Έλληνες καταναλωτές να στρέφονται σε προϊόντα που στερήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η εγχώρια αγορά καλλυντικών δείχνει να κερδίζει έδαφος. «Η αύξηση των πωλήσεων στην αγορά καλλυντικού σε έναν βαθμό είναι πληθωριστική. Ωστόσο, ειδικά σε ό,τι αφορά τα προϊόντα επιλεκτικής, όσους καταναλωτές ήταν να χάσουμε, τους χάσαμε κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης», λέει στην «Κ» υψηλόβαθμο στέλεχος της αλυσίδας καλλυντικών Galerie de Beauté, βλέποντας έντονη κινητικότητα στα καταστήματα καλλυντικών. «Προϊόντα περιποίησης δέρματος και μακιγιάζ αποτελούν βασικούς πυλώνες της ανάπτυξής μας», προσθέτει.

Σύμφωνα με στοιχεία της Cosmetics Europe που δημοσιεύει ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Βιομηχάνων και Αντιπροσώπων Καλλυντικών και Αρωμάτων, το 2023 η εγχώρια αγορά ενισχύθηκε 12,5% σε σύγκριση με τη χρονιά που προηγήθηκε, με τις λιανικές πωλήσεις να ανέρχονται στο 1,2 δισ. ευρώ, από 1,066 δισ. ευρώ το 2022 και 997 εκατ. ευρώ το 2021. Στο μεταξύ, οι πωλήσεις σε τιμές παραγωγού (MSP Basis) πέρυσι ανήλθαν στα 875 εκατ. ευρώ, από 778 εκατ. ευρώ τη χρονιά που προηγήθηκε και 727 εκατ. ευρώ το 2021. Ενα μέρος της παραπάνω αύξησης αποδίδεται από στελέχη της αγοράς και στις ανατιμήσεις που καταγράφονται ευρύτερα σε αυτήν, ωστόσο διαπιστώνουν μια σταδιακή ανάκαμψη κυρίως από την περίοδο της οικονομικής κρίσης που ο κλάδος είχε συρρικνωθεί κατά σχεδόν 40%. «Είμαι πολύ αισιόδοξος. Η αγορά ενισχύεται καθώς το καλλυντικό πλέον τοποθετείται σε πολλά σημεία, ενώ οι παίκτες πληθαίνουν. Ετσι, παρά τις πληθωριστικές πιέσεις παρατηρούμε μια αυξητική τάση στην αγορά», λέει στην «Κ» ο πρόεδρος του ΠΣΒΑΚ, Θεόδωρος Γιαρμενίτης. Σύμφωνα με προηγούμενα στοιχεία του συνδέσμου, οι τιμές πώλησης καλλυντικών στην Ελλάδα σημείωσαν άνοδο κατά μέσον όρο 6%-7%.

Το μεγαλύτερο μέρος των πωλήσεων «περνάει» από το κανάλι των σούπερ μάρκετ (ευρείας διανομής), ακολουθούμενο από το φαρμακείο, την επιλεκτική διανομή, το κομμωτήριο, τα monobrands και τα ηλεκτρονικά καταστήματα.

Το μεγαλύτερο μέρος των πωλήσεων «περνάει» από το κανάλι των σούπερ μάρκετ (ευρείας διανομής), ακολουθούμενο από το φαρμακείο, την επιλεκτική διανομή, το κομμωτήριο, τα monobrands, τα ηλεκτρονικά καταστήματα, καθώς και τα κέντρα αισθητικής και ευεξίας. Παράλληλα, ισχυρή δυναμική εμφανίζουν τα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας, ενώ λόγω της ανόδου του τουρισμού συνεισφορά –αν και αρκετά μικρότερη σε σύγκριση με τα υπόλοιπα κανάλια διανομής– έχουν και τα προϊόντα που πωλούνται σε spa ξενοδοχείων. Σημειώνεται πως η ευρωπαϊκή αγορά καλλυντικών αποτελεί τη δεύτερη μεγαλύτερη μετά τις ΗΠΑ, με τη συνολική αξία της να αγγίζει τα 96 δισ. ευρώ, και την αγορά της Γερμανίας να καταγράφει τις μεγαλύτερες πωλήσεις (15,8 δισ.).

Τα παραπάνω αποτυπώνουν και στοιχεία της Cosmetics Europe σχετικά με τις δαπάνες των ίδιων των καταναλωτών για προϊόντα ομορφιάς. Η κατά κεφαλήν καταναλωτική δαπάνη για την αγορά καλλυντικών προϊόντων από το 2021 –περίοδος που η χρήση μάσκας και οι υγειονομικοί περιορισμοί «φρέναραν» συγκεκριμένες κατηγορίες καλλυντικών, όπως το μακιγιαζ– αυξήθηκε από 93 ευρώ σε 102 ευρώ το 2022 και 116 ευρώ το 2023. Σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, η κατά κεφαλήν κατανάλωση καλλυντικών στην Ελλάδα υπολείπεται σε σύγκριση με την υπόλοιπη Ευρώπη, όπου αυτή ανήλθε στα 156 ευρώ το 2022 και ανέβηκε στα 169 ευρώ το 2023.

Συζήτησαν θέματα για το ηλεκτρονικό χρήμα

Ο πρόεδρος του Κυπριακού Συνδέσμου Ηλεκτρονικού Χρήματος και Ιδρυμάτων Πληρωμών Ιωάννης Γεωργούλας μαζί με τον αντιπρόεδρο Γρηγόρη Δέλλα, είχαν μια πολύ εποικοδομητική συνάντηση με τον διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας Κύπρου Χριστόδουλο Πατσαλίδη και τους δύο εκτελεστικούς διευθυντές, Γιώργο Καρατζιά και Ευγενία Χριστοδούλου. Συζητήθηκαν θέματα που αφορούν στον τομέα του ηλεκτρονικού χρήματος και των ιδρυμάτων πληρωμών και συμφωνήθηκε να υπάρχουν πιο συχνά συναντήσεις εργασίας. Ο πρόεδρος του συνδέσμου, Ιωάννης Γεωργούλας, δήλωσε απόλυτα ικανοποιημένος και αισιόδοξος από τη συνάντηση, αφού διαπίστωσε το θετικό κλίμα με το οποίο αντιμετωπίζει η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου τον τομέα των Ηλεκτρονικών Ιδρυμάτων Πληρωμών.

Η ακρίβεια περιορίζει τις ημέρες των διακοπών

Υψηλές τιμές σε εισιτήρια, διαμονή, εστίαση, οι βασικότερες αιτίες

ΠΗΓΗ: ΙΕΛΚΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ονειρο θερινής νυκτός είναι φέτος οι διακοπές για μεγάλη μερίδα Ελλήνων, καθώς οι υψηλές τιμές στις υπηρεσίες αλλά και στα πακέτα διακοπών καθιστούν για κάποιους σχεδόν απαγορευτικό τον προγραμματισμό ταξιδιών αναψυχής ακόμη και σε κοντινούς και σχετικά πιο οικονομικούς προορισμούς. Το κόστος παραμένει μεγάλο για τα ελληνικά νοικοκυριά, πολλά εκ των οποίων περικόπτουν τις δαπάνες, όχι μόνο αυτές που είναι συνδεδεμένες με τις διακοπές και τα ταξίδια, αλλά και όσες αφορούν αγορές για βασικά είδη, όπως τα τρόφιμα. Αυτό αποτυπώνει έρευνα του ΙΕΛΚΑ (Ινστιτούτο Ερευνας Λιανεμπορίου Καταναλωτικών Αγαθών), σύμφωνα με την οποία 1 στους 2 καταναλωτές δηλώνει ότι δεν θα κάνει φέτος διακοπές. Η ίδια έρευνα αποτυπώνει και άλλη μία τάση: τον περιορισμό των διακοπών. Το 32% δηλώνει ότι θα κάνει μεν διακοπές, αλλά αυτές θα είναι λιγότερες ημέρες.

Τις ανατιμήσεις σε κατηγορίες υπηρεσιών και προϊόντων άμεσα συνδεδεμένων με τις καλοκαιρινές αποδράσεις των Ελλήνων ταξιδιωτών αποτυπώνουν και στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ που καταγράφουν την πορεία του πληθωρισμού τον Ιούνιο 2024. Ενδεικτικά, τον Ιούνιο του 2024 σε σύγκριση με τον αντίστοιχο περυσινό μήνα καταγράφονται αυξήσεις 19,7% στα αεροπορικά εισιτήρια, ενώ το πακέτο διακοπών εμφανίζεται πιο ακριβό κατά 12,7%. Σε ό,τι αφορά τα ξενοδοχεία, οι τιμές είναι υψηλότερες κατά 12% σε σύγκριση με πέρυσι, ενώ στο επίκεντρο των ανατιμήσεων εξακολουθούν να βρίσκονται και τα τρόφιμα, και κυρίως το ελαιόλαδο, οι τιμές του οποίου σε σύγκριση με τον περυσινό Ιούνιο αυξήθηκαν κατά σχεδόν 55%. Ταυτόχρονα, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, οι τιμές στην κατηγορία «εστιατόρια - ζαχαροπλαστεία - καφενεία - κυλικεία» σημείωσαν άνοδο 5,1%. Οπως προκύπτει από στοιχεία του Συνδέσμου Επιχειρήσεων Επιβατηγού Ναυτιλίας (ΣΕΕΝ), αν και οι αυξήσεις των τιμών στα εισιτήρια είναι μηδενική σε σύγκριση με πέρυσι και πρόπερσι, το κόστος είναι μεγάλο για μια ελληνική οικογένεια και σε κάποιες περιπτώσεις ακόμη και απλησίαστο.

Ενας μισθός σε εισιτήρια

Είναι χαρακτηριστικό ότι για να πάει μια τετραμελής οικογένεια με ένα Ι.Χ. από τον Πειραιά στη Ρόδο με επιστροφή (χωρίς καμπίνα) χρειάζεται συνολικά 845 ευρώ. Για την ίδια οικογένεια το κόστος μετάβασης από τον Πειραιά στην Κω με συμβατικό πλοίο αγγίζει τα 382,5 ευρώ, ενώ εάν υπολογιστεί και το κόστος επιστροφής, το συνολικό ποσό ανέρχεται στα 765 ευρώ (οικονομική θέση), ξεπερνάει δηλαδή τον καθαρό κατώτατο μισθό στην Ελλάδα. Αντίστοιχα υψηλά ή και υψηλότερα, ανάλογα με το πόσο νωρίς έχει γίνει η κράτηση, διαμορφώνεται και το κόστος μεταφοράς με αεροπλάνο για μια τετραμελή οικογένεια. Σε ό,τι αφορά τη διαμονή, με βάση ενδεικτικές τιμές σε διάφορες πλατφόρμες κρατήσεων (Booking, Trivago), μια τετραμελής οικογένεια θα χρειαστεί για ένα τετράκλινο κατάλυμα αξιοπρεπών προδιαγραφών σε νησιά των Κυκλάδων ή των Δωδεκανήσων κατ' ελάχιστον μεταξύ 250 και 300 ευρώ την ημέρα. Ετσι, το κόστος διαμονής μιας οικογένειας για πέντε ημέρες σε νησί φθάνει ή και υπερβαίνει τα 1.250 ευρώ. Συνολικά δηλαδή θα χρειαστεί να διαθέσει πάνω από 2.000 ευρώ για τα ακτοπλοϊκά εισιτήρια και τη διαμονή. Παραμένει βέβαια αυτονόητο πως απαιτείται επιπλέον κόστος για τα καθημερινά έξοδα και τη σίτιση.

Το μειωμένο διαθέσιμο εισόδημα λόγω των ανατιμήσεων, σε συνδυασμό και με τα αυξημένα κόστη σε εισιτήρια και διαμονή, αποτελεί τον βασικό λόγο για τον οποίο τα ελληνικά νοικοκυριά κόβουν δαπάνες για τις καλοκαιρινές διακοπές τους. Σύμφωνα με την έρευνα του ΙΕΛΚΑ που πραγματοποιήθηκε την εβδομάδα 23-29 Ιουνίου 2024, πάνω από 4 στους 10 δηλώνουν πως οι δαπάνες τους για διακοπές σε σύγκριση με πέρυσι θα είναι μειωμένες πάνω από 50%, ενώ συνολικά 6 στους 10 συμφωνούν πως θα τις μειώσουν. Οι λόγοι είναι το αυξημένο κόστος εισιτηρίων (50%), το αυξημένο κόστος διαμονής (48%), το αυξημένο κόστος καυσίμων (37%), καθώς και το κόστος εστίασης (33%).

Περικοπές σε τρόφιμα

Αρκετοί καταναλωτές προχωρούν και φέτος σε περικοπές όχι μόνο σε βασικές υπηρεσίες αλλά και σε βασικά είδη, όπως τα τρόφιμα. Ετσι, το 71% των καταναλωτών (από 75% το 2023) που συμμετείχαν στην έρευνα δηλώνει ότι έχει ακυρώσει δαπάνες διασκέδασης, όπως η εστίαση, οι διακοπές, τα ταξίδια κ.ά.

Ωστόσο, πέρα από αυτές τις δαπάνες –που για ειδικότερα για τα χαμηλά εισοδήματα θεωρούνται ακόμη και πολυτέλεια– το 55% (από 54% το 2023) δηλώνει ότι έχει μειώσει συνολικά τις αγορές σε είδη τροφίμων και ειδών παντοπωλείου. Τέλος, 1 στους 2 δηλώνει ότι έχει αναβάλει εργασίες συντήρησης ή και επισκευής (π.χ. στο σπίτι ή στο αυτοκίνητο), ενώ το 27% (από 32% το 2023) έχει αναβάλει την πληρωμή των λογαριασμών του ή έχει προχωρήσει σε στάση πληρωμών. Οπως και πέρυσι έτσι και φέτος σχεδόν 3 στους 10 Ελληνες στρέφονται στις αποταμιεύσεις τους για τις αγορές τους, ενώ για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις καθημερινές υποχρεώσεις τους δεν είναι λίγοι όσοι κάνουν και δεύτερη δουλειά. Σύμφωνα με την έρευνα του ΙΕΛΚΑ, το 16% (έναντι 17% το 2024) δηλώνει ότι έχει αυξήσει τον χρόνο εργασίας του ή έχει βρει δεύτερη εργασία προκειμένου να καταφέρει να αυξήσει το εισόδημά του. Τέλος, η χρηματική δαπάνη εξακολουθεί –αν και σε μειωμένο ποσοστό– να αποτελεί βασικό κριτήριο επιλογής όταν ψωνίζουν τρόφιμα οι καταναλωτές, με την ποιότητα να έπεται.

ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΚΟΝΤΗ

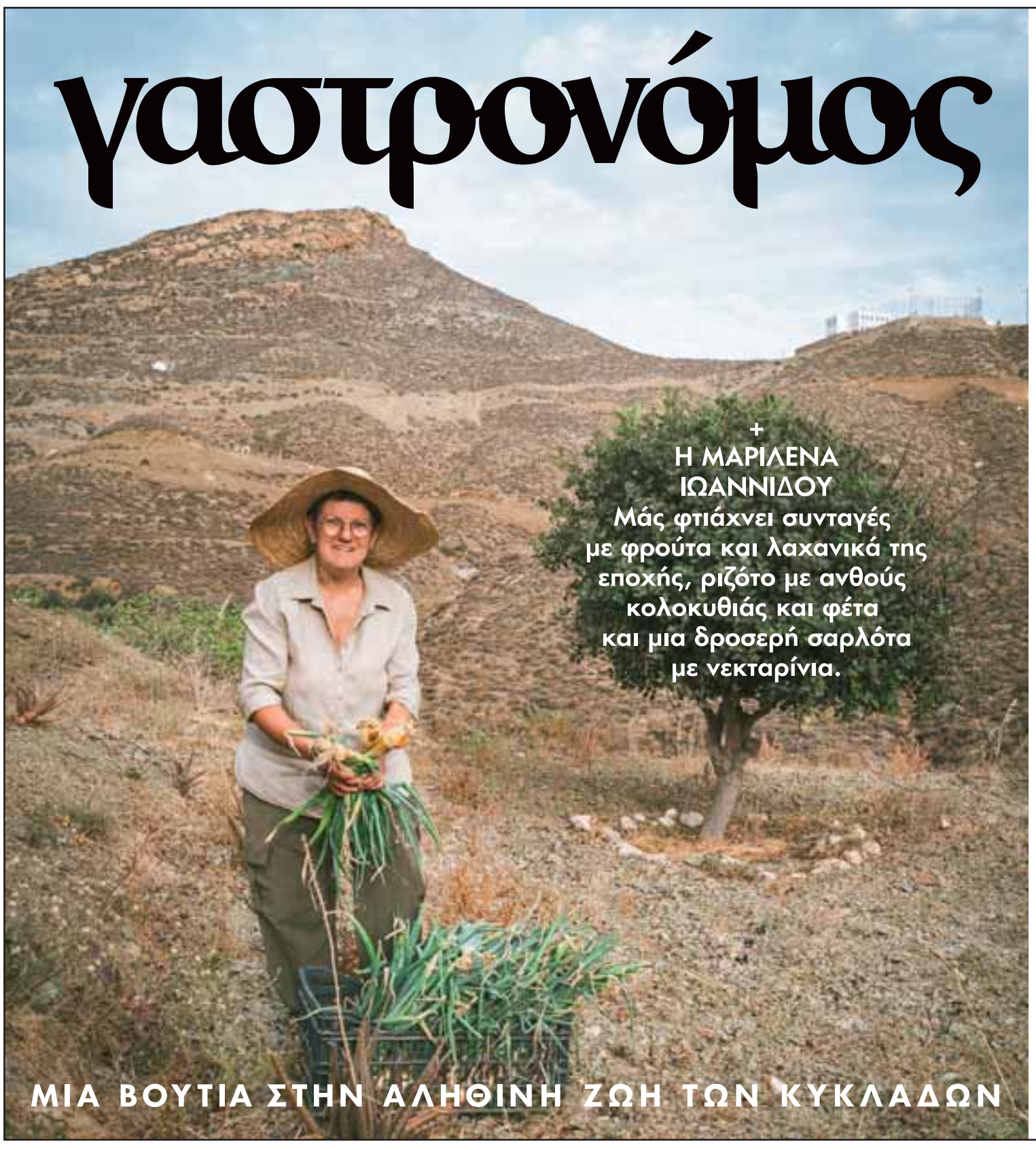

ΚΥΡΙΑΚΗ
21/7

ΟΙ μαγείρισσες ΤΩΝ Κυκλάδων

ΝΗΣΙΑ, ΓΥΝΑΙΚΕΣ, ΣΥΝΤΑΓΕΣ & ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ
μιας μεγάλης παράδοσης

Προβληματισμός για τα εκλογικά συστήματα

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Στις πρόσφατες βουλευτικές εκλογές στη Μεγάλη Βρετανία συνετρίβη το κόμμα των **Συντηρητικών**. Οι **Εργατικοί** με οριακή αύξηση του ποσοστού τους θριάμβευσαν σε έδρες. Είδαμε λεπτομερείς αναλύσεις και πάρα πολλά σχόλια. Κανένας όμως δεν σχολίασε το αποτέλεσμα σε συνάρτηση με τον εκλογικό νόμο που ισχύει εδώ και πολλά χρόνια στη **Μεγάλη Βρετανία**, που θεωρείται μία από τις πλέον δημοκρατικές χώρες του κόσμου. Ελάτε να αναλύσουμε το αποτέλεσμα για να βγάλουμε πολύ χρήσιμα συμπεράσματα.

Υπενθυμίζω ότι το εκλογικό σύστημα είναι πλειοψηφικό με μονοεδρικές περιφέρειες, όπου ο πρώτος στην περιφέρεια παίρνει τη μοναδική έδρα και οι υπόλοιποι τίποτα. **Το πρώτο κόμμα με το 33,8% των ψήφων πήρε το 63,2% (411/650) των εδρών, δηλαδή πήρε 191 περισσότερες έδρες (bonus) που είναι κατά 86,8% περισσότερες από όσες αντιπροσωπεύει το ποσοστό των ψήφων του.** Κανένας από τους χαμένους δεν διαμαρτυρήθηκε και κανένας δεν ζήτησε να εφαρμοστεί η Απλή και Αδολη Αναλογική, που μόνο απλή και άδολη δεν είναι. Επιπλέον, σχεδόν όλα τα κόμματα πλην του πρώτου πήραν πολύ λιγότερες έδρες σε σχέση με το ποσοστό των ψήφων τους. Μπορούμε να συνοψίσουμε αυτά που βλέπουμε στον πίνακα με μια φράση: ***«Winner takes all»!***

Το εκλογικό σύστημα στη Μεγάλη Βρετανία έχει κι άλλες παρενέργειες. Ευνοεί τα τοπικά κόμματα. Για παράδειγμα, το Σιν Φέιν, που είναι ισχυρό στην Ιρλανδία, με 0,7% των εγκύρων πήρε 7 έδρες, δηλαδή το 1,1% των εδρών, ενώ η Μεταρρύθμιση με 14,3% των εγκύρων πήρε μόνο 4 έδρες, δηλαδή το 0,6% των εδρών!

Πάμε τώρα στα δικά μας. Στην Ελλάδα έχει επικρατήσει η άποψη ότι το εκλογικό σύστημα (Ε.Σ.) με το οποίο διεξήχθησαν οι πρόσφατες βουλευτικές εκλογές του Ιουνίου 2023, είναι ***«ληστρικό»*** γιατί δίνει bonus στο πρώτο κόμμα μέχρι 50 έδρες. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη παραπληροφόρηση που έχει γίνει ποτέ στην Ελλάδα και αυτό οφείλεται σε μεγάλο ποσοστό στους πολιτικούς και τους δημοσιογράφους οι οποίοι συνεχώς μιλούν για το ***«bonus των 50 εδρών»***. Ελάτε να δούμε πώς λειτούργησε το Ε.Σ. στις πρόσφατες εκλογές. Ο υπολογισμός είναι εξαιρετικά απλός, αλλά ποτέ δεν έχει παρουσιαστεί στο ευρύ κοινό, ώστε οι πολίτες να έχουν την πραγματική εικόνα. Η Ν.Δ. συγκέντρωσε το 40,56% των εγκύρων και πήρε 158 έδρες. Οπως φαίνεται από τον πίνακα, αν είχαμε Απλή Αναλογική θα έπαιρνε 130 έδρες **και κατά συνέπεια το πραγματικό bonus είναι μόνο 158 – 130 = 28 έδρες!**

Κάτι ακόμη. Αφού οι 250 έδρες μοιράζονται αναλογικά, **το Ε.Σ. με το οποίο έγιναν οι εκλογές της 22ας Ιουνίου 2023, είναι κατά 250 / 300 = 83,3% Απλή Αναλογική. Γιατί δεν είναι αρκετό;**

Ο πρώτος είναι πρώτος και δικαιούται ένα λογικό bonus ώστε να κυβερνήσει, εφαρμόζοντας το πρόγραμμά του **και όχι να υποχρεωθεί να συγκυβερνά με κάποια άλλα κόμματα με τα οποία μπορεί και να μην έχει καμία συνάφεια.** Στο κάτω κάτω αξίζει να θυμηθούμε και τον δικό μας **Αριστοτέλη:** ***«Δεν υπάρχει τίποτα πιο άνισο από την ίση μεταχείριση των ανίσων...»***

Παρακαλώ, συγκρίνετε τους δύο πίνακες. Η Ν.Δ. πήρε **21,9% περισσότερες έδρες** από όσες αντιστοιχούν στο ποσοστό των ψήφων που συγκέντρωσε. Στη δημοκρατική Μεγάλη Βρετανία, οι Εργατικοί πήραν **86,8% περισσότερες έδρες (σχεδόν διπλάσιες)** από όσες αντιστοιχούν στο ποσοστό των ψήφων τους! Αυτά, για να σταματήσουμε επιτέλους να μιλάμε για **ληστρικά συστήματα** που υποτίθεται νοθεύουν τη βούληση του λαού. Εμάς εδώ μας περισσεύει η Δημοκρατία, αλλά και η υποκρισία.

> **Ενα από τα μεγάλα πλεονεκτήματα των μονοεδρικών περιφερειών είναι ότι καταργείται ο σταυρός προτίμησης (Σ.Π.), που αποτελεί τη γενεσιουργό αιτία του ρουσφετιού.**

Ακόμα, παρατηρήστε τις διαφορές που προκύπτουν στα υπόλοιπα κόμματα. Στη Βρετανία είναι χαώδεις, ενώ στην Ελλάδα μας είναι αναλογικότερες. Αυτές προκύπτουν από πλειοψηφικό σύστημα και τις μονοεδρικές περιφέρειες. Προς Θεού, δεν ισχυρίζομαι ότι πρέπει να πάμε σε μονοεδρικές περιφέρειες, γιατί θα δημιουργούσαμε προβλήματα με τις μειονότητες. Αν και με λίγη φαντασία θα μπορούσαμε να τα ξεπεράσουμε, όπως έγινε με τις νομαρχιακές εκλογές, όπου ο **Σωτήρης Κούβελας** έβαλε το κατώφλι του 3% και δημιούργησε τις σύνθετες περιφέρειες, ώστε να ξεπεράσει το πρόβλημα αυτό.

Ενα από τα μεγάλα πλεονεκτήματα των μονοεδρικών περιφερειών είναι ότι καταργείται ο **σταυρός προτίμησης (Σ.Π.)**, που αποτελεί τη γενεσιουργό αιτία του ρουσφετιού. Ο Σ.Π. κάνει τους βουλευτές να βάζουν τον εαυτό τους πάνω από την παράταξή τους. Ακόμα βάζει τους υποψήφιους βουλευτές του ιδίου κόμματος να ανταγωνίζονται ο ένας τον άλλον, προκειμένου να εξασφαλίσουν την επανεκλογή τους. Εδώ ισχύει με το παραπάνω: ***«ο θάνατός σου, η ζωή μου».*** Τα τελευταία χρόνια είδαμε τις πλέον απίθανες μετακινήσεις βουλευτών, προκειμένου να βρουν στέγη για εκλογή. Αυτή είναι ίσως η πλέον αναγκαία μεταρρύθμιση που χρειαζόμαστε.

Πριν πάμε σε ένα άλλο σοβαρό θέμα των εκλογών, αξίζει να θυμηθούμε τι έγινε με την επιστολική ψήφο στις πρόσφατες ευρωεκλογές. Πιστεύω ότι η συμμετοχή ήταν ικανοποιητική παρά το γεγονός ότι οι Ελληνες είναι πάντοτε πολύ επιφυλακτικοί σε κάθε αλλαγή. Φαίνεται ότι το μέτρο εξυπηρέτησε πολλούς Ελληνες του εσωτερικού, οι οποίοι με την επιστολική ψήφο μπόρεσαν να ψηφίσουν από οποιοδήποτε σημείο της χώρας. ***Συνολικά ψήφισαν 178.588, από τους οποίους 136.451 αντιστοιχούν σε κατοίκους του εσωτερικού και 42.137 σε κατοίκους του εξωτερικού.*** Είμαι βέβαιος ότι μετά την πρώτη επιτυχημένη εφαρμογή της επιστολικής ψήφου, θα πρέπει το υπουργείο Εσωτερικών να αρχίσει τον σχεδιασμό, ώστε στις επόμενες βουλευτικές εκλογές, όποτε αυτές γίνουν, να υπάρχει η δυνατότητα της επιστολικής ψήφου. Προσωπικά, έχω εμπιστοσύνη στον υπουργό Θοδωρή Λιβάνιο γιατί είναι τεχνοκράτης, γνωρίζει καλά το θέμα των εκλογών και είμαι βέβαιος ότι θα επιτύχει. Του προσφέρω ένα μικρό βοήθημα: ίσως πρέπει να υπάρξουν αλλαγές στις διάφορες προθεσμίες που ισχύουν σήμερα.

Φύλαξα για το τέλος το πλέον δύσκολο θέμα. Διερωτηθήκατε ποτέ γιατί στις αυτοδιοικητικές εκλογές πρέπει να ψηφίζουμε σε δύο Κυριακές; Υποτίθεται ότι αυτό έγινε για να έχει ο δήμαρχος ισχυρή πλειοψηφία, ώστε να μπορεί να διοικήσει τον δήμο του. Εχουμε βάλει κάτω τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των δύο Κυριακών; Το κυριότερο μειονέκτημα των δύο γύρων, που κανένας ποτέ δεν το συζήτησε, είναι το κόστος. Μια εκλογική Κυριακή κοστίζει στην ελληνική οικονομία μερικές εκατοντάδες εκατομμύρια. Το άμεσο κόστος του υπουργείου Εσωτερικών είναι περίπου 100 εκατ. ευρώ. Το έμμεσο κόστος είναι πολύ μεγαλύτερο: εκλογικές άδειες, πρόσθετες μετακινήσεις, χρόνος, σπατάλη καυσίμων, σπατάλη εκλογικού υλικού κ.ά. Ειδικά οι εκλογικές άδειες κοστίζουν πολύ γιατί κάποιος που θα φύγει για να πάει εκεί που ψηφίζει, δεν πρόκειται να γυρίσει τη Δευτέρα, αν φυσικά υπάρχει δεύτερος γύρος.

Για μένα υπάρχει ένας πρόσθετος πολύ σημαντικός λόγος που οι εκλογές σε δύο γύρους «αλλοιώνουν» το αποτέλεσμα. Το ρήμα μπήκε σε εισαγωγικά γιατί δεν βρίσκω άλλο καταλληλότερο. Εξηγούμαι. Η γνήσια έκφραση των ψηφοφόρων εκδηλώνεται στον πρώτο γύρο των εκλογών. Αν δεν επιτευχθεί το απαιτούμενο ποσοστό για την εκλογή του τοπικού άρχοντα πάμε σε δεύτερο γύρο. Στην περίπτωση αυτή αρχίζουν οι ιερές, αλλά και οι ανίερες συμμαχίες. Ουσιαστικά, μεταξύ του πρώτου και του δεύτερου γύρου γίνεται ένα «νταραβέρι» άνευ προηγουμένου.

Το είδαμε στις πρόσφατες αυτοδιοικητικές εκλογές του 2023. Μεταξύ πρώτης και δεύτερης Κυριακής έγιναν τέτοιες ανακατατάξεις που είναι πολύ δύσκολο να ερμηνευθούν. Μάλλον είναι πολύ εύκολο να ερμηνευθούν με μια προϋπόθεση: ***ότι όλοι συνωμότησαν για να κοντύνουν τη Ν.Δ.*** Ειδικά στον Δήμο της Αθήνας, ο καλός μου φίλος **Γιάννης Αναστασάκος**, διδάκτωρ Στατιστικής, σε δημοσίευμά του στο «Βήμα» (5.12.2023), τεκμηρίωσε επιστημονικά ότι: *[...]* ***είναι εντυπωσιακή η καθολικότητα του φαινομένου Δούκα. Ψηφοφόροι τριών συνδυασμών (Ζαχαριάδης, Σοφιανός, Ανταρσυα) συνεισφέρουν στη δύναμή του περισσότερο από 50% αθροιστικά. Και επιπλέον οι ψηφοφόροι Κασιδιάρη προσφέρουν περίπου το 10% της δύναμης Δούκα[...].*** Πόσο γνήσιο αποτέλεσμα σας φαίνεται; Εμένα καθόλου!

ΥΓ.: Στην Τουρκία στις αυτοδιοικητικές εκλέγονται όλοι σε έναν μόνο γύρο. Μήπως πρέπει να μάθουμε κάτι από αυτούς; Αν ο δήμαρχος της Κωνσταντινούπολης, με 16 εκατ. κατοίκους, βγαίνει σε έναν γύρο γιατί εμείς χρειαζόμαστε δύο, ώστε να πετάμε χρήματα και να εκλέγουμε άρχοντες από «νταραβέρια»;

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 2023

ΚΟΜΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΨΗΦΩΝ	ΕΔΡΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΔΡΩΝ	ΕΔΡΕΣ ΑΠΛΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗΣ	ΔΙΑΦΟΡΑ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ
Νέα Δημοκρατία	40,56%	158	52,7%	130	28	21,9%
ΣΥΡΙΖΑ	17,83%	47	15,7%	57	-10	-17,5%
ΠΑΣΟΚ	11,84%	32	10,7%	38	-6	-15,4%
ΚΚΕ	7,69%	21	7,0%	25	-4	-14,5%
Σπαρτιάτες	4,68%	12	4,0%	15	-3	-19,7%
Ελληνική Λύση	4,44%	12	4,0%	14	-2	-15,4%
Νίκη	3,70%	10	3,3%	12	-2	-15,4%
Πλεύση Ελευθερίας	3,17%	8	2,7%	10	-2	-21,0%
Λοιπά	6,09%					

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΒΡΕΤΑΝΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ 2024

ΚΟΜΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΨΗΦΩΝ	ΕΔΡΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΔΡΩΝ	ΕΔΡΕΣ ΑΠΛΗΣ ΑΝΑΛΟΓΙΚΗΣ	ΔΙΑΦΟΡΑ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ
Εργατικοί	33,8%	411	63,2%	220	191	86,8%
Συντηρητικοί	23,7%	121	18,6%	154	-33	-21,4%
Φιλελευθεροι	12,2%	72	11,1%	80	-8	-10,0%
Εθνικό Κόμμα Σκωτίας	2,9%	9	1,4%	19	-10	-52,6%
Σιν Φέιν	0,7%	7	1,1%	5	2	40,0%
Δημ. Εθνικό Κόμμα	0,6%	5	0,8%	4	1	25,0%
Μεταρρύθμιση	14,3%	5	0,8%	93	-88	-94,6%
Πράσινοι	6,8%	4	0,6%	44	-40	-90,9%
Πλεντ Κίρμι	0,7%	4	0,6%	5	-1	-20,0%
Σοσιαλιστικό Κρατικό Κόμμα	0,3%	2	0,3%	2	0	0,0%
Συμμαχία	0,4%	1	0,2%	3	-2	-66,7%
Ενωτικό Κόμμα του Αλιστερ	0,3%	1	0,2%	2	-1	-50,0%
Αλλοι	2,9%	8	1,2%	19	-11	-57,9%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι προκλήσεις και οι συμβιβασμοί της ευρωπαϊκής ηγεσίας

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΔΕΜΕΡΤΖΗ**

Σύμφωνα με την παράδοση πια, μετά από κάθε κύκλο ευρωπαϊκών εκλογών το ινστιτούτο Bruegel δημοσιεύει μια σειρά εκθέσεων προς τη νέα ηγεσία που θα αναλάβει καθήκοντα στις Βρυξέλλες. Μόλις δημοσιεύσαμε την πρώτη έκθεση προς τους τρεις προέδρους, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ενωσης (Ε.Ε.) και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το μήνυμά μας είναι ότι η Ε.Ε. θα πρέπει να ξεπεράσει τις διαιρέσεις της για να αντιμετωπίσει τις πολλαπλές απειλές που αντιμετωπίζει τώρα και θα αντιμετωπίσει στο μέλλον.

Τα τελευταία πέντε χρόνια η Ευρωπαϊκή Ενωση κατάφερε να ξεπεράσει μια σειρά σημαντικών κλυδωνισμών, συμπεριλαμβανομένης της πανδημίας και της εκτίναξης των τιμών της ενέργειας το 2022. Η αντιμετώπισή τους ήταν χωρίς αμφιβολία εντυπωσιακή, συμπεριλαμβανομένου του άνευ προηγουμένου δανεισμού της Ε.Ε. για τη χρηματοδότηση του προγράμματος οικονομικής ανάκαμψης (NextGenerationEU) και της συντονισμένης μείωσης της ζήτησης ενέργειας. Ως απάντηση στη ρωσική επιθετικότητα, η Ε.Ε. έχει επιβάλει κυρώσεις, για πρώτη φορά. Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι αυτές οι κρίσεις έχουν αφήσει την Ε.Ε. πιο αδύναμη κι ευάλωτη.

Η ύφεση που προκάλεσε η πανδημία και τα μέτρα ενεργειακής στήριξης έχουν συμπιέσει τους δημοσιονομικούς πόρους. Οι υψηλότερες τιμές της ενέργειας εξακολουθούν να υφίστανται και η βιομηχανική ανταγωνιστικότητα της Ε.Ε. έχει διαβρωθεί. Το χάσμα παραγωγικότητας και κατά κεφαλήν εισοδήματος με τις Ηνωμένες Πολιτείες έχει διευρυνθεί. Η στρατιωτική κατάσταση στην Ουκρανία παραμένει επισφαλής. Η Κίνα έχει γίνει πιο αυταρχική και πιο επιθετική. Η στροφή των ΗΠΑ προς τον προστατευτισμό έχει εδραιωθεί. Η διάθεση για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής μειώνεται.

> **Η Ε.Ε. θα πρέπει να ξεπεράσει τις διαιρέσεις της για να αντιμετωπίσει τις πολλαπλές απειλές που αντιμετωπίζει τώρα και θα αντιμετωπίσει στο μέλλον.**

Παραμένουν έτσι σημαντικές προκλήσεις μπροστά μας. Η Ε.Ε. θα πρέπει να συνεχίσει να στηρίζει την Ουκρανία πολεμικά και οικονομικά. Θα πρέπει όμως να προωθήσει παράλληλα την αναζωογόνηση της δικής της ανάπτυξης, την επίτευξη των κλιματικών στόχων για το 2030 και την προετοιμασία του εδάφους για την επίτευξη των στόχων για το 2040, καθώς και την εξασφάλιση ταχύτερων μειώσεων των εκπομπών πέραν των συνόρων της. Η κοινωνική συνοχή πρέπει να αποκατασταθεί για να αποτραπούν οι απειλές κατά του μοντέλου της Ε.Ε. και πρέπει να γίνουν περισσότερα για τη βελτίωση της εξωτερικής μας ασφάλειας.

Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων συνεπάγεται πολλούς και δύσκολους συμβιβασμούς. Κατ' αρχάς, τα πάντα κοστίζουν χρήματα. Η Ε.Ε. έχει τεράστια επενδυτικά κενά, της τάξης των 500 δισ. ευρώ ετησίως. Αλλά οι πόροι είναι περιορισμένοι για τις περισσότερες χώρες και η άντληση πόρων από κοινού σε ευρωπαϊκό επίπεδο παραμένει θέμα δύσκολο και διχαστικό. Γιατί αδυνατούμε να προσδιορίσουμε αυτά που έχουν τη μεγαλύτερη στρατηγική σημασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να τα εφαρμόσουμε από κοινού;

Η επιτάχυνση της απαλλαγής από τις εκπομπές άνθρακα θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Η υψηλότερη και ευρύτερη τιμολόγηση του άνθρακα θα επιβαρύνει περαιτέρω την κοινωνική συνοχή και θα ενισχύσει την πόλωση γύρω από τη δράση για το κλίμα. Πώς μπορούμε να επιταχύνουμε τις προσπάθειές μας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, διασφαλίζοντας τον δίκαιο διαμερισμό του βάρους που αυτή υφίσταται;

Η βελτίωση της οικονομικής ασφάλειας της Ε.Ε. και η επιτάχυνση της πράσινης μετάβασης ενδέχεται να απαιτούν μεγαλύτερη προσφυγή στη βιομηχανική και εμπορική πολιτική από ό,τι στο παρελθόν. Ωστόσο, μια βεβιασμένη προσέγγιση που προωθεί τον προστατευτισμό και ενδεχομένως υιοθετεί μια εχθρική στάση απέναντι στην Κίνα θα πλήξει την ανάπτυξη της Ε.Ε. και θα καταστήσει δυσκολότερη τη διεθνή δράση για το κλίμα. Ποια είναι η χρυσή τομή που θα προστατεύει μεν τα συμφέροντά μας, χωρίς όμως να μας κάνει να καταφεύγουμε στον προστατευτισμό;

Η ενίσχυση της ασφάλειας και η συνέχιση της στήριξης της Ουκρανίας απαιτούν μεγαλύτερο συντονισμό της εξωτερικής και της αμυντικής πολιτικής, οι οποίες ήταν ανέκαθεν ιερές εθνικές πολιτικές. Πόσο πρόθυμες είναι οι χώρες να μειώσουν τους βαθμούς ελευθερίας λήψης αποφάσεων σε θέματα εθνικής ασφάλειας προκειμένου να γίνουν πιο αποτελεσματικές σε αμυντικό επίπεδο; Για την Ελλάδα έχει μεγάλη σημασία να παίξει ενεργό ρόλο στην εύρεση αυτού του συμβιβασμού.

Στην έκθεσή μας κάνουμε 12 συστάσεις σχετικά με τον τρόπο προώθησης τριών στόχων κατά την επόμενη πενταετία: προώθηση της ανάπτυξης και ενίσχυση της συνοχής στην Ε.Ε., διαφύλαξη της Πράσινης Συμφωνίας και επέκταση της παγκόσμιας εμβέλειάς της, ενίσχυση της οικονομικής και μη ασφάλειας της Ε.Ε.

Η Ε.Ε. πρέπει να μεταρρυθμίσει τον τρόπο με τον οποίο κυβερνάται, ώστε να γίνει πιο ευέλικτη και να διασφαλίσει την ανθεκτικότητά της σε ένα ολοένα και πιο εχθρικό παγκόσμιο περιβάλλον. Καλούμε τη νέα ηγεσία να μην αποφύγει τις δύσκολες συζητήσεις και να είναι ρεαλιστική στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η ολοκλήρωση της Ε.Ε. Η εκ των έσω μεταρρύθμιση πρέπει να αποτελεί μέρος της αντιμετώπισης των μεγάλων προκλήσεων που θα αντιμετωπίσουμε τα επόμενα πέντε χρόνια.

Ολόκληρη η έκθεση στην ιστοσελίδα του ινστιτούτου Bruegel (Overcome divisions and confront threats: Memo to the Presidents of the European Commission, Council and Parliament / 3 Ιουλίου 2024).

Η κ. Μαρία Δεμερτζή είναι ανώτατη ερευνήτρια στο ινστιτούτο Bruegel και καθηγήτρια στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας.

Ατμομηχανή της ελληνικής μεταποίησης η βιομηχανία τροφίμων και ποτών

Παράγουν σχεδόν το 25% του τζίρου του εγχώριου κλάδου

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Εχοντας επιδείξει ισχυρή ανθεκτικότητα ακόμη και σε περιόδους βαθιάς οικονομικής κρίσης, η βιομηχανία τροφίμων και ποτών εξακολουθεί να αποτελεί τον μεγαλύτερο κλάδο της εγχώριας μεταποίησης, γεγονός που δεν αποτυπώνεται μόνο στον αριθμό των επιχειρήσεων και των εργαζομένων, αλλά και στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία των συγκεκριμένων βιομηχανιών στο σύνολο της ελληνικής μεταποίησης. Την ίδια στιγμή, μολονότι οι δαπάνες των ελληνικών επιχειρήσεων σε έρευνα και ανάπτυξη –κλάδος «κλειδί» για την ενίσχυση της καινοτομίας– υπολείπονται σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, οι βιομηχανίες τροφίμων και ποτών πρωτοστατούν σε επενδύσεις στον συγκεκριμένο τομέα.

Τα παραπάνω ευρήματα αποτυπώνει μελέτη που εκπόνησε το ΙΟΒΕ για λογαριασμό του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών Τροφίμων, σύμφωνα με την οποία η εγχώρια βιομηχανία τροφίμων - ποτών καλύπτει το 28,1% του συνόλου των επιχειρήσεων της ελληνικής μεταποίησης (56.604 επιχειρήσεις), γεγονός που την κατατάσσει πρώτη ανάμεσα στους κλάδους της μεταποίησης, με τα μεταλλικά προϊόντα (13,9%) και την επισκευή μηχανημάτων και εξοπλισμού (8,2%) να ακολουθούν. Να σημειωθεί πως στη μελέτη χρησιμοποιούνται τα διαθέσιμα στοιχεία του 2021. Ενδεικτική της δυναμικής του κλάδου είναι και η αξία παραγωγής, η οποία αντιστοιχεί στο 24,4% του συνόλου της αξίας παραγωγής της μεταποίησης (61,8 δισ. ευρώ). Ακολουθούν ο κλάδος των βασικών μετάλλων (8%), τα μεταλλικά προϊόντα (5,1%), τα χημικά προϊόντα (4,5%) καθώς και ο κλάδος του φαρμάκου (3,9%), στον οποίο ήδη υλοποιούνται επενδύσεις τόσο σε επίπεδο έρευνας και ανάπτυξης όσο και σε επίπεδο παραγωγής φαρμάκων. Παράλληλα, η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία της ελληνικής βιομηχανίας τροφίμων - ποτών ανέρχεται στο 26,7%, ενώ το μερίδιο του κύκλου εργασιών των βιομηχανιών αγγίζει το 24,8% του συνόλου της ελληνικής μεταποίησης.

Ο κλάδος τροφίμων - ποτών αποτελεί τον μεγαλύτερο εργοδότη της εγχώριας μεταποίησης, καθώς απασχολεί το 40% του συνόλου των εργαζομένων.

Την ίδια στιγμή, αποτελεί και τον μεγαλύτερο εργοδότη της εγχώριας μεταποίησης, αφού σε αυτήν το 2023 απασχολούνταν το 40% του συνόλου των εργαζομένων. Το μερίδιο της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στο σύνολο των απασχολουμένων της μεταποίησης έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, εάν ληφθεί υπόψη πως το 2012 το ποσοστό αυτό διαμορφωνόταν στο 30% (103.000 εργαζόμενοι), φτάνοντας το 40% το 2023. Σύμφωνα με τη μελέτη, το 2023 οι εργαζόμενοι στη βιομηχανία τροφίμων - ποτών αυξήθηκαν κατά 4,3% ξεπερνώντας τους 163.000, έναντι μικρότερης αύξησης στο σύνολο της μεταποίησης της τάξεως του 1%. Ως προς το μορφωτικό τους επίπεδο, σχεδόν 4 στους 10 είναι απόφοιτοι πανεπιστημίου ή ΤΕΙ και έχουν μεταπτυχιακές σπουδές, ενώ τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί και το σύνολο των εργαζομένων που διαθέτουν μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης. Το ποσοστό τους, από 1% το 2014, ανέβηκε σε 16% το 2022.

Πάντως, από τη μελέτη του ΙΟΒΕ προκύπτει πως και στην υπόλοιπη Ευρώπη (27 κράτη-μέλη), σε όρους ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας, αξίας παραγωγής, κύκλου εργασιών και αριθμού εργαζομένων, τα τρόφιμα και τα ποτά κατατάσσονται πρώτα στους ευρωπαϊκούς κλάδους της μεταποίησης. Σε σύγκριση και με τα οικονομικά μεγέθη της υπόλοιπης Ευρώπης των 27 κρατών-μελών, η ελληνική βιομηχανία τροφίμων και ποτών δείχνει να έχει μεγαλύτερη συμβολή στον τομέα της μεταποίησης σε όλες τις κατηγορίες οικονομικών μεγεθών, κάτι που αντανακλά αφενός τη δυναμική του κλάδου, αφετέρου την υστέρηση άλλων κλάδων της εγχώριας βιομηχανίας. Με βάση στοιχεία της μελέτης του 2021, το υψηλότερο μερίδιο ως προς τον αριθμό των επιχειρήσεων τόσο στα τρόφιμα όσο και στα ποτά έχουν οι πολύ μικρές επιχειρήσεις, δηλαδή εκείνες στις οποίες ο αριθμός των εργαζομένων δεν ξεπερνά τα 9 άτομα. Ωστόσο, το υψηλότερο μερίδιο ως προς την ακαθάριστη προστιθέμενη αξία του κλάδου καταγράφουν, όπως είναι αναμενόμενο, οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις, εκείνες στις οποίες ο αριθμός των απασχολουμένων ξεπερνά τα 250 άτομα.

Ως προς τις δαπάνες έρευνας και ανάπτυξης, η ελληνική βιομηχανία τροφίμων και ποτών αναδεικνύεται σε έναν από τους μεγαλύτερους επενδυτές στον συγκεκριμένο τομέα, με την ετήσια επένδυση των βιομηχανιών να αντιπροσωπεύει το 10,9% της συνολικής δαπάνης για έρευνα και ανάπτυξη της εγχώριας μεταποίησης στην Ελλάδα. Ακολουθούν η Πορτογαλία (9,8%), η Λετονία (6,4%), η Ισπανία (6,3%), ενώ στην τελευταία θέση βρίσκεται η Σουηδία (0,5%). Σε απόλυτους αριθμούς, η εγχώρια βιομηχανία τροφίμων - ποτών - καπνού δαπάνησε 46,3 εκατ. ευρώ το 2021, από 35,1 εκατ. ευρώ το 2020. Παράλληλα, όπως αναφέρει η ετήσια μελέτη που πραγματοποίησε το ΙΟΒΕ, στη βιομηχανία τροφίμων - ποτών - καπνού το ποσοστό των καινοτόμων επιχειρήσεων ανήλθε κατά μέσον όρο στο 76,2% την περίοδο 2018-2020, γεγονός που κατατάσσει τη χώρα μας στην 4η θέση μεταξύ των χωρών της Ε.Ε.-27, όπου ο μέσος όρος είναι 48,6%. Προηγούνται η Δανία (82,7%), η Εσθονία (81,6%) και η Φινλανδία (78,6%).

Στο μέτωπο των εξαγωγών, ο κλάδος των τροφίμων και των ποτών σημείωσε σημαντική άνοδο 12,6% το 2023 σε σύγκριση με το 2022, ξεπερνώντας σε αξία τα 6,8 δισ. ευρώ. Την ίδια στιγμή, όμως, αύξηση κατέγραψαν και οι εισαγωγές φτάνοντας πέρυσι τα 7,9 δισ. ευρώ. Η εικόνα αυτή –ήτοι η σημαντική άνοδος των εξαγωγών και όχι η μείωση των εισαγωγών– συνέβαλε και στην υποχώρηση του εμπορικού ελλείμματος κατά 34%, στο 1,12 δισ. ευρώ το 2023, από 1,7 δισ. ευρώ που είχε φτάσει το 2022. Πάντως οι εξαγωγές των εγχώριων μεταποιημένων τροφίμων και ποτών σημειώνουν εδώ και μία δεκαετία σημαντική άνοδο. Ενδεικτικά, το 2013 η αξία τους ανερχόταν στα 3,04 δισ. ευρώ, με τις αντίστοιχες εισαγωγές ωστόσο να κινούνται σε ακόμη υψηλότερα επίπεδα (4,8 δισ.).

Συμβολή της βιομηχανίας τροφίμων και ποτών στο σύνολο της μεταποίησης

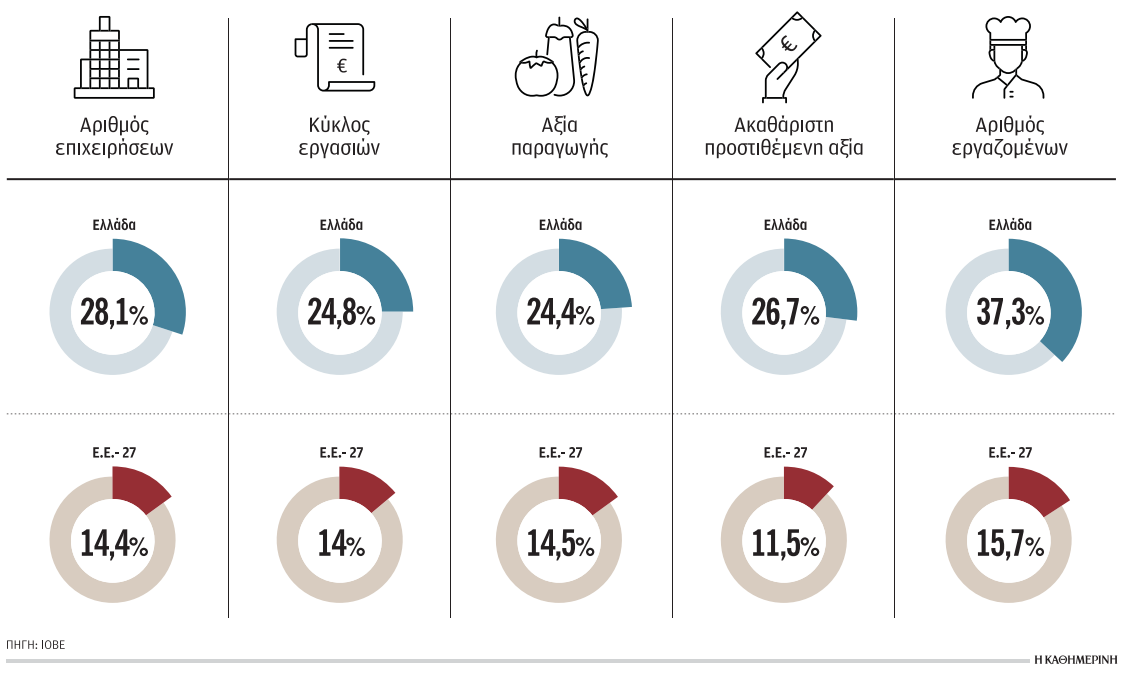

Τη μετανάστευση εξετάζουν οι Γάλλοι μεγιστάνες

Υπό τον φόβο πολιτικής αστάθειας και αύξησης φόρων από την Αριστερά

REUTERS

Μετά το Brexit κατέφυγαν στη Γαλλία πολλά στελέχη τραπεζών, «που όμως έχουν υψηλά εισοδήματα και δεν θα θέλουν να καταβάλουν υψηλότερους φόρους, γι' αυτό και θα φύγουν αν χρειαστεί», σημειώνουν στελέχη εταιρειών. Τα τελευταία επτά χρόνια ο Εμανουέλ Μακρόν έλαβε σειρά μέτρων που ευνοούν τους πλούσιους της Γαλλίας σε μια προσπάθεια να τους πείσει να επενδύουν στη χώρα και να δημιουργηθούν έτσι νέες θέσεις εργασίας.

Η πολιτική, αλλά πρωτίστως οι προεκλογικές εξαγγελίες του Νέου Λαϊκού Μετώπου για επιθετικές αυξήσεις φόρων στους έχοντες έχουν ανησυχήσει πολλούς από τους πλουσιότερους κατοίκους της Γαλλίας, τόσο ώστε πολλοί σκέπτονται να εγκαταλείψουν τη χώρα. Οπως αναφέρουν διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων, πολλοί είναι εκείνοι που προσπαθούν να δουν με ποιον τρόπο θα προστατευθούν, αν τελικά γίνουν νόμος του γαλλικού κράτους οι εξαγγελίες για αυξήσεις φόρων και εκτεταμένες δαπάνες.

Μιλώντας στο Bloomberg, ο Εμανουέλ Αγγελιέ, πρόεδρος και συνιδρυτής της εταιρείας διαχείρισης πλούτου La Financiere d'Orion, τονίζει ότι «αν εφαρμοστούν ακραίες πολιτικές τότε θα φύγουν όλοι όσοι μπορούν να φύγουν». Είναι ένας από τους πολλούς διαχειριστές πλούτου που έχουν δεχθεί κλήσεις πανικόβλητων πελατών τους μέσα στις τελευταίες τέσσερις εβδομάδες της προεκλογικής εκστρατείας και των δύο εκλογικών αναμετρήσεων μέχρι τις 7 Ιουλίου. Πολλοί από αυτούς τους πελάτες τους έχουν ήδη στείλει κεφάλαιά τους στο εξωτερικό και διερευνούν τις δυνατότητές τους να μεταναστεύσουν. Το αμφίσημο αποτέλεσμα του δευτέρου γύρου των εκλογών ήταν έως έναν βαθμό παρήγορο για πολλούς, καθώς δεν έδωσε ουσιαστική εξουσία ούτε στην άκρα Δεξιά αλλά ούτε και στην άκρα Αριστερά. Αποτελεί, ωστόσο, κώδωνα κινδύνου για το ενδεχόμενο να διολισθήσει η χώρα σε αστάθεια μέχρι τις προεδρικές εκλογές του 2027. Ομοίως, η Ξένια Λεζάντρ, στέλεχος της εταιρείας νομικών συμβούλων Hogan Lovells, τονίζει πως η εταιρεία της έχει πελάτες «υψηλόβαθμα στελέχη επιχειρήσεων που ρωτούν πώς μπορούν να θωρακιστούν». Οπως τονίζει η ίδια, μετά το Brexit κατέφυγαν στη Γαλλία πολλά στελέχη τραπεζών «που, όμως, έχουν υψηλά εισοδήματα και δεν θα θέλουν να καταβάλουν υψηλότερους φόρους γι' αυτό και θα φύγουν αν χρειαστεί».

Η δέσμευση για αύξηση των φόρων στα υψηλά εισοδήματα ήταν κοινός παρονομαστής και των δύο άκρων στην προεκλογική εκστρατεία της Γαλλίας. Δεδομένου, βέβαια, ότι το ακροδεξιό κόμμα της Μαρίν Λεπέν ηττήθηκε στον δεύτερο γύρο, ο κίνδυνος που εξακολουθεί να απειλεί

Το Νέο Λαϊκό Μέτωπο έχει υποσχεθεί να επιβάλει φόρο στην έξοδο κεφαλαίων από τη χώρα και να αυξήσει τους φόρους στα πολύ υψηλά εισοδήματα.

τα υψηλά εισοδήματα της Γαλλίας προέρχεται από την αριστερή συμμαχία του Νέου Λαϊκού Μετώπου. Αν πράγματι αναλάβει τη διακυβέρνηση της χώρας η συσπείρωση των αριστερών κομμάτων, θα μπορεί όχι μόνον να ακυρώσει πολιτικές του Εμανουέλ Μακρόν ευνοϊκές προς τα συμφέροντα των επιχειρήσεων, αλλά και να προωθήσει πολιτικές όπως, για παράδειγμα, τον φόρο μεγάλου πλούτου. Την ίδια στιγμή η νέα κυβέρνηση της Βρετανίας υπό τους Εργατικούς και τον πρωθυπουργό Κιρ Στάρμερ έχει δεσμευθεί να μειώσει ή και να καταργήσει πλήρως ορισμένους φόρους κληρονομιάς, όπως ακριβώς υποσχόταν η Μαρίν Λεπέν και το Νέο Λαϊκό Μέτωπο στη Γαλλία. Το Νέο Λαϊκό Μέτωπο, που αποτελείται από τους Σοσιαλιστές, τους Πράσινους και την Ανυπότακτη Γαλλία του Ζαν Λικ Μελανσόν, έχει υποσχεθεί «να καταργήσει τα προνόμια των δισεκατομμυριούχων».

Εχει, όμως, επίσης υποσχεθεί να επαναφέρει ένα ευρύτερο φόρο στον πλούτο, να επιβάλει φόρο στην έξοδο κεφαλαίων από τη χώρα, να αυξήσει τους φόρους στα πολύ υψηλά εισοδήματα και προπαντός να αναθεωρήσει πλήρως τους νόμους περί κληρονομιάς περιουσίας και να θέσει όριο στο ύψος του πλούτου που θα μπορεί να κληρονομείται. Οπως υπογραμμίζει η κ. Λεζάντρ, «ορισμένοι διερωτώνται κατά πόσον πρέπει να παραμείνουν στη Γαλλία» και διευκρινίζει πως «στην εποχή μας καταγράφεται πολύ μεγάλη κινητικότητα, καθώς πολλοί άνθρωποι αλλάζουν χώρα και επομένως το ερώτημα γι' αυτούς είναι κατά πόσον μπορούν να βελτιώσουν τη θέση τους και τις φορολογικές τους προοπτικές αλλάζοντας χώρα». Ανάμεσα στις χώρες που εξετάζουν οι ενδιαφερόμενοι ως υποψήφιες για την εγκατάστασή τους είναι η Ιταλία, το Ντουμπάι, η Σιγκαπούρη και οι ΗΠΑ. Το πρόβλημα είναι, όμως, ότι η μετεγκατάσταση θα χρειαστεί χρόνο και οι επιλογές είναι συχνά δύσκολες καθώς εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την οικογένεια κάθε ενδιαφερόμενου, καθώς και από το επάγγελμά του.

Τα τελευταία επτά χρόνια ο Εμανουέλ Μακρόν έλαβε σειρά μέτρων που ευνοούν τους πλούσιους σε μια προσπάθεια να τους πείσει να επενδύουν στη Γαλλία και να δημιουργηθούν έτσι νέες θέσεις εργασίας. Το 2018, έναν χρόνο αφότου ανέλαβε τα ηνία της χώρας, υποβάθμισε την ισχύ παλαιότερου φόρου στον πλούτο περιορίζοντάς τον στα ακίνητα περιουσιακά στοιχεία, επέβαλε ενιαίο φόρο 30% στις αποδόσεις των καταθέσεων και περιόρισε δραστικά τους φόρους κληρονομιάς όταν αφορούν οικογενειακές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με την κυβέρνηση Μακρόν, οι πολιτικές αυτές σε συνδυασμό με μεταρρυθμίσεις ευνοϊκές προς τον κόσμο των επιχειρήσεων βοήθησαν στην τόνωση των επενδύσεων και βελτίωσαν την εικόνα της Γαλλίας καθιστώντας την πιο ελκυστική για τις επιχειρήσεις. Εκτιμάται ότι έως έναν βαθμό ανέκοψαν και τις εκροές πλούτου προς άλλες χώρες.

BLOOMBERG

Η Κίνα κατασκευάζει το 64% των αιολικών και ηλιακών πάρκων παγκοσμίως

Το μεγαλύτερο μερίδιο, σχεδόν τα δύο τρίτα, των νέων αιολικών και ηλιακών σταθμών παγκοσμίως κατασκευάζει η Κίνα, σύμφωνα με έκθεση του αμερικανικού think tank Global Energy Monitor (GEM). Στη χώρα η αυξανόμενη δυναμικότητα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έχει συμπιέσει το μερίδιο παραγωγής του άνθρακα σε νέα χαμηλά επίπεδα. Η Κίνα κατασκευάζει 339 γιγαβάτ (GW) αιολικής και ηλιακής ενέργειας σε κλίμακα κοινής ωφέλειας ή το 64% του παγκόσμιου συνόλου. Αυτό είναι περισσότερο από το οκταπλάσιο των έργων που πραγματοποιούνται στις ΗΠΑ, οι οποίες κατέχουν τη δεύτερη θέση, με 40 GW. Ο ρυθμός της Κίνας φέρνει πιο κοντά τον παγκόσμιο στόχο για τριπλασιασμό της δυναμικότητας των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μέχρι το τέλος του 2030 ακόμη και χωρίς περισσότερη υδροηλεκτρική ενέργεια, δήλωσαν οι συντάκτες της έκθεσης, καλώντας την Κίνα να αυξήσει τους στόχους της

Σε επίπεδα-ρεκόρ η παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές τον Μάιο.

στις δεσμεύσεις της για το κλίμα προς τον ΟΗΕ το επόμενο έτος. Το Πεκίνο είναι επίσης σε καλό δρόμο προκειμένου να επιτύχει τον δικό του στόχο για το 2030, δηλαδή να εγκαταστήσει 1.200 GW αιολικής και ηλιακής ενέργειας έως τα τέλη του μήνα –έξι χρόνια νωρίτερα–, δήλωσε η Climate Energy Finance με έδρα το Σίδνεϊ.

Η απορρόφηση της έκρηξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας παραμένει μια πρόκληση για το δίκτυο της Κίνας που επικεντρώνεται στον άνθρακα και απαιτείται ταχύτερη ανάπτυξη των δικτύων μεταφοράς, δήλωσε ο αναλυτής ερευνών της GEM Aiqun Yu. Παρ' όλα αυτά, η νέα δυναμικότητα ώθησε

A.P.

Η Κίνα αναπτύσσει 339 GW αιολικής και ηλιακής ενέργειας, ενώ οι ΗΠΑ που βρίσκονται στη δεύτερη θέση μόλις 40 GW.

την παραγωγή από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας σε επίπεδα-ρεκόρ πρόσφατα, σύμφωνα με ξεχωριστή ανάλυση που δημοσιεύθηκε από το Carbon Brief την Πέμπτη. Η Κίνα παρήγαγε το 53% της ηλεκτρικής της ενέργειας από άνθρακα τον Μάιο, ένα ιστορικό χαμηλό, ενώ ένα ρεκόρ 45% προήλθε από πηγές μη ορυκτών καυσίμων. Η ηλιακή ενέργεια αυξήθηκε στο 12% της ηλεκτροπαραγωγής τον Μάιο και η αιολική στο 11%, καθώς η Κίνα προσέθεσε μεγάλες ποσότητες νέας δυναμικότητας. Η υδροηλεκτρική ενέργεια με 15%, η πυρηνική ενέργεια με 5% και η βιομάζα με 2% αποτελούσαν το υπόλοιπο της ενέργειας από μη ορυκτά καύσιμα.

Η αυξημένη παραγωγή από ανανεώσιμες πηγές οδήγησε τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα από τον τομέα της ενέργειας, οι οποίες αποτελούν περίπου το 40% των συνολικών εκπομπών της Κίνας, να μειωθούν κατά 3,6% τον Μάιο. «Εάν συνεχιστεί η τρέχουσα, ταχεία ανάπτυξη αιολικής και ηλιακής ενέργειας, τότε η παραγωγή CO2 της Κίνας είναι πιθανό να συνεχίσει να μειώνεται, καθιστώντας το 2023 έτος αιχμής για τις εκπομπές της χώρας», έγραψε ο Lauri Myllyvirta, partner στο Asia Society Policy Institute. Η ανάλυσή του διαπίστωσε ότι η παραγωγή ηλιακής ενέργειας εκτοξεύτηκε κατά 78% σε ετήσια βάση τον Μάιο, σε 94 τεραβατώρες (TWh).

Τα στοιχεία από την εθνική στατιστική υπηρεσία της Κίνας έδειξαν αύξηση 29%, αλλά αυτό δεν περιλαμβάνει τους ηλιακούς συλλέκτες στις στέγες και επομένως δεν λαμβάνεται υπόψη περίπου η μισή ηλεκτρική ενέργεια από την ηλιακή ενέργεια. Η νέα ανάλυση υπολόγισε την παραγωγή αιολικής και ηλιακής ενέργειας χρησιμοποιώντας στοιχεία για την ικανότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και στοιχεία χρήσης από το Συμβούλιο Ηλεκτρικής Ενέργειας της Κίνας, μια ένωση του κλάδου. Η παραγωγή αιολικής ενέργειας αυξήθηκε κατά 5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος σε 83 TWh, καθώς η αύξηση της δυναμικότητας κατά 21% αντισταθμίστηκε από τη χαμηλότερη χρήση λόγω των διακυμάνσεων στις συνθήκες του ανέμου. Η παραγωγή υδροηλεκτρικής ενέργειας αυξήθηκε κατά 39% σε σχέση με πέρυσι, όταν η υδροηλεκτρική ενέργεια είχε πληγεί από ξηρασία. Η παραγωγή από φυσικό αέριο μειώθηκε κατά 16% και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από άνθρακα μειώθηκε κατά 3,7%, ακόμη και όταν η συνολική ζήτηση ηλεκτρικής ενέργειας αυξήθηκε κατά 7,2% σε ετήσια βάση.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Η No1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο
Available on the iPhone App Store
Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας
ANDROID APP ON Google play

Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης
ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΓΙΑ ΑΓΟΡΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
Ο Οργανισμός Χρηματοδοτήσεως Στέγης ανακοινώνει ότι προτίθεται να απασχολήσει άτομα για τις επαρχίες Λευκωσίας, Λεμεσού, Λάρνακας, Πάφου και Αμμοχώστου, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, με καθεστώς αγοράς υπηρεσιών.
Σχετικές πληροφορίες έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Οργανισμού Χρηματοδοτήσεως Στέγης www.hfc.com.cy

Καμπάνια «ξοδέψτε τα ψιλά σας» στο Βέλγιο

Καμπάνια που προτρέπει τους πολίτες να ξοδέψουν τα ψιλά τους λάνσαρε το Βέλγιο, αποδεικνύοντας περίτρανα ότι τα μετρητά χάνουν το «στέμμα» τους. Η καμπάνια «spendyourchange» («ξοδέψτε τα ψιλά σας») διοχετεύθηκε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στην αρχή της εβδομάδας, ενθαρρύνοντας τους Βέλγους να «ψαρέψουν» από τις τσέπες και τα σπίτια τους τα ξεχασμένα νομίσματα, τα οποία υπολογίζονται περίπου σε 4,2 δισ. κομμάτια με αξία 1,5 δισ. ευρώ. Παρότι η χρήση των μετρητών έχει σαφώς συρρικνωθεί στη χώρα, οι επιχειρήσεις συχνά αδυνατούν να δώσουν ρέστα στους πελάτες που συνεχίζουν να τα επιλέγουν. Πολλές εμπορικές ενώσεις που δραστηριοποιούνται στη χώρα έχουν προειδοποιήσει για έλλειψη νομισμάτων. Επίσης, τρεις μεγάλοι χρηματοοικονομικοί φορείς έκαναν λόγο από το 2022 για έλ-

Στόχος, να επιστρέψουν στην κυκλοφορία «ξεχασμένα» νομίσματα και να αποφευχθεί η παραγωγή νέων. Η αξία τους υπολογίζεται σε 1,5 δισ. ευρώ.

λειψη νομισμάτων των 5, 10 και 20 λεπτών. «Τα νομίσματα αυτά δεν κυκλοφορούν αρκετά», τόνιζαν τότε. «Από την κρίση της πανδημίας, οι καταναλωτές χρησιμοποιούν αυτά τα νομίσματα πολύ λιγότερο για να πληρώσουν τις αγορές τους και αντ' αυτού τα κρατάνε, αποτρέποντας την επιστροφή τους στους εμπόρους και στις τράπεζες. Ωστόσο, δεδομένου ότι οι έμποροι εξακολουθούν να χρειάζονται αυτά τα νομίσματα, δημιουργείται έλλειψη», συμπλήρωναν.

Στόχος της καμπάνιας πια είναι να επιστρέψουν αρκετά κέρματα στην κυκλοφορία και να αποφευχθεί η παραγωγή νέων. Στο πλαίσιο αυτό, οι πολίτες ενθαρρύνονται να τα ξοδέψουν, να τα καταθέσουν στην τράπεζα ή να τα δωρίσουν σε οργανώσεις.

Σύμφωνα με υπολογισμούς του Βελγίου, με την επιστροφή μόλις του 2% των «ξεχασμένων» νομισμάτων, το κράτος μπορεί να εξοικονομήσει τουλάχιστον 5 εκατ. ευρώ από το κόστος παραγωγής κάθε χρόνο. Επίσης, η αποφυγή νέας παραγωγής έχει περιβαλλοντικά οφέλη, καθώς η δημιουργία και η μεταφορά τους εκλύει σημαντική ποσότητα διοξειδίου του άνθρακα. Βασικός λόγος για τον οποίο τα νομίσματα ξεχνιούνται είναι, βέβαια, ότι όλο και περισσότεροι στρέφονται σε μεθόδους ψηφιακών πληρωμών. Σύμφωνα με έκθεση της ΕΚΤ για τη συμπεριφορά των καταναλωτών, τα μετρητά χρησιμοποιήθηκαν για το 59% των συναλλαγών στην Ευρωζώνη το 2022. Το ποσοστό αυτό είναι πολύ χαμηλότερο από το 72% που είχε σημειωθεί το 2019. Η ίδια έρευνα κατέληγε πως παρότι οι καταναλωτές προτιμούν τις μεθόδους ηλεκτρονικών πληρωμών, δίνουν μεγάλη αξία και στην επιλογή να πληρώσουν με μετρητά, ιδίως οι άνω των 55 ετών.

Η Αυστρία, η Γερμανία και η Ιρλανδία συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό πολιτών που εξακολουθούν να προτιμούν τα μετρητά, με 45%, 30% και 28% αντίστοιχα. Αντιθέτως, η Φινλανδία κατέγραψε το μικρότερο ποσοστό με μόλις το 7% των πολιτών να προτιμά τα μετρητά έναντι των ηλεκτρονικών πληρωμών.

Τίποτα δεν σταματάει την επέλαση τουριστών στην Ευρώπη

Το ποσό-ρεκόρ των 800 δισ. εκτιμάται ότι θα δαπανήσουν φέτος

Καύσωνες, πανάκριβα ξενοδοχεία και συνωστισμός στους δρόμους, στα εστιατόρια και στα μαγαζιά των πόλεων. Είναι οι μάστιγες που πλήττουν τις περιοχές αλλά δεν αποθαρρύνουν τους τουρίστες, όπως αποδεικνύει και η φετινή τουριστική σεζόν στην Ελλάδα, αφού, παρά τις ακραίες θερμοκρασίες, τα κύματα καύσωνα και τις πυρκαγιές, η χώρα μας δεν φαίνεται να χάνει τη λάμψη της στα μάτια των ταξιδιωτών από όλον τον κόσμο. Και γενικότερα προς το παρόν τίποτε δεν δείχνει να ανακόπτει τη διάθεση των ταξιδιωτών για θερινές διακοπές και ο τουρισμός παραμένει μια μεγάλη πηγή εσόδων για τις χώρες της Ευρώπης.

Σύμφωνα με έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ταξιδίων για τις τουριστικές δαπάνες και τις τάσεις στον τομέα των ταξιδιών, όλα δείχνουν πως η ζήτηση για ταξίδια στη Γηραιά Ηπειρο εξακολουθεί να αυξάνεται. Φέτος οι τουρίστες από όλον τον κόσμο αναμένεται να δαπανήσουν συνολικά το ποσό-ρεκόρ των 800 δισ. ευρώ στις διακοπές τους στην Ευρώπη.

Είναι δηλαδή αυξημένες κατά 37% σε σύγκριση με τις προπανδημίας αντίστοιχες δαπάνες, που σύμφωνα με στοιχεία της Οργάνωσης Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών ήταν της τάξεως των 583 δισ. ευρώ ετησίως.

Επιπλέον, οι αφίξεις από χώρες εκτός Ευρώπης σημειώνουν φέτος αύξηση 6% σε σύγκριση με την τελευταία χρονιά πριν από την πανδημία, καταγράφοντας ένα ακόμη ρεκόρ για την Ευρώπη. Οπως τονίζει ο Εδουάρδο Σανταντέρ, διευθύνων σύμβουλος της Ευρωπαϊκής

Τα κύματα καύσωνα, οι πυρκαγιές και ο συνωστισμός δεν φαίνεται να ανακόπτουν τη διάθεση για ταξίδια.

Επιτροπής Ταξιδίων, «βλέπουμε σίγουρα πως οι προορισμοί στη Νότια Ευρώπη και στη Μεσόγειο παραμένουν οι πλέον προσφιλείς για όσους επισκέπτονται την Ευρώπη». Και ο λόγος είναι βέβαια πως κατά κανόνα οι τουρίστες επιλέγουν τις χώρες με ζεστό καλοκαίρι και προσιτές τιμές, αυτά δηλαδή που μπορούν να βρουν σε πολλά μέρη της Νότιας Ευρώπης.

Οσον αφορά ειδικότερα την Ελλάδα, είναι σαφές πως όχι μόνον δεν έχουν αντίκτυπο οι καύσωνες, αλλά αντιθέτως η χώρα μας καταγράφει σημαντική αύξηση του τουρισμού σε περιοχές με προσιτές τιμές σε ξενοδοχεία και εστιατόρια, συχνά μακριά από τις πανάκριβες και κοσμικές περιοχές της Σαντορίνης και της Μυκόνου.

Παράλληλα, πάντως, αρχίζουν να κατακτούν όλο και μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς οι τουριστικοί προορισμοί στις χώρες του ευρωπαϊκού Βορρά, καθώς όλο και περισσότεροι ταξιδιώτες επιλέγουν να κάνουν διακοπές σε περιοχές με ηπιότερο κλίμα και λιγότερο συνωστισμό και συχνά τις προγραμματίζουν μέσα στο πρώτο εξάμηνο του έτους. Ως εκ τούτου σημειώνουν σημαντική αύξηση οι τουρίστες στις σκανδιναβικές χώρες, με τη Δανία να καταγράφει αύξηση 38% στις διανυκτερεύσεις, τη Νορβηγία 18% και τη Σουηδία 9%, πάντα σε σύγκριση με το 2019. Αυξάνεται παράλληλα το ενδιαφέρον των ταξιδιωτών για χώρες λιγότερο γνωστές για τα θέλγητρά τους αλλά που βρίσκονται πάντως στον ευρύτερο ευρωπαϊκό Νότο.

Οι αφίξεις σε Κροατία και Μάλτα, για παράδειγμα, έχουν αυξηθεί κατά 7,6% και 37% αντιστοίχως, ενώ το μερίδιο της Αλβανίας σε αφίξεις τουριστών έχει αυξηθεί κατά 86% σε σύγκριση με το 2019.

Οι Αμερικανοί

Αυξάνεται, άλλωστε, και η δημοτικότητα τουριστικών προορισμών που με το νόμισμά τους προσφέρουν ευνοϊκές συναλλαγματικές ισοτιμίες σε επισκέπτες από χώρες με σκληρότερα νομίσματα.

Ανάμεσά τους η Βουλγαρία που καταγράφει αύξηση τουριστών 29% και η Σερβία με αύξηση 40%, αλλά και η Τουρκία με αύξηση 22%. Εκείνοι που πρωταγωνιστούν στη φετινή έκρηξη του τουρισμού στην Ευρώπη είναι οι Αμερικανοί, καθώς, σύμφωνα με την εν λόγω έκθεση, το 72% των δαπανών τους για τουρισμό θα καταλήξει σε προορισμούς στην Ευρώπη.

Σημαντικά θα είναι, πάντως, τα έσοδα και από τους ταξιδιώτες που μεταβαίνουν από τη μία ευρωπαϊκή χώρα στην άλλη, όπως και από τους τουρίστες από τις χώρες της Ανατολικής Ασίας.

BLOOMBERG

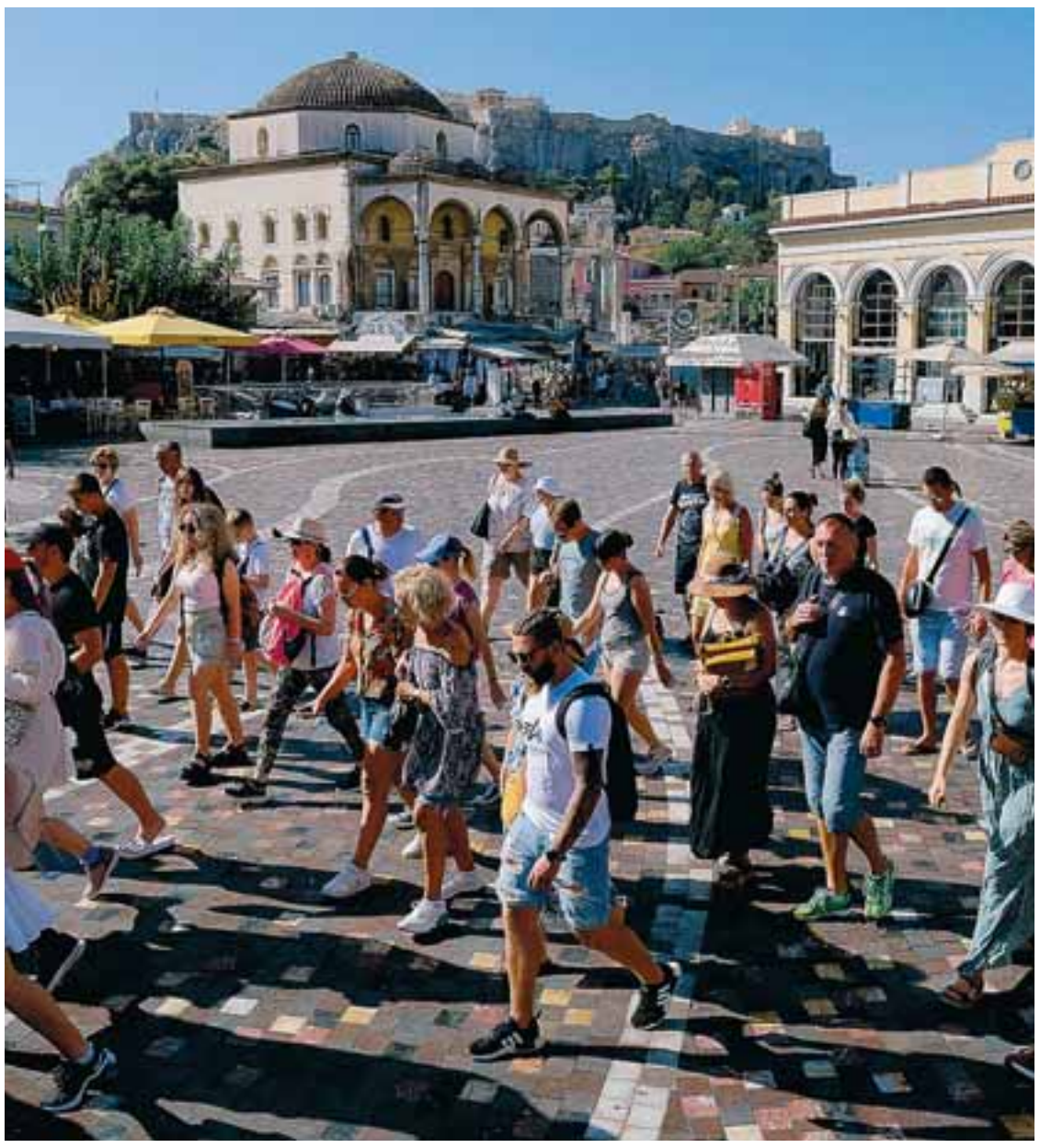

SHUTTERSTOCK

Ο δυνατός ήλιος δεν πτοεί τους τουρίστες που κάνουν βόλτα στο Μοναστηράκι. Οπως τονίζει ο διευθύνων σύμβουλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ταξιδίων, Εδουάρδο Σανταντέρ, οι προορισμοί στη Νότια Ευρώπη και στη Μεσόγειο παραμένουν οι πλέον προσφιλείς για όσους επισκέπτονται την Ευρώπη.

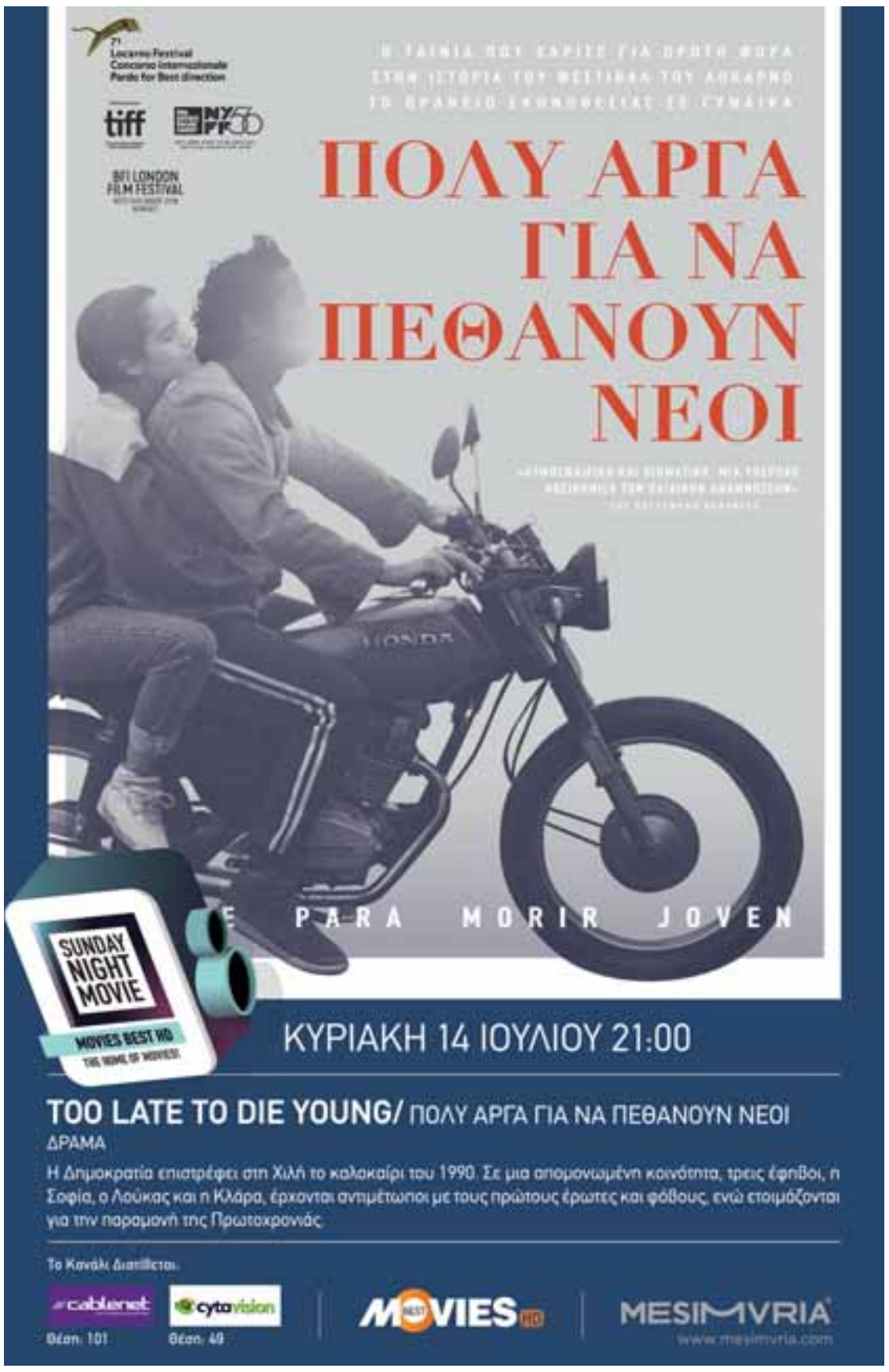

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΙΟΥΛΙΟΥ 2024

Ανεβαίνουν στην Ελλάδα, υποχωρούν στην Ευρωζώνη

Για ποιους λόγους οι τιμές κατοικιών ακολουθούν αντίθετη πορεία

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Την τρίτη μεγαλύτερη αύξηση στην Ε.Ε. κατέγραψαν οι τιμές πώλησης κατοικιών στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια του φετινού πρώτου τριμήνου. Συγκεκριμένα, η άνοδος άγγιξε το 10,4%, πίσω μόνο από την Πολωνία και τη Βουλγαρία, όπου οι τιμές σημείωσαν ετήσια αύξηση κατά 18% και 16% αντίστοιχα. Από τις άλλες χώρες της νότιας Ευρώπης, τη μεγαλύτερη άνοδο σημείωσαν οι τιμές των κατοικιών στην Πορτογαλία με 7%, ενώ ακολούθησε η αγορά της Ισπανίας, όπου οι τιμές ενισχύθηκαν κατά 6,4%.

Ωστόσο, συνολικά στην Ευρώπη η εικόνα είναι σχετικά σταθερή, καθώς στη μεν Ε.Ε. καταγράφηκε μικρή αύξηση κατά 1,3%, στη δε Ευρωζώνη οι τιμές υποχώρησαν κατά 0,4%. Με βάση τα στοιχεία της Eurostat, μείωση τιμών πώλησης κατοικιών σημειώθηκε σε επτά χώρες, ενώ σε 19 κατεγράφησαν αυξήσεις. Οι μεγαλύτερες μειώσεις παρατηρούνται στο Λουξεμβούργο με 10,9%, στη Γερμανία με 5,7% και τη Γαλλία με 4,8%. Πτωτικά κινήθηκαν επίσης οι αγορές της Φινλανδίας (-4,3%), της Αυστρίας (-2,2%) και της Σουηδίας (-1,6%).

Σε πρόσφατη ανάλυσή της η Alpha Bank αναφέρει ότι ο δείκτης τιμών πώλησης κατοικιών στην Ελλάδα, όπως αυτός δημοσιεύεται από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ), έχει σημειώσει συνολική αύξηση κατά 66% από το τρίτο τρίμηνο του 2017, που ήταν το χαμηλότερο σημείο της αγοράς, μέχρι και το φετινό πρώτο τρίμηνο. Μόνο κατά το 2023 η μέση πανελλαδική αύξηση άγγιξε το 13,8%, προτού υποχωρήσει ελαφρώς σε 10,4% τους πρώτους τρεις μήνες του έτους.

Αντιθέτως, στην υπόλοιπη Ευρωζώνη οι τιμές πώλησης κατοικιών κινούνται ελαφρώς πτωτικά τον τελευταίο χρόνο. Η αντιδιαστολή αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι η ελληνική αγορά βρίσκεται σε εντελώς διαφορετικό σημείο του κύκλου των τιμών, καθώς ενώ στην υπόλοιπη Ευρώπη οι τιμές αυξάνονταν, στην Ελλάδα υποχωρούσαν – και αντίστροφα. Μάλιστα, ακόμα και σήμερα οι τιμές των ακινήτων στη χώρα μας δεν έχουν ανακάμψει πλήρως σε σύγκριση με τα επίπεδα που είχαν καταγραφεί πριν από την οικονομική κρίση. Συγκεκριμένα, οι τιμές των κατοικιών παραμένουν 4% κάτω από το ανώτατο σημείο που είχε καταγραφεί το τρίτο τρίμηνο του 2008. Εξαίρεση αποτελεί μόνο η περιοχή της Αττικής. Στο λεκανοπέδιο, μετά και την ετήσια αύξηση κατά 9,4% που σημειώθηκε κατά το φετινό πρώτο τρίμηνο, οι τιμές των κατοικιών έχουν καταγράψει συνολική αύξηση 85% σε σχέση με τις αρχές του 2017, όταν ξεκίνησε η πορεία ανάκαμψης της κτηματαγοράς. Έτσι, πλέον βρίσκονται σε επίπεδο κατά 2,4% υψηλότερο από το 2008, όταν είχε καταγραφεί το προηγούμενο ιστορικό υψηλό της αγοράς κατοικίας. Αυτό είναι εμφανές και με βάση τη σύγκριση των τιμών στο σύνολο της Ευρώπης, που πραγματοποιεί η Eurostat για την περίοδο από το 2010 έως και το φετινό πρώτο τρίμηνο. Συγκεκριμένα, στο σύνολο της Ε.Ε. η μέση αύξηση αγγίζει το 49%, ενώ τα ενοίκια καταγράφουν αύξηση κατά 24%. Τις μεγαλύτερες αυξήσεις καταγράφουν οι χώρες της Βαλτικής, αλλά και της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης. Στην Εσθονία η αύξηση κατά το διάστημα αυτό ανήλθε σε 223%, στην Ουγγαρία οι τιμές αυξήθηκαν κατά 207%, στη Λιθουανία κατά 170% και στη Λετονία κατά 140%. Μεγάλες αυξήσεις σημειώθηκαν επίσης σε Τσεχία (125%), Αυστρία (108%) και Λουξεμβούργο (101%). Πτωτικά κινήθηκαν οι τιμές στην Ιταλία (-8%) και την Κύπρο (-1,2%).

Σύμφωνα με την Alpha Bank, ένας ακόμη λόγος για τον οποίο οι τιμές των κατοικιών στην Ελλάδα αυξάνονται πλέον με ταχύτερο ρυθμό έναντι της υπόλοιπης Ε.Ε. είναι ασφαλώς η οικονομική ανάπτυξη της χώρας, που ιδίως την τελευταία τριετία ήταν σημαντικά υψηλότερη σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, τάση που συνεχίζεται και φέτος. Συγκεκριμένα, το πρώτο φετινό τρίμηνο το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 2,1% σε ετήσια βάση στην Ελλάδα, έναντι 0,5% κατά μέσο όρο στην Ε.Ε.-27.

Σημαντικό ρόλο στην ταχύτερη άνοδο των τιμών των κατοικιών στην Ελλάδα έναντι της υπόλοιπης Ευρώπης έχουν διαδραματίσει επίσης οι επιδόσεις του τουρισμού και η ανάπτυξη της οικονομίας διαμοιρασμού. Οι διανυκτερεύσεις έχουν αυξηθεί από 20,3 εκατ. ευρώ που ήταν το 2018, σε 36,4 εκατ. το 2023. Αντίστοιχα, οι ξένες επενδύσεις στην αγορά ακινήτων ανήλθαν σε 2 δισ. το 2022 όσο το 2023, έναντι 400 εκατ. ευρώ που ήταν ο ετήσιος μέσος όρος της προηγούμενης δεκαετίας.

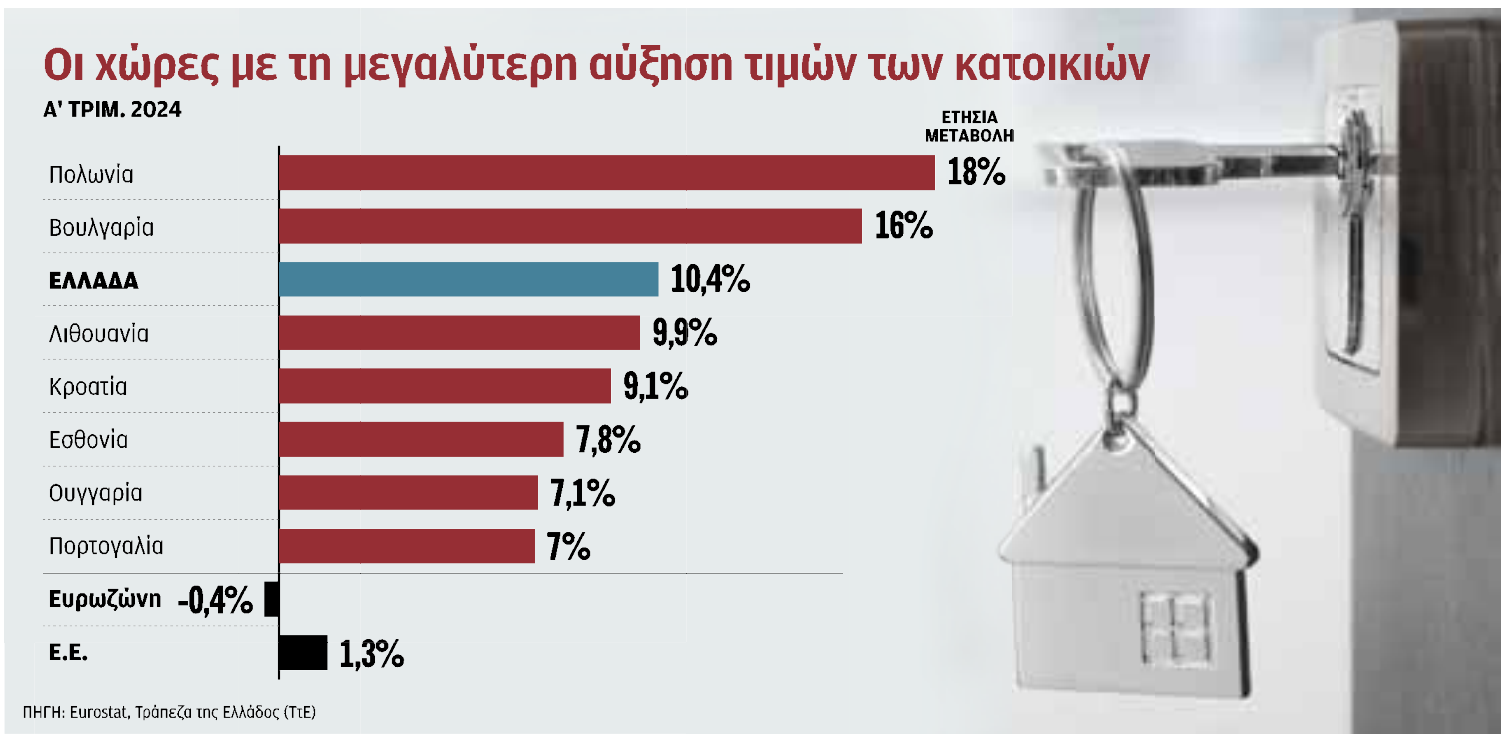

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Ταβάνι» η αγορά σπιτιού έως 75 τ.μ. για την πλειονότητα των Ελλήνων

Στροφή σε ακίνητα μικρότερου εμβαδού κάνουν οι Έλληνες αγοραστές, στοχεύοντας κυρίως σε επενδυτικές ευκαιρίες που μπορούν να εξασφαλίσουν μελλοντικές υπεραξίες, ενώ τα μεγαλύτερα ακίνητα επιλέγονται κυρίως για ιδιοκατοίκηση. Οι αγοραστές προτιμούν επίσης μικρότερα ακίνητα, επειδή είναι πιο προσιτά στην τιμή και έχουν λιγότερα έξοδα συντήρησης σε σύγκριση με τα μεγαλύτερα, ενώ στην περίπτωση που επιλέξουν να τα εκμισθώσουν οι αποδόσεις είναι σημαντικές.

Συγκριτικά με πέρυσι, αύξηση του ποσοστού των πωλήσεων ακινήτων εμβαδού έως 50 τ.μ., αλλά και εκείνων που είναι από 51 τ.μ. έως 75 τ.μ. καταγράφεται στην πανελλαδική έρευνα της RE/MAX Ελλάς, του μεγαλύτερου κτηματομεσιτικού δικτύου της χώρας, ενώ το ποσοστό ακινήτων με εμβαδό άνω των 76 τ.μ. παρουσιάζεται ελαφρώς μειωμένο. Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της RE/MAX Ελλάς, που διαθέτει 85 γραφεία και περισσότερους από 1.100 συμβούλους ακινήτων σε ολόκληρη την επικράτεια, το 50% των αγοραστών σε όλη τη χώρα προτιμά ακίνητα εμβαδού έως 75 τετραγωνικών μέτρων.

Ειδικότερα, όπως προκύπτει από τις πανελλαδικές αγοραπωλησίες μέσω της RE/MAX, ένας στους τέσσερις αγοραστές (24,9% επί του συνόλου) επέλεξε ακίνητα εμβαδού από 51-75 τ.μ., ενώ το

Στην Αττική, το 25% των αγοραστών επέλεξε ακίνητο επιφανείας από 75 τ.μ. έως 100 τ.μ.

24,7% επέλεξε μικρότερου εμβαδού έως 50 τ.μ. Σε σχετικά υψηλά επίπεδα παραμένουν οι αγορές μεγαλύτερων ακινήτων, καθώς ακίνητα εμβαδού από 76 τ.μ. έως 100 τ.μ. αγόρασαν οι 23 από τους 100 ενδιαφερομένους και περίπου ένας στους πέντε αγόρασε ακόμη μεγαλύτερου εμβαδού ακίνητα από 101 έως 150 τετραγωνικά μέτρα.

Ακίνητα με εμβαδόν από 151 τετραγωνικά μέτρα και πάνω επιλέχθηκαν από το 8,8% του συνόλου των αγοραστών, παρά το γεγονός ότι τα συγκεκριμένα ακίνητα προσφέρουν μεγαλύτερη άνεση και ευρυχωρία.

Ανάλογη είναι η εικόνα που προκύπτει και στην περιοχή της Αττικής. Συγκεκριμένα, το 27,7% των αγοραστών προτίμησε ακίνητα εμβαδού από 51 έως 75 τ.μ., γεγονός που τα καθιστά τα πιο δημοφιλή στο σύνολο του νομού. Επίσης, ένας στους τέσσερις αγοραστές προτίμησε ακίνητα εμβαδού από 76 έως 100 τ.μ., τα οποία εξακολουθούν να βρίσκονται σε υψηλή ζήτηση. Ακολουθούν σε αγοραστική δημοφιλία με ποσοστό 18,7% τα μικρότερα έως 50 τετραγωνικά μέτρα ακίνητα και πολύ κοντά βρίσκονται τα ακίνητα εμβαδού από 101 έως 150 τ.μ. Οσον αφορά τις πολύ μεγάλες κατοικίες (άνω των 151 τ.μ.), τις επέλεξαν μόλις 10 στους 100 αγοραστές.

Στη Θεσσαλονίκη παρατηρήθηκε αντίστοιχη εικόνα με αυτήν της Αττικής, με τους περισσότερους αγοραστές να επιλέγουν ακίνητα από 51 έως 75 τ.μ. Ακίνητα εμβαδού από 76 τ.μ. έως 100 τ.μ. επιλέχθηκαν σε μεγαλύτερο ποσοστό απ' ό,τι εκείνα που είναι έως 50 τ.μ. και συγκεκριμένα κατά 29% και 15,3% αντίστοιχα.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Ζούμε νέα φούσκα που θα σπάσει

Η αγορά των ακινήτων βρίσκεται σε συνεχή άνοδο από το 2015. Είναι δηλαδή το ένατο έτος που βλέπουμε τον τομέα των ακινήτων να μεγεθύνεται. Φυσικά εννοείται ότι αυτή είναι η μεγάλη εικόνα. Αν ζουμάρουμε προς τα μέσα θα δούμε πως η πορεία είχε τα σκαμπανεβάσματά της, δεδομένης της εποχής της πανδημίας με τα αναγκαστικά κλεισίματα της οικονομίας. Αυτό το είδαμε και από αυτό εδώ το βήμα μέσω των μηνιαίων αναλύσεων του αριθμού και του όγκου συναλλαγών.

Εφόσον δεν έχουμε εξαιρετικά περιορισμένη προσφορά, ούτε εξαιρετικά δυνατή ζήτηση, αλλά ούτε και πρόσβαση σε αλόγιστο – εύκολο δανεισμό, δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να συνθέτει φούσκα.

Κατά καιρούς εκφράζονται απορίες κατά πόσο διανύουμε μια περίοδο φούσκας στα ακίνητα που επίκειται να σπάσει. Για παράδειγμα, το 2021 ήταν έντονη μια τέτοια συζήτηση και από εδώ δόθηκαν επιχειρήματα ως προς την αντίθετη άποψη, τα οποία προφανώς και επιβεβαιώθηκαν στην πορεία του χρόνου εφόσον καμία φούσκα δεν έσπασε. Αντίθετα, όπως είπαμε, η αγορά κινήθηκε ανοδικά.

Σήμερα εκφράζονται παρόμοιες απορίες: κατά πόσο δηλαδή η σημερινή κατάσταση θυμίζει το 2008, οπόταν να αναμένουμε ένα σπάσιμο της σύγχρονης φούσκας. Σε αυτό συμβάλλουν και κάποια στατιστικά στοιχεία:

Για παράδειγμα, το 2008 υπήρχε μια συνολική αξία παραγωγής του τομέα σχεδόν €5 δισ. Αυτή η αξία παραγωγής μειώθηκε στα €1,7 δισ. το 2014 και επανήλθε στα €5 δισ. το 2021 για να ανέβει στα €5,5 δισ. το 2022. Παρόλο που δεν υπάρχουν ακόμη επίσημα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας για το 2023 και 2024, σήμερα φλερτάρει με τα €6 δισ.

Παράλληλα, το 2008 υπήρχε ένα οικιστικό απόθεμα 394 χιλιάδων μονάδων το οποίο ανέβηκε στις 482 χιλιάδες το 2022 –δηλαδή μια αύξηση περίπου 90.000 μονάδων. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι από το 2002 μέχρι το 2008 το οικιστικό απόθεμα αυξανόταν κατά μέσο όρο 4,2% ετησίως, ενώ από το 2013 μέχρι το 2018 αυξανόταν κατά μέσο όρο 0,7% ετησίως, ενώ μεταξύ 2019 και 2022 αυξανόταν κατά μέσο όρο 1,5% ετησίως.

Εργοτάξια νέων πολυκατοικιών οικιστικών διαμερισμάτων, νέων διπλοκατοικιών και κάποια μεγάλα εργοτάξια νέων μικτών αναπτύξεων, φυτρώνουν συνεχώς. Αυτό από μόνο του είναι μια ένδειξη πως νέα προσφορά υπάρχει.

Κατά την περίοδο δημιουργίας της αδιαμφισβήτητης φούσκας, δηλαδή από το 2005 μέχρι και το 2008 συμπληρώνονταν 16.500-18.000 κατοικίες ετησίως, πράγμα που συνεχίστηκε με μια μικρή καμπή μέχρι και το 2010. Το 2014 αυτές μειώθηκαν στις 2.700 (με το ναδίρ να σημειώνεται το 2015 με 2.400 κατοικίες), ενώ περίπου η ετήσια ροή του 2014 συνεχίστηκε μέχρι το 2017. Έκτοτε βλέπουμε μια λογική ετήσια αύξηση που τις έφερε γύρω στις 9.000 νέες μονάδες ετησίως –δηλαδή στις μισές που συμπληρώνονταν το 2008.Αιτιολογείται λοιπόν μια τέτοια άποψη περί φούσκας σήμερα; Ας προσπαθήσουμε να το αναλύσουμε.

Επειδή δεν άλλαξε ο ορισμός της φούσκας, θα τον επαναλάβω όπως έκανα την προηγούμενη φορά. Για να υπάρχουν συνθήκες φούσκας θα πρέπει να παρατηρούνται ραγδαία αυξανόμενες τιμές. Και αυτό προκαλείται αφενός από τη μια πλευρά της εξίσωσης που είναι η προσφορά, όπου σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο η προσφορά είναι εξαιρετικά περιορισμένη, και αφετέρου από την άλλη πλευρά της εξίσωσης σε οποία περίπτωση η ζήτηση είναι εξαιρετικά δυνατή.

Άρα ο συγκερασμός της εξαιρετικά δυνατής ζήτησης και της εξαιρετικά περιορισμένης προσφοράς προκαλούν εξαιρετικά μεγάλες πιέσεις στις τιμές προς τα πάνω. Αυτή η κατάσταση δημιουργεί το λεγόμενο «παζάρι πωλητών», μια αγορά όπου ο πωλητής έχει τόση δύναμη, που ορίζει τους όρους του παιχνιδιού και κερδίζει όσα περισσότερα μπορεί, εφόσον δεν υπάρχουν πολλές εναλλακτικές επιλογές για τον μέσο αγοραστή. Ο μέσος αγοραστής δε, αγοράζει ό,τι βρει σε ό,τι τιμή βρει, έχοντας και σαν κινητήρια δύναμη την εύκολη πρόσβαση σε χρηματοδότηση –είτε με δικά του χρήματα ή/και με δανεισμό.

Αντιμετωπίζουμε σήμερα ένα τέτοιο φαινόμενο; Ας το αναλύσουμε περισσότερο. Κανονικά η συζήτηση σταματά στην ανάλυση της ζήτησης. Αν υπάρχει ένα δεδομένο, αυτό είναι πως αφενός η εγχώρια ζήτηση είναι ασθενική, επειδή «...ο κόσμος δεν έχει να φάει...» (όπως υποστηρίζουν αρκετοί), και αφετέρου οι ξένοι έχουν λιγοστέψει εφόσον συντρέχουν δύο πολεμικές συρράξεις που αναπόφευκτα μείωσαν τα άτομα των επηρεαζόμενων χωρών που έρχονται και επενδύουν σε ακίνητα. Επιπλέον, τα ψηλά επιτόκια δυσχεραίνουν τον δανεισμό και άρα περιορίζουν τις νέες επενδύσεις.

Παρόλα αυτά έχουμε εξαιρετικά μειωμένη προσφορά Αν δούμε γύρω μας θα διαπιστώσουμε με χαρακτηριστική ευκολία ότι φυτρώνουν συνεχώς εργοτάξια. Εργοτάξια νέων πολυκατοικιών οικιστικών διαμερισμάτων, εργοτάξια νέων διπλοκατοικιών και κάποια μεγάλα εργοτάξια νέων μικτών αναπτύξεων. Αυτό από μόνο του είναι μια ένδειξη πως νέα προσφορά υπάρχει.

Άρα, εφόσον δεν έχουμε εξαιρετικά περιορισμένη προσφορά, ούτε εξαιρετικά δυνατή ζήτηση, αλλά ούτε και πρόσβαση σε αλόγιστο – εύκολο δανεισμό, δεν υπάρχει κανένα στοιχείο που να συνθέτει φούσκα. Συνεπώς, η απάντηση στη σημερινή απορία είναι η ίδια που ισχυσε το 2021: δεν υπάρχει αιτιολόγηση φούσκας αυτή την περίοδο που διανύουμε.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΤΈΧΝΕΣ & γράμματα
ΚΥΡΙΑΚΗ 14 ΙΟΥΛΙΟΥ 2024

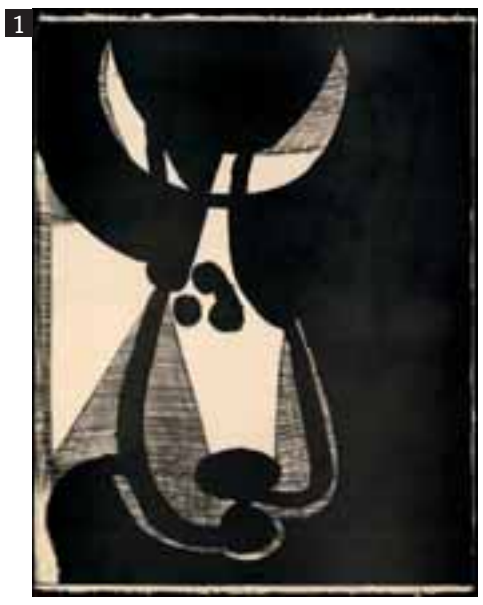
CASA NATAL PICASSO, MÁLAGA © SUCCESSION PICASSO 2024

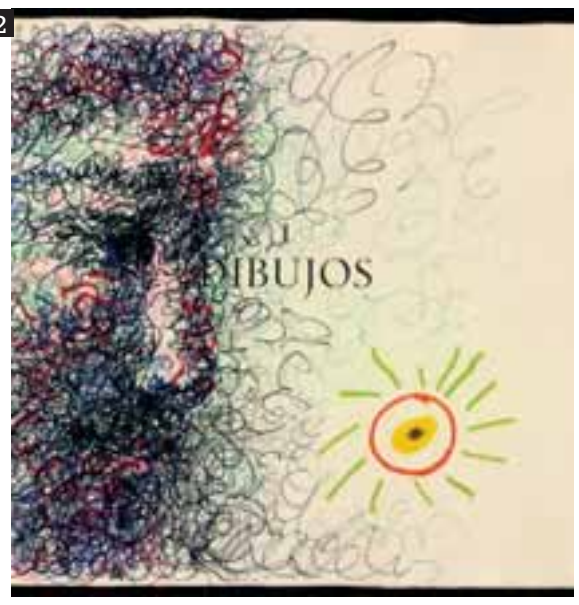
ARIAS © SUCCESSION PICASSO 2024

ARIAS © SUCCESSION PICASSO 2024

ARIAS © SUCCESSION PICASSO 2024

Δώρα του Πικάσο στον φίλο του Αριας **1.** Ταύρος, Παρίσι, 2 Ιανουαρίου 1946. Λιθογραφία. **2.** «Γενειοφόρος άνδρας». Οι κυκλικές γραμμές αποτελούν ένα «στοργικό ποιητικό νεύμα προς τον φίλο του κουρέα». Μαρκαδόροι σε λιθογραφική και offset αναπαραγωγή. **3.** Δύο γυναικεία γυμνά σε λιθογραφική αναπαραγωγή. **4.** Τέσσερις βοηθοί ταυρομάχου (πικαδόρες) σε σελίδα εφημερίδας. Πιθανότατα τέλη Μαρτίου 1964.

Φίλος και κουρέας του Πικάσο

Μια άγνωστη πλευρά του Ισπανού ζωγράφου αποκαλύπτει η έκθεση «Pablo Picasso: Εξορία και νοσταλγία»

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ**

«...η λάμψη του λαδιού στα φανάρια που φωτίζουν τη μαγιάτικη νύχτα στη Μαδρίτη τα ευγενή πρόσωπα των ανθρώπων που πυροβολούνται από τον άρπαγα ξένο στον πίνακα του Γκόγια, είναι ο ίδιος κόκκος φρίκης που σπέρνουν με μια χούφτα προβολείς στο ανοιχτό στήθος της Ελλάδας οι κυβερνήσεις που ζέχνουν φόβο και μίσος.

Ενα τεράστιο λευκό περιστέρι σκορπίζει πάνω από τη γη τον θυμό του πένθους του».

Το ποίημα που μου διαβάζει ο Κάρλος Φερέρ Μπαρέρα, διδάκτωρ ιστορίας της τέχνης του Μουσείου Casa Natal Picasso της Μάλαγα, σε μετάφραση του ιδίου από τα γαλλικά, είναι ένα μικρό δείγμα της αντιστασιακής λογοτεχνίας του Πάμπλο Πικάσο κατά των πολέμων και του φασισμού. Γράφτηκε στο Παρίσι στις 31 Μαρτίου 1952. Λέξεις αντί της ζωγραφικής εκφράζουν τη θλίψη του μία ημέρα μετά την εκτέλεση του Νίκου Μπελογιάννη και των συντρόφων του (30 Μαρτίου 1952).

«Ο Πικάσο δεν δίστασε ποτέ να κάνει το χρέος του για το Κομμουνιστικό Κόμμα της Γαλλίας, να σχεδιάζει για αφίσες, εικονογραφήσεις βίβλων, για τον Τύπο, όπως του Ανρί Μαρτέν ή του Μαξ Μπαρέλ. Ετσι και με τον Μπελογιάννη. Ενημερωμένος για ό,τι συνέβαινε στον κόσμο, η υπόθεση των Ελλήνων αντιστασιακών αποτελούσε επί εβδομάδες το επίκεντρο των συζητήσεων στις καθημερινές συγκεντρώσεις με δεκάδες φίλους του στο στούντιό του. Στο λογοτεχνικό του κείμενο γεμάτο θλίψη, η σύνδεση του Ελληνα εκτελεσθέντος με τους Ισπανούς συμπατριώτες του με σημείο αναφοράς τον Γκόγια σημαίνει αναμφίβολα ότι το γεγονός τον επηρέασε βαθύτατα», εξηγεί ο Κάρλος Φερέρ Μπαρέρα.

Αν «Ο άνθρωπος με το γαρύφαλλο» –το σκίτσο του Πικάσο– είναι γνωστό στη χώρα μας, πολλές από τις αμέτρητες ιστορίες του ακτιβιστή ζωγράφου και της αντιστασιακής δράσης του παραμένουν ακόμη άγνωστες στο ευρύ κοινό. Μερικές από αυτές πλαισιώνουν την έκθεση «Pablo Picasso: Εξορία και νοσταλγία» στο MOMus-Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης στη Θεσσαλονίκη, την οποία επιμελείται ο δρ Μπαρέρα. Αφηγείται τη βαθιά πολύχρονη φιλία του Πικάσο και του κουρέα του, Αουχένιο Αριας – μια ιστορία που βγαίνει για πρώτη φορά εκτός Ισπανίας, πέντε χρόνια μετά την αποκάλυψή της στο μουσείο Casa Natal Picasso της Μάλαγα, γενέτειρας του καλλιτέχνη. Ηρθε στο φως το 2019, όταν οι κληρονόμοι του Αριας, Medeleine και Pauline Arias (νύφη και εγγονή) κληροδότησαν στο μουσείο τον προσωπικό θησαυρό του Αριας. «Η τεκμηρίωση του ενισχύει τη σχέση του Πικάσο με την πατρίδα μέσα από μια άλλη σχέση ανθρώπινη, συναισθηματική και ταυτόχρονα, πολιτική και μαχητική», εξηγεί ο Ισπανός ιστορικός τέχνης.

CASA NATAL PICASSO, MÁLAGA © SUCCESSION PICASSO 2024

Ενα από τα πάθη που μοιράζονταν ο Πικάσο με τον φίλο του Αριας ήταν οι ταυρομαχίες στη νότια Γαλλία. Τα σχέδιά του με ταύρους και ταυρομάχους στη φιλομοναρχική εφημερίδα ABC τεκμηριώνουν τη νοσταλγία του για την πατρίδα. Στη φωτογραφία, με το βιβλίο για τις ταυρομαχίες του φωτογράφου Χουάν Τζένις, Κάννες, 16 Ιουνίου 1958.

«Τους ένωσαν η εξορία και η αγάπη για τις ταυρομαχίες», σύμφωνα με τον Κάρλος Φερέρ Μπαρέρα, επιμελητή της έκθεσης.

Οι δύο άνδρες, εξόριστοι Ισπανοί στη Γαλλία, αριστεροί, αντιφρανκικοί, συναντήθηκαν πρώτη φορά το 1945 στη Τουλούζη, στο πάρτι γενεθλίων της Πασιονάρια (Ντολόρες Ιμπαρούρι). Η φιλία τους γεννήθηκε στο κουρείο του Αριας στη Βαλαουρίς. Ηταν ο Πικάσο που πήγε να συναντήσει τον νεοφερμένο Ισπανό κουρέα στο χωριό. Τα κοινά πάθη και η κοινή μοίρα τούς έδεσαν με μια σχέση που σφράγισαν ανεκτίμητα δώρα (λιθογραφίες, σχέδια, αντίγραφα βιβλίων με αφιερώσεις κ.ά.) του καλλιτέχνη στον εξόριστο αντιστασιακό συμπατριώτη του. Τα διαμάντια του «θησαυρού» είναι 63 και πλέον σχέδια με ταυρομαχίες και σχόλια σε σελίδες της συντηρητικής φιλομοναρχικής ισπανικής εφημερίδας ABC. Ο κουρέας τού έστελνε εφημερίδες κι εκείνος τις επέστρεφε με θαυμάσιες εικόνες μικρών ταύρων ή ταυρομάχων (δεν ξεπερνούν τα 2 ή 3 εκατοστά), ζωγραφισμένες με κόκκινο μαρκαδόρο στις στήλες για τις ταυρομαχίες.

Πέρα από τα εμφανή (ταυρομαχίες, εξορία, συν-αγωνιστική δράση) τι ήταν αυτό που συνέδεσε με μια τόσο βαθιά φιλία δύο άνδρες με τόσο διαφορετικό υπόβαθρο; «Αυτό είναι ίσως ένα από τα κλειδιά», αναφέρει ο Ισπανός ιστορικός τέχνης. «Ο Πικάσο, παρά την αύρα του μύθου που τον περιβάλλει, ήταν απλός άνθρωπος που του άρεσε να συναναστρέφεται με καθημερινούς ανθρώπους. Ο Αριας ήταν ένας εργάτης, ένας καθαρός Καστιλιάνος, και διακριτικός. Είχε πολεμήσει στον ισπανικό εμφύλιο και στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ο Πικάσο, εξαιρετικά προληπτικός, δεν είχε αφήσει ποτέ στο παρελθόν κάποιον ξένο να κουρέψει τα μαλλιά του υπό τον φόβο μήπως ασκήσει αρνητική επίδραση πάνω του. Με τον Αριας, όμως, αισθάνθηκε ασφαλής. Μοιράζονταν την αγάπη τους για την Ισπανία, το πάθος τους για τις ταυρομαχίες, την πολιτική επικαιρότητα, τα βρώμικα αστεία, τη νοσταλγία για την πατρίδα, τον πόνο της εξορίας. “Οσοι δεν έχουν ζήσει εξόριστοι δεν ξέρουν τι είναι ζωή”, έλεγε ο Πικάσο».

Η ετικέτα του Αριας ως «Κουρέα του Πικάσο» τον αδικούσε, υποστηρίζει ο δρ Φερέρ. Υποβαθμίζει μια σχεδόν οικογενειακή σχέση από το 1947 έως την ημέρα που ο Αριας ανέλαβε τη σορό του Πικάσο. «Η φιλία του, αν και προφανώς διαφορετικής φύσης, μπορεί να συγκριθεί με εκείνη του Απολινέρ, του Μαξ Γιάκομπ ή του Κοκτό. Ο Αριας ήταν ένας πιστός φίλος, έμπιστος, προστάτης· σύντροφος στις τελετουργίες και στα ισπανικού τύπου πάρτι που προηγούνταν και ακολουθούσαν τις ταυρομαχίες στη νότια Γαλλία· σύνδεσμος με το Ισπανικό Κομμουνιστικό Κόμμα – από το κουρείο περνούσε κάθε Ισπανός εξόριστος στην Κυανή Ακτή που ήθελε να πλησιάσει τον καλλιτέχνη. Ο Αριας, καλός αναγνώστης, γνώριζε απ’ έξω λαϊκά τραγούδια, παροιμίες και ποιήματα που ο Πικάσο λάτρευε γιατί τον γύριζαν στα παιδικά του χρόνια. Εγινε κουμπάρος στον γάμο του. Είχαν μια σχέση πατέρα και γιου. Και οι δύο το αποτύπωσαν πολλές φόρες στις επιστολές τους».

Ο Πικάσο εξασφάλιζε έγγραφα, επαφές και, φυσικά, οικονομική βοήθεια για πολλούς Ισπανούς εξόριστους στη Γαλλία.

Ποιο καλλιτεχνικό αποτύπωμα του Πικάσο διακρίνει κανείς στη συλλογή του Αριας; «Μια εσωτερική πλευρά του καλλιτέχνη», απαντάει ο δρ Φερέρ. «Δεν πρόκειται για σχέδια που έγιναν για αγοραστές ή για μουσείο, αλλά για προσωπικά δώρα σε έναν φίλο. Και ο φίλος αυτός δεν είναι καταρτισμένος συλλέκτης, λάτρης της τέχνης. Τα σχέδια αποτελούν έναν κώδικα επικοινωνίας, ένα παιχνίδι ανάμεσα σε δύο λάτρεις της ταυρομαχίας. Δείχνουν σαν να σχολιάζουν τα τεκταινόμενα στην αρένα, καθισμένοι στις κερκίδες. Ο Πικάσο φαίνεται πως αφήνει να παρασυρθεί από τις γραμμές που χαράζουν οι μαρκαδόροι του. Αντίθετα, στις σελίδες του βιβλίου «Σχέδια και γραπτά», διακρίνονται εκπληκτικές αφαιρέσεις. Εκεί βλέπουμε έναν παράξενο Πικάσο που σχεδιάζει ελεύθερα με μια σχεδόν μουσική αίσθηση. Ειδικά τα σχέδιο με τις καμπύλες γραμμές της γενειάδας σ’ ένα ανδρικό πρόσωπο αποτελεί ένα στοργικό ποιητικό νεύμα προς τον φίλο του κουρέα».

Στην έκθεση, είναι δύσκολο να διαχωρίσει κανείς την ανθρώπινη από την καλλιτεχνική, την πολιτική από την κοινωνική διάσταση του Πικάσο. Μια λιγότερη γνωστή πτυχή που αναδεικνύεται, είναι ότι αποτέλεσε «φάρο για πολλούς εξόριστους Ισπανούς, όπως ο Αριας. Πολλοί από αυτούς έφτασαν στη Γαλλία χωρίς χρήματα ή μέσα, δεν γνώριζαν ούτε τη γλώσσα. Ο Πικάσο τούς εξασφάλισε τα απαραίτητα έγγραφα, επαφές και, φυσικά, οικονομική βοήθεια. Κατά τη διάρκεια της ναζιστικής κατοχής στήριξε καλλιτέχνες και συγγραφείς της γαλλικής αντίστασης, όπως ο Ρομπέρ Ντεσνός. Δραστηριότητες με τους Μποβουάρ, Καμύ, Σαρτρ, Λακάν στο εργαστήριό του ή μέσω του ποιητή Πολ Ελιάρ αποτελούσαν για την παρισινή διανόηση πράξεις αντίστασης κατά των ναζί». Γνωστές και άγνωστες ιστορίες στο ευρύτερο κοινό. «Υπάρχει μια διαδομένη αίσθηση ότι δεν έχει μείνει τίποτα να ανακαλύψει κανείς για τον Πικάσο. Απέχει πολύ από την πραγματικότητα. Ο Πικάσο είναι ένα ολόκληρο σύμπαν γεμάτο ιστορίες από μια γεμάτη ζωή».

«Pablo Picasso: Εξορία και νοσταλγία» MOMus - Μουσείο Μοντέρνος Τέχνης, Θεσσαλονίκη. Εως τις 10 Νοεμβρίου.

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

14-20.7.24

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Θερινές Προβολές 2024

Και φέτος διοργανώνεται από το Τμήμα Σύγχρονου Πολιτισμού του υφυπουργείου Πολιτισμού και το Θέατρο Ένα ο Μαραθώνιος Θερινών Προβολών 2024, το οποίο πραγματοποιείται, στον Θερινό Κινηματογράφο «Κωνστάντια». Οι προβολές πραγματοποιούνται, από τις 10/7 μέχρι 8/9, κάθε Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή, στις 9:00 μ.μ. Όλες οι ταινίες εκτός της ταινίας Μυστήριο στη Φάρμα των Ζώων (κατάλληλη) είναι για άτομα άνω των 18 ετών, και η ταινία Φόνισσα άνω των 15. Αγορά εισιτηρίων από το ταμείο του σινεμά. Είσοδος ελεύθερη για άτομα με αναπηρίες. Κινηματοθέατρο Κωνστάντια, Σόλωνος Μιχαηλίδη 15, Παλλουριώτισσα. **Πληροφορίες τηλ. 22348203, theatroena.com.cy**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ο Φιάκας» από την ΕΘΑΛ

Η Εταιρεία Θεατρικής Ανάπτυξης Λεμεσού ξεκινά την καλοκαιρινή της περιοδεία και παρουσιάζει «κωμωδία αστειοτάτη, γραφείσα εν Κωνσταντινουπόλει, το σωτήριον έτος 1870», «Ο Φιάκας» του Δημοσθένη Μισιτζή, σε σκηνοθεσία Αλεξίας Παπαλαζάρου. Ένα πολύχρωμο και πολύβουο μπουλούκι με κατεργάρηδες υπηρέτες, βαρώνους, κοκώνες, απατεωνάκους, πλούσιες δεσποινίδες, δανειστές, ξεκινά από την Πόλη του 19ου αιώνα, κάνει στάση στη Λεμεσό του 21ου και με πολύ κέφι, τραγούδι, χορό και παιχνίδι ετοιμάζεται να στήσει «πανηγύρι» στις γειτονιές της Κύπρου. Το έργο σατιρίζει με εξαιρετικά εύστοχο τρόπο τις υπερβολές της Κωνσταντινουπολίτικης κοινωνίας της εποχής! Επί σκηνής: Γρηγόρης Γεωργίου, Izel Seylani, Μαρίνα Βρόντη, Σαββίνα Γεωργίου, Θανάσης Ιωάννου, Κωνσταντίνα Ξενοφώντος, Μελίνα Κουτσόφτα. Παραστάσεις: 22 Ιουλίου: Δήμος Αραδίππου, Υπαίθριο Αμφιθέατρο Λυκείου Αραδίππου «Τάσος Μπτσόπουλος», 23 Ιουλίου: Δήμος Λεμεσού, Θεατράκι Ηρώων Χρίστου και Μίλτου Χριστοφόρου στο Παραθαλάσσιο Πολυλειτουργικό πάρκο, 25, 26, 29 Ιουλίου.

ΕΚΘΕΣΗ

Δρόμος προς το Παρίσι

Στη Λεβέντειο Πινακοθήκη παρουσιάζεται η νέα προσωρινή έκθεση Δρόμος προς το Παρίσι σε συνεργασία με την Κυπριακή Ολυμπιακή Επιτροπή και την Πρεσβεία της Γαλλίας στην Κύπρο – Γαλλικό Ινστιτούτο Κύπρου. Στόχος της έκθεσης είναι η προαγωγή του Ολυμπιακού ιδεώδους μέσα από τον πολιτισμό. Ο επισκέπτης θα έχει την ευκαιρία να δει από κοντά ένα κομμάτι της διαδραστικής και περιοδεύουσας έκθεσης του Εθνικού Αθλητικού Μουσείου της Νίκαιας με τον τίτλο Les Elles des Jeux [Οι γυναίκες των Αγώνων], η οποία επικεντρώνεται στον αγώνα των γυναικών για αναγνώριση και ισότητα μέσα από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Η δεύτερη ενότητα περιλαμβάνει μια περιδιάβαση στην ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων. Παρουσιάζει το πώς μία ιδέα του Pierre de Coubertin, ο οποίος οραματίστηκε την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων της ελληνικής αρχαιότητας, οδήγησε στην καθιέρωση των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων, ενός από τους σημαντικότερους θεσμούς παγκοσμίως. Σε αυτό το ιστορικό ταξίδι παρακολουθούμε τα πλέον καθοριστικά γεγονότα που διαμόρφωσαν τους Αγώνες, εστιάζοντας παράλληλα στην ίδρυση της Κυπριακής Ολυμπιακής Επιτροπής. Το ταξίδι ολοκληρώνεται με ένα αφιέρωμα στους Κύπριους αθλητές που θα εκπροσωπήσουν την Κύπρο στο Παρίσι και που θα αποτελέσουν μέρος μιας ευρύτερης ιδέας: του Ολυμπισμού και του «ευ αγωνίζεσθαι». Αίθουσα Προσωρινών Εκθέσεων Λεβεντείου Πινακοθήκης, Αναστασίου Λεβέντη 5, Λευκωσία. **Διάρκεια έως 8 Σεπτεμβρίου.**

ΧΑΡΑΚΤΙΚΗ

«Κύπρος 1974»

ΣΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΧΑΡΑΚΤΙΚΗΣ ΧΑΜΠΗ ΣΤΑ ΠΛΑΤΑΝΙΣΚΙΑ

Με χαρακτικά έργα Κυπρίων καλλιτεχνών και με το εμβληματικό «Κύπρος 74» του Α. Τάσσου, άνοιξε στο Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή στα Πλατανίσκια η έκθεση «Κύπρος 1974», σε επιμέλεια Hélène Reeb. Η έκθεση χωρίζεται στις ενότητες: Ι. Παραδοσιακή αλλά και διαταραγμένη Κύπρος, ΙΙ. Πραξικόπημα, ΙΙΙ. Εισβολή – Εκτελέσεις, IV. Η μοιρασμένη και ρημαγμένη Κύπρος – Πρόσφυγες και αγνοούμενοι – Ελπίδες. Εκτίθενται ξυλογραφίες, λινογραφίες, μεταξοτυπίες, κολλάζ, όφσετ, δεκατεσσάρων καλλιτεχνών: Α. Τάσσου, Τηλέμαχου Κάνθου, Στας Παράσχου, Χαμπή, Κώστα Αβερκίου, Στέλιου Στυλιανού, Άντη Χατζηαδάμου, Παναγιώτη Λάρκου, Φρίξου Παπαντωνίου, Χαράλαμπου Κρασιά, Κώστα Οικονόμου, Λευτέρη Οικονόμου, Λευτέρη Ολύμπιου, Πάρη Μεταξά. Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή μέχρι τον Φεβρουάριο του 2025. Επίσης, στο Μουσείο Χαρακτικής Χαμπή στα Πλατανίσκια, είναι ανοικτές και οι εκθέσεις «Έλληνες και Κύπριοι χαράκτες στη Γαλλία, 1920 – 2000» και «Χαμπής εικονογράφος». **Πλατανίσκια, Λεμεσός.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Διαδρομές σωμάτων

«Ακολουθήστε την κίτρινη γραμμή και θα φτάσετε στην έξοδο». Είναι η οδηγία στο χαοτικό νοσοκομείο Σωτηρία, αν θέλεις να μην περιφέρεσαι αενάως στη μεγάλη έκταση του. Όμως, την περασμένη Παρασκευή, όταν σκορπίσαμε οι περίπου 250 θεατές, ύστερα από μια τρίωρη εξωτερική περιπλάνηση, για τις ανάγκες της δράσης «What do we owe democracy / Τι οφείλουμε στη δημοκρατία», σε σκηνοθεσία Νίκου Διαμαντή (συνεργασία του Φεστιβάλ Αθηνών με το Δημοτικό Θέατρο Πειραιά), καμία «έξοδος» δεν ήταν δεδομένη. Η φιλόδοξη αυτή παράσταση - εγκατάσταση, που ξετυλίχτηκε με διαφορετική θεματολογία, σε τρεις ημέρες σε τρία μέρη (εκτός από το Σωτηρία, στην Εθνική Βιβλιοθήκη και στην Ιχθυόσκαλα Κερατσινίου), με τη συμμετοχή επτά συγγραφέων, δώδεκα ηθοποιών, τριών εικαστικών επιμελητών, επιδίωκε, ανάμεσα στα άλλα, να μας ξεβολέψει.

Και αυτό το κατάφερε. Το δρώμενο της Παρασκευής (5 Ιουλίου) είχε τίτλο «Οι χάρτες των υπέροχων σωμάτων μας». Τα κείμενα, που υπέγραφαν ο Ηλίας Μαγκλίνης και η Σοφία Νικολαΐδου, ερμηνευμένα από τον Ομηρο Πουλάκη, την Εβελίνα Αραπίδου και τον Πέρη Μιχαηλίδη, μαζί με την εγκατάσταση του Μπάμπη Βενετόπουλου, με τίτλο «Οι βαλίτσες των αζήτητων νεκρών» (σε επιμέλεια Δ. Τρίκα), αποτέλεσαν κεντρικά σημεία αναφοράς και συζήτησης. Συνοψίζω –μοιραία– γιατί οι εσωτερικές διαδρομές που ακολουθήθηκαν εκείνο το βράδυ, ήταν αμέτρητες και κάθε μία είχε τον δικό της χάρτη.

Τα σώματα όταν πάσχουν απελευθερώνονται και εγκλωβίζονται με την ίδια ένταση. Το αφουγκραστήκαμε στους τέσσερις 10λεπτους, μονολόγους του Ηλία Μαγκλίνη (τους οποίους απέδωσε δονούμενος ψυχικά και σωματικά ο Ομηρος Πουλάκης) που ήταν καθηλωτικοί: ξεκινούν από την ιστορία του πρώτου καταγεγραμμένου θύματος παιδικής λευχαιμίας, της 5χρονης Μαρίας Σπέγιερ, η οποία έζησε τον 19ο αιώνα, και φθάνουν μέχρι το προσωπικό βίωμα του συγγραφέα, ως πατέρα, στην παιδογκολογική τού «Αγία Σοφία». Σε αυτό προστέθηκε

Τα σώματα όταν πάσχουν απελευθερώνονται και εγκλωβίζονται με την ίδια ένταση.

και η οδυνηρή εμπειρία μιας νέας γυναίκας με καρκίνο στον μαστό (το κείμενο της Σ. Νικολαΐδου). Ο λόγος μορφοποιήθηκε μέσα από τη βίντεο εγκατάσταση του Μπ. Βενετόπουλου, «Rats 2024». Μόνιτορ μέσα σε 28 μικρά μαύρα κλουβιά αποτυπώνουν ένα ανδρικό σώμα που κινείται, κάτι μεταξύ βρέφους και πάσχοντος γέροντα, προσπαθώντας να βρει μια θέση στον κόσμο (;). Το ερωτηματικό, απαραίτητο. Υποφέρει ή όχι; Το παγίδεψαν ή αυτοπαγιδεύτηκε; Το παρακολουθούμε ή εκείνο μας ακολουθεί; Ποιος βλέπει ποιον, εντέλει; Στο βάθος, σε μια μεγάλη βιντεοθόνη, ένας ηλικιωμένος με κοστούμι μάς κοιτάζει και πίσω του στοιβαγμένες δεκάδες, «αζήτητες», βαλίτσες. Η θνητότητα δεν αναιρείται. Ο κινητήριος μοχλός της τέχνης μήπως είναι και καύσιμο για τη δημοκρατία; Της οφείλουμε την ελευθερία των λέξεων, των συμπεριφορών. Οσο ζούμε μπορούμε να στοχαζόμαστε και να εκφραζόμαστε ελεύθερα. Με στρεβλώσεις, ναι, αλλά ελεύθερα.

Λίγα χιλιόμετρα από το Σωτηρία, στο Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, μια άλλη εγκατάσταση, της σκηνοθέτριας Εύας Στεφανή, με τίτλο «Φωτεινό σπήλαιο», έχει ως πηγή έμπνευσης –και κάθαρση– τη δική της εμπειρία ασθένειας και νοσηλείας. Στις πλευρές του «σπηλαίου»/δωματίου, ένα παλίμψηστο από ακτινογραφίες αγνώστων και ιατρικές γνωματεύσεις, μικρές τυπωμένες προσευχές και χάρτινες εικονίτσες. Μήπως οι ιστορίες των σωμάτων είναι και τμήμα της ιστορίας του κάθε τόπου; Το ανθρώπινο ίχνος, ακτινογραφημένο, υγιές ή με την απεικόνιση της νόσου, είναι μέρος μιας επίσημης και την ίδια στιγμή ανεπίσημης αφήγησης. Το memento mori, ως κοινός τόπος όλων των παθήσεων της ψυχής και του σώματος.

«Η Αγία Καθημερινότητα είναι αυτό το άπιαστο, μακρινό όνειρο», όπως γράφει ο Ηλίας Μαγκλίνης. Ας μην το ξεχνάμε. Οταν υπάρχει, την υποτιμούμε μεμψιμοιρώντας. Οταν τη χάνουμε, χάνουμε μαζί της και τον κόσμο μας, τον βηματισμό μας, τον εαυτό μας. Οταν το σώμα κλονίζεται το οικοδόμημα σείεται· κάποτε καταρρέει, συμπαρασύροντας και ό,τι υπάρχει γύρω του.

ΣΙΝΕΜΑ

Protaras Summer Film Festival

Το 10ο «Protaras Summer Film Festival» σήκωσε αυλαία χθες την περασμένη Τετάρτη, προσφέροντας σε κατοίκους και επισκέπτες της περιοχής μία συναρπαστική εμπειρία θερινού κινηματογράφου. Οι προβολές θα συνεχιστούν μέχρι τις 28 Ιουλίου 2024. Η είσοδος είναι δωρεάν είσοδο για όλες τις τελευταίες blockbuster ταινίες μαζί με ακόμη περίπου 1000 cinephile. Το 10ο Φεστιβάλ Θερινού Κινηματογράφου άνοιξε τις πόρτες του με έναν αναβαθμισμένο χώρο. VIP Area και Lounge Area για όσους θέλουν μια ακόμη πιο ξεχωριστή εμπειρία κινηματογράφου, καθώς και Food Court με ποικιλία από φαγητά και ποτά για να συνοδεύσουν την προβολή. Πλατεία Λεύκολλα, Πρωταράς. **Βρείτε στο www.PSFF.cy το πλήρες πρόγραμμα των προβολών.**

ΜΟΥΣΙΚΗ

«Απ' τη Σμύρνη ως την Πόλη»

Η Καλλιτεχνική Ομάδα Φωσφωνές παρουσιάζει το μουσικοθεατρικό αναλόγιο «Απ' τη Σμύρνη ως την Πόλη», σε κείμενο, σκηνοθεσία και μουσική επιμέλεια Λουκίας Πική. Τα γράμματα της Σοφούλας από τη Σμύρνη βρίσκουν τον Κωνσταντή στην Πόλη. Μία επιστολογραφική αφήγηση, βασισμένη σε ιστορικά γεγονότα, ξεδιπλώνεται επί σκηνής μέσα από τη ζωντανή μουσική. Το έργο αποτελεί απότοκο πολύμηνης έρευνας, σκιαγραφώντας μέσα από την οπτική διαφορετικών χαρακτήρων γεγονότα-σταθμούς της ταραγμένης περιόδου 1912-1955. Η παράστασή ανεβαίνει με αφορμή τη συμπλήρωση μισού αιώνα από την τραγωδία του 1974 στην Κύπρο. Συμμετέχουν οι ηθοποιοί Νικόλας Δημητρίου, Λουκία Πική και Σταύρος Ξ. Πέτρου και οι μουσικοί Γιώργος Πασμάς, Αντρέας Πασμάς, Παντελής Γκάσας, Γρηγορία Νικόλα. Παραστάσεις 12, 14, 19 Ιουλίου, ώρα 8:30 μ.μ. Θέατρο Wharehaus 612, Μιχαήλ Κουσουλίδη 5, Λευκωσία. **Κρατήσεις, πληροφορίες τηλέφωνο 99138076.**

ΠΤΥΧΕΣ | *Του* **ΝΙΚΟΥ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΥ**

Οι μακριές σκιές του Πειραιά

Οι σκιές του Γιάννη Τσαρούχη απλώνονται μακριές στα στενά του Πειραιά. Εκεί όπου σκόρπια διώροφα αρχοντικά νεοκλασικά σπίτια, αυτά που έδιναν τον τόνο στον παλιό, αστικό Πειραιά, ξαφνικά ανοίγουν σχισμές στον χρόνο, τον ιστορικό και τον βιωμένο. Ενα νεοκλασικό σπίτι του 1900 είναι ένας ολόκληρος κόσμος μακριά, αλλά κατά μία έννοια είναι ένα κομμάτι της αστικής εμπειρίας που είχαν οι άνθρωποι που ζούσαν σε αυτά τα μέρη δύο και τρεις γενιές πίσω. Εως το 1955-60, ο παλιός Πειραιάς ήταν εκεί, ατόφιος...

«Μεγάλωσα σε σπίτι νεοκλασικό», έλεγε ο Γιάννης Τσαρούχης για τα χρόνια των Βαλκανικών Πολέμων, όταν εκείνος μεγάλωνε σε εκείνα τα ψηλοτάβανα δωμάτια με τις ζωγραφιές και τις γιρλάντες. Αρχοντικά σπίτια εκείνης της κινητικής μεσαίας τάξης του Πειραιά, που σταδιακά, μετά τον πόλεμο και τον βομβαρδισμό της πόλης, άρχισε να χάνει τη συμπαγή παρουσία της στην πόλη.

Στην καρδιά του Πειραιά, σε δρόμους όπως η Πραξιτέλους, η Κουντουριώτου, η Υψηλάντου, η Ανδρούτσου, η Τσαμαδού, δρόμοι χωνεμένοι στη μνήμη της πόλης, βλέπει κανείς ακόμη μερικά ξεχασμένα παλιά σπίτια. Με συγκίνησε μια τριάδα σπιτιών στην οδό Οδυσσέα Ανδρούτσου κοντά στη γωνία με την Τσαμαδού. Τα δύο από αυτά στέκουν ως ευγενή ερείπια, σαν όρθιες σαρκοφάγοι, συλημένες και αφημένες στη φθορά. Αν κυλούσαμε πίσω, στο 1920, θα ήταν όλα μονώροφα και διώροφα με μερικές τριπλοκατοικίες. Χωματόδρομοι τα στενά, μαγαζιά που εξυπηρετούσαν τη γειτονιά, μικροπωλητές, ζωή σε αργούς ρυθμούς. Είχα σκοπό να περιεργαστώ από κοντά το μεγάλο νεοκλασικό σπίτι, γωνία Γρηγορίου Λαμπράκη (πρώην Βασιλίσσης Σοφίας) και Τσαμαδού 75. Σωστό αρχοντικό με εμπορικές χρήσεις στο ισόγειο. Ενα σπίτι που θα μπορούσε να είχε ζωγραφίσει ο Τσαρούχης και να είχε φωτογραφίσει ο Σκοπελίτης. Εχει τέτοια υγρασία ως αίσθημα η θέα του, που νιώθει κανείς αμέσως ότι αυτό το σπίτι είναι κομμάτι μιας οικογενειακής εθνικής ιστορίας.

Εσωτερικό του μεγαλοπρεπούς ερειπωμένου νεοκλασικού κτιρίου στη γωνία Γρ. Λαμπράκη και Τσαμαδού στον Πειραιά.

Διάβασα ότι είναι χαρακτηρισμένο διατηρητέο μνημείο από το 1982 και όχι μόνο για την εξαιρετική σύνθεση της πρόσοψης με τις τοξοστοιχίες, αλλά και για τα ζωγραφισμένα ταβάνια και τις γύψινες διακοσμήσεις του. Το κτίριο στέκει σε κακή κατάσταση, αφρόντιστο. Και αυτή η απουσία τρυφερότητας το καθιστά μνημείο από μόνο του, σαν μια νεκρική στήλη σε κοιμητήριο που προσελκύει επισκέπτες.

Παρ' όλα αυτά, δείχνει γερό και στα νιάτα του θα ήταν κομψοτέχνημα. Είναι από εκείνα τα νεοκλασικά της ωριμότητας. Ανήκουν σε μια εποχή που η γνώση και η τεχνική ανέγερσης ενός τέτοιου σπιτιού πατούσε με αυτοπεποίθηση στην εμπειρία. Εδώ φαίνεται η άνεση του σχεδιασμού, ο χειρισμός των ανοιγμάτων, των διακοσμήσεων και, κυρίως, του ευγενούς μέτρου. Χωρίς υπερβολές και επίδειξη κακού γούστου, αυτό το σπίτι στέκει ως υπόμνηση αρμονίας στο αστικό περιβάλλον.

Στην πρόσοψη επί της Τσαμαδού σώζεται ένας θαυμάσια σμιλεμένος σε μάρμαρο αριθμός «75» και μας θυμίζει την κουλτούρα των αριθμών και των γραμματοσειρών έτσι όπως ντύνει όλη την πόλη. Τα αετώματα στον όροφο, το στηθαίο στη στέγη, τα θαυμάσια μπαλκόνια, η συμμετρία και η αρχοντιά, ρίχνουν σκιές μελαγχολίας. Τέτοια ομορφιά που παραμένει χωρίς εραστές.

Αναμνήσεις παλαιοτέρων μιλούν για το φαρμακείο Βογιατζόπουλου που στεγαζόταν εκεί. Υπάρχουν ακόμη επιγραφές. Μια παλιά φωτογραφία της δεκαετίας του 1960 από το Αρχείο Γεωργίου Μπακούρου, που έχει κατατεθεί από την κ. Λίζα Κουτσαπλή στον Σύλλογο των Αθηναίων, μας δείχνει τις γωνίες Τσαμαδού και νυν Γρηγορίου Λαμπράκη. Δεξιά, το σπίτι που περιγράφουμε. Αριστερά, μια σειρά από μονώροφα σπίτια και καταστήματα. Οι κλίμακες έχουν αλλάξει δραματικά.

Ενα φάντασμα που απέκτησε μορφή

Ο λαϊκισμός, αριστερός ή δεξιός, έχει μόνο ένα αφήγημα

FRANCOIS DUBET
Ο καιρός των θλιμμένων παθών. Ανισότητες και λαϊκισμός
μτφρ. Γιώργος Καράμπελας
εκδ. Πόλις, Αθήνα, 2023, **σελ.** 139

Του **ΚΩΣΤΑ ΚΑΡΑΚΩΤΙΑ**

Ο λαϊκισμός, εδώ και αρκετά χρόνια, δεν είναι μόνο ένα φάντασμα που πλανιέται πάνω από τον κόσμο. Προσέλαβε και προσλαμβάνει υλική πολιτική μορφή και εγκαθιδρύει ένα πολλαπλό σύστημα κυριαρχίας σε πολλές και διαφορετικές χώρες. Πολιτικοί επιστήμονες, κοινωνιολόγοι και κάθε είδους δημοσιολόγοι προσπαθούν να συγκροτήσουν την έννοιά του και να αναδείξουν τα χαρακτηριστικά, τις αιτίες και τις επιπτώσεις του στις κοινωνίες όπου εκδηλώνεται.

Ο Γάλλος καθηγητής Κοινωνιολογίας Francois Dubet (1946) με το πρόσφατο βιβλίο του, υπό τον τίτλο «Ο καιρός των θλιμμένων παθών. Ανισότητες και λαϊκισμός», επιχειρεί τη δική του διερμηνεία του φαινομένου. Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, επισημαίνει ότι στην Ευρώπη υπάρχουν δεξιοί και αριστεροί λαϊκισμοί, οι οποίοι είναι αρκετά «ρευστοί».

Είναι κρατικιστικοί η υπερφιλελεύθεροι, σοσιαλιστικοί ή επαναστατικοί, υπέρ του προστατευτισμού ή του ελεύθερου εμπορίου, ρατσιστικοί ή απλά ξενόφοβοι. Τα βασικά τους χαρακτηριστικά, όμως, παρά τις επιμέρους διαφορές τους, είναι κοινά.

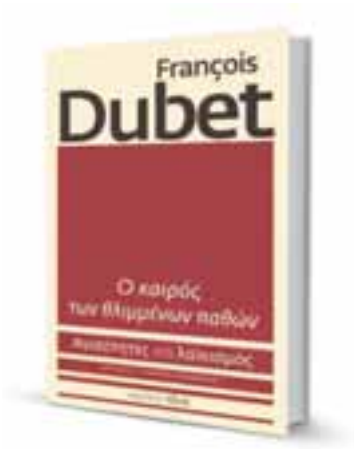

Μια ακτινογραφία του λαϊκισμού, ο οποίος, σύμφωνα με τον συγγραφέα, διατηρεί τα ίδια χαρακτηριστικά σε όλες του τις μορφές, ανεξαρτήτως αφετηρίας.

Εθνος και λαός

Το κυριότερο από αυτά είναι η αναφορά στον κυρίαρχο και ταξικά αδιαφοροποίητο, στο εσωτερικό του, λαό, τον «προδομένο» από τις ελίτ και «αγνοημένο» από τους πολιτικούς του αντιπροσώπους και τα ΜΜΕ, που πρέπει να προστατευτεί από την αρπακτικότητα των πολυεθνικών και των «μεγάλων» που «τρώνε με χρυσά κουτάλια». Ο λαός των λαϊκιστών, ωστόσο, συγκροτεί και το έθνος, που πάντα προδίδεται και απειλείται. Για τον δεξιό λαϊκισμό, είναι το έθνος των ριζών, του αίματος και της παράδοσης που δέχεται εισβολή από τους μετανάστες. Για τον αριστερό, το έθνος απειλείται από την παγκοσμιοποίηση και από άλλα έθνη οικονομικά μεγαλύτερα. Ενα άλλο χαρακτηριστικό είναι η ενσάρκωση αυτού του λαού σε έναν ηγέτη με αρρενωπό, αυταρχικό και πάντα θυμωμένο ύφος και λόγο. Ο λαϊκιστής ηγέτης δεν ορίζεται από την κοινωνική και την πολιτική καταγωγή του, τον πλούτο του ή την ιδιότητά του, αλλά από την ικανότητά του να εκφράζει τη λαϊκή αγανάκτηση και να αναδεικνύει και να στοχοποιεί τους πάσης φύσεως εχθρούς του λαού. Η αγανάκτηση, δε, το μίσος και ο καταγγελτικός λόγος, οι συγκινησιακές φορτίσεις, η προσωποποίηση των «εχθρών του λαού», η κοινωνική μνησικακία και η μαζική διαδικτυακή της διάχυση είναι ακόμη ουσιαστικά συστατικά στοιχεία της λαϊκιστικής πολιτικής και ιδεολογικής εκφοράς.

Ο Dubet όμως, εκτός από την περιγραφή της έννοιας και της τυπολογίας του σύγχρονου λαϊκισμού, συνεισφέρει ιδιαίτερα στην ανάδειξη και ανάλυση των αιτίων του. Ως τέτοια συνυπολογίζει, βέβαια, τις ανισότητες, αλλά όχι μόνο με την παραδοσιακή πρόσληψή τους στην πολιτική και κοινωνική ανάλυση. Ο συγγραφέας, ενώ δέχεται ότι υφίσταται ακόμη το «καθεστώς των κοινωνικών τάξεων», με βάση το οποίο δομούνταν έως τα τέλη του προηγούμενου αιώνα η πολιτική αντιπροσώπευση, εκδηλώνονταν οι ταξικές συγκρούσεις και υπήρχε το αίτημα της μείωσης των ανισοτήτων, θέτει και το ερώτημα εάν αυτό το καθεστώς «δομεί ακόμη τις κοινωνικές ανισότητες και εάν πλαισιώνει τις αναπαραστάσεις και τις ταυτότητες» όσων τις βιώνουν. Ο ίδιος θεωρεί ότι μία από τις συνέπειες των μετασχηματισμών του σύγχρονου καπιταλισμού είναι και η εμφάνιση δίπλα στις παραδοσιακές ανισότητες και άλλων πολλών και διαφορετικών. Οι πολλαπλές πλέον ανισότητες ορίζονται, βέβαια, από τη θέση και τη φύση της απασχόλησης, αλλά και από την ηλικία, το φύλο, τη σεξουαλική ταυτότητα, το θρήσκευμα, την καταγωγή, τον τόπο διαμονής ή ακόμη από τις δυνατότητες πρόσβασης στην εκπαίδευση ή στην υγεία, τις επιλογές πολιτιστικών πρακτικών, τον βαθμό και το είδος της κατανάλωσης και από πολλά άλλα. Κάθε σχετικά ομοιογενής κοινωνική ομάδα διαπερνάται από πολλαπλές ανισότητες. Αυτές οι «πολλαπλές ανισότητες», εξηγεί ο Dubet, επειδή δεν είναι κοινές και του ίδιου βαθμού και είδους, διαχωρίζονται από το συλλογικό ταξικό βίωμα και εξατομικεύονται στον καθέναν που τις υφίσταται. Τα άτομα αυτά δεν συγκρίνουν τις ανισότητές τους με τα κοντινά τους μέλη της ίδιας κοινωνικής και οικονομικής κατηγορίας και γι' αυτό τις βιώνουν σκληρά ως προσωπικές δοκιμασίες. Η εξατομίκευση των νέων «πολλαπλών ανισοτήτων» επιφέρει και την εξατομίκευση των προσπαθειών για τη μείωση της κοινωνικής ανισότητας, οι οποίες εκδηλώνονται είτε με την αποδοχή των ιδεολογημάτων των ίσων ευκαιριών για όλους και της αξιοκρατίας είτε με την ένταξη στις ρυθμίσεις των θετικών διακρίσεων για όσους υφίστανται αυτές τις ανισότητες. Επιφέρει και διατηρεί όμως σ' αυτούς και αισθήματα έλλειψης σεβασμού, υποτίμησης και θυματοποίησης. Επιπλέον, δε, στοχοποιούνται από όσους, ενώ είναι και αυτοί στις κατώτερες κοινωνικές βαθμίδες, δεν απολαμβάνουν κάποια θεσμική προστασία.

Ακροδεξιοί διαδηλωτές στο κέντρο των Βρυξελλών. Οι πολίτες, ανάλογα με την περίπτωση, αποκαλούνται «έθνος» ή «λαός», είναι -πάντα και εντελώς αόριστα- «προδομένοι από τις ελίτ, τους πολιτικούς και τα ΜΜΕ», και κινδυνεύουν από «τις πολυεθνικές και τους «μεγάλους» που «τρώνε με χρυσά κουτάλια»».

Τα «θλιμμένα πάθη»

Τα πολλά και αντιφατικά συναισθήματα από τις συνέπειες των ανισοτήτων μετατρέπονται σε αγανάκτηση και μνησικακία, οι οποίες διαχέονται στη δημόσια σφαίρα, κυρίως διαδικτυακά, μαζί με παρανοϊκές δοξασίες, χωρίς να κατευθύνονται σε κάποια οργανωμένη δράση και κάποιο ορθολογικό πρόγραμμα. Ο Dubet θεωρεί την αγανάκτηση και τη μνησικακία και τα συναισθήματα από τα οποία προέρχονται, τα θλιμμένα πάθη, κατά την έκφραση του Σπινόζα, ως μία από τις πηγές του σύγχρονου λαϊκισμού και της πολιτικής εδραίωσής του. Η προτεραιότητα της πάλης εναντίον των μεγάλων κοινωνικών ανισοτήτων, χωρίς όμως υποτίμηση των πολλαπλών μικρών ανισοτήτων, των συνεπειών τους και, κυρίως, των ανθρώπων που τις βιώνουν, είναι η απάντηση που προτείνει ο συγγραφέας απέναντι στους ποικιλόμορφους λαϊκισμούς.

Ο Dubet με το βιβλίο του, εντέλει, συνεισφέρει, αρκετά πρωτότυπα, στην κατανόηση του σύγχρονου λαϊκισμού και στη στρεβλή σχέση του με τις ανισότητες. Ο Γιώργος Καράμπελας συντελεί με τη μετάφρασή του στην πρόσληψη του κειμένου και των νοημάτων του.

«La Grece originale», του Αλέξη Ακριθάκη (1967). Τέμπερα και μελάνι σε χαρτί. Συλλογή Ακριθάκη.

Οταν η τέχνη γκρεμίζει δικτατορίες

Το κύμα εκδημοκρατισμού τη δεκαετία του '70 σε Ελλάδα, Ισπανία, Πορτογαλία και η «επανάσταση» των καλλιτεχνών

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Το πρώτο ταξίδι που έκανε η ιστορικός τέχνης Συραγώ Τσιάρα, διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης - Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτσου (ΕΠΜΑΣ) στο Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía έγινε τον Σεπτέμβριο του 2022, δύο μήνες αφότου ανέλαβε τα καθήκοντά της. «Ήξερα εξαρχής ότι ήθελα να παρουσιάσω αυτές τις δύο εκθέσεις, πρώτα την "Αστυγραφία" και στη συνέχεια τη "Δημοκρατία"· τη δεύτερη με αφορμή τη συμπλήρωση μισού αιώνα από την αποκατάσταση της δημοκρατίας στη χώρα μας», λέει στην «Κ» η κ. Τσιάρα.

Και στις δύο περιπτώσεις, σκοπός ήταν να συνθέσει ως επιμελήτρια ένα κριτικό αφήγημα πάνω στη συλλογή έργων τέχνης της ΕΠΜΑΣ και να τοποθετηθεί καλλιτεχνικά πάνω σε διεθνή ζητήματα που άπτονται της κοινωνίας και της πολιτικής. «Πέρα από την παρούσα επέτειο, η δημοκρατία αποτελεί ενεργό διακύβευμα για τη σύγχρονη τέχνη σε κάθε εποχή», σχολιάζει η διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης.

Η 24η Ιουλίου του 1974 αποτελεί εμβληματική ημερομηνία για την έναρξη της Μεταπολίτευσης στην Ελλάδα. Κατά την ίδια περίοδο κορυφώνονται οι ιστορικές διεργασίες που έθεσαν τέρμα στα μακροβιότερα αυταρχικά καθεστώτα του Φράνκο στην Ισπανία (1936/1939-1975) και των Σαλαζάρ - Καετάνο (1933-1974) στην Πορτογαλία. Οι πολιτικές αλλαγές στις τρεις χώρες του ευρωπαϊκού Νότου εντάσσονται στο τρίτο κύμα εκδημοκρατισμού, το οποίο ξεκίνησε κατά τη δεκαετία του 1970 για να συνεχιστεί και την επόμενη δεκαετία με τις χώρες της Λατινικής Αμερικής, ενώ μια επιπλέον ώθηση στον εκδημοκρατισμό πρόσφερε η αποαποικιοποίηση, η οποία συντελέστηκε κατά τις δεκαετίες του 1950 και του 1960.

Οι μεταβάσεις ακολούθησαν διαφορετική διαδρομή σε κάθε χώρα, καθώς ο Αντόλφο Σουάρες στην Ισπανία ανέλαβε τη σταδιακή αποκατάσταση της λειτουργίας των δημοκρατικών θεσμών μετά τον θάνατο του δικτάτορα υιοθετώντας πολιτική αμνηστίας, ενώ στην Πορτογαλία η Επανάσταση των Γαρυφάλλων τον Απρίλιο του 1974, που ανέτρεψε τον δικτάτορα, καθόρισε και τον επαναστατικό χαρακτήρα της μετάβασης στη δημοκρατία που οδήγησε σε ελεύθερες εκλογές.

Εξέγερση κι ελευθερία

Αυτή η σημαντική συγχρονία αποτελεί τον άξονα της συλλογικής έκθεσης «Δημοκρατία», που πριν από τρεις ημέρες άνοιξε τις πόρτες της στο κοινό. Στα 1.800 τετραγωνικά μέτρα του χώρου των περιοδικών εκθέσεων της ΕΠΜΑΣ φιλοξενούνται με άνεση τα 140 έργα των 55 καλλιτεχνών που επιλέχθηκαν, και μάλιστα οργανωμένα σε τέσσερις θεματικές ενότητες που συνθέτουν την επιμελητική διαδρομή - προβληματισμό πάνω στην έννοια της πολιτικής καταπίεσης, της εξέγερσης και της ελευθερίας.

«Η δημοκρατία αποτελεί ενεργό διακύβευμα για τη σύγχρονη τέχνη σε κάθε εποχή», αναφέρει η διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης Συραγώ Τσιάρα.

Σύμφωνα με τη σύλληψη της συγκεκριμένης ιστορικής έκθεσης που για τον σχεδιασμό και την υλοποίησή της εργάστηκε εντατικά τον τελευταίο ενάμιση χρόνο στην Εθνική Πινακοθήκη μια δεμένη και αποτελεσματική ομάδα στελεχών, συνεργατών και υποστηρικτών στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, η επίτευξη του δημοκρατικού στόχου ξεκινάει από την ταυτοποίηση του αντιπάλου. Στην πρώτη ενότητα, λοιπόν, με τίτλο «Αντιμετωπίζοντας τον εχθρό», διαμορφώνεται το πλαίσιο αλληλοαναγνώρισης και αντιπαράθεσης: ο εχθρός απεικονίζεται και καταγράφεται, ενώ στο μέτωπο της «Αντίστασης» που ακολουθεί, οι επώνυμοι πρωταγωνιστές των αυταρχικών καθεστώτων –πολιτικοί, οικονομικοί και στρατιωτικοί παράγοντες, οι εκπρόσωποι κρατικών και παρακρατικών μηχανισμών παρακολούθησης– συναντούν τους επαναστατημένους ήρωες και τις οργισμένες μητέρες να κυοφορούν την «Εξέγερση». Στην τελευταία ενότητα, το πένθος και το τραύμα αφήνονται ελεύθερα να εκφραστούν, η λύπη, η αγανάκτηση και η οργή δίνουν τη θέση τους στη χαρά και στη «Διέγερση» για τις ελευθερίες που σταδιακά κατακτώνται.

ΘΑΝΟΣ ΚΑΡΤΣΟΓΛΟΥ

«Ο καταδότης», του Γιώργου Ιωάννου (1974). Λάδι σε λινό, 70x100 εκ. Αρχείο - Συλλογή Γιώργου Ιωάννου.

Η διεκδίκηση της ορατότητας συγκροτεί το υπόστρωμα του εκδημοκρατισμού της δημόσιας σφαίρας, κοινός τόπος στην κουλτούρα και των τριών χωρών μέσα στη μεταπολιτευτική έξαψη, με το σώμα –συλλογικό και ατομικό– να γιορτάζει την ανάκτηση της χαμένης φωνής του και να απολαμβάνει τη σεξουαλικότητα και τη χειραφέτηση. «Αυτή είναι η αυγή που περίμενα/ Η πρώτη γεμάτη, καθαρή μέρα/ Εκεί που αναδυόμαστε από τη νύχτα και τη σιωπή/ Και ελεύθεροι κατοικούμε στην ουσία του χρόνου», έγραψε η Πορτογαλίδα ποιήτρια Σοφία ντε Μέλο Μπρέινερ για τη σχεδόν ταυτόχρονη μετάβαση των τριών χωρών του Νότου της Ευρώπης στη δημοκρατία. Το επισήμανε στην «Κ» η Ιζαμπέλ Σοάρες Αλβες, πρόεδρος του Centro de Estudos Multidisciplinares Ernesto de Sousa, που είναι αφιερωμένο στον πρωτοπόρο Πορτογάλο καλλιτέχνη του δεύτερου μισού του 20ού αιώνα.

Επικοινωνήσαμε μαζί της με αφορμή την εκτενή παρουσίαση - αφιέρωμα στη «Δημοκρατία» του συλλογικού εγχειρήματος Alternativa Zero (Μηδενική Εναλλακτική) που «ενορχήστρωσε» ο Ντε Σόουζα. «Ο Ερνέστο ντε Σόουζα, που γνώρισα μόλις το 1966, σε όλη του τη ζωή πολέμησε ενάντια στη δικτατορία δημιουργώντας την πρώτη κινηματογραφική λέσχη, επιμελούμενος εκθέσεις, γράφοντας, διδάσκοντας. Επίσης σκηνοθέτησε την πρώτη ταινία νέου πορτογαλικού κινηματογράφου με βραβείο στο Φεστιβάλ Καννών, η οποία παρουσιάστηκε στις κινηματογραφικές λέσχες της Γαλλίας αλλά όχι στην Πορτογαλία. Ήδη από το 1946, ενώ ήταν ακόμη φοιτητής, οργάνωσε μια έκθεση συγκρίνοντας τη μαύρη τέχνη με τη σύγχρονη τέχνη και διάβασε ένα κείμενο που καταδίκαζε την αποικιοκρατία, αψηφώντας τη λογοκρισία εκείνης της εποχής».

Εκατόν σαράντα έργα 55 καλλιτεχνών από τις τρεις χώρες φιλοξενούνται στα 1.800 τ.μ. του χώρου των περιοδικών εκθέσεων.

«Η δικτατορία μας χαρακτηρίστηκε από τη φασιστική της έμπνευση, καθώς λάμβανε χώρα σε μια γεωγραφικά και πολιτισμικά περιφερειακή και αγροτική χώρα και υπερασπιζόταν μια αντιδραστική αισθητική επομένως, αδιαφορώντας για τη σύγχρονη τέχνη», σχολιάζει στην «Κ» η ιστορικός τέχνης Ισαμπέλ Νογκουέιρα. «Στο πλαίσιο αυτό, καθοριστική ήταν η μετανάστευση αρκετών καλλιτεχνών στο Παρίσι, στο Λονδίνο, στο Μόναχο, κατά κύριο λόγο, ιδίως με την οικονομική ενίσχυση που δόθηκε από το ιδιωτικό ίδρυμα Calouste Gulbenkian Foundation με έδρα τη Λισσαβώνα από το 1957 και μετά». Ήταν μια περίοδος που η λογοκρισία ήταν αυστηρή και οι δυνατότητες εργασίας για τους καλλιτέχνες, περιορισμένες. Εκτός αυτού οι νέοι ζούσαν διαρκώς αντιμέτωποι με την απειλή της επιστράτευσης στον αποικιακό πόλεμο, μερικές φορές ως αντίποινα στην πολιτική τους στάση, όπως εξηγεί η ιστορικός τέχνης.

Σε μια χώρα που ήταν κλειστή και φοβισμένη, τη σύγχρονη τέχνη γνώριζε μόνο μια πνευματική ελίτ και όχι ο απλός πολίτης. «Αλλά μια από τις πρώτες και πιο εντυπωσιακές αλλαγές το 1974 υπήρξε η εμπειρία του δημόσιου χώρου, μεταξύ άλλων και από καλλιτεχνική άποψη. Ήταν η εποχή (1974-1977) των συλλογικών εκδηλώσεων, μερικές από τις οποίες αφορούσαν τον πληθυσμό. Την επόμενη στιγμή συνειδητοποιήθηκε ότι υπήρχαν πολλά να γίνουν και να χτιστούν. Υπάρχει ακόμα και σήμερα», καταλήγει η ίδια.

«Καταφύγιο»

«Στους καιρούς που διανύουμε, η τέχνη και το μουσείο δεν είναι μόνο καταφύγιο και παρηγοριά, αλλά και ένας τ(ρ)όπος διανοητικής και συναισθηματικής επεξεργασίας εικόνων, νοημάτων και ερωτημάτων με τα οποία ανατροφοδοτούμε τους όρους της κοινωνικής μας συνύπαρξης», σχολιάζει η κ. Τσιάρα στο κείμενο του καταλόγου της έκθεσης, και αυτό αποτελεί τον κεντρικό άξονα των επιλογών της, σκέψεις που φαίνεται να εκτιμά το κοινό και οι 70.000 επισκέπτες της «Αστυγραφίας». Η έκθεση «Δημοκρατία» θα διαρκέσει έως τις 2 Φεβρουαρίου 2025.

Ο αγώνας για δημοκρατία θέλει χρώμα και χιούμορ

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Η πρώτη εντύπωση που έχει ο επισκέπτης της έκθεσης «Δημοκρατία» είναι ο πλούτος του χρώματος και η αίσθηση ενός ανεπαίσθητου κλεισίματος του ματιού με τον κυνισμό, αλλά και το χιούμορ που η τέχνη μπορεί να εκφράσει τέλεια. Μοιάζει με νεύμα αναγνώρισης μεταξύ συνωμοτών, που καταφέρνουν να επικοινωνήσουν πίσω από την πλάτη του παρακρατικού, και μοιάζει πολύ με το γλυπτό από πολύχρωμο χαρτοπολτό της ισπανικής ομάδας Equipo Crónica «Θεατής θεατών», που δίνει μορφή στους χαφιέδες της μυστικής αστυνομίας που παρεισέφρεαν στις μυστικές καλλιτεχνικές συναντήσεις της Παμπλόνα.

Η σκέψη γεννήθηκε μέσα μου κατ' αρχάς με αφορμή το ξεκαρδιστικό πορτρέτο του Φράνκο από τον Ισπανό ζωγράφο Φερνάντο Μποτέρο, ως καρικατούρα ενός κοντόχοντρου ανθρωπάκου που κορδώνεται μέσα στη στρατιωτική στολή του και χαιρετά μια φανταστική παρέλαση, το οποίο έχει αναρτηθεί πολύ κοντά στην είσοδο του εκθεσιακού χώρου. Στην προσωπογραφία είναι αναγνωρίσιμο το εικαστικό ιδίωμα του πασίγνωστου καλλιτέχνη, ο οποίος καταφέρνει να απεικονίσει το πρόσωπο του εχθρού με τρόπο ώστε να είναι σαφής η αντίθεση του στο φρανκικό καθεστώς.

«Πώς εκφράστηκε από τους καλλιτέχνες της χώρας σας το αίτημα για δημοκρατία;» ρωτάμε τον Μιγκέλ Φερνάντες Μπελμόντε, Ισπανό ιστορικό τέχνης, που έχει ασχοληθεί επιστημονικά με τη συγκριτική μελέτη της σύγχρονης ελληνικής και της ισπανικής τέχνης στον 20ό αιώνα. «Το πανόραμα της ισπανικής μεταπολεμικής τέχνης διαμορφώθηκε από πολλαπλές προτάσεις και οράματα: από την αφαίρεση έως τον κριτικό ρεαλισμό, από τη νέα παραστατική τέχνη έως την περφόρμανς. Ως συνέπεια, δεν οργανώθηκε από τους καλλιτέχνες ένα ομοιογενές μέτωπο διαμαρτυρίας και αντίστασης στη δικτατορία», απαντά.

Η επιθυμία για τη δημοκρατία, ωστόσο, μπορεί να ανιχνευθεί

Ενας αόρατος «μυστικός κώδικας» συνδέει τα έργα των Ισπανών καλλιτεχνών που αντιτάχθηκαν στο καθεστώς του Φράνκο.

σε πληθώρα έργων τους όπως, για παράδειγμα, εκείνα των ομάδων Estampa Popular και Equipo Crónica, στη δουλειά των Πάμπλο Πικάσο και Εντουάρντο Αρόγιο, στην ειρωνεία των δράσεων της ομάδας ZAJ, σε εκθέσεις και πολιτισμικά γεγονότα, όπως η περιοδεύουσα έκθεση «Españalibre (1963-1964)», και, μετά τη δικτατορία, η έκθεση «España, vanguardia artística y realidad social 1936-1976» (Εικαστική πρωτοπορία και κοινωνική πραγματικότητα, 1936-1976).

Αραγε, η τέχνη εκείνης της εποχής επηρέασε το κοινό αίσθημα κατά της δικτατορίας, αναρωτιόμαστε. «Υπάρχει μια μεγάλη δυσκολία στο να τεκμηριωθεί ποσοτικά και ποιοτικά η προβολή και η ευρύτερη υποδοχή της τότε τέχνης σε σχέση με αυτό το ζήτημα. Η έρευνα συνεχίζεται και εμπλουτίζεται διαρκώς», εξηγεί ο ιστορικός τέχνης. «Ορισμένοι Ισπανοί καλλιτέχνες, όπως και στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες, βρέθηκαν τότε απέναντι στην πρόκληση της παραγωγής μιας τέχνης που από τη μία μεριά επιθυμούσε να πηγάζει από προσωπική έκφραση και ύφος και, από την άλλη, έπρεπε να πάρει δημόσια θέση απέναντι στα διεθνή και εθνικά κοινωνικά και πολιτικά γεγονότα. Με αυτόν τον τρόπο, η τέχνη τους, που αρχικά διαμορφώθηκε ατομικά, απέκτησε στη συνέχεια, σε ορισμένες περιπτώσεις, μια βαθύτερη σημασία, ως μαρτυρία των γεγονότων, ως ενεργή διαμαρτυρία και καταγγελία και, πλέον για τη σημερινή εποχή μας, ως επίκαιρη υπενθύμιση της ανάγκης υπεράσπισης των δημοκρατικών ελευθεριών».

JOAQUÍN CORTÉS / ROMÁN LORES

«Franco», του Φερνάντο Μποτέρο (1986). Λάδι σε μουσαμά, 226x168 εκ. Δωρεά του καλλιτέχνη, 2003. Εθνικό Μουσείο - Κέντρο Τεχνών Βασίλισσα Σοφία.

«Βιετνάμ», της Βάσως Κυριάκη (1968). Κολάζ και ακρυλικά.

JOSÉ PESSOA / MUSEUS E MONUMENTOS DE PORTUGAL, EPE - ARQUIVO DE DOCUMENTAÇÃO FOTOGRÁFICA

«Λουόμενες» (Baigneuses), του Nikias Skapinakis (1971). Λάδι σε μουσαμά. Ιδιωτική συλλογή (Πορτογαλία).

«Συνταγματάρχες», του Γιάννη Γαΐτη (1968). Λάδι σε καμβά. Συλλογή Πάνου Χρ. Μοσχανδρέου.

Ενας Πορτογάλος με ελληνικό αίμα και μαχητικό ταμπεραμέντο

«Μια συναρπαστική περίπτωση καλλιτέχνη, που τώρα έχουμε την ευκαιρία να γνωρίσουμε». Ετσι μας εισήγαγε η Συραγώ Τσιάρα στο έργο του Νικίας Σκαπινάκις (Nikias Skapinakis) παρουσιάζοντας τα τέσσερα έργα που συμπεριλαμβάνονται στην παρούσα έκθεση, τρία από τη σειρά «Paths to Freedom» και ένα –«Οι λουόμενες»– από τη σειρά «For the Study of Melancholia in Portugal».

Η διευθύντρια της ΕΠΜΑΣ ανακάλυψε τη δουλειά του αυτοδίδακτου στις εικαστικές τέχνες Σκαπινάκις ταξιδεύοντας στην Πορτογαλία για τον προετοιμασία της «Δημοκρατίας». Γιος Ελληνα πατέρα και Πορτογαλίδας μητέρας γεννήθηκε το 1931 στη Λισσαβώνα, όπου έζησε ολόκληρη τη ζωή του χωρίς ποτέ να επισκεφθεί την Ελλάδα. Ωστόσο, και μάλλον ανεξαρτήτως της ελληνικής καταγωγής του, το δυνατό φως της Μεσογείου μοιάζει να ισοπεδώνει τις πολύχρωμες ανθρώπινες μορφές που τόσο αγαπούσε να ζωγραφίζει.

Η Ελενα Σκαπινάκις μιλάει για τον ζωγράφο πατέρα της, Νικία, και την αντίστασή του στη δικτατορία.

Θέλοντας να μάθουμε περισσότερα για τον «δικό» μας Πορτογάλο καλλιτέχνη, απευθυνθήκαμε στην κόρη του, Ελενα Σκαπινάκις, στην Πορτογαλία. Για την «Κ», εκείνη ξετύλιξε το νήμα της ζωής και καλλιτεχνικής πορείας του πατέρα της, που καθορίστηκε σημαντικά από τη στάση του καλλιτέχνη απέναντι την απολυταρχική κυβέρνηση της χώρας του.

Μεταξύ 1961 και 1963, διώχθηκε από την PIDE (την πολιτική αστυνομία) και έζησε κρυμμένος και περιπλανώμενος σε σπίτια φίλων και στην πρεσβεία της Βραζιλίας. Συνελήφθη το 1962 και αφέθηκε ελεύθερος έπειτα από έξι μήνες.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου σκέφτηκε να φύγει από την Πορτογαλία, αλλά τελικά αποφάσισε να μείνει, διαφοροποιούμενος συνειδητά από την κίνηση πολλών Πορτογάλων καλλιτεχνών προς την αυτοεξορία. «Αργότερα αναγνώρισε ότι δεν θα μπορούσε ποτέ να ζωγραφίσει τα συλλογικά πορτρέτα των ενοτήτων "Paths to Freedom" και "For the Study of Melancholia in Portugal", αν είχε φύγει», λέει η Ελενα Σκαπινάκις. «Εκείνη την περίοδο αποφάσισε επίσης να αφοσιωθεί αποκλειστικά στη ζωγραφική εγκαταλείποντας τη διδασκαλία και τη 12ετή πολιτική δραστηριότητα».

Οι τέσσερις πίνακες που περιλαμβάνονται στην έκθεση ανήκουν στις παραπάνω δύο σειρές, που έχουν εντονότερο πολιτικό χαρακτήρα από κάθε άλλο στο έργο του ζωγράφου. Αυτά τα πορτρέτα της πορτογαλικής κοινωνίας προκάλεσαν τις γυναίκες να διεκδικήσουν τη θέση τους στον δημόσιο χώρο. Οι πίνακες έχουν χαρακτηριστεί ειρωνικοί, αλλά ο καλλιτέχνης τόνισε ότι η λέξη «ειρωνεία» σημαίνει, στην ελληνική της προέλευση, αμφισβήτηση.

Ο Νικίας Σκαπινάκις έγραψε το 1985: «Νομίζω ότι είναι αδύνατο να αφηγηθεί κανείς την ιστορία των δεκαετιών του '60 και του '70 χωρίς να κοιτάξει τις μαρτυρίες των πινάκων που παρουσιάζουν ορισμένες ομάδες ανθρώπων – όλες τους αναγνωρίσιμες. Μέσα από αυτά τα έργα απεικόνισα τις ψυχολογικές, κοινωνικές και πολιτικές εντάσεις των χρόνων της αποφασιστικής αλλαγής ως προς τη συμπεριφορά και τις δομές της χώρας, οι οποίες δημιουργήθηκαν τον 19ο αιώνα και παρέμεναν σε ισχύ έως τότε. Η διαισθητική μου κοινωνιολογία ωστόσο», προσέθεσε, «πέρασε σχεδόν απαρατήρητη εκείνη την εποχή».

Βλέποντας τα έργα που φιλοξενούνται στην έκθεση ενταγμένα στη θεματική ενότητα με τίτλο «Διέγερση», διαπιστώνει κανείς ότι απεικονίζουν μια νέα γυναικεία στάση ως προς το φύλο και το σώμα, απόηχο της ελευθεριακής έκρηξης στην υπόλοιπη Ευρώπη κατά τη δεκαετία του 1960. Σύμφωνα με τον ζωγράφο, η σειρά «Paths to Freedom» βασίστηκε στη πολιτική παραδοχή ότι δεν υπάρχει ελευθερία χωρίς πλήρη έλεγχο των γυναικών στη σεξουαλική τους ζωή, ενώ η σειρά «Melancholia» ήταν ένα χρονικό της πορτογαλικής κοινωνίας πριν από τις 25 Απριλίου. «Είχε στόχο να απεικονίσει την ψυχή της – ή την έλλειψή της», έχει πει ο ίδιος. Ο Νικίας Σκαπινάκις έφυγε από τη ζωή το 2020.

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

KUNSTMUSEUM BERN

ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ
Γυναίκες ζωγράφοι του 1900
Στο Μουσείο Staedel της Φρανκφούρτης εγκαινιάστηκε η έκθεση που παρουσιάζει πάνω από 80 έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, όλα από γυναίκες καλλιτέχνιδες από τα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ού αιώνα. Ορισμένα από τα εκθέματα προέρχονται από ονομαστά μουσεία των ΗΠΑ και της Ευρώπης, καθώς και από ιδιωτικές συλλογές, και παρουσιάζονται για πρώτη φορά. Στη φωτογραφία, έργο της Annie Stebler-Hopf (1861-1918), από την Πινακοθήκη της Βέρνης.

UNESCO

ΣΑΡΤΡ
Ολυμπιακή Φλόγα
Η UNESCO προβάλλει τα μνημεία της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς που συνδέονται με τη διαδρομή της Ολυμπιακής Φλόγας. Προ ημερών, εστίασε σε ένα από τα σημαντικότερα μεσαιωνικά μνημεία της Ευρώπης, τον καθεδρικό ναό της Σαρτρ, που θεωρείται το απόγειο της γοτθικής τέχνης στη Γαλλία. Μνημείο της UNESCO από το 1979, ο καθεδρικός της Σαρτρ με τον μεγάλο νάρθηκα, τα γλυπτά και τα βιτρό αντανακλά το υψηλό επίπεδο της οικοδομικής τέχνης τον 12ο και τον 13ο αιώνα.

DUTCH CYCLING EMBASSY

ΒΕΡΟΛΙΝΟ
Το ποδήλατο στην πόλη
Μόνο το 30% των Βερολινέζων έχει ιδιωτικό αυτοκίνητο, αλλά το 70% έχει ποδήλατο και το χρησιμοποιεί σχεδόν καθημερινά. Το Βερολίνο έχει ένα ευρύτατο δίκτυο ποδηλατοδρόμων μήκους 620 χιλιομέτρων, το οποίο διαρκώς επεκτείνεται. Περίπου το 18% όλων των ημερήσιων μετακινήσεων στη γερμανική πρωτεύουσα γίνεται με ποδήλατο. Τα στοιχεία προέρχονται από την Dutch Cycling Embassy, ένα δίκτυο δημοσίων και ιδιωτικών φορέων για την προώθηση του ποδηλάτου διεθνώς.

MATHIEU CHERKIT

ΓΕΝΕΥΗ
Ζωγραφίζοντας τη φύση
Ο Γάλλος παραστατικός ζωγράφος Ματιέ Σερκί (Mathieu Cherkit) είναι κυρίαρχη μορφή ανάμεσα στους εικαστικούς της νεότερης γενιάς. Εχει ξεχωρίσει όπως αποδίδει τα φυτά, έχει φτιάξει μια δική του γλώσσα, αυτόνομη, έχει πλέον διεθνή παρουσία και συγκινεί το ευρύ κοινό. Η Γκαλερί Xippas ανακοίνωσε ότι θα παρουσιάσει νέα έργα του Γάλλου ζωγράφου τον Σεπτέμβριο σε μια νέα έκθεση στην αίθουσα της Γενεύης. Θα είναι η πρώτη έκθεση του Σερκί στην Ελβετία.

PAOLO VANDRASCH

ΚΑΜΠΕΡΑ
Πολ Γκογκέν
Μεγάλης σημασίας γεγονός είναι για την Αυστραλία η έκθεση με έργα Πολ Γκογκέν (1848-1903) στην Εθνική Πινακοθήκη στην Καμπέρα. Είναι η πρώτη έκθεση Γκογκέν στην Αυστραλία και με απευθείας θεματολογική και ψυχική σύνδεση με την Ωκεανία και τον Ειρηνικό. Περισσότερα από 140 έργα συγκροτούν αυτήν την έκθεση, την οποία επιμελήθηκε ο Ανρί Λοϊρέτ, ειδήμων σε θέματα γαλλικής τέχνης του 19ου αιώνα. Η έκθεση θεωρείται το πιο φιλόδοξο εγχείρημα στην ιστορία της Εθνικής Πινακοθήκης.

BRITISH MUSEUM

Το ιστορικό αναγνωστήριο στο Βρετανικό Μουσείο εγκαινιάστηκε τη δεκαετία του 1850.

Ανοικτό για όλους το αναγνωστήριο του Βρετανικού Μουσείου

Το αναγνωστήριο στο Βρετανικό Μουσείο, ένα αξιοθέατο της βικτωριανής Αγγλίας, είναι και πάλι επισκέψιμο για το γενικό κοινό από την 1η Ιουλίου 2024, έπειτα από μια μακρά περίοδο. Ηδη, από τον Νοέμβριο του 2022, ο πρόεδρος του Βρετανικού Μουσείου, Τζον Οσμπορν, είχε δεσμευθεί ότι το αναγνωστήριο θα ανοίξει και πάλι για το κοινό. Είχε κλείσει το 2013. Είναι μακρά η ιστορία του αναγνωστηρίου, το οποίο εξαρχής και ώς το 1997 ήταν οργανικό μέρος της Βρετανικής Βιβλιοθήκης. Οταν η νέα Βρετανική Βιβλιοθήκη άρχισε τη λειτουργία της στο Σεντ Πάνκρας λειτούργησε εκεί το νέο αναγνωστήριο. Στο Βρετανικό Μουσείο έμεινε ο ιστορικός χώρος διαμορφωμένος τον 19ο αιώνα, που σταδιακά εξελίχθηκε σε χώρο περιοδικών εκθέσεων ειδικού χαρακτήρα. Τώρα, ανανεωμένο, το αναγνωστήριο του Βρετανικού Μουσείου μπορεί και πάλι να υποδεχθεί το κοινό.

Η ιστορία του πηγαίνει πίσω στη δεκαετία του 1850 όταν η Βρετανική Αυτοκρατορία ήταν η πιο προηγμένη χώρα στον κόσμο. Στο απόγειο της βιομηχανικής καινοτομίας, των εμπορικών δικτύων και των ταχύτατων εξελίξεων στις μεταφορές, στην επικοινωνία και στην οικοδομική τέχνη, η Αγγλία καινοτομούσε με εντυπωσιακές και εξωστρεφείς χειρονομίες. Το Κρίσταλ Πάλας, π.χ., είχε καταπλήξει τον κόσμο όταν το 1851 εγκαινιάστηκε για να επιδείξει στη διεθνή κοινότητα τα επιτεύγματα της Βρετανίας σε όλους τους τομείς. Εκείνη την εποχή, η οικοδόμηση αυτού του αναγνωστηρίου στο Βρετανικό Μουσείο, ως βραχίονα της Βρετανικής Βιβλιοθήκης, υπηρετούσε τους ίδιους φιλόδοξους στόχους. Ηταν ένα θαύμα οικοδομικής, με πρότυπο το Πάνθεον της Ρώμης, χτισμένο στην κεντρική, κυκλική αυλή, με άπλετη χρήση σιδήρου και της πλέον προηγμένης τότε τεχνολογίας ώστε να συγκρατείται ο θόλος αλλά και τα ράφια με το βάρος των βιβλίων. Η οροφή, ωστόσο, είναι κατασκευασμένη από πεπιεσμένο χαρτοπολτό. Η διάμετρος του θόλου είναι 42,6 μέτρα. Αρχιτέκτων του αναγνωστηρίου ήταν ο Σίντνεϊ Σμιρκ (1797-1877), μέλος της Βασιλικής Ακαδημίας Τεχνών, όπου σχεδίασε τους εκθεσιακούς χώρους. Ο Σμιρκ αξιοποίησε όσα του παρείχε η τεχνολογία της εποχής και έδωσε το ζητούμενο μεγαλείο σύμφωνα με τις επιταγές της βικτωριανής εποχής. Το αναγνωστήριο υπήρξε ένα μοντέρνο κτίριο καθώς υπηρετούσε πλήρως τον σκοπό για τον οποίο χτίστηκε με θαυμαστή εργονομία και ενσωμάτωνε καινοτομίες, διατηρώντας τον συμβολισμό στο πνεύμα του βρετανικού 19ου αιώνα.

Μια επίσκεψη σήμερα στο αναγνωστήριο είναι μια αφορμή για σκέψεις πάνω σε όλες αυτές τις πτυχές της ιστορίας του.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Σας αρέσουν οι Μπιτλς;

«Σας αρέσει ο Μπραμς;» ήταν ο τίτλος πασίγνωστου μυθιστορήματος της Φρανσουάζ Σαγκάν, που έγινε και ταινία. Κατά τον κύριο Γκρι, ο τίτλος έχει κατά κάποιον τρόπο αυτονομηθεί από το βιβλίο και οι παραλλαγές του δεν έχουν τέλος. Οταν τον ρώτησα αν του αρέσουν οι Μπιτλς, μου θύμισε εκείνο το γνήσια γαλλικό μυθιστόρημα του έρωτα μιας ώριμης γυναίκας με έναν νεαρό.

Η απάντηση πάντως ήταν, όχι, δεν του αρέσουν οι Μπιτλς. Κι αν όλο αυτό γραφόταν σε κάποιο κοινωνικό δίκτυο, θα προσέθετε «πέστε τώρα να με φάτε». «Κοίτα», μου διευκρίνισε, «μου αρέσουν ορισμένα τραγούδια τους, αλλά προτιμώ τους Doors ή τους Rolling Stones».

Περί ορέξεως, που λένε... Ομως, τι θα έλεγε αν άκουγε τους Μπιτλς σε μορφή κοντσέρτου για βιολί και ορχήστρα; Εκανε ένα μορφασμό απδίας – ουδέποτε συμπάθησε τη σύζευξη του συμφωνικού ήχου με το ροκ. «Το μοναδικό αυτό πείραμα που άξιζε, και πολύ μάλιστα, ήταν το "A Fifth of Beethoven" που ο Ουόλτερ Μέρφι ηχογράφησε με την Big Apple Band το 1976 – αλλά ήταν ντίσκο, όχι ροκ. Αριστούργημα».

Ο Ισραηλινός βιολονίστας Γκάι Μπράουνσταϊν μετέγραψε για βιολί και ορχήστρα όλα τα τραγούδια που απαρτίζουν ένα από τα θρυλικά άλμπουμ των «Σκαθαριών», το «Abbey Road».

Οταν έπεισα, με τα πολλά τον κύριο Γκρι, να ακούσει το νέο, φρεσκότατο άλμπουμ «Abbey Road Concerto», που μόλις κυκλοφόρησε από την Out Here Music, κάπως ανασκουμπώθηκε.

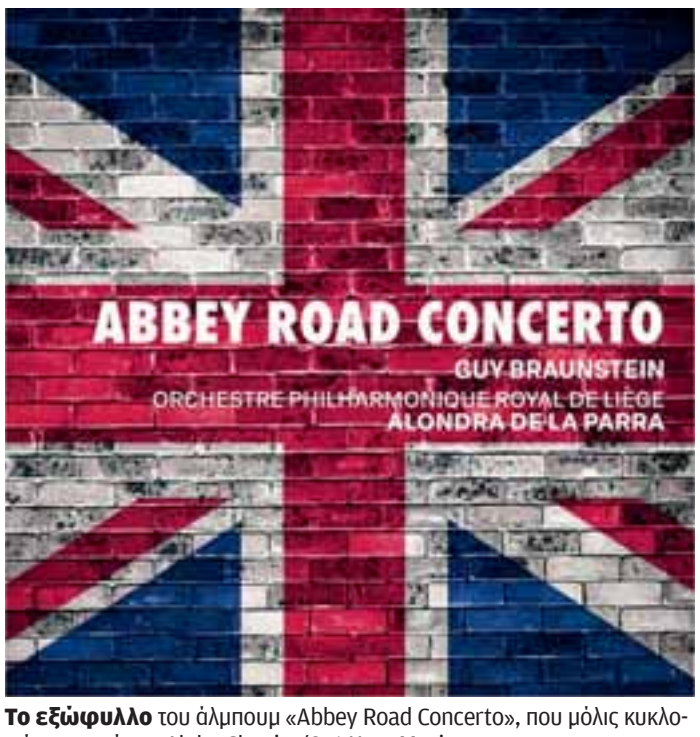

Το εξώφυλλο του άλμπουμ «Abbey Road Concerto», που μόλις κυκλοφόρησε από την Alpha Classics/Out Here Music.

Ο Ισραηλινός βιολονίστας Γκάι Μπράουνσταϊν μετέγραψε για βιολί και ορχήστρα όλα τα τραγούδια που απαρτίζουν ένα από τα θρυλικά άλμπουμ των «Σκαθαριών», το «Abbey Road». Εχοντας την Αλόντρα ντε λα Πάρα στο πόντιουμ να διευθύνει τη Βασιλική Φιλαρμονική Ορχήστρα της Λιέγης, ο Μπράουνσταϊν ουσιαστικά ξαναγράφει ένα ροκ άλμπουμ που σημάδεψε όχι μόνο μια ολόκληρη εποχή, αλλά και όλη την ιστορία της δυτικής μουσικής από τη δεκαετία του '60 και μετά. Και το κάνει με ευφάνταστο τρόπο: μπορεί να μην έχεις ακούσει ποτέ το περίφημο άλμπουμ των Μπιτλς κι ωστόσο να αφεθείς στον συμφωνικό ήχο και τον «διάλογο» της ορχήστρας με το βιολί, όπως σε ένα οποιοδήποτε αντίστοιχο κοντσερτάντε έργο. Κάθε τόσο, όμως, η μνήμη σου, ως αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης συλλογικής μνήμης, σκιρτά από μελωδικές γραμμές που έχεις ξεχάσει, αλλά αυτές ήταν πάντοτε εκεί για σένα.

Το «Abbey Road Concerto» κλείνει με δύο αυθεντικά κοντσέρτα για βιολί και ορχήστρα: αυτό του Φρέντερικ Ντίλιους και το The Lark Ascending του Ραλφ Βον Ουίλιαμς· δύο εξόχως αγγλικά μουσικά έργα που αμφότερα είχαν πρωτοηχογραφηθεί στο ίδιο στούντιο όπου οι Μπιτλς ηχογράφησαν το δικό τους «Abbey Road»!

Ο κύριος Γκρι αφέθηκε περισσότερο στα δύο αυτά κοντσέρτα, απολαμβάνοντας την έξοχη ερμηνεία των συντελεστών. Ο (Γερμανός στην καταγωγή) Ντίλιους έχει πάντοτε κάτι το ειδυλλιακό, ονειρικό στον ήχο του· και ο Ουίλιαμς κάτι βαρύ και πυκνό, σαν μια θαλασσοκράτειρα αυτοκρατορία που αρχίζει να γερνάει. Και οι Μπιτλς; «Ω, πάντοτε θα έχουν έναν ολόκληρο κόσμο με το μέρος τους», μου λέει. «Δεν έχουν εμένα ανάγκη».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της ΣΙΣΣΥΣ ΑΛΩΝΙΣΤΙΩΤΟΥ

Επιλογή φύλου και γυναικείος αθλητισμός

Ο Γουίλ Τόμας, ένα χαριτωμένο αγοράκι που γεννήθηκε τον Μάιο του 1999 στο Οστιν του Τέξας των ΗΠΑ, άρχισε να κολυμπάει στην ηλικία των πέντε ετών επιδεικνύοντας αποδόσεις που το έφτασαν στην έκτη θέση του πολιτειακού πρωταθλήματος κολύμβησης λυκείων για αγόρια. Ο Γουίλ άρχισε να αμφισβητεί την ταυτότητα του φύλου του όταν τελείωνε το λύκειο και δήλωσε διεμφυλική στην οικογένειά της το καλοκαίρι του 2018. Είχε αρχίσει να κολυμπά για την ανδρική ομάδα του Πανεπιστημίου της Πενσιλβάνια και κατά τη διάρκεια της σεζόν 2018-2019 ο Γουίλ κατέγραψε τους καλύτερους χρόνους της ανδρικής ομάδας Upenn. Τον Μάιο του 2019, ξεκίνησε τη φυλομετάβαση με θεραπεία ορμονικής αποκατάστασης και την Πρωτοχρονιά του 2020 «γεννήθηκε» η Λία Τόμας. Το 2021, πληρούσε τις απαιτήσεις της Εθνικής Κολεγιακής Ενωσης Αθλητισμού των ΗΠΑ (NCAA) για ορμονοθεραπεία προκειμένου να κολυμπήσει στη γυναικεία ομάδα. Μέχρι την ολοκλήρωση της κολυμβητικής καριέρας της Τόμας στο UPenn το 2022, η κατάταξή της είχε μετακινηθεί από την 65η θέση στην ομάδα των ανδρών στην 1η θέση στην ομάδα των γυναικών στα 500 μέτρα ελεύθερο και από την 554η θέση στην ομάδα των ανδρών στην 5η θέση στην ομάδα των γυναικών στα 200 μέτρα ελεύθερο. Τον Ιούνιο του 2022, η Διεθνής Ομοσπονδία Κολύμβησης, ο οργανισμός που διαχειρίζεται τις διεθνείς διοργανώσεις υδάτινων αθλημάτων, ψήφισε για τον αποκλεισμό όλων των transgender αθλητών από τους αγώνες στην επαγγελματική γυναικεία κολύμβηση, με εξαίρεση όσους «μπορούν να αποδείξουν στη διεθνή ομοσπονδία ότι κάθε χαρακτηριστικό της ανδρικής εφηβείας έχει σταματήσει πριν από την ηλικία των 12 ετών ή το στάδιο Tanner 2».

Η απόφαση βασίστηκε στο γεγονός ότι τα άτομα που έχουν περάσει από την εφηβεία, λόγω τεστοστερόνης, έχουν κατά μέσον όρο μεγαλύτερη καρδιαγγειακή ικανότητα, μεγαλύτερη μυϊκή μάζα, υψηλότερη μηχανική αντοχή των τενόντων και πυκνότερα οστά. Τείνουν να είναι ισχυρότερα και ψηλότερα, με μεγαλύτερο άνοιγμα φτερών. Σε πολλά αθλήματα που περιλαμβάνουν αγώνες με χρονομέτρηση, οι άνδρες είναι περίπου 10%-12% ταχύτεροι από τις γυναίκες. Στα αθλήματα που περιλαμβάνουν άλματα και καθαρή δύναμη, το χάσμα είναι ακόμη μεγαλύτερο. Η θεραπεία ορμονικής υποκατάστασης μπορεί να μην εξουδετερώνει όλα τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα τα οποία μπορεί να αποκτήσει ένα σώμα κατά τη διάρκεια της εφηβείας που καθοδηγείται από την τεστοστερόνη. Μπορεί να μη μειώσει πλήρως τη διαφορά στην άλιπη σωματική μάζα ή στη δύναμη της λαβής, για παράδειγμα, ή να μην αλλάξει το πλάτος μιας λεκάνης. Τον Ιανουάριο του 2024, η Λία Τόμας κινήθηκε νομικά εναντίον της απόφασης που την απέκλειε από τους Ολυμπιακούς, αλλά τον Ιούνιο 2024 το Αθλητικό Διαιτητικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της. Η Ρενέ Ρίτσαρντς, πρωτοπόρος μεταξύ των διεμφυλικών αθλητών, η οποία εντάχθηκε στο γυναικείο επαγγελματικό τουρνουά τένις σε ηλικία 43 ετών, δήλωσε ότι δεν πιστεύει πλέον ότι είναι δίκαιο να αγωνίζονται οι διεμφυλικές γυναίκες σε κορυφαίο επίπεδο: «Ξέρω ότι αν είχα κάνει χειρουργική επέμβαση στην ηλικία των 22 ετών και στα 24 μου έμπαινα στο tour, καμία –γενετικώς– γυναίκα στον κόσμο δεν θα μπορούσε να με πλησιάσει», υπογράμμισε σε συνέντευξή της στο Slate.

A.P. PHOTO/JOHN BAZEMORE

Η Λία Τόμας μετά το τέλος του τελικού των 200 μέτρων ελεύθερο, τον Μάρτιο του 2022, στο κολεγιακό πρωτάθλημα. Τον περασμένο Ιούνιο, απορρίφθηκε η προσφυγή της εναντίον της απόφασης που την απέκλειε από τους Ολυμπιακούς Αγώνες στο Παρίσι.

Η περίπτωση Τόμας και οι αποφάσεις των ανωτάτων αθλητικών οργανισμών πυροδότησαν πλήθος επιχειρημάτων, με όλα να διακρίνονται για την αμηχανία και τις αντιφάσεις που περιέχουν.

Δίχως οριστική απόφαση

Η περίπτωση Τόμας μαζί με τις αποφάσεις των ανωτάτων αθλητικών οργανισμών πυροδότησαν πλήθος επιχειρημάτων με όλα ανεξαιρέτως –υπεράσπισης ή επίκρισης– να διακρίνονται τουλάχιστον για την αμηχανία και, συχνά, τις αντιφάσεις που περιέχουν. Η άποψη περί τεστοστερόνης στη φυλομετάβαση μετά την ανδρική εφηβεία έχει απέναντι μια διαφορετική άποψη περί της πραγματικής αξίας της, και τα επιστημονικά αποτελέσματα επιβεβαιώνουν ώς ένα βαθμό και τις δύο απόψεις, αφήνοντας εκκρεμή την αξία του κριτηρίου. Επιβεβαιώνουν μόνον ότι τίποτε ακόμη δεν μπορεί να οδηγήσει σε μια οριστική απόφαση.

Η Τζοάνα Χάρπερ, διεμφυλική δρομέας και διδακτορική φοιτήτρια που μελετά τις αθλητικές επιδόσεις των ελίτ διεμφυλικών αθλητών στο βρετανικό πανεπιστήμιο Loughborough, συμφώνησε ότι η τεστοστερόνη δίνει κάποιο πλεονέκτημα στις διεμφυλικές αθλήτριες, αλλά μίλησε και για αδυσώπητες ψυχολογικές πιέσεις που δέχονται. «Είναι τόσο τρομερό», είπε, «αν μια χούφτα από εμάς είναι πιο επιτυχημένες από ό,τι ήταν στα ανδρικά αθλήματα;».

Αντιστρέφοντας το ερώτημα και αναλαμβάνοντας το ρίσκο να καταχωριστεί ως ύποπτο ομοφοβίας... θα ήταν τόσο τρομερό να αφήσουν μια προσωπική αθλητική διάκριση στην άκρη, να σταθούν στην ίδια πλευρά και να υπερασπιστούν τις μάχες του φύλου στο οποίο επέλεξαν να ανήκουν; Μάχες για δικαιώματα αυτονόητα πλην άγνωστα πέραν του δυτικού κόσμου, αλλά και για τη γυναικεία ισότητα εντός του, που ακόμη αναζητείται και στον αθλητισμό; Υποχρεωτικός έλεγχος των γεννητικών οργάνων κάθε γυναίκας που συμμετείχε σε διεθνείς αγώνες, ιατρικά «πιστοποιητικά θηλυκότητας», «γυμνές παρελάσεις» κατά τις οποίες γυμνές αθλήτριες επιθεωρούνταν από επιτροπή ιατρών που σε μερικές περιπτώσεις περιλάμβανε το να ξαπλώνουν οι γυναίκες ανάσκελα και να τραβούν τα γόνατά τους στο στήθος για πιο προσεκτικό έλεγχο, είναι μερικά μόνον από τα «προνόμια» που ιστορικά ανήκουν στον γυναικείο αθλητισμό. Ακόμη σήμερα, οι αθλητικές αρχές στηρίζονται σε ιατρικές εξετάσεις –ανατομικές, χρωμοσωμικές, ορμονικές– για να καθορίσουν την επιλεξιμότητα των βιολογικών γυναικών στην κατηγορία τους, ενώ δεν απαιτούν ανάλογες εξετάσεις για τους άνδρες. Θα έπρεπε να είναι σε όλους γνωστό: Ποτέ δεν ήταν –κι ακόμη δεν είναι– εύκολο να διεκδικήσεις τη νίκη σε όποιο πεδίο ως γυναίκα.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Φιλοσοφίες για ουτοπίες

ΑΓΗΣ ΠΕΤΑΛΑΣ
Κυμύλη ή η νήσος των δυνατοτήτων
εκδ. Εστία, **σελ.** 272

Ενας ακαδημαϊκός πρόκειται να κάνει μια εισήγηση για την Κυμύλη, ένα νησί του Αιγαίου, διάσημο για το θαλερό του δάσος. Η εισήγησή του θα γίνει στο πλαίσιο ενός συνεδρίου νησιωτικής κοινωνικής γεωγραφίας, που λαμβάνει χώρα σε ένα μέγαρο καταμεσής της τοσκανικής υπαίθρου. Μολονότι ο πολύς Μιράντολους Χολ νιώθει αποστροφή για τις «μετριοφυΐες» της ακαδημαϊκής κοινότητας, παίρνει στα σοβαρά το καθήκον του να αναδείξει την Κυμύλη ως μια σπάνια νήσο, φανταστική σαν ουτοπία. Στην πρώτη σελίδα έχουν περάσει μερικές ημέρες από το πέρας του συνεδρίου και ο Μιράντολους Χολ ή αλλιώς Greekmam Hope ανακαλεί τα περιστατικά που προηγήθηκαν της άφιξής του στην Τοσκάνη. Στην αναδρομή του μπλέκονται αναμνήσεις από τα παιδικά του καλοκαίρια στην Κυμύλη, καθώς και διαβάσματα για το παραδείσιο νησί.

Φυσικά η Κυμύλη είναι πρόσχημα. Ο Αγης Πετάλας (γεν. 1978) φαντασιώνεται μια αρκαδική επικράτεια μόνο για να καταδείξει πως κάθε ουτοπία δεν είναι παρά αυταπάτη. Ο ήρωας ταλαντεύεται ανάμεσα στο υψηλό και το χθαμαλό. Είναι το πρότυπο του αναγεννησιακού ανθρώπου, ένα εκλεκτό τέκνο του Λεονάρντο ντα Βίντσι. Ο πολιτισμός είναι το λίκνο του. Προτού φθάσει στην Τοσκάνη περιηγήθηκε στην Ιταλία, τελώντας υπό «μια ανεξιχνίαστη, παρότι οξεία, κρίση νοσηρής κατάθλιψης». Ετσι, όταν βρέθηκε στην Μπολόνια επισκέφθηκε μια μακάβρια μουσειακή έκθεση, όπου εκτίθεντο φριχτές απεικονίσεις της ανθρώπινης παθολογίας. Καταρρακωμένος από τους ολέθρους που άλωναν τα σπλάχνα, μεταβαίνει σε ένα παλάτσο στη Μάντοβα, όπου συγκλονίζεται από τις μεγαλειώδεις ζωγραφικές διακοσμήσεις. Αυτό που αντίκριζε στα δυσθεώρητα ταβάνια του παλατιού ήταν ένα τιτάνιο αποτύπωμα ένθεης εξουσίας και συντριπτικής δύναμης. Η αιώνια αντινομία της ύπαρξης, η αντιπαλότητα του θνητού και του επουρανίου, τον συντρίβει. Και τότε αρχίζει να διατρέχει τις σημειώσεις του για την Κυμύλη.

Στη μυθιστορία ενός Ζαν Σετιέν εμφανιζόταν ένας κομπογιαννίτης, ο οποίος είχε φυτέψει στην κεφαλή ενός δούκα ένας δάσος, εφάμιλλο του κυμυλικού. Ο Πιερ Καρμό, ένας άθεος παπάς με αναρχικό πνεύμα, δεινός στη ρητορεία, που αναζωπύρωνε η άλως της Γαλλικής Επανάστασης, καλούσε το ποίμνιό του να μετοικήσει στην Κυμύλη. Ενας θεοσεβούμενος ριζοσπάστης του αγγλικού εμφυλίου πρότεινε την Κυμύλη ως το ιδεατό φαλανστήριο. Από την άλλη, μια επιχειρηματική ιδιοφυΐα που έμελλε να διαπρέψει στη Silicon Valley, προοραστική στη woke culture, είδε, υπό την επήρεια ενός παραισθησιογόνου ονείρου, την υπόσχεση της Εδέμ σε ένα νησί που το έλεγαν Κυμύλη.

Είναι ατέρμονες οι παρεκβάσεις του Πετάλα στο θέμα Κυμύλη, που αποτελούν μια συναρμογή αυτόνομων μυθοπλασιών, με επανερχόμενο μοτίβο την απελπιστική μηδαμινότητα του ανθρώπου μπροστά στις υψηλόφρονες ψευδαισθήσεις του. Με πνευματώδεις απεραντολογίες και σοφιστικές αλχημείες, ο συγγραφέας εμπλέκει τους ήρωες σε πλατωνικές φιλοσοφικές αντιδικίες με θρυαλλίδα την αντίφαση. Στο τέλος της διανοητικής του περιήγησης, ο ήρωας καταλήγει σε ένα διαμέρισμα της δεκαετίας του '80, ένα μουσειακό έκθεμα, που μνημειώνει εκείνο το παλιό «άκακο κακό γούστο».

Εχουν περάσει σχεδόν δέκα χρόνια από τότε που έγραψα για το πρώτο βιβλίο του Πετάλα. Αυτή είναι η τρίτη φορά. Και στις τρεις περιπτώσεις τον θαυμασμό μου για την καλλιέργειά του και τις ανατρεπτικές του μυθοπλασίες αντιμάχεται ο έκτυπος ναρκισσισμός. Αναμφίβολα είναι εξαιρετικός στη σύνθεση και αντιμετωπίζει κάθε επεισόδιο της πλοκής με περίσσεια φαντασίας και ειρωνείας. Ωστόσο έχω την εντύπωση πως σε κάθε σελίδα νιώθει την ανάγκη να υπογραμμίσει πόσο φοβερός είναι, ιδίως στις αφόρητες φιλοσοφικές αγορεύσεις με τον πρόσβαρο βερμπαλισμό τους. Ενα καλό βιβλίο δεν χρειάζεται την κηδεμονία ενός τόσο έξυπνου συγγραφέα.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΗΤΡΑ ΚΟΛΛΙΑΚΟΥ

Η Δήμητρα Κολλιάκου μεγάλωσε στην Αθήνα. Στο πεζογραφικό έργο της έχει καταπιαστεί με θέματα ταυτότητας, τη σχέση με τη φύση, με το παρελθόν. Εχει τιμηθεί, μεταξύ άλλων, με το Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας. Το μυθιστόρημα «Καλυψώ» (εκδόσεις Πατάκη, Ιούνιος 2024) είναι το όγδοο βιβλίο της.

– Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
– Το μυθιστόρημα «Kairos» της Τζένι Ερπενμπεκ, έναν τόμο διηγημάτων από σύγχρονες Κορεάτισσες συγγραφείς, μια κοινωνιολογική έρευνα («Συνηθισμένοι ψηφοφόροι» του Félicien Faury) για τους ψηφοφόρους της γαλλικής Ακροδεξιάς και το τι αντιλαμβάνονται ως απειλή. Επίσης, τη «Λούνα», δοκίμιο ιστορικής βιογραφίας της Ρίκας Μπενβενίστε.

– Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
– Οτι το να διαβάζει κανείς περισσότερη πεζογραφία συγκαταλέγεται στις «ασκήσεις» που μπορούν να ενισχύσουν τη μνήμη, σύμφωνα με τον διακεκριμένο νευρολόγο Richard Restak (The Complete Guide to Memory, εκδόσεις Penguin).

– Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
– Διάβασα στο πρωτότυπο το έργο «Μάκβεθ» του Σαίξπηρ.

– Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
– Δεν την αναζητώ. Διαβάζω κάθε βράδυ πριν κοιμηθώ, για να μπορέσω να κοιμηθώ.

– Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
– Υπάρχουν βιβλία που κάποτε τα είχα «σνομπάρει» και ξαναδιαβάζοντάς τα έπειτα από χρόνια τα εκτίμησα (π.χ. «Η ιστορία της θεραπαινίδας», της Ατγουντ).

– Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
– Η δουλεμένη γλώσσα, η απροσποίητη αφηγηματική φωνή. Γενικότερα στη λογοτεχνία με συναρπάζουν η πολύ προσωπική επαφή που νιώθει πως αποκτά κανείς με άλλα πρόσωπα (έστω επινοημένα!) και η ελευθερία που σου εξασφαλίζει ως είδος – διαβάζοντας συμπληρώνεις το ανείπωτο.

– Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
– Κάποιο που θα τραβήξει την προσοχή μου στο βιβλιοπωλείο της γειτονιάς μου (Librairie La Friche, στο 11ο διαμέρισμα στο Παρίσι) – το επισκέπτομαι πολύ συχνά.

– Πώς αποφασίσατε να γράψετε για την Καλυψώ και την ιστορία της;
– Ενα κίνητρο ήταν το μεταναστευτικό και η αποτυχημένη πολιτική της Ευρώπης σ' αυτόν τον τομέα, μαζί και η σταθερή άνοδος της Ακροδεξιάς στη Γαλλία και η ρατσιστική ρητορεία της. Με ενέπνευσε επίσης η αμφισημία του ονόματος Καλυψώ: συνδέεται με το «προστατεύω», αλλά και με το «συγκαλύπτω».

– Με ποιον τρόπο συνδέεται το παρελθόν με το σήμερα στο βιβλίο σας;
– Η αθάνατη Καλυψώ, η σχέση της με τον Οδυσσέα (που εγκατέλειψε πριν από αιώνες το νησί της) και με την τελευταία δούλη που της έχει απομείνει, όπως και η έννοια της φιλοξενίας, θα «δοκιμαστούν» με τον ερχομό ενός ξένου από τη σύγχρονη εποχή, που είναι βέβαια μετανάστης.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

από τη Read LIBRARY

Ευαγγελία Χαραλάμπους
Το τρένο κοιμάται δίπλα του

Το διήγημά «Το τρένο κοιμάται δίπλα του», που διακρίθηκε στον διαγωνισμό διηγήματος στο ανοιξιάτικο τεύχος του πολιτιστικού περιοδικού της «Νέας εποχής», μιλά για τις δυσκολίες ενός ανθρώπου που εργάζεται όλη του τη ζωή σ' ένα χωριό, στον σταθμό των τρένων. Τι μπορεί να συμβεί σε έναν άνθρωπο που μισεί τις αλλαγές, όταν έξωθεν παράγοντες αλλάζουν όλη του τη ζωή; Κυρίως θίγονται υπαρξιακά ζητήματα και αγωνίες, όταν στα 54 του η εταιρία τρένων τον θεωρεί πλεονάζον προσωπικό. Ένα διήγημα για τη ζωή και την εξέλιξη, που συχνά μας προσπερνάει. Για την επαναστατικότητα, το πώς είμαστε γρανάζια ενός συστήματος, την απελπισία και ίσως μια ακτίνα φωτός στο βάθος. «Σαν να έγινε διάρρηξη στους πνεύμονες και του πήραν όλο τον αέρα. Προσπαθεί να επεξεργαστεί την πληροφορία, ασθμαίνει καθώς κάνει ατέλειωτες εξισώσεις: σταματάει ο σταθμός ίσον χάνει τη δουλειά του, ίσον... Γι' αυτόν ο ήχος του τρένου είναι υψηλής ποιότητας μουσική. Ζει δίπλα από τον σταθμό, ο σταθμός είναι το σπίτι του, συστάδα από δέντρα στην αυλή του...» Θυμίζει τους στίχους του Λειβαδίτη από το «Μικρό βιβλίο για μεγάλα όνειρα»... «Λοιπόν, τι κάνουμε εδώ και πότε θα αλλάξει ο κόσμος, γιατί όπως όλοι μας έζησα κι εγώ αφηρημένα – βέβαια αγάπησα τα ιδανικά της ανθρωπότητας, αλλά τα πουλιά πετούσαν πιο πέρα (κι αλήθεια κάποτε παιδιά αφήναμε στη μέση τις υπερπόντιες εκστρατείες μας για να ανεβάσουμε ένα άρρωστο πουλί στο δέντρο) και τις νύχτες σχεδίαζα έκτακτα δρομολόγια τρένων για κείνους που άργησαν ή ονειρευόμουν να ζήσω υπέροχα, απερίσπαστος από προσωπικές ευδαιμονίες και στάθηκα πάντα ανυπεράσπιστος μπροστά στους άλλους...»

Το διήγημα διανέμεται δωρεάν σε ηλεκτρονική μορφή από τη Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο Read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

SHUTTERSTOCK

Η αίθουσα με τα Γλυπτά του Παρθενώνα στο Βρετανικό Μουσείο. Η πολιτική αλλαγή στο Λονδίνο ίσως δημιουργεί μια ιστορική ευκαιρία για τον επαναπατρισμό τους.

Οι Εργατικοί στη σκιά του Παρθενώνα

Εκτιμήσεις για το αν και πώς η νέα βρετανική κυβέρνηση μπορεί να επηρεάσει την υπόθεση των Γλυπτών

Του **ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ**

Ηταν τέλη Νοεμβρίου του 2023 όταν οι Financial Times, σε λεπτομερές ρεπορτάζ τους για ένα ζήτημα που τα τελευταία χρόνια δεν στερείται διαρροών, έγραφαν ότι ο Κιρ Στάρμερ, ο τότε ηγέτης της βρετανικής αντιπολίτευσης του Εργατικού Κόμματος, είναι «ανοιχτός» σε μια συμφωνία για την επιστροφή των Γλυπτών του Παρθενώνα. Για την ακρίβεια, η εφημερίδα παρέθετε τα λόγια ενός συνεργάτη του Στάρμερ, ο οποίος ανέφερε ότι «εμμένουμε στον υφιστάμενο νόμο, αλλά αν μπορέσει να επιτευχθεί μια συμφωνία δανεισμού των Γλυπτών η οποία να είναι αμοιβαία αποδεκτή από το Βρετανικό Μουσείο και την ελληνική κυβέρνηση, δεν θα σταθούμε εμπόδιο».

Η αναφορά σε «συμφωνία δανεισμού» (η οποία δεν συζητείται από την Ελλάδα) και η διευκρίνιση ότι «εμμένουμε στον υφιστάμενο νόμο» (δηλαδή στην British Museum Act του 1963 που απαγορεύει στο Βρετανικό Μουσείο να πωλήσει ή να παραδώσει μέρος της συλλογής του σε κάποιο φορέα ή χώρα) δεν επέτρεπε έντονους πανηγυρισμούς στην ελληνική πλευρά. Είχε προέλθει όμως από το περιβάλλον του ηγέτη ενός κόμματος που στο παρελθόν είχε και άλλους επικεφαλής –όπως ο Τζέρεμι Κόρμπιν ή ο Νιλ Κίνοκ– μάλλον θετικά διακείμενους στις ελληνικές διεκδικήσεις. Επιπλέον, οι βρετανικές προεκλογικές δημοσκοπήσεις έδειχναν ήδη ότι ο 61χρονος κεντροαριστερός δικηγόρος Κιρ Στάρμερ ήταν πιθανόν «εν αναμονή πρωθυπουργός». Και καθώς η στάση του στο ενδεχόμενο επανένωσης των Γλυπτών είχε δημοσιοποιηθεί λίγες μόλις μέρες πριν από την πρωτοφανή απόφαση του τότε Βρετανού πρωθυπουργού Ρίσι Σούνακ να ακυρώσει τη συνάντησή του με τον Ελληνα ομόλογό του Κυριάκο Μητσοτάκη, με αφορμή δηλώσεις του τελευταίου για τα Γλυπτά, εύλογα θα μπορούσε να υποθέσει κανείς ότι, σε αντίθεση με τους Συντηρητικούς, οι Εργατικοί θα ήταν ίσως λίγο πιο... ευέλικτοι στο όλο ζήτημα.

Τι γίνεται όμως σήμερα, που ο Κιρ Στάρμερ είναι πρωθυπουργός εν ενεργεία και ο Ρίσι Σούνακ έχει παραιτηθεί από την ηγεσία των Συντηρητικών, μετά τη συντριπτική εκλογική ήττα τους στις 4 Ιουλίου; Τι μπορεί να περιμένει η Ελλάδα; Μήπως μια μικρή έστω μετατόπιση στη βρετανική πολιτική επιστροφής αρχαιοτήτων; Μια αλλαγή στάσης σε κυβερνητικό επίπεδο, που θα ευνοήσει τις συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις του Μεγάρου Μαξίμου με το Βρετανικό Μουσείο και τον πρόεδρό του Τζορτζ Οζμπορν; Τίποτα από τα παραπάνω;

«Ο νέος πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου, σερ Κιρ Στάρμερ, διαθέτει μια ευρεία πλειοψηφία στη Βουλή των Κοινοτήτων, ώστε κατ' αρχήν, αν ήταν αυτή η επίσημη πολιτική του Εργατικού Κόμματος, ο νόμος του 1963 θα μπορούσε είτε να καταργηθεί είτε να τροποποιηθεί και τα Μάρμαρα του Παρθενώνα να ξεκινήσουν τη διαδικασία του επαναπατρισμού και της επανένωσης αρκετά σύντομα», λέει στην «Κ» ο δρ Πολ Κάρτλετζ, ομότιμος καθηγητής Ελληνικού Πολιτισμού στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ και αντιπρόεδρος της Βρετανικής Επιτροπής για την Επανένωση των Μαρμάρων του Παρθενώνα (British Committee for the Reunification of the Parthenon Marbles - BCRPM). «Ωστόσο», σημειώνει ο δρ Κάρτλετζ, «το εκλογικό μανιφέστο του Εργατικού Κόμματος ήταν απογοητευτικά "απαλό" (light) όσον αφορά οποιαδήποτε πολιτιστική δέσμευση, πόσο μάλλον οποιαδήποτε εκτίμηση της διεθνούς πολιτιστικής διπλωματίας στο μέλλον. Εκ πρώτης όψεως, λοιπόν, δεν θα πρέπει να περιμένουμε σύντομα κάποια θετική πρωτοβουλία από τη νέα κυβέρνηση των Εργατικών».

> *«Ο νόμος του 1963 θα μπορούσε είτε να καταργηθεί είτε να τροποποιηθεί και τα Γλυπτά να ξεκινήσουν τη διαδικασία του επαναπατρισμού».*
>
> Δρ ΠΟΛ ΚΑΡΤΛΕΤΖ

Κάποιοι λίγοι βουλευτές, συνεχίζει ο Πολ Κάρτλετζ, τάσσονται ανοιχτά υπέρ της επανένωσης, η οποία συγκεντρώνει ολοένα μεγαλύτερη υποστήριξη και εκτός Κοινοβουλίου. «Οπως όμως υποστηρίζω και προσωπικά καιρό τώρα, θα χρειαστεί μια έκτακτη και ασυνήθιστη διεθνής συγκυρία προκειμένου η νέα κυβέρνηση των Εργατικών να θεωρήσει τα Μάρμαρα ως ζήτημα τέτοιας εκλογικής σημασίας που αξίζει να του διαθέσουν πολύτιμο κοινοβουλευτικό χρόνο και νομοθετική προσπάθεια. Εξ όσων γνωρίζω», προσθέτει, «η νέα υπουργός Πολιτισμού, Λίζα Νάντι, δεν έχει δείξει κάποιο επίσημο ενδιαφέρον για το ζήτημα των Μαρμάρων. Εμείς, ως μέλη της BCRPM, θα της ασκήσουμε έντονες πιέσεις μόλις τελειώσει η κυβερνητική περίοδος χάριτος».

Η Βικτόρια Χίσλοπ

Μέλος και εκείνη της BCRPM, η Βικτόρια Χίσλοπ, η οποία πρόσφατα κυκλοφόρησε το μυθιστόρημα «Το ειδώλιο» (εκδ. Ψυχογιός), επισημαίνει επίσης ότι η Λίζα Νάντι, η νέα υπουργός Πολιτισμού, ΜΜΕ και Αθλητισμού –«ένα παράλογα ευρύ χαρτοφυλάκιο», λέει η Βρετανίδα συγγραφέας– δεν έχει κάνει κάποια επίσημη τοποθέτηση για το ζήτημα. Ακόμα κι έτσι, η Χίσλοπ εξηγεί γιατί μετά τις 4 Ιουλίου η Βρετανική Επιτροπή έχει έστω κάποια συγκρατημένη αισιοδοξία: «Γιατί έχει λάβει περισσότερη υποστήριξη από τους βουλευτές των Εργατικών παρά από οποιουδήποτε άλλου κόμματος τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες, κάτι που μοιάζει δυνητικά θετικό για όσους πιστεύουν ότι τα Γλυπτά πρέπει να επιστρέψουν στην Αθήνα». Η συγγραφέας τονίζει επίσης τη θετική στάση της βρετανικής κοινής γνώμης και προτείνει η νέα κυβέρνηση «να ακούσει το εκλογικό σώμα και να θέσει το ζήτημα στην κορυφή της ατζέντας της». Κατά τη γνώμη της, όμως, ενώ το ενδεχόμενο να τροποποιήσουν οι Εργατικοί τον νόμο του 1963 είναι κάτι που «ακούγεται τόσο απλό», το προεκλογικό τους πρόγραμμα δεν ανέφερε κάτι σχετικό και έτσι η συγγραφέας δεν περιμένει κάποια θετική κίνηση από εκείνους στο εγγύς μέλλον.

Οπως άλλωστε έγραφε η «Κ» (4.12.2023), στο παρελθόν υπήρξαν και άλλες κυβερνήσεις Εργατικών που τελικά δεν παρήγαγαν πολιτικά αποτελέσματα στην υπόθεση των Γλυπτών και που η διάθεσή τους ήταν φιλική, όμως οι πράξεις τους όχι και τόσο. Η ελληνική πλευρά δεν αγνοεί αυτό το δεδομένο, ούτε όμως και αδιαφορεί για όσα είχαν γίνει γνωστά τον Νοέμβριο του 2023. «Ο πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας Κιρ Στάρμερ», λέει στην «Κ» η υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη, «έχει δηλώσει ότι δεν προτίθεται να αλλάξει τον νόμο του 1963, αλλά και ότι δεν θα σταθεί εμπόδιο σε ενδεχόμενη συμφωνία μεταξύ Αθήνας και Βρετανικού Μουσείου για την επανένωση των Γλυπτών στο Μουσείο της Ακρόπολης. Τις δηλώσεις αυτές τις αξιολογούμε θετικά και δημιουργούν, κατά κάποιον τρόπο, ένα κλίμα ευμενούς ουδετερότητας. Ομως, μένει να δούμε αν θα έχουν και πρακτικό αντίκρισμα. Σε κάθε περίπτωση, η πολιτική, η στρατηγική και οι κόκκινες γραμμές μας δεν μεταβάλλονται ανάλογα με τις κυβερνητικές αλλαγές στη Βρετανία».

Οπως τονίζει η κ. Μενδώνη, τα τελευταία πέντε χρόνια έγιναν πολύ περισσότερα και ουσιαστικότερα βήματα από ό,τι τις προηγούμενες δεκαετίες – από το 1982 που το θέμα επανεκκινήθηκε δυναμικά από τη Μελίνα Μερκούρη. Τα εργαλεία που παρέχει η διμερής και η διεθνής πολιτιστική διπλωματία, τα διεθνή fora, χρησιμοποιούνται συστηματικά από την ελληνική πλευρά, και το εθνικό αλλά και οικουμενικό αίτημα της επανένωσης των φειδιακών αριστουργημάτων υπό το αττικό φως υποστηρίζεται πλέον από τη διεθνή κοινή γνώμη σε ποσοστό που φθάνει στο 70%. «Αν σκεφθεί κανείς», προσθέτει η υπουργός, «ότι και η βρετανική κοινή γνώμη –στη συντριπτική της πλειοψηφία–, αλλά και παραδοσιακά συντηρητικά ΜΜΕ, όπως οι Times του Λονδίνου, συντάσσονται πλέον ανεπιφύλακτα με το ελληνικό αίτημα, μάλλον η βρετανική κυβέρνηση θα πρέπει να τα λάβει σοβαρά υπόψη της».

«Μια νέα ευκαιρία γεννιέται»

Τι εκτιμούν όμως οι νομικοί που έχουν καλή γνώση του ζητήματος; «Οταν ο Κιρ Στάρμερ τον Νοέμβριο του 2023 δήλωνε –μέσω συνεργάτη του– ότι "εάν μια συμφωνία δανεισμού είναι κοινά αποδεκτή από τη βρετανική και την ελληνική κυβέρνηση, δεν θα την εμποδίσουμε", ήξερε καλά τι έκανε», λέει η Ειρήνη Σταματούδη, καθηγήτρια Νομικής στο Πανεπιστήμιο της Λευκωσίας. «Πρώτον, διότι γνώριζε ότι είχε πολιτικό προβάδισμα έναντι του Ρίσι Σούνακ και ότι σύντομα θα κληθεί να κυβερνήσει και να τηρήσει τις υποσχέσεις του και, δεύτερον, γιατί έχοντας διατελέσει ανώτερος εισαγγελέας της Βρετανίας και υπό την ιδιότητα του δικηγόρου ανθρωπίνων δικαιωμάτων γνώριζε τις δυνατότητες που του δίνει ο βρετανικός νόμος στο σημείο αυτό. Ωστόσο, θα ήταν λάθος να αντιμετωπίσουμε τη θετική αυτή προδιάθεση του Στάρμερ ως δέσμευση για την άμεση επίλυση του ζητήματος».

> *«Ο πρωθυπουργός της Μεγάλης Βρετανίας έχει δηλώσει ότι δεν θα σταθεί εμπόδιο σε ενδεχόμενη συμφωνία μεταξύ Αθήνας και Βρετανικού Μουσείου».*
>
> ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

Η επίτευξη μιας συμφωνίας, υπενθυμίζει η κ. Σταματούδη, δεν είναι εύκολη υπόθεση, δεδομένου ότι οι δύο πλευρές ξεκινούν από διαφορετικές αφετηρίες, με την Ελλάδα να επιδιώκει επιστροφή των Μαρμάρων και τη Βρετανία να συζητάει για δανεισμό. «Στο πλαίσιο αυτό», συνεχίζει η καθηγήτρια, «μια νέα ευκαιρία γεννιέται σε λίγες μέρες, στις 18 Ιουλίου, όταν η βρετανική κυβέρνηση θα διεξαγάγει στο Παλάτι Μπλενχάιμ συνάντηση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας, στην οποία θα κληθούν να συμμετάσχουν περίπου 50 ηγέτες από όλη την Ευρώπη. Στη συνάντηση αυτή παρέχεται η τέλεια ευκαιρία για τον Ελληνα πρωθυπουργό να επανεκκινήσει το ζήτημα με τον ομόλογό του, παρόλο που, όπως φαίνεται, ο δίαυλος επικοινωνίας με το Βρετανικό Μουσείο και τον πρόεδρό του Τζορτζ Οζμπορν δεν έχει κλείσει. Ο Στάρμερ δεν θα πάρει την πρωτοβουλία των κινήσεων για λόγους αρχής. Θα αφήσει την πρωτοκαθεδρία στο Βρετανικό Μουσείο και στον πρόεδρό του, αλλά η δύναμη ενός πολιτικού "σπρωξίματος" έχει τη σημασία της, χωρίς να υπερεκτιμάται».

Η πιο αταλάντευτα αισιόδοξη εκτίμηση μοιάζει ίσως να προέρχεται από τον οργανισμό Parthenon Project, που προωθεί την επανένωση των Γλυπτών με τη βοήθεια μιας αμοιβαία επωφελούς (win-win) λύσης. Το εξηγεί καλύτερα ο πρόεδρος του οργανισμού, λόρδος Εντ Βέιζι: «Το Εργατικό Κόμμα», λέει στην «Κ» ο λόρδος Βέιζι, «έκανε το σωστό λέγοντας ότι δεν θα εμποδίσει τις διαπραγματεύσεις μεταξύ του Βρετανικού Μουσείου και της ελληνικής κυβέρνησης. Αυτό ανοίγει τον δρόμο για μια φιλόδοξη και ευρεία λύση, και είμαι βέβαιος ότι και οι δύο πλευρές θα βρουν τρόπο να προχωρήσουν μπροστά».

* Στο ρεπορτάζ βοήθησε και η Ελένη Σαμπάνη.

Η ζωή και η κοινωνική «βιτρίνα» της

Η αγάπη του Αντώνη, ενός Έλληνα συγγραφέα, για τον πρόσφυγα Αβίρ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ
Ελσίνκι
εκδ. Πατάκη, 2024, **σελ.** 240

Της **ΤΕΣΥΣ ΜΠΑΪΛΑ**

«Για την αγάπη και τα γραπτά σου δεν πρέπει να μετανιώνεις ποτέ». Αυτή η μικρή φράση θα μπορούσε να είναι ο τίτλος του νέου μυθιστορήματος του Θεόδωρου Γρηγοριάδη που πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πατάκη, καθώς η αγάπη αποτελεί την πυρηνική ουσία της ιστορίας που πραγματεύεται ο συγγραφέας. Μια αγάπη ομοερωτική, τυλιγμένη την αθωότητα της ερωτικής ηλύγης, ανάμεσα στον Αντώνη, έναν Έλληνα συγγραφέα, και στον Αβίρ, τον πρόσφυγα που προσπαθεί να βρει ένα δρόμο στη ζωή, αλλάζοντας πόλεις, πατρίδες, προτιμήσεις, αλλάζοντας εαυτό.

Αυτά σε ένα πρώτο επίπεδο, επειδή ο Γρηγοριάδης δεν στέκεται μόνο στη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα σε δύο ανθρώπους, αλλά περιγράφει με μια απίστευτη ευκολία όλη την ανθρωπογεωγραφία μιας εποχής τόσο στην Ελλάδα, με την οικονομική κρίση να ρυθμίζει εκ νέου τα δεδομένα, όσο και στη Μέση Ανατολή του εμφυλίου πολέμου και της προσφυγικής αναζήτησης. Την Ελλάδα της κοινωνικής ευαισθησίας «που συντηρείται από τα παθήματα των αληθινών μαρτύρων», αλλά και τη Μέση Ανατολή των πολιτικών σκοπιμοτήτων. Ανάμεσα σε αυτά ο Γρηγοριάδης παραθέτει τον ανθρώπινο παράγοντα. Τον άνθρωπο ως ταξιδευτή, περιηγητή, αναζητητή μιας καλύτερης μοίρας. Τον άνθρωπο που, περνώντας δύσβατα μονοπάτια, αναζητάει ένα καταφύγιο, για να σωθεί από την αδιαλλαξία αυτού του κόσμου.

Ο Γρηγοριάδης κάνει και κάτι ακόμα. Παρουσιάζει με εξαιρετική τρυφερότητα αυτόν τον κόσμο, ακόμα και όταν μιλάει για τα μεγαλύτερα δεινά του. Γράφει ένα μυθιστόρημα για τη διαφορετικότητα και τη φυλετική ταυτότητα, την αγάπη αλλά και τη συντροφικότητα, τη συνοδοιπορία και το τέλος της, και αυτό το κάνει με έναν ήπιο και ζεστό τρόπο, ακόμα και όταν αναφέρεται σε σκληρές αλήθειες που σημαδεύουν τους ανθρώπους. Περιγράφει μια εποχή κατά την οποία σύνορα αλλάζουν, πατρίδες χάνονται, διακρατικές σχέσεις καταλύονται, οικογένειες χωρίζονται, κοινωνικές και προσωπικές σχέσεις παίρνουν άλλες διαστάσεις. Αλλά ενώ γράφει για όλα αυτά τα τόσο σημαντικά ο Γρηγοριάδης, χρησιμοποιώντας μια εκλεπτυσμένη γλωσσική αισθητική, δεν «φωνάζει» με το γραπτό του, επισημαίνει τις νέες κοινωνικοπολιτικές συνθήκες με χαμηλή αλλά στεντόρεια φωνή και αυτό κάνει ακόμα πιο ενδιαφέρουσα την αφήγησή του.

SHUTTERSTOCK

Το Πανεπιστήμιο του Ελσίνκι. Ο ήρωας από το Ιράκ κατάφερε να φθάσει και να στεριώσει στη φινλανδική πρωτεύουσα. Ομως η αγάπη του έμεινε πίσω, κάπου στα μισά του δρόμου.

«Ο,τι γράφτηκε στο χαρτί ξεγράφτηκε απ' τη ζωή, παίρνοντας μαζί του την αλήθεια».

Μέσα από τον Αντώνη ανοίγει με τόλμη τη δική του ψυχή και αφήνει να αποκαλυφθούν οι υπαρξιακές αγωνίες του αλλά και οι αγωνίες της γραφής, αφού «ό,τι γράφτηκε στο χαρτί ξεγράφτηκε απ' τη ζωή, παίρνοντας μαζί του την αλήθεια», καθώς υπογράφει ένα βιβλίο βαθιά υπαρξιακό, κοινωνικό αλλά ταυτόχρονα και πολιτικό. Ενα μυθιστόρημα που εξετάζει, χωρίς να κρίνει, επικρατούσες νοοτροπίες και εστιάζει στις πιο λεπταίσθητες ψυχολογικές διακυμάνσεις των ανθρώπων που, ανεξαρτήτως φύλου, το μόνο που αναζητούν είναι η αγάπη. Ο,τι δηλαδή συγκροτεί την υπαρξιακή ανάγκη του ανθρώπου για επιβίωση.

Γάμος και άσυλο

Σημαντική είναι και η αρχιτεκτονική δομή της ιστορίας του βιβλίου. Εκκινώντας, η αφήγηση βρίσκει την πενταμελή οικογένεια του Αβίρ, του Ιρακινού πρόσφυγα, στο Ελσίνκι, όπου ετοιμάζεται να φιλοξενήσει τον Αντώνη, τον συγγραφέα και φίλο του Αβίρ από την Ελλάδα. Η σύζυγος του Αβίρ, η Εβίν, είναι απασχολημένη με την υποδοχή του Αντώνη, τα παιδιά ανυπομονούν να δουν τον θείο ή αλλιώς μάμο Αντώνη. Χωρισμένο σε ολιγοσέλιδα κεφάλαια, το μυθιστόρημα σύντομα μας μεταφέρει χρονικά στο 2009, όταν ο Αβίρ προσπαθεί να πετύχει άσυλο στη νέα πατρίδα μέσα από έναν εικονικό γάμο, αλλά και αργότερα στην πατρίδα του, με τις αγωνίες της οικογένειάς του γι' αυτόν να διαγράφουν τις απαιτήσεις της. Ετσι αρχίζει ένα παιχνίδι με τον χρόνο, καθώς η αφήγηση θα εναλλάσσεται χρονικά και θα περνά από το 2011 στο 2019, για να φτάσουμε στο 2023, οπότε και τελειώνει, με το τέλος της επικοινωνίας του Αντώνη με τον Αβίρ. Ενα παιχνίδι με τη ζωή, τη βιωμένη πραγματικότητα και την κοινωνική «βιτρίνα» της.

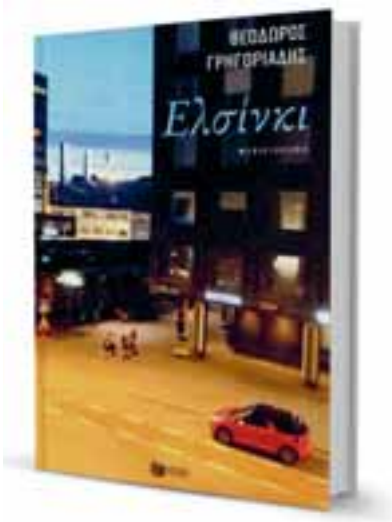

Ενα καλογραμμένο μυθιστόρημα για την αγάπη, τη διαφορετικότητα, την ανθρωπιά.

Σε όλη αυτή τη διαδρομή ακολουθούμε τον Αβίρ στη μεγάλη περιπέτεια της ζωής να προσπαθεί να βρει ένα μέλλον σε έναν κόσμο που αλλάζει δραματικά. Η σχέση του με τον Αντώνη, τον άνθρωπο που τον βοήθησε και έζησε μαζί του για τρία χρόνια μετά τον ερχομό του στην Αθήνα, στιγματίζει τον Αντώνη, που κατακλύζεται από συναισθήματα, με κυρίαρχο όχι πλέον το ερωτικό πάθος αλλά την ανάγκη να πετύχει στη νέα του ζωή ο Αβίρ, αποτέλεσμα της βαθιάς και άδολης αγάπης του γι' αυτόν. Σημαντικοί είναι και οι διάλογοι ανάμεσα σε Αντώνη και Αβίρ, μέσω Διαδικτύου, όπου μπορεί εκεί ο αναγνώστης να κατανοήσει καλύτερα τη σχέση των δύο ανδρών αλλά και τα συναισθήματά τους.

Ενα καλογραμμένο, μεταμοντέρνας υφολογίας, υπαρξιακό μυθιστόρημα για την αγάπη, τη διαφορετικότητα, την ανθρωπιά.

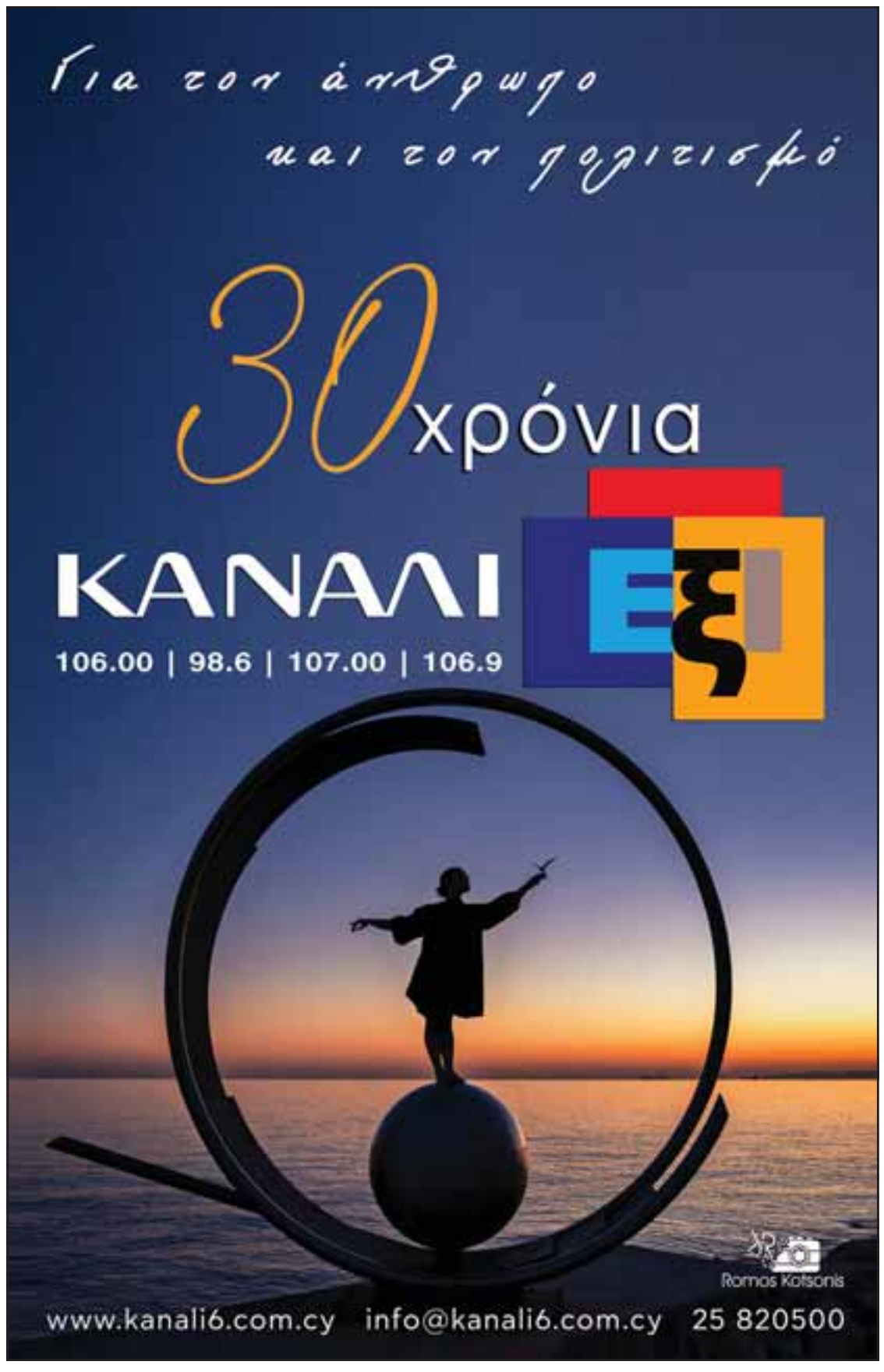

Οταν ο «Αετός» (δεν) πάτησε στο φεγγάρι

Ενα υπέροχο ρομαντικό φιλμ με φόντο τον πιο διαδεδομένο αστικό μύθο

Η κινηματογράφηση μιας ψεύτικης προσεδάφισης της σεληνακάτου της αποστολής «Απόλλων 11» είναι απαραίτητη, σε περίπτωση που κάτι πάει στραβά εκεί πάνω, και η εξαιρετικά δυναμική σύμβουλος επικοινωνίας και μάρκετινγκ της NASA (Σκάρλετ Γιόχανσον) δεν αφήνει τίποτα στην τύχη.

Fly me to the moon ★★★
KOMENTI (2024), 132΄
Σκηνοθεσία: Γκρεγκ Μπερλάντι
Ερμηνείες: Σκάρλετ Γιόχανσον, Τσάνινγκ Τέιτουμ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η πιο feelgood ταινία του φετινού καλοκαιριού έρχεται για να συνδυάσει Ιστορία, αστικούς μύθους και ρομάντζο σε ένα χορταστικό πακέτο με διάρκεια άνω των δύο ωρών. Βρισκόμαστε στις αρχές του 1969 και η NASA προετοιμάζει εντατικά την αποστολή του «Apollo 11», προορισμένη να μεταφέρει τους πρώτους ανθρώπους στη Σελήνη.

Η δημόσια εικόνα της υπηρεσίας, ωστόσο, χρειάζεται επειγόντως ενίσχυση, οπότε προσλαμβάνεται η Κέλι Τζόουνς (Σκάρλετ Γιόχανσον), μια καπάτσα σύμβουλος επικοινωνίας και μάρκετινγκ. Η άφιξή της θα λειτουργήσει σαν ένας μικρός τυφώνας, αναστατώνοντας τη δουλειά (και την καρδιά) του διευθυντή εκτόξευσης, Κόουλ Ντέιβις (Τσάνινγκ Τέιτουμ).

Τα πράγματα θα γίνουν ακόμη πιο σοβαρά όταν η Κέλι θα αναλάβει να σκηνοθετήσει μια ψεύτικη εφεδρική προσσελήνωση, σε περίπτωση που όλα δεν πάνε κατ' ευχήν.

Δίχως να θέτει ως άμεση προτεραιότητα την ιστορική πιστότητα ή την απόλυτη αληθοφάνεια, η ταινία του Γκρεγκ Μπερλάντι χρησιμοποιεί τα αληθινά γεγονότα γύρω από την προσσελήνωση, προκειμένου να στήσει τον ρομαντικό μύθο της.

Ρομαντικό όχι μόνο με την έννοια της ερωτικής έλξης που αναπτύσσεται ανάμεσα στους δύο πρωταγωνιστές, αλλά και με εκείνη του ρομαντισμού των ανθρώπων που αφιερώνουν τη ζωή τους σε έναν ανώτερο, πανανθρώπινης σημασίας σκοπό. Ο ψυχροπολεμικός ανταγωνισμός είναι, βέβαια, κι αυτός πανταχού παρών, ωστόσο, όπως και τα περισσότερα στοιχεία της ταινίας, τυλίγεται από ένα πέπλο κωμικής ελαφράδας και παλιών καλών κινηματογραφικών κλισέ.

Ολα τα παραπάνω τα προσφέρει απλόχερα το σενάριο

Η σαρωτική παρουσία της Σκάρλετ Γιόχανσον φέρνει στον νου –και λόγω παρουσιαστικού– τις μεγάλες σταρ περασμένων δεκαετιών.

της Ρόουζ Γκιλρόι, πραγματικά απολαυστικό ανά στιγμές και αρκετά εφευρετικό, ώστε να χρησιμοποιήσει μία από τις διασημότερες θεωρίες συνωμοσίας –το ότι η προσσελήνωση ήταν κινηματογραφικό... τρικ– ως δραματική κορύφωση. Τίποτε από αυτά, βέβαια, δεν θα ήταν εφικτό δίχως τη σαρωτική παρουσία της Σκάρλετ Γιόχανσον, με την Αμερικανίδα ηθοποιό –και λόγω βίντατζ παρουσιαστικού– να φέρνει στον νου τις μεγάλες σταρ περασμένων δεκαετιών. Φυσικά, επειδή βρισκόμαστε στο 2024, ο δικός της χαρακτήρας είναι πολύ πιο δυναμικός και χειραφετημένος, ενώ ταυτόχρονα η εγγενής (παλιομοδίτικη) γοητεία της ταιριάζει γάντι στο περίγραμμα της ηρωίδας της. Υπέροχος, ως συνήθως, και ο Γούντι Χάρελσον, σε έναν δεύτερο αλλά σημαντικό για την εξέλιξη του φιλμ ρόλο.

HOME CINEMA

Ο «καταστροφέας των κόσμων» και οι υπερήρωες

Ο Κίλιαν Μέρφι συγκλονιστικός στον ρόλο του «πατέρα» της ατομικής βόμβας, Ρόμπερτ Οπενχάιμερ.

Μια ομάδα ανθρώπων από το νότιο Λονδίνο αναπτύσσει ξαφνικά υπερφυσικές δυνάμεις. Το «Supacell» είναι η ιστορία τους.

Supacell
ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2024)
Δημιουργός: Rapman
Ερμηνείες: Τόσιν Κόουλ, Ναντίν Μιλς

Οι υπερηρωικές δυνάμεις εισβάλλουν στην υπόγειο κόσμο των λονδρέζικων συμμοριών σε μια μοντέρνα σειρά, η οποία βρίσκεται πολύ ψηλά σε δημοφιλία στην πλατφόρμα του Netflix. Μια μικρή ομάδα άσχετων μεταξύ τους ανθρώπων από το νότιο Λονδίνο αναπτύσσουν ξαφνικά υπερφυσικές δυνάμεις. Μοναδικό κοινό χαρακτηριστικό τους, ότι είναι όλοι τους μαύροι, ωστόσο ένας από αυτούς θα βαλθεί να τους συγκεντρώσει προκειμένου να αποτρέψει μια επικείμενη τραγωδία που προκαλεί ο πόλεμος ανάμεσα στις αντίπαλες συμμορίες νεαρών.

Εχοντας ξεκινήσει την καριέρα του ως ράπερ και μουσικός παραγωγός, ο Βρετανός Rapman υπογράφει εδώ μια ενδιαφέρουσα σειρά, η οποία συνδυάζει την καθαρή δράση και το σασπένς με την εύστοχη κοινωνική παρατήρηση με φόντο το σύγχρονο Λονδίνο. Οι δεκάδες υποθέσεις νεανικής εγκληματικότητας, κατά βάσιν ανάμεσα σε συμμορίες, που απασχολούν τα τελευταία χρόνια την αγγλική μεγαλούπολη, αποτελούν εδώ προφανώς πηγή έμπνευσης, όπως και οι φυλετικές ανισότητες που συνεχίζουν να υφίστανται. Ολα αυτά, βέβαια, ως μέρος ενός διασκεδαστικού πακέτου που θυμίζει αρκετά τους «X-Men» της Marvel, σε μια λιγότερο στυλιζαρισμένη εκδοχή, τα έξι επεισόδια της οποίας βλέπονται πρακτικά απνευστί.

Οπενχάιμερ ★★★★
ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2023), 180΄
Σκηνοθεσία: Κρίστοφερ Νόλαν
Ερμηνείες: Κίλιαν Μέρφι, Ματ Ντέιμον, Ρόμπερτ Ντάουνι Τζ.

Διαθέσιμη στην πλατφόρμα της ΕΟΝ είναι εδώ και λίγες εβδομάδες η βιογραφία του «πατέρα» της ατομικής βόμβας, Τζ. Ρόμπερτ Οπενχάιμερ, του Κρίστοφερ Νόλαν, που σάρωσε στα φετινά Οσκαρ. Λαμπρός θεωρητικός φυσικός, που δεν μπαίνει όμως εύκολα σε καλούπια, ο Οπενχάιμερ θα αποκτήσει όλο και μεγαλύτερη φήμη, μέχρι που οι ανάγκες του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου θα τον «επιστρατεύσουν». Μαζί με μια ομάδα σπουδαίων επιστημόνων και κάποιων στρατιωτικών, θα δημιουργήσουν το πρόγραμμα «Μανχάταν», στην προσπάθεια να κατασκευάσουν την πρώτη ατομική βόμβα προτού τους προλάβει ο... ανταγωνισμός. Μερικά χρόνια αργότερα, ωστόσο, ο Οπενχάιμερ θα βρεθεί ενώπιον των πειθαρχικών επιτροπών του μακαρθισμού, κατηγορούμενος για πράξεις που υπονόμευσαν τα συμφέροντα των ΗΠΑ. Ο Νόλαν επιλέγει ένα μεικτό μοντάζ, παρουσιάζοντας εκ περιτροπής τα γεγονότα που οδηγούν στην τελική πυρηνική δοκιμή του Trinity (σε έγχρωμο φιλμ), αλλά και όσα ακολούθησαν μετά τον πόλεμο (σε ασπρόμαυρο), συνθέτοντας έτσι μια πλήρη εικόνα του βίου και της προσωπικότητας του Οπενχάιμερ. Πάνω από όλα, αυτό που μένει ως αίσθηση εδώ είναι το τρομακτικό βάρος της Ιστορίας, οι μικρές ή μεγαλύτερες αποφάσεις που καθορίζουν τη μοίρα ενός ολόκληρου κόσμου, ακόμη και όταν εκείνοι που τις λαμβάνουν δεν το συνειδητοποιούν ακριβώς.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Εμπνευσμένος Ρατλ με την Ορχήστρα Δωματίου της Ευρώπης

Είναι πάντοτε χαρά να ακούει κανείς την Ορχήστρα Δωματίου της Ευρώπης. Σε κάθε νέα της εμφάνιση επιβεβαιώνει την υψηλότατη ποιότητα των μουσικών της και αποδεικνύει ότι αποτελεί ιδανικό όργανο στα χέρια του εκάστοτε αρχιμουσικού, καθώς του επιτρέπει να υλοποιήσει με ακρίβεια το όραμά του. Την απολαύσαμε για ακόμη μία φορά στις 30 Ιουνίου στο Ηρώδειο, στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών, σε μια συναυλία που διηύθυνε ο Σάιμον Ρατλ.

Κατ' αρχάς, βασική επιλογή του Βρετανού αρχιμουσικού ήταν να τοποθετήσει τα χαμηλά έγχορδα, βιόλες και τσέλα στο κέντρο του σχηματισμού, χωρίζοντας τα πρώτα από τα δεύτερα βιολιά. Με τον τρόπο αυτό έδωσε όγκο και βάθος στον ήχο της ορχήστρας και ταυτόχρονα δημιούργησε ένα «στερεοφωνικό» εφέ. Αυτό λειτούργησε πολύ καλά ειδικά στην Ενάτη Συμφωνία του Σούμπερτ, όπου ο ζωηρός και ενδιαφέρων διάλογος ανάμεσα σε πρώτα και δεύτερα βιολιά ακουγόταν γλαφυρά από τις δύο πλευρές της ορχήστρας.

Ηδη από το αρχικό «Σκέρτσο καπριτσιόζο» του Ντβόρζακ ήταν σαφής ο βαθμός επεξεργασίας της μουσικής από τον Ρατλ. Υπήρχε έγνοια όχι μονάχα για την ανάδειξη του ρόλου μεμονωμένων οργάνων, όπως το αγγλικό κόρνο ή το μπάσο κλαρινέτο, αλλά κυρίως για τον προσδιορισμό του ύφους κάθε μουσικής παραγράφου, ώστε να προβάλλεται γλαφυρά η εξέλιξη της σκέψης του συνθέτη.

Ακολούθησαν τα τραγούδια του Μάλερ σε ποίηση του

Εξαιρετικές ερμηνείες από έναν ευφυή αρχιμουσικό και μια ορχήστρα με καλλιεργημένο ήχο.

Ρίκερτ και τα «Πέντε ουγγρικά δημοτικά τραγούδια» του Μπάρτοκ. Τα ερμήνευσε η Τσέχα μεσόφωνος Μαγκνταλένα Κοζενά, σύζυγος του Ρατλ. Εμπειρη, εκφραστική και κυρίως με μεγάλη μουσικότητα, η Κοζενά στηρίχτηκε άριστα από τον Ρατλ για την απόδοση της περισσότερο σκοτεινής ατμόσφαιρας των τραγουδιών του Μάλερ, όσο και για την πιο φωτεινή αυτών του Μπάρτοκ. Τα δεύτερα ταίριαζαν καλύτερα στη φωνή της, καθώς αξιοποιούσαν περισσότερο τη μεσαία και ψηλή περιοχή της. Αντίθετα, τα τραγούδια του Μάλερ υποχρεώνουν τη φωνή να κατέβει χαμηλά, σε νότες όπου η ισχύς της φωνής της Κοζενά είναι μάλλον περιορισμένη.

ΘΩΜΑΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ

Εμπειρη, εκφραστική και κυρίως μουσικότατη, η Μαγκνταλένα Κοζενά ερμήνευσε τραγούδια του Μάλερ και του Μπάρτοκ.

Η βραδιά ολοκληρώθηκε με μια συναρπαστική ερμηνεία της «Μεγάλης» Συμφωνίας του Σούμπερτ. Και εδώ κυριάρχησαν η φροντίδα του Ρατλ για τη λεπτομέρεια όπως επίσης η μουσικότητα της ορχήστρας. Οι τονισμοί και οι στίξεις που έδιναν ξεχωριστή ζωντάνια και νεύρο στο δεύτερο μέρος, ο διαρκής παλμός που με μεγάλη μουσικότητα συνεισέφεραν τα έγχορδα στο τρίτο μέρος, η άριστη συνεργασία ανάμεσα στα ξύλινα πνευστά και στα έγχορδα και, βεβαίως, οι υποδειγματικές συνεισφορές του φλάουτου, του όμποε και του κλαρινέτου, ήταν μονάχα μερικά από τα στοιχεία της ερμηνείας, η οποία κορυφώθηκε σε μια δυναμική και έντονα δραματική απόδοση του τελευταίου μέρος της Συμφωνίας. Πέραν των άλλων, ο Ρατλ έλεγχε άριστα τη δυναμική της ορχήστρας, πράγμα που δεν σήμαινε μόνον εξαιρετικά κλιμακούμενες κορυφώσεις, αλλά και τη σταδιακή μείωση της έντασης μέχρι την απόλυτη σιωπή, απαίτηση στην οποία η ορχήστρα ανταποκρινόταν με υποδειγματικό τρόπο. Μια εκπληκτική ορχήστρα στα χέρια ενός αρχιμουσικού, που ήξερε πώς να την αξιοποιήσει όχι για φθηνά εφέ, αλλά προκειμένου να αναδείξει τη δραματουργία της μουσικής.

Βάζουν στη γνώση... χρώματα

Καλοκαιρινά ταξίδια στον ουρανό και στο φως μέσα από τις δημιουργίες των Ελέν Ντρουβέρ και Τζένιφερ Σμιθ

JULIETTE EINHORN
HELENE DRUVERT (εικ.)
Ουρανός
μτφρ.: Καρίνα Λάμψα
εκδ. Καπόν, 2021, **σελ.** 44

JENNIFER N. R. SMITH
Φως
Τα θαύματα της βιοφωταύγειας
μτφρ.: Αγγελος Αγγελίδης - Μαρία Αγγελίδου
εκδ. Καπόν, 2024, **σελ.** 40

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Ο ωκεανός, τα φυτά, η ανατομία – και τώρα ο ουρανός! Δεν θα κουραστούμε να το λέμε ότι στα βιβλία γνώσης οι Γάλλοι, εν προκειμένω οι Γαλλίδες, είναι ασυναγώνιστοι/ες. Οι απόγονοι των εγκυκλοπαιδιστών τιμούν με το παραπάνω την παράδοσή τους. Και δεν εννοούμε μονάχα την οργάνωση της γνώσης, αλλά και το δημιουργικό της περιτύλιγμα: την αισθητική διαμεσολάβηση ανάμεσα στο περιεχόμενο και στις/στους αναγνώστριες/ες. Στην εποχή που κυριαρχούν τα οπτικοακουστικά μέσα, η εικονογράφος και χαρτοκόπτρια Hélène Druvert, που πιο σωστό είναι να την ονομάσουμε «δημιουργό βιβλίων», έχει αναδειχθεί σε αληθινή μάγισσα των εικονογραφημένων αφηγήσεων της γνώσης. Η γεννημένη το 1981 στη Βρετάνη καλλιτέχνιδα ανταγωνίζεται στα ίσα τα σύγχρονα επιτεύγματα της ψηφιακής φαντασίας. Με «αναπτύγματα κομμένα με λέιζερ», όπως μας ενημερώνουν οι εκδόσεις Καπόν, που μας τη γνώρισαν στα ελληνικά, με χαρτοκοπτική, με θεαματική εικονογράφηση και σελιδοποίηση, δημιουργεί βιβλία μεγάλου μεγέθους και απίθανης ομορφιάς, κάνοντας μεγάλους και μικρούς να βυθιστούν, να χάσουν τον νου τους, να παραμυθιαστούν.

Συνεργάζεται με κειμενογράφους που δεν φοβούνται να μιλήσουν ποιητικά για επιστημονικά ζητήματα, ξέρουν όμως και να μην πλατειάσουν, να μην «ποιητικίσουν». Έτσι και τώρα, στο βιβλίο της για τον ουρανό, ανοιγόμαστε ξεφυλλίζοντας στον χώρο, στον χρόνο, στις διαφορετικές οπτικές των αιθέρων. Αντί της παγκοίνως γνωστής ελληνικής μυθολογίας επιλέγεται για αρχή ένας αιγυπτιακός μύθος. Η Druvert ζωγραφίζει τη γαλάζια σιλουέτα της Νουτ, μητέρας όλων των άστρων, που «απλώνει το έναστρο κορμί της πάνω από τη Γη, με τα δάχτυλα των χεριών και των ποδιών της να ακουμπούν ελαφρά πάνω της, για να την προστατέψουν». Κάθε λέξη είναι ζυγισμένη με ακρίβεια για να δώσει την πληροφορία που χρειάζεται μα και για να κουρδίσει στον σωστό τόνο την αφήγηση: να μη χαθεί το αίσθημα του παραμυθιού.

Κάθε κεφάλαιο είναι ένα δισέλιδο που, με τη σειρά του, περιλαμβάνει αναπτύγματα ή χαρτοκοπτικά ευρήματα, τα οποία ολοκληρώνονται σε επόμενες σελίδες. Το δίδυμο Druvert/Einhorn ιχνηλατεί και ολοκληρώνει την έννοια «ουρανός». Στα διαδοχικά κεφάλαια δεν περιλαμβάνονται μονάχα τα αυτονόητα, όπως τα ουράνια σώματα, οι πτητικές μηχανές, τα σύννεφα. Υπάρχουν επίσης η επικοινιάση αλλά και τα πουλιά και τα έντομα – υπό τον γενικό τίτλο «με γρήγορο φτεροκόπημα». Εκεί διαβάζουμε π.χ. σχετικά με την «κουκουβάγια αχυρώνα», ότι «εμπνεόμαστε από τα φτερά της για τις ανεμογεννήτριες και τους ανεμιστήρες των υπολογιστών». Για να μην πούμε για το χελιδόνι που «με λίγα γραμμάρια λίπους ως μόνο καύσιμο, κάνει 300 χιλιόμετρα τη μέρα για να θρέψει τα μικρά του». Ιδιαίτερης ομορφιάς είναι οι δύο ασπρόμαυρες σελίδες με τη σελήνη και τον ήλιο, αλλά από ένα βιβλίο για τον ουρανό δεν θα μπορούσαν να λείπουν βέβαια οι άνεμοι: «Ο άνεμος, αυτή η οριζόντια κίνηση του αέρα, είναι πονηρός... Δεν τον βλέπουμε, τον αισθανόμαστε, όμως, να μας χαϊδεύει τον λαιμό ή να σηκώνει τα μαλλιά μας ψηλά».

Η μετάφραση της Καρίνας Λάμψα αποτελεί μέρος του επιτεύγματος. Αν κανείς χαλαρώσει λιγάκι και ξεχαστεί, μπορεί εύκολα να θεωρήσει ότι διαβάζει ένα λογοτεχνικό κείμενο με τον ίδιο τρόπο που και ένα καλλιτεχνικό ντοκιμαντέρ τέρπει τις αισθήσεις, ταΐζει πληροφορία τον νου και οξύνει την κριτική σκέψη. Στο κεφάλαιο για τα στρώματα της ατμόσφαιρας, π.χ., δεν έχουμε απλώς μιαν απαρίθμηση με παράθεση των βασικών ιδιοτήτων του κάθε στρώματος, αλλά διαβάζουμε απαιτητικές φράσεις που δύσκολα θα σβήσουν από το μυαλό ενός παιδιού: «κατοικούμε στο ισόγειο του ουρανού!». Γιατί είναι σημαντικό αυτό; Γιατί, αν το καλοσκεφτείς, λειτουργεί σαν αγκίστρι και για τη μισή φράση που έχει προηγηθεί: «Στη βάση βρίσκεται η ΤΡΟΠΟΣΦΑΙΡΑ ("ανεμοστρόβιλος")». Από μια λέξη απολύτως οικεία (ισόγειο) αγκιστρώνεται μια λέξη ανοίκεια (τροπόσφαιρα)· στο ενδιάμεσο μαίνεται ένας ανεμοστρόβιλος. Στη διπλανή σελίδα έρχεται η εικόνα να γειώσει και να απογειώσει ταυτόχρονα το κείμενο. Βλέπουμε την τροπόσφαιρα ανοιχτόχρωμη και πολυσύχναστη, με αναγνωρίσιμα αντικείμενα, όπως αεροπλάνα, αλεξίπτωτα, την κορυφή των Ιμαλαΐων, τα βροχερά μαύρα σύννεφα που λέγονται «σωρειτομελανίες». Πάνω της και πίσω της σκουραίνουν σταδιακά και υψώνονται τα άλλα στρώματα, μέχρι τη μαύρη εξώσφαιρα των αστεριών.

Τα βιβλία προτείνονται για ηλικίες 5+ και αποστολή τους είναι να γοητεύσουν τα παιδιά και να τα μυήσουν στο θαύμα της ανάγνωσης.

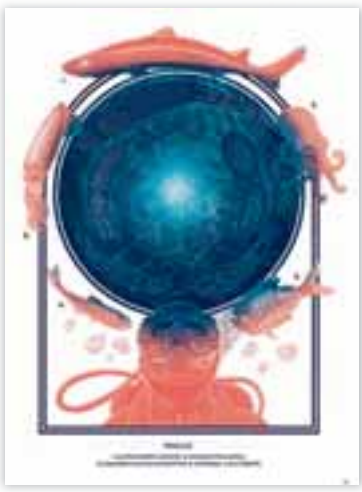

Φωτεινά πλάσματα

Με τον ουρανό, με τον οποίο τα παιδιά και οι μεγάλοι ερχόμαστε περισσότερο σε επαφή τους μήνες του καλοκαιριού, είναι σύμφυτη η ιδέα του φωτός. Προτείνουμε, λοιπόν, την –καλοκαιρινή και όχι μόνο– συνανάγνωση του βιβλίου για τον ουρανό με ένα πιο πρόσφατο βιβλίο των ίδιων εκδόσεων, με θέμα τη «βιοφωταύγεια». Εδώ το φως δεν έρχεται πια από τον ουρανό, αλλά από ζωντανά πλάσματα κάθε λογής που... φεγγοβολούν. «Είναι ένα ζεστό καλοκαιρινό απόγευμα στην παραλία. Ο ήλιος έχει μόλις πέσει. Με την άκρη του ματιού σου παρατηρείς τα κύματα: λαμπυρίζουν παράξενα στο φως του δειλινού», διαβάζουμε στο εισαγωγικό δισέλιδο από την πένα της Jennifer N. R. Smith, που γράφει και εικονογραφεί το δεύτερο αυτό βιβλίο. Πρόκειται για μια νέα, ήδη όμως πολυβραβευμένη δημιουργό, με έδρα το βρετανικό Μπρίστολ, που ειδικεύτηκε στην επιστημονική και στην ιατρική εικονογράφηση (!) και ίδρυσε ένα δημιουργικό στούντιο που το ονόμασε Wonder Theory. Το σύνθημα της καλλιτεχνικής αυτής προσπάθειας είναι «εικονογραφώντας τη γνώση, συνομιλώντας με το θαύμα».

Φυσικά, όταν έχουμε να κάνουμε με μύκητες και μέδουσες, καλαμάρια και έντομα που φωτίζουν και αναβοσβήνουν, πρόκειται πράγματι για ζωντανά θαύματα της φύσης. Η συγγραφέας αρκείται να μας το δείξει. Δεν χρειάζεται να προσπαθήσει πολύ για να μας πείσει ότι το θαυμαστό είναι υλικό, χειροπιαστό, επιστημονικά εξηγήσιμο και όχι μεταφυσικό. Η θάλασσα που φωσφορίζει, ακόμα και οι πυγολαμπίδες, που δυστυχώς ολοένα λιγοστεύουν, συγκαταλέγονται ωστόσο στις εμπειρίες που μπορεί να δοκιμάσει ένα παιδί του ελληνικού καλοκαιριού. Τα παιδικά χρόνια ημών των μεγαλύτερων ήταν γεμάτα πυγολαμπίδες, επειδή ακριβώς ήταν πολύ λιγότερο διαδεδομένος ο ηλεκτροφωτισμός. Σήμερα πήγαμε στο αντίθετο άκρο, τη φωτορύπανση, που μολύνει τις πόλεις αλλά και τους τουριστικούς προορισμούς. Στις συμβουλές για ένα «λαμπρό μέλλον», που δίνει η Smith προς νεαρούς/ές αναγνώστ(ρι)ες, το διαβάζουμε: «Η φωτορύπανση μειώνει τον πληθυσμό των πυγολαμπίδων. [...] Η μείωση της φωτορύπανσης έχει άμεσο αντίκτυπο στα νυκτόβια άγρια ζώα.

Το δημιουργικό περιτύλιγμα της πληροφορίας είναι η διαμεσολάβηση ανάμεσα στο περιεχόμενο και στο αναγνωστικό κοινό.

Γιατί δεν γράφετε κι ένα γράμμα στο δημοτικό σας συμβούλιο ρωτώντας τι μέτρα έχουν πάρει για να μειώσουν τη φωτορύπανση;». Να σημειώσουμε ότι, όπως αναφέρεται στο βιβλίο, οι Ιάπωνες τα κατάφεραν να έχουν «μια λαμπρή επιτυχία» διασώζοντας τις απειλούμενες πυγολαμπίδες τους. Ευτυχώς, θα προσθέταμε, γιατί, ανάμεσα σε άλλα, θα έμεναν ορφανά από τη φυσική αναφορά τους και τα κομψά ποιήματα της ιαπωνικής παράδοσης που διέσωσε ο Λευκάδιος Χερν και που έχουν ως αντικείμενο τα μαγικά πλάσματα που αναβοσβήνουν. Το κεφάλαιο της Smith για τις πυγολαμπίδες έχει τον ελκυστικό τίτλο «Μια γλώσσα από φως». Εκεί διαβάζουμε ότι οι πυγολαμπίδες αναβοσβήνουν για να καλέσουν το ταίρι τους, υπάρχει όμως και η λεγόμενη «φαμ φατάλ» που «αντιγράφει»(!) «τον ρυθμό που χρησιμοποιούν οι πυγολαμπίδες Photinus για να προσελκύσουν ταίρι». Η συνέχεια είναι βέβαια κάπως άγρια –αλλά αυτά τα έχει η φύση– και το ξεγελασμένο αρσενικό Photinus, αντί για τις χαρές του έρωτα, θα γνωρίσει, αλίμονο, το στομάχι της Photuris pensylvanica.

Στο επίσης καλομεταφρασμένο από τους Αγγελο και Μαρία Αγγελίδου βιβλίο υπάρχει ειδικό κεφάλαιο για τους «μηχανισμούς άμυνας». Ο υπότιτλος διαβάζεται σχεδόν σαν σύνθημα: «δεν είναι εύκολο να είσαι πλάσμα που ζει στα βάθη της θάλασσας». Εδώ λοιπόν μαθαίνουμε για τη βιοφωταύγεια ως «έξυπνο αμυντικό μηχανισμό». Σε αυτήν προσφεύγουν, μεταξύ άλλων, τα «κοράλλια μπαμπού», χρησιμοποιώντας την ως αθόρυβο αλλά αποτελεσματικό συναγερμό: «απωθούν τους εχθρούς τους παράγοντας εκθαμβωτικό μπλε νέον φως, όταν νιώθουν απειλή». Προσπαθώ να φανταστώ κάποιαν αντίστοιχη στιγμή στον δικό μας κόσμο, πάνω στη γη: πλησιάζεις, για παράδειγμα, μια κατάφορτη μηλιά στο Πήλιο και μόλις απλώσεις το χέρι να κόψεις ένα μήλο, το δέντρο αρχίζει να αναβοσβήνει με μπλε νέον χρώμα! Αναρωτιέμαι αν οι δημιουργοί των ταινιών της Ντίσνεϊ μελετούν εξονυχιστικά τέτοιες ζωολογίες και φυτολογίες προκειμένου να επινοήσουν τα θεαματικά τους ευρήματα. Κάπως έτσι θα ξεστρατίζει συνεχώς το μυαλό μεγάλων και μικρότερων αναγνωστ(ρ)ιών στη διάρκεια αυτής της αναγνωστικής περιπέτειας.

Το «δόλωμα»

Το σκοτάδι, πάντως, εξακολουθεί να φωλιάζει απρόσιτο στον βυθό των ωκεανών κι έτσι βρίσκουν την ευκαιρία να λάμψουν εκεί πλάσματα με απίθανα ονόματα, όπως «τριχωτός μαύρος διάβολος της θάλασσας». Αυτός ο πολύ τρομακτικός τύπος «έχει μια μακριά λεπτή κεραία στο κεφάλι του – σαν καλάμι ψαρέματος μ' ένα φως δεμένο στην άκρη του. Μπορεί να κουνηθεί προς όλες τις κατευθύνσεις και να ταλαντευτεί προκειμένου να παρασύρει το θήραμα του Μαύρου Διαβόλου». Για να μην πούμε για τον πανούργο «οφιουροειδή», κοντινό συγγενή του αστερία: «Οταν δέχεται επίθεση, ξεφεύγει θυσιάζοντας ένα απ' τα άκρα του. Το ξεκολλάει επίτηδες και το αρπακτικό ξεγελιέται και ακολουθεί το άκρο, το οποίο συνεχίζει να αναβοσβήνει μόνο του, όσο ο οφιουροειδής ξεφεύγει».

Εδώ ταιριάζει πραγματικά η φράση «δεν περιγράφω άλλο». Υπάρχουν αμέτρητα φωτεινά και φωσφορίζοντα (το βιβλίο εξηγεί τη διαφορά) πλάσματα. Οι εικόνες που τα αναπαριστούν συναγωνίζονται τις ερεθιστικές ονομασίες. Ξέρατε ότι ο πλατύπους εκπέμπει φωτεινό πράσινο/μπλε φως όταν δεχθεί υπεριώδη ακτινοβολία; Οι επιστήμονες δεν είναι ακόμα σίγουροι για τον σκοπό που η φύση επιδιώκει με τον μηχανισμό αυτόν. Υπάρχουν μανιτάρια που φωσφορίζουν, κουκουβάγιες του χιονιού αλλά και πάφιν του Ατλαντικού που λάμπουν – ακόμα κι εμείς, οι ταπεινοί άνθρωποι, διαθέτουμε λιγάκι βιοφωταύγεια!

Τα βιβλία προτείνονται για ηλικίες 5+ και ορθώς: σε πρώτη φάση θα γοητεύσουν τα πολύ μικρά παιδιά με τη μοναδική αισθητική ποιότητά τους. Και με τον καιρό, καθώς η γλωσσική ικανότητα θα αναπτύσσεται, τα παιδιά θα μυούνται σταδιακά στο θαύμα της ανάγνωσης.

CONNECT

ONLINE | MOBILE APP | CONTACT PAY | WALLETS | ATM

Συναλλαγές στη στιγμή.

Connect με την Ελληνική Τράπεζα
και κάνε την αίτησή σου για
Προσωπικό δάνειο, Λογαριασμό με όριο,
Πιστωτική κάρτα, Δάνειο κατοικίας
ή Χρηματοδότηση αυτοκινήτου, απλά
και γρήγορα, από όπου και αν βρίσκεσαι.

Ogilvy

ONLINE

- Εγγραφή & Επανέκδοση Κωδικών Πρόσβασης στο Online Banking
- Προγραμματισμός ραντεβού online μέσω "Book a Meeting"
- Έκδοση και εκτύπωση πιστοποιητικού IBAN
- Έκδοση και εκτύπωση μηνιαίας κατάστασης λογαριασμών
- Διαχείριση καρτών & δημιουργία εικονικής κάρτας
- Μεταφορές & πληρωμές λογαριασμών

MOBILE APP

- Βιομετρική σύνδεση
- Contact Pay
- Μεταφορές & πληρωμές λογαριασμών
- Ρύθμιση ειδοποιήσεων συναλλαγών μέσω SMS & Push
- Διαχείριση καρτών & δημιουργία εικονικής κάρτας
- Διαχείριση και αλλαγή προσωπικών στοιχείων
- Αίτηση για Προσωπικό δάνειο, Λογαριασμό με όριο και Πιστωτική κάρτα
- Αίτηση για Δάνειο κατοικίας και Χρηματοδότηση αυτοκινήτου

CONTACT PAY

- Μεταφορά χρημάτων σε επαφές
- Μεταφορά χρημάτων με τον αριθμό κινητού τηλεφώνου του παραλήπτη

WALLETS

- Ανέπαφες πληρωμές μέσω των Mobile Wallets της Ελληνικής Τράπεζας
- Απλή ενεργοποίηση στο κινητό μέσω Hellenic Bank Mobile App
- Ασφαλείς και γρήγορες πληρωμές χωρίς μετρητά

ATM

- Το μεγαλύτερο παγκύπριο δίκτυο ATM νέας γενιάς
- Ανέπαφες συναλλαγές
- Καταθέσεις επιταγών και μετρητών
- Πρόσβαση 24/7

https://www.hellenicbank.com

HELLENIC BANK
Όλα απλά και στο χέρι σου